

עזרי מעם השם עושה שמים וארץ

ספר הזהר

שחבר התנא האלקי רבן שמעון בר יוחאי זיע"א

ובו: "ספר הזהר", "זהר חדש", "תקוני הזהר"

מנקד

- כרך כ -

בשלה

דף נ"א ע"א – דף ס"ו ע"א

מבאר בלשון הקדש עם פרוש קל ונחמד למען ירוץ הלומד בו

מחלק לשנה אחת ולשלוש שנים

מופץ ללא מטרות רווח כלל ועיקר
לקירוב הגאולה ברחמים

בדקות ספורות בלבד תזכה להיות בן עולם הבא

נסדר, נערך והוגה מחן ש, בנקוד ופסוק מלא, עם מראה מקומות,
בחלוק קטעים לפי העניינים, באותיות גדולות ומאירות עינים

יוצא לאור על ידי "מפעל הזהר העולמי"
בעיה"ק בית שמש תובב"א
כסלו תשע"א לפ"ק

הוצאת:

שע"י "חברה מזכי הרבים העולמי" מפעל עולמי להצלת הדת

מיסודו של הגה"צ רבי שלום יהודה גראס
כ"ק מרן אדמו"ר מהאלמין שליט"א
רחוב נחל לכיש 24/8 רמת בית שמש ארץ ישראל
טל: 054-843-6784 / פקס: 02-995-1300

MIFAL HAZOHAR HOILUMI
C/O CHEVREH MAZAKEI HARABIM HOILUMI
Under The Supervision Of Rabbi Sholom Yehuda Gross
The Head Of The Rabbinical Court Of Holmin
Cong. Of Holmin, Nachal Lachish 24/8
Ramat Beth Shemesh 99093, Israel
Tel: 054-843-6784 / fax: 02-995-1300
hazohar.com@gmail.com

מצוה גדולה לזכות את הרבים

ולפרסם ספרי הזוהר היומי

בבתי כנסיות, בבתי מדרשות, בשמחות, לכל החברים וידידים,
ולכל אחד ואחד מישראל, לקרב הגאולה שלימה בב"א
וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים
ולכל ההבטחות הרשב"י זיע"א

כל הזכויות שמורות

ואין למכור או לסחור או לקבל רווח עבור הטקסט או חלקו
מותר ומצוה ללמוד ולזכות את הרבים **בחינם בלבד**

ניתן ל"מפעל הזוהר העולמי"

על ידי הרב הצדיק המקובל **הרב בניהו שמואלי** שליט"א
ראש ישיבת "נהר שלום" (רח' שילה 6 ירושלים)
לעילוי נשמת מורינו ורבינו הצדיק הקדוש
רבי **מרדכי** בן מרים **שרעב"י** זיע"א

תפלה קודם למוֹד הַזֶּהר (קבלה מהאר"ל)

רבוֹן העולמים ואדוני האדונים, אב הרחמים והסליחות. מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, בקדה ובהשתחויה, שקרבתנו לתורתך ולעבודתך עבודת הקדש, ונתת לנו חלק בסודות תורתך הקדושה. מה אנו, מה חיינו, אשר עשית עמנו חסד גדול פֶּתָה. על פן אנחנו מפילים תחנונינו לפניך, שתמחול, ותסלח, לכל חטאתינו ועוונותינו, ואל יהיו עוונותינו מבדילים בינינו לביניך.

ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתכונן לבבינו ליראתך ואהבתך, ותקשיב אזניך לדברינו אלה, ותפתח לבבינו הערל בסודות תורתך, ויהיה למוֹדנו זה נחת רוח לפני כסא כבודך פריח נחות. ותאציל עלינו אור מקור נשמתנו בכל בחינתינו, ושיתנוצצו ניצוצות עבדיך הקדושים אשר על ידם גלית דבריך אלה בעולם. וזכותם, וזכות אבותם, וזכות תורתם, ותמימותם, וקדשם, יעמוד לנו לבל נפשל בדברים אלו. ובזכותם תאיר עינינו במה שאנו לומדים. כמאמר נעים ומירות ישראל "גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". יהיו לרצון אמרי פי והגיון לבי לפניך יי צורי וגואלי. כי יי יתן חכמה מפיו דעת ותבונה:

תפלה לאַחַר למוֹד הַזֶּהר (יאמר בפנות הלב)

אלהינו ואלהי אבותינו מלך רחמן רחם עלינו טוב ומטיב הדרש לנו. שובה אלינו בהמון רחמיה בגלל אבות שעשו רצונך. בנה ביתך כבתחלה וכוונן מקדשך על מכונו. והראנו בבנינו ושמחנו בתקונו. והשב פהנים לעבודתם ולויים לדוכנם לשירם ולזמרם. והשב ישראל לנויהם. ומלאה הארץ דעה את ה' ליראה ולאהבה את שמך הגדול הגבור והנורא אמן פן יהי רצון.

בך הקדוש ברוך הוא, מרב חביבותו ואהבתו לכנסת ישראל הפקיד הכל ברשותה. אמר: כל השאר לא נחשבים כלום לפניך. אמר: (שיר ו) ששים המה מלכות וגו', אחת היא יונתי תמתי. מה אעשה לה? אלא הרי כל ביתי בידיה. הוציא המלך פרוז: מפאן והלאה כל דברי המלך ומסרו בידי הגבירה. הפקיד בידיה כל פלי זינו, ומחים, ספים, קשתות, חצים וחרבות, פליסטראות, מושלים, עצים, אבנים, וכל אותם בעלי (פלי) עריכת קרב (לוחמים). זהו שכתוב הנה מטתו של שלמה ששים גברים וגו', כלם אחזי חרב מלמדי וגו'. אמר המלך, מפאן והלאה הקרב שלי נמסר בידיך, פלי הזין שלי, בעלי עריכת קרב בידיך. מפאן והלאה את תהיי שומרת שלי. זהו שכתוב (תהלים קכא) שומר ישראל. מפאן והלאה, כל מי שצריך אותי, לא יכול לדבר עמי עד שמודיע לגבירה. זהו שכתוב (ויקרא טז) בזאת יבא אהרן אל הקדש. שליח המלך בפל, כמו שבארנו. נמצא שהכל בידיה, וזהו פבור הגבירה. זהו שכתוב ויסע מלאך האלהים וגו', כמו שנאמר.

ויילך מאחריהם. מה הטעם מאחריהם? כדי שימצאו לפניך (אצלך) בעלי עריכת הקרב, בעלי בליסטראות, בעלי רמחים וחרבות, ונתגלים לפניך, שהרי היו באים מחנות אחרים לערך קרב בישראל מלמעלה, ועל כן וילך מאחריהם.

ושנינו, שבאותה שעה בא שליט הממנה על המצרים, וכנס שש מאות ורבותו מרפכות מקטרגים, ועל כל מרפכה ומרפכה שש מאות שליטים ממנים קטגורים. זהו

בך קדשא בריך הוא, מסגיאות חביבותא ורחימותא דיליה בכנסת ישראל, אפקיד פלא ברשותה, אמר, הא כל שארי, לא משתפחי כלום לגבהא. אמר, (שיר השירים ו) ששים המה מלכות וגו', אחת היא יונתי תמתי. מה אעביד לה, אלא, הא כל ביתא דילי בידיה. אפיק מלפא כרוזא, מהכא כל מלין דמלפא, בידיא דמטרוניתא יתמסרון. אפקיד בידיה כל זיינין דיליה, רומחין, וסייפין, קשתין, חצין, וחרבין, בלסטריין. קסטיראין, אעין, אבנין, פל אינון מארי (נ"א מאני) מגיחי קרבא. הדא הוא דכתיב, הנה מטתו של שלמה ששים גבורים וגו' פלם אחוזי חרב מלמדי וגו'.

אמר מלפא, מפאן ולהלאה, קרבא דילי אתמסר בידיך, זיינין דילי, מארי מגיחי קרבא בידיך. מפאן ולהלאה את הוי נטרא לי, הדא הוא דכתיב, (תהלים קכא) שומר ישראל. מפאן ולהלאה, מאן דאצטריך לי, לא יכיל למללא עמי, עד דאודע למטרוניתא, הדא הוא דכתיב, (ויקרא טז) בזאת יבא אהרן אל הקדש. שליחא דמלפא בכלא, פמה דאוקימנא. אשתכח דכלא בידיה, ודא הוא יקרא דמטרוניתא. הדא הוא דכתיב, ויסע מלאך האלהים וגו', פמה דאתמר.

ויילך מאחריהם, מאי טעמא מאחריהם. בגין דישתכחו לקמהא (נ"א לגבהא) מארי מגיחי קרבא, מארי בלסטראות, מארי רומחין וסייפין, ואתגלון קמהא, דהא הו' אתיין משיריין אחרנין, לאגחא קרבא בישראל מלעילא, ועל דא וילך מאחריהם.

ותאנא, בההיא שעתא, אתא רברבא שלטנא דממנא על מצראי, וכנש שית מאה

(רמז) רתיכין מקטרגין, ועל

שְׁכַתוּב וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב
בְּחֹר וְגו'. וכי שש מאות רֶכֶב
בְּחֹר לא היו רֶכֶב מִצְרַיִם? מה
הטעם וכל רֶכֶב מִצְרַיִם? אֵלָּא כִּף
שְׁנִינּוּ, הִיָּה סַמְא"ל מְלֻנָּה לוֹ שֵׁשׁ
מֵאוֹת מְרַכְבוֹת שֶׁל מְקַטְרְגִין
לְסִיעַ לוֹ. זֶהוּ שְׁכַתוּב וַיִּקַּח שֵׁשׁ
מֵאוֹת רֶכֶב בְּחֹר.

מְתֵי הַשְּׁלִים הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְסַמְא"ל? בְּקָרְבַּ עִם סִיסְרָא,
שֶׁעָקַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת כָּל
אוֹתָן מְרַכְבוֹת, וְנִמְסְרוּ בְיַדִּי
הַגְּבִירָה. זֶהוּ שְׁכַתוּב (שׁוֹפְטִים ה) נַחַל
קִישׁוֹן גָּרַפְם נַחַל קְדוּמִים וְגו'.
וְלַעֲתִיד לְבֹא כָּלֶם יִמְסְרוּ. זֶהוּ
שְׁכַתוּב (יִשְׁעִיָּה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם
חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצָרָה וְגו'. וְעַל זֶה
וַיִּלְךָ מֵאַחֲרֵיהֶם, שֶׁעֲתִידָה
הַשְּׂכִינָה בְּסוּף הַיָּמִים לַעֲקֹר אוֹתָם
מִן הָעוֹלָם.

וַיִּסַּע עֲמוּד הָעֲנָן מִפְּנֵיהֶם, מִי זֶה
עֲמוּד הָעֲנָן? רַבִּי יוֹסִי אָמַר, זֶהוּ
הָעֲנָן שֶׁנֶּרְאָה תָּמִיד עִם הַשְּׂכִינָה,
וְזֶהוּ הָעֲנָן שֶׁנִּכְנַס מִשָּׁה לְתוֹכוֹ.
רַבִּי אַבָּא אָמַר, כְּתוּב וְה' הִלֵּךְ
לִפְנֵיהֶם יוֹמָם. אֵלָּא סִיּוּעַ שֶׁל
הַצְּדִיק הוּא, וּפְרִישָׁה שֶׁל הַרְשָׁם
שָׁלוּ, וְעַל זֶה הִלֵּךְ הָעֲנָן הַזֶּה יוֹמָם,
וְכָתוּב (תְּהִלִּים מו) יוֹמָם יֵצֵה ה'
חֲסֵדוֹ. וּמִצַּד שֶׁל חֲסֵד בָּא הָעֲנָן
הַזֶּה, וְזֶה נִקְרָא חֲסֵד, וְעֲנָן אַחַר
הוֹלֵךְ בְּלִילָה, וְנִקְרָא עֲמוּד אֵשׁ.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, עֲמוּד הָעֲנָן
יוֹמָם - זֶה אַבְרָהָם. וְעֲמוּד הָאֵשׁ
לִילָה - זֶה יִצְחָק. וּשְׁנֵיהֶם נִמְצְאוּ
בַשְּׂכִינָה. וּמָה שָׁאָמַר רַבִּי אַבָּא,
כִּף הוּא וְדָאִי, שֶׁעַל יְדֵי זוֹ (שְׁבׁוּז)

הַדְּרָגָה נִמְצְאוּ.

וְזֶה וַיִּסַּע מִלֶּאֱךָ הָאֱלֹהִים הַהִלֵּךְ
לִפְנֵי מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל וַיִּלְךָ
מֵאַחֲרֵיהֶם. וַיִּסַּע - שֶׁנִּסַּע מִצַּד שֶׁל
חֲסֵד, וְנִדְבַק בְּצַד הַגְּבוּרָה,

כָּל רְתִיבָא וְרְתִיבָא, שִׁית מָאָה שְׁלֹטְנִין מְמַנְן
קְטִיגוּרִין, הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת
רֶכֶב בְּחֹר וְגו'. וכי שש מאות רֶכֶב בְּחֹר, לֹא
הוּוּ רֶכֶבֵי מִצְרַיִם, מָאִי טַעְמָא וְכָל רֶכֶב
מִצְרַיִם. אֵלָּא הָכִי תֵּאֵנָא, הִיָּה סַמְא"ל אוֹזִיף
לִיָּה, שִׁית מָאָה רְתִיבִין מְקַטְרְגִין לְסִיעָא לִיָּה.

הָדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב (דף נ"א
ע"ב) בְּחֹר.

אִימְתֵי אֲשָׁלִים קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְסַמְא"ל.
בְּקָרְבָא דְסִיסְרָא, דְעָקַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא לְכָל אֵינּוֹן רְתִיבִין, וְאַתְּמְסְרוּ בִידָא
דְמִטְרוּנִיתָא. הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (שׁוֹפְטִים ה) נַחַל
קִישׁוֹן גָּרַפְם נַחַל קְדוּמִים וְגו'. וְלִזְמַנָּא דְאַתִּי,
יִתְמְסְרוּ כְּלָהוּ, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (יִשְׁעִיָּה סג) מִי זֶה
בָּא מֵאֲדוּם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבְּצָרָה וְגו'. וְעַל דָּא
וַיִּלְךָ מֵאַחֲרֵיהֶם, דְזְמִינָא שְׂכִינְתָא בְּסוּף יוֹמָא
לְאַעְקָרָא לוֹן מִן עֲלָמָא.

וַיִּסַּע עֲמוּד הָעֲנָן מִפְּנֵיהֶם, מָאֵן עֲמוּד הָעֲנָן
דָּא. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, דָּא הוּא עֲנָנָא
דְאַתְחַזִּי תְדִיר עִם שְׂכִינְתָא. וְדָא הוּא עֲנָנָא
דְעָאֵל מִשָּׁה בְּגוּיָה. רַבִּי אַבָּא אָמַר, כְּתִיב וַיִּי'
הוֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם, אֵלָּא סִיּוּעָא דְצְדִיק הוּא,
וּפְרִישׁוֹ דְרִשִּׁימוֹ דִּילִיָּה, וְעַל דָּא אֲזִיל הָאִי עֲנָן
יוֹמָם, וְכְתִיב (תְּהִלִּים מו) יוֹמָם יֵצֵה יי' חֲסֵדוֹ.
וּמִסְטָרָא דְחֲסֵד אֶתָּא עֲנָנָא דָּא, וְדָא חֲסֵד
אַתְקָרִי, וְעֲנָנָא אַחֲרָא אֲזִיל בְּלִילָה, וְאַתְקָרִי
עֲמוּד אֵשׁ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, עֲמוּד הָעֲנָן יוֹמָם: דָּא
אַבְרָהָם. וְעֲמוּד הָאֵשׁ לִילָה: דָּא יִצְחָק.
וְתַרְוּוּיָהּ אֲשֶׁתְּכַחוּ בְּשְׂכִינְתָא, וּמָה דְאָמַר רַבִּי
אַבָּא, הָכִי הוּא וְדָאִי, דְעַל יְדָא דְהָאִי (נ"א דְבַהָא)
דְרָגָא, אֲשֶׁתְּכַחוּ.

וְהָאִי וַיִּסַּע מִלֶּאֱךָ הָאֱלֹהִים הַהִלֵּךְ לִפְנֵי מַחְנֵה יִשְׂרָאֵל וַיִּלְךָ מֵאַחֲרֵיהֶם.

משום שהרי הגיע הזמן להתלבש בדין.

בא ראה, באותה שעה נשלמה הלבנה מהכל, ונרשה שבעים ושנים שמות קדושים בשלשה צדדים. צד אחד התלבש בעטרת החסד העליון בשבעים חקיקות של אור של האבא העליון שמאיר לה.

הצד השני התלבש ברמחי הגבורה, בששים מכות אש, ועשרה שלה שירדו מצד האמא העליונה במנהגים חקיקים.

צד שלישי התלבש בלבושי ארמון שלובש המלך העליון הקדוש, שנקראים תפארת, שירוש הבן הקדוש בשבעים עטרות עליונות מצד של האב והאם, והוא כולל את הצד הזה והצד הזה.

(ושתי עטרות מצד של אבא ואמא, והם שבעים ושנים שמות.) ושנינו, מצד החס"ד שבעים ושנים עדים. מצד הגבורה שבעים ושנים סופרים. מצד התפארת שבעים ושנים גונים להתפאר.

ובמקום זה נחקק אחד באחד, והתעלה השם הקדוש, סוד המרכבה, וכאן נחקקו האבות להתחבר באחד, והוא השם הקדוש חקוק באותיותיו.

צרוף האותיות הללו, אותיות ראשונות, רשומות פסדרים בסדר ישר, משום שכל האותיות הראשונות נמצאו בחס"ד, ללכת בדרך ישר בסדור מתקן.

אותיות שניות רשומות בגלגול למפרע, משום שכל האותיות השניות נמצאות בגבורה (מגבורה), לגלות דינים ומינים שבאים מצד השמאל.

ויסע: דנטיל מסטרא דחס"ד, ואתדבק בסטרא דגבורה, בגין דהא מטא שעתא לאתלבשא בדינא.

הא חזי, בההיא שעתא אשתלים סיהרא מפלא, וירתא שבעין ותריין שמהן קדישין, בתלת סטריין. סטרא חדא אתלבשא בעטרוי דחסד עלאה, בשבעין גליפין דנהירו דאבא עלאה, דאנהיר לה.

סטרא תניינא, אתלבשת ברומחי דגבורה, בשתיין פולסי דנורא, ועשרה דילה דנחתו מסטרא דאמא עלאה בנימוסי גליפין.

סטרא תלתאי, אתלבשת בלבושי ארגונא, דלביש מלכא עלאה קדישא, דאקרונ

תפארת, דירית ברא קדישא, בשבעין עטריין עלאין, מסטרא דאבא ואמא, והוא כליל להאי סטרא ולהאי סטרא.

(כ"א ותריין עטריין מסטרא דאבא ואמא, ואינון שבעין ותריין שמהן.) ותניין מסטרא דחס"ד שבעין ותריין סהדיין.

מסטרא דגבורה שבעין ותריין סופריין. מסטרא דתפארת שבעין ותריין גוונים לאתפארא.

ובהאי אתר, אתגליף חד בחד, ואסתליק שמא קדישא, רזא דרתיכא, והכא אתגליפו אבהתא, לאתחברא בחד, והוא שמא קדישא גליפא באתווי.

צרופא דאתוון אליו, אתוון קדמאי, רשימין פסדרן בארז מישר, בגין דכלהו

אתוון קדמאי אשתכחו בחס"ד, למהך בארז מישר, בסדורא מתתקן.

אתוון תנייני, רשימין בגלגולא למפרע, בגין דכלהו אתוון תנייני, משתכחו בגבורה,

(כ"א מגבורה) לגלאה דינין וזינין דאתיין מסטרא דשמאלא.

אתון תליתאי, אינון אתון רשימן, לאחזאה גונונין, לאתעטר א במלכא קדישא. וכלא ביה מתחברן ומתקשרן, והוא אתעטר בעטרוי בארז מישר, ורשים להאי סטרא ולהאי סטרא, כמלכא דאתעטר בכלא.

הבא אתרשים שמא קדישא גליפא בשבעין ותריין תיבין, דמתעטרי באבהתא, רתיכא קדישא עלאה. ואי תימא, הני אתון תליתאי, מאי טעמא לאו אינון פתיבין, מנהון בארז מישר כסדורן, ומנהון למפרע, לישרא להאי סטרא, ולהאי סטרא, דהא תנינו, (תהלים צט) אתה פוננת מישרים, קדשא בריך הוא עביד מישרים לתרי סטרי, וכתיב (שמות כו) והבית התיכון בתוך הקרשים וגו', דא קדשא בריך הוא. רבי יצחק אמר, דא יעקב, וכלא חד.

ארא למלכא דאיהו שלים מכלא, דעתיה שלים מכלא, מה ארחיה דההוא מלכא. אנפוי נהירין כשמשא תדיר, בגין דאיהו שלים. וכד דאין, דאין לטב ודאין לביש. ועל דא בעי לאסתמרא מיניה. מאן דאיהו טפשא, חמי אנפוי דמלכא נהירין וחייכן, ולא אסתמר מיניה. ומאן דאיהו חפימא, אף על גב דחמי אנפוי דמלכא נהירין, אמר מלכא ודאי שלים הוא, שלים הוא מכלא, דעתיה שלים, אנא חמי דבההוא נהירו, דינא יתיב (דף נ"ב ע"א) ואתפסא, אף על גב דלא אתחזיא, דאי לאו הכי, לא יהא מלכא שלים, ועל דא בעי לאסתמרא.

כך קדשא בריך הוא, שלים תדיר בהאי גוונא ובהאי גוונא, אבל לא אתחזיא, אלא בנהירו דאפין. ובגין כך, אינון טפשין חייבין לא אסתמרון מיניה. אינון חפימין זכאין,

אותיות שלישיות הן אותיות רשומות, להראות גוונים, להתעטר במלך הקדוש. והכל מתחברים ונקשרים בו, והוא מתעטר בעטרותיו בדרך ישר, ורשם את הצד הזה ואת הצד הזה, כמו מלך שמתעטר בכל.

כאן נרשם השם הקדוש חקוק בשבעים ושנים תבות שמתעטרות באבות, המרכבה הקדושה העליונה. ואם תאמר, מה הטעם אינו כתיבות האותיות השלישיות הללו, מהם בסדר ישר בסדרם, ומהם למפרע, לישר את הצד הזה ואת הצד הזה, שחרי שנינו, אתה פוננת מישרים - הקדוש ברוך הוא עשה מישרים לשני הצדדים, וכתיב (שמות כו) והבית התיכון בתוך הקרשים וגו', זה הקדוש ברוך הוא. רבי יצחק אמר, זה יעקב. והכל אחד. ארא, למלך שהוא שלם מהכל, דעתו שלמה מהכל, מה דרך אותו המלך? פניו מאירות תמיד כשמש, משום שהוא שלם. וכשדן, הוא דן לטוב ודן לרע, ועל זה צריך להשמר ממנו. מי שהוא טפש, רואה את פני המלך מאירות ומחזכות ולא נשמר ממנו. ומי שהוא חכם, אף על גב שהוא רואה שפני המלך מאירים, אמר: המלך ודאי הוא שלם, שלם מהכל, שלם בדעתו, אני רואה שבאותו האור יושב בדין ונתפסה, אף על גב שלא נראה, שאם לא כך, לא יהיה מלך שלם, ולכן צריך להשמר.

כך הקדוש ברוך הוא שלם תמיד בגוון זה ובגוון זה, אבל לא נראה, אלא בפנים מאירות. ולכן אותם רשעים הטפשים לא נשמרים ממנו. אותם חכמים צדיקים אומרים: מלך שלם הוא. אף על פי שפניו נראים מאירות, הדין

אמרין, מלפא שלים הוא, אף על גב דאנפוי
אתחזיין נהירין, דינא אתפסיא בגויה, בגין כן
בעי לאסתמרא מניה.

אמר רבי יהודה, מהכא, (מלאכי ג) אני יי' לא
שניתי. לא דליגנא לאתר אחרא, בי
אתפליל כלא. הני תרי גוויי בי אתפלילין, בגין
כן פלא בארע מישר אתחזיא, ואף על גב
דאתוון אחידן להאי סטרא ולהאי סטרא,
כסדרן כתיבין.

ויסע מלאך האלהים ההולך לפני מחנה
ישראל וילך מאחריהם ויסע עמוד
הענן מפניהם ויעמד מאחריהם. (שמות יד) עד
פאן סטרא חד, חסד לאברהם. אמר רבי
שמעון, אלעזר ברי, תא חזי רזא דא. פד
עתיקא קדישא אנהיר למלפא, אנהיר ליה, (ס"א
עשר ליה ואחסין ליה, ככתרון וכו') ועטרין ליה, ככתרין
קדישין עלאין, פד מטאן לגביה מתעטרי
אבהתא, בשעתה דמתעטרי אבהתא, כדין הוא
שלימו דכלא. כדין מטרוניתא, נטלא
במטלנהא, (בהווא) (נ"א בשולטנא בהאי) שלימו
דאבהתא. וכד מתעטרא מפלהון, כדין
אתברכא, ורשותא דכלא בידהא.

ואסתים ביה פגוונא דא שמא קדישא גליפא
באתווי רשימין ברתיכא עלאה
קדישא עטורא דאבהן.

(הנהגה כאן הודפסה בסוף הספר עם הבתים של הע"כ שמות):

(אמר רבי יוסא, אשפחנא כרוא דא בתקיעותא (ס"א דרב כבבל) דרב המנונא
סבא, תלת ורבין ורבין ורבין, לקבלי בני תלת. וכה הוא סודרא. אמר רבי
יוסי, בלא אתכליל בהאי שמא (נ"א שליחא) קדישא, ואסתיים ביה, אשתבח
דשלימו דרתיכא קדישא אית ביה.)

אמר רבי שמעון, האי הוא שמא קדישא,
עטורא דאבהן, דמתעטרא בגלופייהו,
בחבורא כחדא. שלימו דרתיכא קדישא.

מכסה בתוכו, ולכן צריך
להשמר ממנו.

אמר רבי יהודה, מכאן (מלאכי ג)
אני ה' לא שניתי. לא דלגתי
למקום אחר, בי נכלל הכל. שני
הגונים הללו נכללו בי. משום
כן הפל נראה בדרך ישר, ואף
על גב שהאותיות אחרות לצד
זה ולצד זה, הן פתובות כסדרן.
ויסע מלאך האלהים ההולך לפני
מחנה ישראל וילך מאחריהם
ויסע עמוד הענן מפניהם ויעמד
מאחריהם. עד פאן צד אחד,
חסד לאברהם. אמר רבי שמעון,
אלעזר בני, בא ראה הסוד הזה.
כשהעתיק הקדוש מאיר למלאך,
מאיר לו (מעטר אותו ומוריש לו בכתרים
וכו') ומעטר אותו בכתרים
קדושים עליונים. כשמגיעים
אליו, מתעטרים האבות. ובשעה
שהאבות מתעטרים, אז הוא
שלמות הכל, אז הגבירה נוסעת
במסעיה (באותה) (בשלטון גוה)
שלמות של האבות.
וכשמתעטרת מכלם, אז
מתברכת, ורשות של הכל
בידיה.

וכתום בו פמו זה השם הקדוש
חקיק באותיות רשומות
במרכבה הקדושה העליונה,
עטור האבות.

אמר רבי יוסא, מצאנו בסוד זה
בתקיעת השופר (של רב כבבל) של
רב המנונא סבא שלש ורבין ורבין
וברבין, כנגד שלש אלה, וכך
הסדר. אמר רבי יוסי, הכל נכלל
בשם (שליח) הקדוש הזה ומסתים
בו, נמצא שלמות המרכבה
הקדושה יש בו.

אמר רבי שמעון, זהו השם
הקדוש, עטור של האבות
שמעטרים בתקיעותיהם
בחבור כאחד. שלמות המרכבה
הקדושה. ונכלל בארבעים

ושמונה תבות, שהוא שלמות
הכל ועקר השרשים.

בא ראה, גוף העץ - אנ"י, אל"ף
נו"ן יו"ד. ראש של כל ענפי העץ
- וה"ו. והרי התעוררו החברים,
כלל של ענפים ונוף ושרש
בארבעים ושמונה תבות. והרי
גרשם בשלשה עולמות עליונים
ובשלשה עולמות תחתונים.

בגדרו - קדוש קדוש קדוש ה'
צבאות. קדוש למעלה, קדוש
באמצע, קדוש למטה. קדוש
חסד, קדוש גבורה, קדוש
תפארת. וכלם נחקקו בשבעים
ושפטים, כמו שנאמר. ברוך הוא,
ברוך שמו לעולם ולעולמי
עולמים אמן.

אמר רבי יצחק, בשעה שהיו
ישראל שרויים על הים, ראו כמה
אוכלוסים, כמה חילות, וכמה
מחנות מלמעלה ומלמטה, וכלם
בכנוס על ישראל. התחילו
בתפלה מתוך צרתם.

באותה השעה ראו ישראל צרות
מכל הצדדים: הים בגליו
שעולים לפניהם. מאחוריהם כל
אותם אוכלוסים, כל אותם
מחנות מצרים. מעליהם כמה
קטגורים. התחילו צווחים
לקדוש ברוך הוא.

אז פתוב, ויאמר ה' אל משה מה
תצעק אלי. ושנינו בספרא
דצניעותא, אלי דוקא, הכל תלוי
בעתיק. באותה השעה נגלה
העתיק הקדוש, ונמצא רצון בכל
העולמות העליונים, ואז האור
של הכל האיר.

אמר רבי יצחק, אז, כשהכל
מאיר כאחד, ועשה הים מנהגים
עליונים, ונמסרו בידו עליונים
ותחתונים. ולכן קשה לפני
הקדוש ברוך הוא הכל כמו
קריעת ים סוף. והכל כף פרשוה.

ואתפליל בארבעין ותמניא תיבותא, דאיהו
שלימו דכלא, ועקרא דשרשין.

תא חזי, גופא דאילנא, אנ"י אל"ף נו"ן
יו"ד. רישא דכל ענפי אילנא, וה"ו. (וה"ו)
והא אתערו חבריא, פללא דענפין ונופא
ושרשא, בארבעין ותמניא תיבין. והא
אתרשים בתלת עלמין עלאין, ובתלת עלמין
תתאין.

לקבריה, קדוש קדוש קדוש ה' צבאות.
קדוש לעילא. קדוש באמצעיתא.
קדוש לתתא. קדוש חסד. קדוש גבורה.
קדוש תפארת. וכלהו בשבעין ותריין
אתגליפו, כמה דאתמר. בריך הוא, בריך
שמיה לעלם ולעלמי עלמין אמן.

אמר רבי יצחק, בשעתא דשרו ישראל על
ימא, חמו לכמה (דף נ"ב ע"ב) אכלוסין,
לכמה חיילין, לכמה משיריין, מעילא ותתא,
וכלהו בכנופיא עלייהו דישראל, שריאו
בצלו מגו עאקו דלהון.

ביה שעתא, חמו ישראל עאקו מפל סטרין,
ימא בגלוהי דזקפן קמיהו. בתרייהו, כל
אינון אכלוסין, כל אינון משיריין דמצרים,
לעילא עלייהו כמה קטיגורין. שריאו צווחין
לקודשא בריך הוא.

ברין פתיב, ויאמר יי' אל משה מה תצעק
אלי. ותאנא בספרא דצניעותא, אלי,
דייקא, בעתיקא תליא כלא. ביה שעתא
אתגלי עתיקא קדישא, ואשתכח רעוא בכלהו
עלמין עלאין, בדין נהירו דכלא, אתנהיר.

אמר רבי יצחק, בדין, פד אתנהיר כלא
כחדא, ועביד ימא נימוסין עלאין,
ואתמסרו בידוי עלאין ותתאין. ובגיני כף,
קשיא קמי קדשא בריך הוא כלא, בקריעת ים

סוף, וכלא הכי אוקמוה. מאי טעמא. בגין דקריעת ים סוף בעתיקא תלייא.

אמר רבי שמעון, חד איילתא אית בארעא, וקודשא בריך הוא עביד סגיא בגינה, בשעתא דהיא צונחת, קדשא בריך הוא שמע עאקו דילה, וקביל קלה. וכד אצטריך עלמא לרחמי למיאי, היא יהבת קלין, וקודשא בריך הוא שמע קלה, וכדין חייס על עלמא, הדא הוא דכתיב, (תהלים מב) פאיל תערוג על אפיקי מים.

וכד בעיא לאולדא, היא סתימא מפל סטרין, פדין אתיאי ושויותא רישא בין ברפאה, וצונחת ורמת קלין, וקודשא בריך הוא חייס עלה, וזמין לקבלה חד נחש, ונשיך בערייתא דילה, ופתח לה, וקרע לה ההוא אתר, ואולידת מיד. אמר רבי שמעון בהאי מלה, לא תשאל ולא תנסה את יי', והכי דייקא.

ויזשע יי' ביום ההוא את ישראל וגו', (שמות יד) וירא ישראל את מצרים מת, ההוא שלטנא ממנא דמצראי, אחמי לון קדשא בריך הוא, דאעבר ליה, בנהר דינור, דהיה בשפתא דימא רבא. מת, מאי טעמא מת. פמה דאוקמוה, דאעברו ליה, מההוא שלטנותא דילה.

וירא ישראל את היד הגדולה וגו'. (שמות יד) רבי חייא אמר, הכא אשתלים ידא, וכלהו אצבעאן, ואשתלים ידא, דאתפליל ביה בימינא, דהכי תנינן, פלא בימינא אתפליל, ובימינא תליא, הדא הוא דכתיב, מינך יי' נאדרי בכח מינך יי' תרעץ אויב.

ואמר רבי יצחק, לא אשפחנא, מאן דאתקיף לביה, לגביה קדשא בריך הוא, כפרעה. אמר רבי יוסי, סיחון ועוג הכי נמי.

מה הטעם? משום שקריעת ים סוף תלויה בעתיק.

אמר רבי שמעון, יש אילת אחת ברקיע, והקדוש ברוך הוא עושה הרבה בשבילה. בשעה שהיא צונחת, הקדוש ברוך הוא שומע את הצרה שלה ומקבל קולה, וכשהעולם צריך לרחמים, היא נותנת קולות, והקדוש ברוך הוא שומע את קולה, ואז חס על העולם. זהו שכתוב (תהלים מב) כאיל תערוג על אפיקי מים.

וכשרוצה להוליד, היא נסתרת מפל הצדדים, ואז באה ושמה ראשה בין ברפיה, וצונחת ומרימה קולות, והקדוש ברוך הוא חס עליה, ומזמן פנגדה אותה נחש אחד, ונשיך בעורונה, ופותח אותה וקורע לה אותו מקום, ומולידה מיד. אמר רבי שמעון, בדבר הזה אל תשאל ואל תנסה את ה', וכף דוקא.

ויזשע ה' ביום ההוא את ישראל וגו', וירא ישראל את מצרים מת. אותו שליט ממנה על המצרים הראה להם הקדוש ברוך הוא שמעביר אותו בנהר דינור, שהיה בשפת הים הגדול. מת, מה הטעם מת? כמו שבארוהו, שהעבירו אותו משלטונו.

וירא ישראל את היד הגדולה וגו'. רבי חייא אמר, כאן השתלמה היד וכל האצבעות, ונשתלמה היד, שנכללה בו בימין. שפך שנינו, הכל נכלל בימין ותלוי בימין, זהו שכתוב 'מינך ה' נאדרי בכח מינך ה' תרעץ אויב.

ואמר רבי יצחק, לא מצאתי מי חזק לבו לפני הקדוש ברוך הוא כמו פרעה. אמר רבי יוסי, סיחון ועוג גם כן. אמר לו, לא כף!

הם התחזקו כנגד ישראל, אבל לגבי הקדוש ברוך הוא לא כמו שפרעה חזק את רוחו כנגדו, והיה רואה כל יום את הגבורות שלו ולא היה שב.

אמר רבי יהודה אמר רבי יצחק, פרעה היה חכם מפל מכשפיו ובכל אותם הפתרים, ובכל אותן הידיעות הסתפל. ובכל הצד שלהם לא ראה את גאלת ישראל, ולא היה תולה באחד מהם. ועוד, שהרי בכלם קשרו קשר על ישראל, ופרעה לא סבר שיש קשר אמנה אחר ששולט על הכל, ולכן היה מחזק את לבו.

רבי אבא אמר, רק השם הזה חזק את לב פרעה. שכשהיה משה אומר פה אמר ה' - הדבר הזה ממש חזק את לבו. זהו שכתוב ויחזק ה' את לב פרעה. שהרי בכל החכמה שלו לא נמצא שהשם הזה שולט בארץ. ועל זה אמר, מי ה' ואחר כך אמר, ה' הצדיק. אמר רבי יוסי, אחר כך אמר (שמות י) חטאתי לה'. אותו פה שאמר זה - אמר זה.

רבי חזקיה פתח ואמר, (איוב ט) אחת היא על כן אמרתי תם ורשע הוא מכלה. פסוק זה התבאר בסוד החכמה. אחת היא, מה זה אחת היא? זהו שכתוב (שיר ה) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. ובזה הקדוש ברוך הוא דן דיניו למטה, ודן דיניו למעלה בכל. ובשקדוש ברוך הוא מעורר דיניו, הוא דן את דיניו בפתר הזה, ואז פתוב תם ורשע הוא מכלה. משום שאותם הצדיקים נתפסים בחטאי הרשעים, שכתוב ויאמר ה' למלאך המשחית בעם רב וגו'. ועל זה

אמר ליה, לאו הכי. אינון לגביה דישראל אתתקפו, אבל לגביה דקודשא בריך הוא, לא, פמה דאתקפו פרעה רוחיה לקבליה, והיה חמי כל יומא גבוראן דיליה, ולא הוה תב.

אמר רבי יהודה אמר רבי יצחק, פרעה חפים מפל חרשוי הוה, ובכל אינון פתרין, ובכל אינון ידיען, אסתפל. ובכל סטרא דלהון, לא חמא פורקנא דלהון ישראל, ולא הוה תלי פחד מנייהו. ועוד, דהא בכלהו קשירו קשרא עליהו דישראל, ופרעה לא סבר דאית קשרא אחרא דמהימנותא, דאיהו שליט על כלא. ועל דא הוה אתקיף לביה.

רבי אבא אמר, לא אתקיף לבא דפרעה, אלא שמא דא. דכד הוה אמר משה, פה אמר יי', דא מלה ממש, אתקיף לביה, הדא הוא דכתיב, (שמות ט) ויחזק יי' את לב פרעה. דהא בכל חכמתא דיליה, לא אשתכח, דשמא דא שליט בארעא. ועל דא אמר, מי יי'. ולבתר אמר, יי' הצדיק. אמר רבי יוסי, לבתר אמר, (שמות י) חטאתי ליי' ההוא פומא דאמר דא, אמר דא.

רבי חזקיה פתח ואמר, (איוב ט) אחת היא על כן אמרתי תם ורשע הוא מכלה. האי קרא, אוקמוה ברזא דחכמתא. אחת היא, מאי אחת היא. הדא הוא דכתיב, (שיר השירים ה) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. ובהאי קדשא בריך הוא דאין דינוי לתתא, ודאין דינוי לעילא בכלא.

וכד קדשא בריך הוא אתער דינוי, דאין דינוי בהאי פתרא, כדין פתיב, תם ורשע הוא מכלה. (דף נ"ג ע"א) בגין דאינון צדיקייא, מתפסאן בחוביהון דרשיעיא, דכתיב, (שמואל ב כד) ויאמר יי' למלאך המשחית בעם רב וגו',

אמר ר' יוסי איוב את הדבר הזה, ואמר ולא פרש את הדבר, ופרשוה - טל הרב. רבי ייסא אמר, אחת היא - זו פנסת ישראל בגלות מצרים, שבשבילה הרג הקדוש ברוך הוא במצרים ועשה בהם נקמות. זהו שפיתוב תם ורשע הוא מכלה.

רבי חייא אמר, איוב לא נלקה, אלא בזמן שיצאו ישראל ממצרים. אמר איוב, אם כך, כל הפנים שוים, תם ורשע הוא מכלה. פרעה החזיק בישראל ואמר (שמות ה) מי יני אשר אשמע בקולו, ואני לא החזקתי בהם ולא עשיתי דבר - תם ורשע הוא מכלה? ! זהו שפיתוב (שם ט) הירא את דבר ה' מעבדי פרעה, זה איוב.

רבי יהודה אמר, אותם אבני כרד שהיו יורדים, התעפכו על ידי משה, ואחר כך עשו נקמות בימות יהושע, ולעתיד לבא עתידים לרדת אותם שנשארו על אדום ובנותיה. אמר רבי יוסי, זהו שפיתוב (מליכה ז) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

דבר אחר וירא ישראל את היד הגדולה וגו' - פסוק זה אין ראשו סופו, ואין סופו ראשו. בתחלה וירא ישראל, ואחר כך וייראו העם את ה'. אלא אמר רבי יהודה, אותו זקן שירד עם בניו לגלות וסבל עליו את הגלות והכניס את בניו לגלות, הוא ראה ממש את כל אותן נקמות וגבורות שעשה הקדוש ברוך הוא במצרים. זהו שפיתוב וירא ישראל, ישאל ממש.

ואמר רבי יהודה, העלה הקדוש ברוך הוא את אותו זקן ואמר לו, קום תראה את בניך יוצאים מתוך עם חזק. קום תראה את הגבורות שעשיתי בשביל בניך במצרים.

ועל דא אמר ר' יוסי איוב מלה דא, (אמר) ולא אנמר מלה, ואוקמוה טול הרב, רבי ייסא אמר, אחת היא: דא פנסת ישראל בגלותא דמצרים, דבגינה קטל קדשא בריך הוא במצראי, ועביד בהו נוקמין, הדא הוא דכתיב תם ורשע הוא מכלה.

רבי חייא אמר, איוב לא אלקי, אלא בזמנא דנפקו ישראל ממצרים. אמר איוב, אי הכי, כל אפיא שוין, תם ורשע הוא מכלה, פרעה אתקיף בהו בישראל, ואמר (שמות ה) מי יני אשר אשמע בקולו. ואנא לא אתקיפנא בהו, ולא עבידנא מידי, תם ורשע הוא מכלה. הדא הוא דכתיב, (שמות ט) הירא את דבר יי מעבדי פרעה, זה איוב.

רבי יהודה אמר, אינון אבני ברדא, דהוו נחתין, אתעפכו על ידי דמשה, לבתר עבדו נוקמין, ביומי דיהושע. ולזמנא דאתי, זמינין לאחתא אינון דאשתארו, על אדום ובנותיה. אמר רבי יוסי, הדא הוא דכתיב, (מליכה ז) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות.

דבר אחר וירא ישראל את היד הגדולה וגו', האי קרא לאו רישיה סיפיה, ולא סיפיה רישיה. בקדמיתא וירא ישראל, ובתר וייראו העם את יי'. אלא אמר רבי יהודה, ההוא סבא דנחת עם בנוי בגלותא, וסביל עליה גלותא, ואעיל לבנוי בגלותא, הוא ממש חמא, כל אינון נוקמין, וכל גבוראן, דעבד קדשא בריך הוא במצרים, הדא הוא דכתיב וירא ישראל, ישראל ממש.

ואמר רבי יהודה, סליק קדשא בריך הוא להאי סבא, ואמר ליה, קום חמי בניך דנפקין מגו עמא תקיפא. קום חמי גבורין דעבדי, בגין בניך במצרים.

וְהִינּוּ דְאָמַר רַבִּי יִיסָא, בְּשַׁעֲתָא דְנִטְלֵי יִשְׂרָאֵל
לְנַחְתָּא בְּגִלוּתָא דְמַצְרַיִם, דְּחִילוּ
וְאִימְתָּא תְּקִיפָא נָפֶל עֲלוּי. אָמַר לִיה קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לִיעֲקֹב, אָמַאי אַתְּ דְּחִיל, (בראשית מו)
אַל תִּירָא מִרְדֵּה מַצְרַיִמָה. מִמָּה דְכָתִיב אַל
תִּירָא, מִשְׁמַע דְּחִילוּ הָוָה דְּחִיל.

אָמַר לִיה כִּי לְגוּי גְדוּל אֲשִׁימְךָ שָׁם. אָמַר לִיה,
דְּחִילְנָא דִּי יִשְׁיַצוּן בְּנֵי. אָמַר לִיה, אָנֹכִי
אֲרֻד עִמָּךְ מַצְרַיִמָה. אָמַר לִיה תּוּ דְּחִילְנָא,
דְּלֹא אֲזַפִּי לְאַתְקַבְּרָא בִּינֵי אַבְהָתִי, וְלֹא אַחֲמִי
פּוֹרְקָנָא דְּבָנִי, וּגְבוּרָאן דְּתַעֲבִיד לְהוּ. אָמַר
לִיה, וְאָנֹכִי אֲעֲלֶךְ גַּם עֲלֵה, אֲעֲלֶךְ לְאַתְקַבְּרָא
בְּקַבְרֵי אַבְהָתֶךָ. גַּם עֲלֵה, לְמַחֲמִי פּוֹרְקָנָא
דְּבָרְךָ, וּגְבוּרָאן דְּאֲעֲבִיד לְהוּ.

וְהַחֲוָא יוֹמָא דְנִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרַיִם, סְלִיק
לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לִיעֲקֹב, וְאָמַר
לִיה, קוּם, חָמִי בְּפּוֹרְקָנָא דְּבָרְךָ, דְּכַמָּה חִילִין
וּגְבוּרָאן עֲבָדִית לְהוּ, וַיַּעֲקֹב הָוָה תַּמָּן, וְחָמָא
כֻּלָּא, הָדָא הוּא דְכָתִיב וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד
הַגְּדוֹלָה.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מִהֲכָא, (דברים ד) וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו
בְּכַחוּ הַגְּדוֹל מִמַּצְרַיִם. מָאִי בְּפָנָיו. בְּפָנָיו
דָּא יַעֲקֹב, דְּאֲעִיל לְכַלְהוּ תַּמָּן. רַבִּי חֲזַקְיָה
אָמַר, וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו, בְּפָנָיו: דָּא אַבְרָהָם.
דְּכָתִיב, (בראשית יז) וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל פָּנָיו.

הָא חֲזִי, אַבְרָהָם אָמַר, הֲלִבְּן מֵאָה שָׁנָה יוֹלֵד
וְגוֹ', אָמַר לִיה קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, חֲזִיךָ,
אַתְּ תַּחֲמִי כַמָּה אַכְלוּסִין, וְכַמָּה חֲזִילִין דִּיפְקוּן
מִמָּךְ. בְּשַׁעֲתָא דְנִפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרַיִם, כָּל
אִינוּן שְׁבָטִין, כָּל אִינוּן רַבּוּן, סְלִיק קִדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא לְאַבְרָהָם, וְחָמָא לוֹן, הָדָא הוּא
דְכָתִיב וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו. רַבִּי אַבָּא אָמַר כֻּלְהוּ
אַבְהָתָא אֲזִדְמְנוּ תַּמָּן בְּכָל הַהוּא פּוֹרְקָנָא. הָדָא

וְהִינּוּ מַה שְׁאָמַר רַבִּי יִיסָא, בְּשַׁעֲתָא
שְׁנַסְעוּ יִשְׂרָאֵל לְדַדְתָּ לְגִלוּת
מַצְרַיִם, פּוֹחַד וְאִימָה חֲזַקָה נָפְלוּ
עֲלוּי. אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לִיעֲקֹב, לְמָה אַתָּה פּוֹחַד? (בראשית
מו) אַל תִּירָא מִרְדֵּה מַצְרַיִמָה. מִמָּה
שְׁפָתוֹב אַל תִּירָא, מִשְׁמַע שְׁפָחַד
הִיָּה פּוֹחַד.

אָמַר לוּ, כִּי לְגוּי גְדוּל אֲשִׁימְךָ
שָׁם. אָמַר לוּ, אָנִי פּוֹחַד שְׁיִכְלוּ
בְנֵי. אָמַר לוּ, אָנֹכִי אֲרֻד עִמָּךְ
מַצְרַיִמָה. אָמַר לוּ, עוֹד אָנִי פּוֹחַד
- שְׁלֹא אֲזַפֵּה לְהַקְבֵּר בֵּין אַבּוּתִי
וְלֹא אֲרָאָה אֶת גְּאֻלַּת בְּנֵי
וְהַגְּבוּרוֹת שְׁתַּעֲשֶׂה לָהֶם. אָמַר לוּ,
וְאָנֹכִי אֲעֲלֶךְ גַּם עֲלֵה. אֲעֲלֶךְ -
לְהַקְבֵּר בְּקַבְרֵי אַבּוּתֶיךָ. גַּם עֲלֵה
- לְרֵאוֹת אֶת גְּאֻלַּת בְּנֵיךָ
וְהַגְּבוּרוֹת שְׁתַּעֲשֶׂה לָהֶם.

וְאוֹתוֹ יוֹם שְׁיִצְאוּ יִשְׂרָאֵל
מִמַּצְרַיִם, הָעֲלָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא אֶת יַעֲקֹב וְאָמַר לוּ, קוּם
תִּרְאֶה בְּגֻאֲלַת בְּנֵיךָ, שְׁכַמָּה
חֲזִילוֹת וּגְבוּרוֹת עֲשִׂיתִי לָהֶם.
וַיַּעֲקֹב הָיָה שָׁם וַרְאָה אֶת הַכֹּל.
זֶהוּ שְׁפָתוֹב וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד
הַגְּדוֹלָה.

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מִכָּאן, (דברים ד)
וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו בְּכַחוּ הַגְּדוֹל
מִמַּצְרַיִם. מַה זֶה בְּפָנָיו? בְּפָנָיו זֶה
יַעֲקֹב, שֶׁהַכְּנִיס לְשֵׁם אֶת כָּלֶם. רַבִּי
חֲזַקְיָה אָמַר, וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו -
בְּפָנָיו זֶה אַבְרָהָם, שְׁפָתוֹב (בראשית
יז) וַיִּפֹּל אַבְרָהָם עַל פָּנָיו.

בֵּא רְאָה, אַבְרָהָם אָמַר, הֲלִבְּן
מֵאָה שָׁנָה יוֹלֵד וְגוֹ'. אָמַר לוּ
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, חֲזִיךָ, אַתָּה
תִּרְאֶה כַמָּה אוֹכְלוּסִים וְכַמָּה
חֲזִילוֹת שְׁיִצְאוּ מִמָּךְ. בְּשַׁעֲתָא
שְׁיִצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמַּצְרַיִם, כָּל
אוֹתָם שְׁבָטִים, כָּל אוֹתָם רַבּוּת,
הָעֲלָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת
אַבְרָהָם וַרְאָה אוֹתָם. זֶהוּ שְׁפָתוֹב
וַיּוֹצֵאֲךָ בְּפָנָיו. רַבִּי אַבָּא אָמַר, כָּל

האבות הזדמנו לשם בכל אותה הגאלה. זהו שכתוב ויוצאך בפניו. מה זה בפניו? אלו האבות.

רבי אלעזר אמר, ויוצאך בפניו - זה יעקב. בכחו - זה יצחק. הגדל - זה אברהם. אמר רבי שמעון, וכן בשביל האבות מזדמנת תמיד גאלה לישראל, שכתוב (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכר והארץ אזכר. האבות מילא, אבל מה זה והארץ אזכר? אלא להכליל עמם את דוד המלך, שהוא מרכבה עם האבות, והם מעוררים תמיד גאלה לישראל.

וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים. וכי אשר עשה ה' במצרים. וכי עכשו עשה, והרי מקדם לכן זה נעשה? מה זה את היד הגדולה אשר עשה ה'? אלא יד לא נקראת פחות מחמש אצבעות. הגדלה - שפלוילים בה חמש אצבעות אחרות, ואז נקראים גדולה. וכל אצבע ואצבע עולה לחשבון גדול, והקדוש ברוך הוא עשה בהם (בעת נסים) נסים וגבורות, ובה נעקרו כל הדרגות מהשפתלשותם.

מכאן למדנו זה, שבחמש האצבעות הראשונות כתוב ויחזק לב פרעה. פיון שנשלמו אותן חמש, שוב לא היה דבר ברשות פרעה, ואז כתוב ויחזק ה' את לב פרעה.

ועל זה וירא ישראל את היד הגדולה וגו', ויאמינו בה. וכי עד עכשו לא האמינו בה, והרי כתוב (שמות ד) ויאמן העם וישמעו וגו'? והרי ראו כל אותם גבורות שעשה להם הקדוש ברוך הוא במצרים. אלא מה אל תיראו התיצבו וראו וגו'.

הוא דכתיב ויוצאך בפניו. מאי בפניו אלין אבהתא.

רבי אלעזר אמר, ויוצאך בפניו: דא יעקב. בכחו: דא יצחק. הגדול: דא אברהם. אמר רבי שמעון, וכן בגינייהון דאבהתא, אזדמן פורקנא תדיר לישראל, דכתיב (ויקרא כו) וזכרתי את בריתי יעקוב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור. אבהתא תינח, מהו והארץ אזכור. אלא, לאכללא עמהון דוד מלפא, דאיהו רתיכא באבהתא (דף נ"ג ע"ב) ואינון מתערין פורקנא תדיר לישראל.

וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה יי' במצרים. וכי השתא עשה, והא מקדמת דנא אתעביד, מאי את היד הגדולה אשר עשה יי'. אלא, יד לא אקרי פחות מחמש אצבעאן. הגדולה: דכלילין בה חמש אצבעאן אחרנין, ואתקרון פדיון גדולה. וכל אצבעא ואצבעא, סליק לחושבנא רבא, וקודשא בריך הוא עביד בהו (ס"א השתא ניסין) ניסין וגבורין, ובהאי אתעקרו כלהו דרגין משלשוליהון.

מכאן אוליפנא דא, דבחמש אצבעאן קמאי, פתיב, ויחזק לב פרעה, פיון דאשתלמו אינון חמש, תו לא הוה מלה ברשותיה דפרעה, פדיון פתיב ויחזק יי' את לב פרעה. ועל דא וירא ישראל את היד הגדולה וגו', ויאמינו ביי'. וכי עד השתא לא האמינו ביי', והא כתיב (שמות ד) ויאמן העם וישמעו וגו'. והא חמו כל אינון גבוראן דעביד להו קדשא בריך הוא במצרים. אלא מאי ויאמינו, ההוא מלה דאמר ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו וגו'.

זה ויאמינו? אותו הדבר שאמר, ויאמר משה אל העם

רבי ייסא שאל ואמר, כתוב וירא ישראל את מצרים מת, וכתוב לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. אמר רבי יוסי, ראו אותם מתים. אמר לו, אם כתוב לא תוסיפו לראותם חיים - הייתי אומר כן. אמר לו רבי אבא, יפה שאלת.

א"ר בא ראה, כתוב מן העולם ועד העולם, ושנינו - עולם למעלה ועולם למטה. עולם שלמעלה - משם היא הראשית להדליק מנורות. העולם שלמטה - שם הסינים, ונכלל מהכל. ומעולם הזה שלמטה מתעוררות גבורות לתחתונים.

ובעולם זה עשה הקדוש ברוך הוא אותות לישראל והרחיש להם נסים, וכשהתעורר עולם זה לעשות להם נסים, כל המצרים נשקעו בים על ידי עולם זה, והתרחש להם לישראל נסים בעולם זה. ועל זה כתוב לא תספו לראותם עוד עד עולם, עד שיתעורר אותו עולם וימסרו לדיניו. וכיון שנמסרו לו לדון, אז כתוב וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים. זהו שכתוב מן העולם ועד העולם. עד העולם דוקא. ואז כתוב ויאמינו בה' ובמשה עבדו.

אז ישיר משה. רבי יהודה פתח, (ירמיה א) בטרם אצרך בפטן ידעתיה וגו'. אשרי חלקם של ישראל שהקדוש ברוך הוא התרצה בהם יותר מכל שאר העמים, ומרב האהבה שהוא אוהב אותם, הקים עליהם נביא אמת ורועה נאמן, ועורר עליו רוח הקדש יותר מכל שאר הנביאים הנאמנים. והוציאו מחלקו ממש כמה שהפריש יעקב מבניו להקדוש ברוך הוא - שבט לוי. וכיון שהיה לוי שלו, לקח אותו הקדוש ברוך הוא

רבי ייסא שאל ואמר, כתיב וירא ישראל את מצרים מת, וכתוב לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם. אמר רבי יוסי, מתין חמו להו. אמר ליה, אי כתיב לא תוסיפו לראותם חיים, הוה אמינא הכי. אמר ליה ר' אבא יאות שאילתא.

א"ר תא חזי, כתיב (דברי הימים א טז) מן העולם ועד העולם, ותנינן, עולם לעילא, ועולם לתתא. עולם דלעילא, מתמן הוא שירותא לאדלקא בוצינין. עולם דלתתא, תמן הוא סיומא, ואתפליל מפלא, ומתאי עולם דלתתא, מתערין גבורין לתתאי.

ובהאי עולם, עביד קדשא בריה הוא אתין לישראל, ורחיש לון ניסא. וכד אתער האי עולם למעבד נסין, כלהו מצראי אשתקעו בימא, על ידא דהאי עולם, ואתרחיש לון לישראל ניסא בהאי עולם. ועל דא כתיב, לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם, עד דיתער ההוא עולם, ויתמסרון בדינוי, וכיון דאתמסרו ביה למתדן, כדין כתיב וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים, הדא הוא דכתיב מן העולם ועד העולם, עד העולם דיקא. כדין כתיב, ויאמינו בני' ובמשה עבדו.

אז ישיר משה. (שמות טו) ר' יהודה פתח, (ירמיה א) בטרם אצרך בפטן ידעתיה וגו'. זכאה חולקיהון דישראל, דקודשא בריה הוא אתרעי בהו יתיר מפל שאר עמין. ומסגיאות רחימותא דרחים להו, אוקים עליהו נביאה דקשוט, ורעיא מהימנא. ואתער עליה רוחא קדישא, יתיר מפל שאר נביאי מהימני, ואפיק ליה מחולקיה ממש, ממה דאפריש יעקב מבנוי לקודשא בריה הוא, שבטא דלוי, וכיון דהוה לוי דיליה, נטל ליה קדשא בריה הוא,

וְאֶעֱטֵר לַיהוָה בְּכֹמֶה עֲטָרִין, וּמִשָּׁח לַיהוָה בְּמִשָּׁח רְבוּת קִדְיִשָּׁא דְלַעֲיִלָּא, וּכְדִין אֲפִיק מְבַנּוּי, רוּחָא קִדְיִשָּׁא לְעֵלְמָא, וְזָרִיז לַיהוָה בְּהִימְנוּי קִדְיִשִּׁי, מְהִימְנוּתָא רַבָּא.

הַתָּנָא, בְּהִיא שַׁעְתָּא דְמָטָא זְמַנִּיה דְמִשָּׁח נְבִיאָה מְהִימְנָא לְאַחְתָּא לְעֵלְמָא, אֲפִיק קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא רוּחָא קִדְיִשָּׁא מְגֻזְרָא דְסַפִּירוּ דְאַבְן טָבָא, דְהוּא גְנִיז בְּמֵאתַן וְאַרְבַּעִין וְתַמְנִיא (נְהוּרִין, וְאַתְנַחֵיר עֲלֵיהּ. וְאַעֲפְרִיהּ בְּשֵׁם"ה) עֲטָרִין, וְקִימִי קָמִיה, וְאַפְקִיד לַיהוָה בְּכָל דִּילֵיהּ. (נ"א בִּיתֵיה) וְיָהֵב לַיהוָה מֵאָה וְשִׁבְעִין וְתֵלַת מִפְתָּחִין.

(נ"א גְנִיז תַּמָּן וְאַעֲפְרִיהּ בְּתֵלַת מֵאָה וְשִׁבְעִין עַמְרִי וְאַנְהִיר עֲלֵיהּ מֵאתָן וְאַרְבַּעִין וְתַמְנִיא נְהוּרִין וְקָמִים קָמִיה וְאַפְקִיד לַיהוָה בְּכָל בֵּיתָא דִּילֵיהּ וְיָהֵב לַיהוָה מֵאָה וְשִׁבְעִין וְתֵלַת מִפְתָּחִין. נ"א מֵאתָן וְשִׁבְעִין וְחַמֶּשׁ) וְאַעֲטֵר לַיהוָה בְּחַמֶּשׁ עֲטָרִין, וְכָל עֲטָרָא וְעֲטָרָא סָלִיק וְאַנְהִיר בְּאַלְף עֲלָמִין דְנְהַרִין, וּבּוֹצִינִין דְגְנִיזִין בְּגְנִיזִיא דְמִלְפָּא קִדְיִשָּׁא עֲלָאָה.

בְּרִין אַעֲפְרִיהּ בְּכָל בּוֹצִינִין (נ"א בּוֹסְמִין) דְבְּגִנְתָּא דְעֵדֵן, וְאַעֲלִיהּ בְּהִיכְלֵיהּ, וְאַעֲפְרִיהּ בְּכָל חִיָּלִין וְגִיָּסִין דִּילֵיהּ. כְּדִין אֲזִדְעֵזְעוּ כְּלָהוּ, פְּתָחוּ וְאַמְרוּ, אֲסַתְּלָקוּ מִסַּחְרֵינִיהּ, (סַטְרָא דְסַטְרִין) דְּהָא קִדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתַעַר רוּחָא לְשִׁלְטָאָה לְמַרְגְּז עֲלָמִין. קָלָא נִפְק וְאַמַּר, מָאן הוּא דִּין, דְּכָל מִפְתָּחִין אֲלִין (דַּד נ"ד ע"א) בִּידוּי. פְּתַח קָלָא אַחְרָא וְאַמַּר, קַבִּילוּ לַיהוָה בְּגוּוֹיִכּוּ, דָּא הוּא דְזַמִּין לְנַחְתָּא בֵּין בְּנֵי נָשָׂא, וְזַמִּנָּא אֲרִיִּיתָא, גְּנִיזָא דְגְנִיזִיא, לְאַתְמַסְרָא בִּידוּי, וְלֹאֲרַעֲשָׂא עֲלָמִין דְלַעֲיִלָּא וְתַתָּא עַל יְדָא דְדִין. בֵּיה שַׁעְתָּא אֲתַרְגִּישׁוּ כְּלָהוּ, וְנִטְלִין אַבְתְּרִיהּ, פְּתָחוּ וְאַמְרוּ, (תַּהֲלִים טו) הֲרַפְכַּת אָנוּשׁ לְרֵאשֵׁנוּ בְּאֵשׁ וּבַמֵּים.

בְּרִין סָלְקָא הַהוּא רוּחָא, וְקִימָא קָמִי מִלְפָּא. מַ פְּתִיחָא, סָלִיק וְאַתְעֵטֵר בְּעֲטָרִי,

וְעֵטֵר אוֹתוֹ בְּכֹמֶה עֲטָרוֹת, וּמִשָּׁח אוֹתוֹ בְּשִׁמֶן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ הָעֲלִיּוֹן, וְאֵז הוֹצִיא מִבְּנֵי רוּחַ קֹדֶשׁ לְעוֹלָם, וְזָרַז אוֹתוֹ בְּאַבְנֵי טִי קִדְוִשִׁים, הָאֱמוּנָה הַגְּדוֹלָה.

לְמַדְנֵנוּ, בְּאוֹתָהּ הַשְּׁעָה שֶׁהִגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל מֹשֶׁה הַנְּבִיא הַנְּאֻמָּן לְרֹדֶת לְעוֹלָם, הוֹצִיא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רוּחַ קֹדֶשׁ מִמְּחֻצַּב הַסַּפִּיר שֶׁל אֲבֵן טוֹבָה, שֶׁהִיא גְּנוּז בְּמֵאתִים אַרְבָּעִים וְשִׁמוֹנֶה וְאוֹרוֹת, וְהֵאִיר עֲלֵיהּ. וְעֵטֵרוֹ בְּשֵׁם"הו עֲטָרוֹת שְׁעוּמְדוֹת לְפָנָיו, וְהִפְקִיד אוֹתוֹ עַל כָּל אֲשֶׁר לוֹ, וְנָתַן לוֹ מֵאָה וְשִׁבְעִים וְשִׁלְשָׁה מִפְתָּחוֹת. (גְּנִיז שֵׁם, וְעֵטֵר אוֹתוֹ בְּשִׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחַמֶּשׁ עֲטָרוֹת, וְהֵאִיר עֲלָיו מֵאתִים אַרְבָּעִים וְשִׁמוֹנֶה וְאוֹרוֹת, וְהִעֲמִיד לְפָנָיו, וְהִפְקִיד אוֹתוֹ בְּכָל בֵּיתוֹ, וְנָתַן לוֹ מֵאָה וְשִׁבְעִים וְשִׁלְשָׁה מִפְתָּחוֹת. נ"א מֵאתִים וְשִׁבְעִים וְחַמֶּשֶׁה) וְעֵטֵרוֹ בְּחַמֶּשׁ עֲטָרוֹת, וְכָל עֲטָרָה וְעֵטָרָה עוֹלָה וּמֵאִירָהּ בְּאַלְף עוֹלָמוֹת שְׁמֵאִירִים, וּמְנוֹרוֹת שְׁגוּנִזִּים בְּגְנִיזֵי הַמְּלָךְ הַקְּדוֹשׁ הָעֲלִיּוֹן.

וְאֵז הִעֲבִיר אוֹתוֹ בְּכָל הַמְּנוֹרוֹת (הַבְּשָׁמִים) שֶׁבָּגַן עֵדֵן, וְהִכְנִיסוֹ לְהִיכָלוֹ, וְהִעֲבִירוֹ בְּכָל חִילוֹתָיו וְגִיָּסוֹתָיו. אֵז כָּלֵם הַזֹּדְעֵזְעוּ, פְּתָחוּ וְאַמְרוּ: הֲסַתְּלָקוּ מִסַּבִּיבֵינוּ וְצִד הַיְּהוּדִים, שֶׁהָיָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹרֵר רוּחַ לְשִׁלְט לְהַרְגִּיז עוֹלָמוֹת. יֵצֵא קוֹל וְאַמַּר: מִי הוּא זֶה שֶׁכָּל הַמִּפְתָּחוֹת הִלְלוּ בְּיָדוֹ? פְּתַח קוֹל אַחַר וְאַמַּר: קַבִּלוּ אוֹתוֹ בְּתוֹכְכֶם! זֶהוּ שְׁעִתִּיד לְרֹדֶת בֵּין בְּנֵי אָדָם, וְעֵתִידָה תוֹרָה, גְּנִיזַת הַגְּנִיזוֹת, לְהַמְסֵר בְּיָדוֹ, וְלְהַרְעִישׁ עוֹלָמוֹת שְׁלֹמְעֵלָה וְשְׁלֹמְטָה עַל יְדוֹ שֶׁל זֶה. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כָּלֵם הַתְּרַגְּשׁוּ וְנִסְעוּ אַחֲרָיו. פְּתָחוּ וְאַמְרוּ, (תַּהֲלִים טו) הֲרַפְכַּת אָנוּשׁ לְרֵאשֵׁנוּ בְּאֵשׁ וּבַמֵּים.

אֵז עֲלָתָהּ אוֹתָהּ רוּחַ וְעַמְדָה לְפָנָיו הַמְּלָךְ. מ' פְּתוּחָה עֲלָתָהּ

והתעטרה בעטרותיה, ועטרה אותו בשלש מאות ועשרים וחמש עטרות, והפקיד מפתחות בידו. ש' של האבות עטרו אותו בשלש עטרות קדושות, והפקידו בידו את כל מפתחות המלך, והפקידו אותו באמונה, להיות נאמן הבית. ה' עלתה ועטרה אותו בעטרותיה, וקבלה אותו מהמלך.

ואז ירד אותו הרוח לאגיות ששטות באות הים הגדול, וקבלה אותו לגדל את המלך, ונתנה לו משם פלי זין להלקות את פרעה ואת כל ארצו. ובשפחות ובכראשי חדשים מעלה אותו אל המלך, ואז נקרא שמו באותיות הרשומות הללו.

ובאותה שעה שיצא לרדת לארץ בצרע של לוי, נתקנו ארבע מאות ועשרים וחמש מנורות למלך, וארבע מאות ועשרים וחמש חקיקות ממנים לוי את אותה רוח למקומה. כשיצא לעולם, האירה ה' בפניו, והבית התמלא מזיוו. באותה שעה קרא עליו הקדוש ברוך הוא, בטָרָם אָצְרָךְ בַּבְּטָן יַדְעִתִּיךְ וּבַטָּרָם תִּצָא מִרְחֹם הַקִּדְשִׁיתִיךְ נְבִיא לַגּוֹיִם נִתְתִּיךְ.

הקדשיתך נביא לגוים נתתיך. רבי יצחק אמר, באותה שעה הרג (הפיל) הקדוש ברוך הוא את השר הממנה הגדול של מצרים, וראו אותו משה ובני ישראל, ואז אמרו שירה. זהו שכתוב וירא ישראל את מצרים מת, אז ישיר משה ובני ישראל.

אז ישיר משה ובני ישראל וגו'. רבי אבא פתח ואמר, הסתפלותי בכל התשפחות ששפחו את הקדוש ברוך הוא, וכלם פתחו באז. (מלכים א ח) אז אמר שלמה. (יהושע י) אז ידבר יהושע. אז ישיר ישראל. מה הטעם?

ישראל. מה הטעם?

ואעטריה בתלת מאה ועשרין וחמש עטרין, ואפקיד מפתחוי בידוי. ש דאבהתא, אעטרו ליה בתלת עטרין קדישין, ואפקידו כל מפתחן דמלכא בידיה, ואפקידו ליה בהימנותא, מהימנא דביתא. ה סלקא ואתעטרא בעטרוי, וקבילת ליה מן מלכא.

ברין, נחת ההוא רוחא בארביין דשאטן, בההוא ימא רבא, וקבילת ליה לגדלא ליה למלכא, והיא יהבת ליה מתמן זיונין, לאלקאה לפרעה ולכל ארעיה. ובשפחא וברישי ירחי, סלקת ליה למלכא, פדין אקרי שמייה, באלין אתוןן רשימין.

ובההוא שעתא, דנפק לנחתא לארעא, בזרעא דלוי, אתתקנו ארבע מאה ועשרין וחמש בוצינין למלכא, וארבע מאה ועשרין וחמש גליפין ממנן, אוזפוה לההוא רוחא לאתריה, כד נפק לעלמא, אתנהרא ה באנפוי, וביתא אתמלייא מזיותיה. ביה שעתא, קרא עליה קדשא בריך הוא, בטָרָם אָצְרָךְ בַּבְּטָן יַדְעִתִּיךְ וּבַטָּרָם תִּצָא מִרְחֹם הַקִּדְשִׁיתִיךְ נְבִיא לַגּוֹיִם נִתְתִּיךְ.

רבי יצחק אמר, ביה שעתא קטל (נ"א אפיל) קדשא בריך הוא לרבובא ממנא דמצראי, וחמו ליה משה ובני ישראל, פדין אמרו שירה. הדא הוא דכתיב, וירא ישראל את מצרים מת, אז ישיר משה ובני ישראל.

אז ישיר משה ובני ישראל וגו'. (שמות טו) רבי אבא פתח ואמר, אסתפלנא בכל תשפחן דשפחו לקודשא בריך הוא, וכולם פתחו באז. (מלכים א ח) אז אמר שלמה. (יהושע י) אז ידבר יהושע. אז ישיר ישראל. מאי טעמא. אלא הכי תאנא, כל נסין וכל גבורן אלא כן שנינו, כל הנסים והגבורות שנעשו לישראל, כשהאיר אור העתיק הקדוש בעטרותיו,

דַּאֲתַעְבִּידוּ לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל, כַּד אַתְנַהִיר נְהִירוּ
דְּעִתִּיקָא קְדִישָׁא בְּעֵטְרוּי, גְּלִיפִין רְשִׁימִין
בְּאֵז, בַּא', וַא', בּו', אֲנָקִיב בְּחִשׁוּכִי, וְנַהִיר
לְכָל עֵיבָר. וְכַד אַתְחַבֵּר נְהִירוּ דְאֶלֶף וּמְטִי
לְזִי"ן, מָאן זִי"ן, דָּא (ישעיה לד) חָרַב לִי
מְלֵאָה דָם. כְּדִין עֵבִיד נְסִין וּגְבוּרָאן, בְּגִין
דְּאַתְחַבֵּר א' עִם ז'. וְדָא הוּא שִׁירְתָּא. שִׁירְתָּא
הִיא דְכָל סְטָרִין, וְדָא הוּא אֶז יִשִּׁיר.

יִשִּׁיר, שִׁר מִיבְעֵי לִיה. אֶלָּא מְלָה דָּא תְּלִיא,
וְאַשְׁלִים לְהוּא זְמַנָּא, וְאַשְׁלִים
לְזְמַנָּא דְאַתִּי, דְּזִמְיִנִין יִשְׂרָאֵל לְשִׁבְחָא
שִׁירְתָּא דָּא. מְשָׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, מְכַאן
אוּלְפָּנָא, דְּצַדִּיקֵיָא קְדָמָאֵי, אָף עַל גַּב
דְּאַסְתָּלְקוּ בְּדַרְגִין עֲלֵאִין דְּלַעִילָא, וְאַתְקִשְׁרוּ
בְּקִשׁוּרָא דְצִרְוּרָא דְחַיִּי, זְמִינִין כְּלָהוּ לְאַחֵיָא
בְּגוּפָא, וּלְמַחֲמֵי אַתְיִין וּגְבוּרִין דְקָא עֵבִיד
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל. וּלְמִימַר שִׁירְתָּא
דָּא, הָדָא הוּא דְכַתִּיב אֶז יִשִּׁיר מְשָׁה וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל.

רְבִי שְׁמַעוֹן אָמַר מֵהֶכָּא, (ישעיה יא) יוֹסִיף יִי
שְׁנֵית יְדוּ לְקַנּוֹת אֶת שְׂאֵר עַמּוֹ. לְקַנּוֹת:
כְּמָה דְאַתְּ אָמַר, (משלי ח) יִי קַנְנֵי רֵאשִׁית דְּרַכּוֹ.
אֶת שְׂאֵר עַמּוֹ: אֵלִין אֵינּוֹן צַדִּיקֵיָא דְבַהוֹן,
דְּאַקְרוּן שְׂאֵר, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (במדבר יא)
וַיִּשְׂאֲרוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים בְּמַחְנֶה. וְתַנִּינָן, לִית
עֲלֵמָא מְתַקֵּימָא אֶלָּא עַל אֵינּוֹן דְּעֵבְדֵי
גְּרַמֵּיהוּ שִׁירֵיָם.

וְאֵי תִימָא, הוּאִיל וְאַתְקִשְׁרוּ בְּצִרְוּרָא דְחַיִּי,
וּמְתַעַנְגֵי בְּעֵנוּגָא עֲלֵאָה, אָמַאי יְחִית לֹון
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַרְעָא. פּוּק וְאוּלִיף
מְזַמְנָא קְדָמָה, דְּכָל אֵינּוֹן רוּחִין וְנִשְׁמָתִין,
דְּהוּ בְּדַרְגָּא עֲלֵאָה דְּלַעִילָא וְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אַחִית לְהוּ לְאַרְעָא לְתַתָּא.

חֲקוּקִים וְשׁוּמִים בְּאֵז, בַּא', וַא'.
בְּזו', נִקְבַּ בְּחִשְׁכָּה וְהֵאִיר לְכָל עֵבָר.
וּכְשֶׁהֲתַחַבֵּר הָאֹר שֶׁל אֶלֶף וְהֵגִיעַ
לְזִי"ן, מִי זֶו זִי"ן? זֶו (ישעיה לד) חָרַב
לִי מְלֵאָה דָם. אֶז עֲשָׂה נְסִים
וּגְבוּרוֹת, מְשׁוּם שֶׁהֲתַחַבֵּרָה א' בְּזו'.
וְזוּ הִיא הַשִּׁירָה. שִׁירָה הִיא שֶׁל כָּל
הַצְּדִיקִים, וְזֶהוּ אֶז יִשִּׁיר.

יִשִּׁיר!? שִׁר הִיָּה צְרִיף לְהִיתִּי! אֶלָּא
דְּכַר זֶה תְּלוּי וּמְשָׁלִים אֶת
אוֹתוֹ הַזְּמַן, וּמְשָׁלִים לְעֵתִיד לְבָא,
שְׁעִתִּידִים יִשְׂרָאֵל לְשִׁבְחַת בְּשִׁירָה
הַזֶּה מְשָׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל. מְכַאן
לְמַדְנֵה, שֶׁהַצְּדִיקִים הֵרָאשׁוּנִים, אָף
עַל גַּב שֶׁהֲתַעֲלוּ לְדַרְגּוֹת עֲלִיוֹנוֹת
שְׁלַמְעֵלָה, וְנִקְשְׁרוּ בְּקִשְׁרֵי שֶׁל צִרּוּר
הַחַיִּים - עֲתִידִים כָּלָם לְהַחִיֹּת
בְּגוּף וְלִרְאוֹת אוֹתוֹת וּגְבוּרוֹת
שִׁיעֲשִׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל
וְלוֹמַר שִׁירָה זֶו. זֶהוּ שְׁכַתוּב אֶז
יִשִּׁיר מְשָׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל.

רְבִי שְׁמַעוֹן אָמַר מְכַאן, (ישעיה יא)
יוֹסִיף ה' שְׁנֵית יְדוּ לְקַנּוֹת אֶת שְׂאֵר
עַמּוֹ. לְקַנּוֹת - כְּמוֹ שְׁנֵי אָמַר (משלי ח)
ה' קַנְנֵי רֵאשִׁית דְּרַכּוֹ. אֶת שְׂאֵר עַמּוֹ
- אֵלוֹ הֵם הַצְּדִיקִים שְׁבָהָם
שְׁנֵי אָמַר שְׂאֵר, כְּמוֹ שְׁנֵי אָמַר (במדבר
יא) וַיִּשְׂאֲרוּ שְׁנֵי אַנְשִׁים בְּמַחְנֶה.
וְשַׁנִּינוּ, אֵין הַעוֹלָם מְתַקֵּים אֶלָּא עַל
אוֹתָם שְׁעוֹשִׁים עֲצָמִים שִׁירִים.

וְאֵם תֵּאמַר, הוּאִיל וְנִקְשְׁרוּ בְּצִרּוּר
הַחַיִּים וּמְתַעַנְגִים בְּעַנְגַת הַעֲלִיּוֹן,
לְמָה יוֹרִיד אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְאַרְץ? צֵא וּלְמַד מִזְמַן רֵאשׁוֹן,
שְׁכָל אוֹתָם רוּחוֹת וְנִשְׁמוֹת שְׁהִיוּ
בְּדַרְגָּה הַעֲלִיּוֹנָה שְׁלַמְעֵלָה,
וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹרִיד אוֹתָם
לְאַרְץ לְמִשְׁה. כָּל שְׁכָן עֲכָשׁוּ,
שְׁרוּצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל אֶת
הַעֵקֶם, כְּמוֹ שְׁנֵי אָמַר (קהלת ז) כִּי אָדָם

הוּא אַחִית לְהוּ לְאַרְעָא לְתַתָּא.

אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. ואם תאמר, אותם שמתו בעטיו של נחש, אפלו הם יקומו ויהיה בעלי עצה למלך המשיח.

ועל זה שנינו, משה עתיד לומר שירה לעתיד לבא. מה הטעם? משום שכתוב (מייכה ז) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. אראנו? אראך היה צריך להיות! אלא אראנו ממש, למי שראה בתחלה - אראנו פעם שניה. וזהו אראנו. וכתוב (תהלים א) אראנו בישע אלהים, ואראהו בישועתי. ואז, אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'.

שירה של הגבירה לקדוש-ברוך הוא. שנינו, כל אדם שאומר שירה זו בכל יום ומכון בה, זוכה לאמרה לעתיד לבא, שהרי יש בה עולם שעבר, ויש בה עולם הבא, ויש בה קשרי האמונה, ויש בה ימות מלך המשיח, ותלויים עליה (אות למעלה) כל אותן תשפחות אחרות שאומרים עליונים ותחתונים.

השירה?! שיר זה היה צריך להיות! אלא השירה שמשפחת הגבירה למלך. ומשה אמר מלמטה למעלה, והרי פרשה לה' - משום שהמלך מאיר לה פנים (שמאירים פני המלך בנגדה). רבי יוסי אמר, כל אותם שמנים שהיו שופעים, משוף המלך הקדוש בנגדה, משום כך משפחת אותו הגבירה.

אמר רבי יהודה, אם כך, למה כתוב משה ובני ישראל, והרי הגבירה צריכה לשבח? אלא אשרי חלקם של משה וישראל,

כל שפן השתא, דבעי קדשא בריך הוא לישראל לעקימא, כמה דאת אמר (קהלת ז) כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. ואי תימא, אינון דמיתו בעטיו דנחש. אפילו אינון יקומו, ויהון מארי דעיטא, למלכא משיחא.

ועל דא תנינו, משה זמין למימר שירתא לזמנא דאתי. מאי טעמא. בגין דכתיב, (מייכה ז) כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות. אראנו, אראך מיבעי ליה. אלא אראנו ממש, למאן דחמא בקדמיתא, יחמי ליה תננינות, ודא הוא אראנו, וכתוב (תהלים א) אראנו בישע אלהים, ואראהו בישועתי. (דף נ"ד ע"ב) וכדין אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת ליי'.

שירתא דמטרוניתא לקודשא בריך הוא. תנינו, כל בר נש דאמר שירתא דא בכל יומא, ומכוון בה, זכי למימרא לזמנא דאתי. דהא אית בה עלמא דעבר, ואית בה עלמא דאתי, ואית בה קשרי מהימנותא, ואית בה יומי דמלכא משיחא. ותלי עלה, (נ"א אה לעילא) כל אינון תושפחאן אחרנין, דקאמרי עלאי ותתאי.

השירה שיר זה מיבעי ליה. אלא שירתא, דקא משפחת מטרוניתא למלכא. ומשה מתתא לעילא קאמר, והא אוקמוה. ליי': בגין דאנהיר לה מלכא אנפחא, (נ"א דנהיר אנפוי מלכא לקבלה) ר' יוסי אמר, דכל אינון משחין, דהוו נגדין, משיך מלכא קדישא לקבלה, בגיגי כף משפחא ליה מטרוניתא.

אמר רבי יהודה, אי הכי, אמאי כתיב משה ובני ישראל, והא מטרוניתא בעיא לשפחא. אלא, זפאה חולקיהון

והא מטרוניתא בעיא לשפחא. אלא, זפאה חולקיהון

שהם היו יודעים לשבח את המלך בשביל הגבורה פראוי, משום שכל אותו פת וגבורה שלה ירשה מן המלך.

רבי חייא פתח ואמר, (איכה ב) קומי רני בלילה לראש אשמרות. קומי רני - זו כנסת ישראל. בלילה - בגלות. רבי יוסי אמר, בלילה - בזמן ששולטת ומתעוררת. לראש אשמרות! לראש הנה צריך להיות! אלא לראש, ככתוב (בראשית מ) על ראש המטה. ובארנו, ראש המטה זה יסוד. אף כאן לראש - זה יסוד, שהגבורה מתברכת בו. ראש אשמרות - זהו ראש של נצח והוד.

רבי יוסי אמר, זהו ראש של פתרי המלך והסיום. רבי אבא אמר, לראש אשמרות כתוב חסר, וזהו הראש, ראש המטה. והכל נאמר במלך הקדוש העליון, וזהו לה'. רבי ייסא אמר, השירה הזאת לה' - זהו הנקה שיוצא מעדן, שכל שמן ומשחה יוצאים ממנו להדליק מנורות. ומשמע אחר כך שכתוב אשירה לה' - זה המלך הקדוש העליון, ועל זה לא כתוב אשירה לו.

ויאמרו לאמר - (והו) לדורי דורות, כדי שלא ישתפח מהם לעולמים. שכל מי שזוכה לשירה הזו בעולם הזה, זוכה לה בעולם הבא, וזוכה לשבח בה בימות מלך המשיח בחדות כנסת ישראל בקדוש-ברוך-הוא, שכתוב לאמר - לאמר באותו זמן. לאמר בארץ הקדושה, בזמן ששכנו ישראל בארץ. לאמר בגלות. לאמר בגאלת ישראל. לאמר לעולם הבא.

בפורקנא דלהון דישראל. לאמר בגלותא. לאמר לעלמא דאתי.

דמשה וישראל, דאינון הוו ידעין לשבחא למלכא, בגין מטרוניתא כדקא יאות, בגין דכל ההוא חילא וגבורה דילה, ירתא מן מלכא.

רבי חייא פתח ואמר, (איכה ב) קומי רני בלילה לראש אשמרות. קומי רני: דא כנסת ישראל. בלילה: בגלותא. ר' יוסי אמר, בלילה: בזמנא דהיא שלטא ומתערא, לראש אשמורות, בראש מיבעי ליה. אלא לראש, כמה דכתיב, (בראשית מ) על ראש המטה. ואוקימנא, ראש המטה, דא יסוד. אוף הכא לראש, דא יסוד, דמטרוניתא מתברכא ביה. ראש אשמורות: דא הוא רישא, דנצח והוד. רבי יוסי אמר, דא הוא רישא דכתרי מלכא וסיומא. רבי אבא אמר, לראש אשמורות פתיב חסר, ודא הוא רישא, ראש המטה. וכלא במלכא קדישא עלאה אתמר, ודא הוא ליי'.

רבי ייסא אמר, השירה הזאת ליי', דא הוא נהרא דנפיק מעדן, דכל משחא ורבו נפיק מגיה, לאדלקא בוצינין. ומשמע לבתר דכתיב אשירה ליי', דא הוא מלכא קדישא עלאה, ועל דא לא כתיב אשירה לו.

ויאמרו לאמר, (דא הוא) לדרי דרין, בגין דלא יתנשי מנייהו לעלמין. דכל מאן דזכי להאי שירתא פהאי עלמא, זכי לה בעלמא דאתי, וזכי לשבחא בה ביומוי דמלכא משיחא, בחדוותא דפנסת ישראל בקודשא בריך הוא. דכתיב לאמר, לאמר פההוא זמנא. לאמר בארעא קדישא, בזמנא דשרו ישראל בארעא. לאמר בגלותא. לאמר לעלמא דאתי.

אֲשִׁירָה לַיְיָ נָשִׁיר מִיבְעֵי לַיהוָה, מָאִי אֲשִׁירָה.
אֵלָא בְּגִין דְּהוּוּ מְשַׁבְּחָן תְּנוּשְׁבַּחְתָּא
דְּמִטְרוּנִיתָא. (בְּעוּ לְשַׁבְּחָא) לַיְיָ: דָּא מְלָפָא
קַדִּישָׁא. פִּי גָאָה גָאָה (קָמָה): דְּסָלִיק וְאִתְעַטֵּר
בְּעֵטְרוּי, לְאַפְקָא בְּרַפָּאן וְחִילִין וּגְבוּרָאן,
לְאַסְקָא בְּכֻלָּא. פִּי גָאָה גָאָה: גָאָה בְּהַאי
עֲלֵמָא, גָאָה בְּעֲלֵמָא דְאַתִּי. פִּי גָאָה בְּהַהוּא
זְמַנָּא, גָאָה, בְּגִין דִּיתְעַטֵּר בְּעֵטְרוּי בְּחִדּוּתָא
שְׁלִימוּתָא.

סוּם וּרְכִבּוּ רָמָה בַּיָּם, שׁוּלְטָנוּתָא דְלִתְתָּא,
וְשׁוּלְטָנוּתָא דְלַעִילָא דְאַחִידָן בְּהוּ,
אַתְמָסְרוּ בְּהַהוּא יַמָּא רַבָּא, וְשׁוּלְטָנוּתָא רַבָּא
לְמַעַבְד בְּהוּ נוֹקְמִין. וְתַגְיִנָן, לָא עֲבִיד קַדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא דִּינָא לְתַתָּא, עַד דִּיעַבְיֵד
בְּשׁוּלְטָנְיָהוּן לַעִילָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (יִשְׁעִיָּה כד)
יִפְקוּד יְיָ עַל צְבָא הַמְּרוֹם בְּמְרוֹם וְעַל מַלְכֵי
הָאָדָמָה עַל הָאָדָמָה.
רָמָה בַּיָּם, אָמַר ר' יְהוּדָה, בִּיהַּ בְּלִילָא, אִתְעַר
גְּבוּרָא תְּקִיפָא, דְכְּתִיב בִּיהַּ וַיּוֹלֶךְ יְיָ אֶת
הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עֲזָה כָּל הַלַּיְלָה. (ס"א דְאַתְעַר בִּיהַּ
גְּבוּרָה תְּקִיפָא) בְּהַהוּא זְמַנָּא, בְּעֵאת מִטְרוּנִיתָא מִן
מְלָפָא, כָּל אִינוּן אַכְלוּסִין דְלִתְתָּא, וְכָל אִינוּן
שׁוּלְטָנִין דְלַעִילָא, דִּיתְמָסְרוּן בִּידְהָא. וְכֻלְהוּ
אַתְמָסְרוּ בִּידְהָא, לְמַעַבְד בְּהוּ נוֹקְמִין, הָדָא
הוּא דְכְּתִיב סוּס וּרְכִבּוּ רָמָה בַּיָּם. בַּיָּם סָתָם,
לַעִילָא וְתַתָּא.

עָזִי וְזִמְרַת יְהוָה. רַבִּי חֲזִיָּא פְתַח וְאָמַר,
(תְּהִלִּים קלט) אַחֲזוּר וְקָדָם צְרַתְנִי וְתַשַּׁת עָלַי
כַּפְכָּה. כַּפְכָּה אַצְטְרִיכוּ בְּנֵי נֶשֶׁא לִיקְרָא
לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
כַּד בְּרָא עֲלֵמָא, (ד' ט"ו נ"ה ע"א) אֶסְתַּכַּל בִּיהַּ בְּאָדָם
לְמַהּוּי שְׁלִיט עַל כָּלָא. (נ"א לְמַהּוּי שְׁלִים כְּכֻלָּא וְאַתְבְּרִי דו
פְּרָצִיפִין) וְהוּא דְמֵי לַעֲלָאִין וְתַתְּאִין. נַחַת לַיהוָה

סוּם וּרְכִבּוּ רָמָה בַּיָּם, שׁוּלְטָנוּתָא דְלִתְתָּא,
וְשׁוּלְטָנוּתָא דְלַעִילָא דְאַחִידָן בְּהוּ,
אַתְמָסְרוּ בְּהַהוּא יַמָּא רַבָּא, וְשׁוּלְטָנוּתָא רַבָּא
לְמַעַבְד בְּהוּ נוֹקְמִין. וְתַגְיִנָן, לָא עֲבִיד קַדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא דִּינָא לְתַתָּא, עַד דִּיעַבְיֵד
בְּשׁוּלְטָנְיָהוּן לַעִילָא, הָדָא הוּא דְכְּתִיב, (יִשְׁעִיָּה כד)
יִפְקוּד יְיָ עַל צְבָא הַמְּרוֹם בְּמְרוֹם וְעַל מַלְכֵי
הָאָדָמָה עַל הָאָדָמָה.
רָמָה בַּיָּם, אָמַר ר' יְהוּדָה, בִּיהַּ בְּלִילָא, אִתְעַר
גְּבוּרָא תְּקִיפָא, דְכְּתִיב בִּיהַּ וַיּוֹלֶךְ יְיָ אֶת
הַיָּם בְּרוּחַ קָדִים עֲזָה כָּל הַלַּיְלָה. (ס"א דְאַתְעַר בִּיהַּ
גְּבוּרָה תְּקִיפָא) בְּהַהוּא זְמַנָּא, בְּעֵאת מִטְרוּנִיתָא מִן
מְלָפָא, כָּל אִינוּן אַכְלוּסִין דְלִתְתָּא, וְכָל אִינוּן
שׁוּלְטָנִין דְלַעִילָא, דִּיתְמָסְרוּן בִּידְהָא. וְכֻלְהוּ
אַתְמָסְרוּ בִּידְהָא, לְמַעַבְד בְּהוּ נוֹקְמִין, הָדָא
הוּא דְכְּתִיב סוּס וּרְכִבּוּ רָמָה בַּיָּם. בַּיָּם סָתָם,
לַעִילָא וְתַתָּא.
עָזִי וְזִמְרַת יְהוָה. רַבִּי חֲזִיָּא פְתַח וְאָמַר,
(תְּהִלִּים קלט) אַחֲזוּר וְקָדָם צְרַתְנִי וְתַשַּׁת עָלַי
כַּפְכָּה. כַּפְכָּה אַצְטְרִיכוּ בְּנֵי נֶשֶׁא לִיקְרָא
לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
כַּד בְּרָא עֲלֵמָא, (ד' ט"ו נ"ה ע"א) אֶסְתַּכַּל בִּיהַּ בְּאָדָם
לְמַהּוּי שְׁלִיט עַל כָּלָא. (נ"א לְמַהּוּי שְׁלִים כְּכֻלָּא וְאַתְבְּרִי דו
פְּרָצִיפִין) וְהוּא דְמֵי לַעֲלָאִין וְתַתְּאִין. נַחַת לַיהוָה

מכבדת, וראו אותו הבריות. אז התפנסו אליו והשתחויו לפניו, ופחד ואימה נפלו עליהם מפקדו. זהו שכתוב (בראשית ט) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים. הכנים אותו לגנו לשמרו, להיות לו שמחה על שמחה ולהשתעשע בו. עשה לו חפה מקסה באבנים יקרות, ומלאכים עליונים שמחים לפניו. אחר כך צנה אותו על עץ אחד, ולא עמד במצות רבנו.

מצאנו בספרו של חנוך, שלאחר שהעלה אותו הקדוש ברוך הוא והראה לו את כל גנוי המלך, עליונים ותחתונים, הראה לו את עץ החיים והעץ שהצטנה עליו אדם, והראה לו מקומו של אדם בגן עדן. וראה, שאלמלא שמר אדם מצוה זו, יכול לעמד תמיד ולהיות שם תמיד. הוא לא שמר מצות רבנו יצא בדימוס ונענש.

רבי יצחק אמר, אדם נברא דו-פרצופים, והרי בארנו, (שם ב) ויקח אחת מצלעותיו - נסרו הקדוש ברוך הוא ונעשו שנים, ממזרח וממערב. זהו שכתוב (תהלים קלט) אחור וקדם צרתני. אחור זה מערב. וקדם זה מזרח. רבי חייא אמר, מה עשה הקדוש ברוך הוא? תקן אותה נקבה, ושכלל את יפיה על הפל, והכניסה לאדם. זהו שכתוב ויבן ה' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה. בא ראה מה כתוב למעלה? ויקח אחת מצלעותיו. מה זה אחת? כמו שנאמר (שיר ה) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. מצלעותיו - מצדדיו, כמו שנאמר (שמות כו) ולצלע המשכן.

בדמות יקירא, וחמו ליה בריין, כדין אתפנשו לגביה, וסגידו לקבליה, ואימתא ודחלא נפלת עלייהו מידחלתיה, הדא הוא דכתיב, (בראשית ט) ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ ועל כל עוף השמים.

עייליה לגנתיה דנטע, לנטריה למהוי ליה חדו על חדו, ולאשתעשע ביה. עבד ליה טרוצטבולין מחפיין באבני יקר, ומלאכין עלאין חדאן קמיה. לבתר פקיד ליה על אילנא חד ולא קאים בפקודא דמאריה.

אשבחנא בספרא דחנוך, דלבתר דסליק ליה קדשא בריה הוא, ואחמי ליה כל גנזיאי דמלכא, עלאי ותתאי, אחמי ליה אילנא דחיי, ואילנא דאתפקד עליה אדם, ואחמי ליה דוכתיה דאדם בגנתא דעדן. וקמא, דאלמלי נטיר אדם פקודא דא, יכיל לקיימא תדירא, ולמהוי תדירא תמן. הוא לא נטר פקודא דמאריה, נפק בדימוס ואתענש.

רבי יצחק אמר, אדם דו פרצופין אתברי, והא אוקימנא, (בראשית ב) ויקח אחת מצלעותיו, נסרו הקדוש ברוך הוא ואתעבידו תריין, ממזרח וממערב, הדא הוא דכתיב, (תהלים קלט) אחור וקדם צרתני. אחור דא מערב, וקדם דא מזרח.

רבי חייא אמר, מה עביד קדשא בריה הוא, תקין לה הוא נוקבא ושכליל שפירותה על פלא, ועיילה לאדם, הדא הוא דכתיב ויבן יי' אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה. תא חזי, מה כתיב לעילא, ויקח אחת מצלעותיו. מאי אחת. כמה דאת אמר (שיר השירים ה) אחת היא יונתי תמתי אחת היא לאמה. מצלעותיו: מסטרוי. כמה דאת אמר, (שמות כו) ולצלע המשכן.

רבי יהודה אָמר, הקדוש ברוך הוא נתן נְשֵׁמָה עֲלֵינוּהּ בְּאָדָם, וְכָלֵל בֵּיהּ חֲכָמָה וְהִשְׁפִּיל כְּדֵי לְדַעַת הַכֹּל. מֵאִיזָה מְקוֹם נָתַן בּוֹ נְשֵׁמָה? רבי יצחק אָמר, מִמְּקוֹם שֶׁשָּׂאָר הַנְּשֵׁמוֹת הַקְּדוּשׁוֹת בְּאוֹת.

רבי יהודה אָמר, מִכָּאן, שְׁכָתוּב (בראשית א) תוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה. מִי זֶה הָאָרֶץ? מֵאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁהִמְקִדֵשׁ נִמְצָא בּוֹ. נֶפֶשׁ חַיָּה - נֶפֶשׁ חַיָּה סֵתָם, זֶה נֶפֶשׁ שֶׁל אָדָם הִרְאִישׁוֹן שֶׁל הַכֹּל. רבי חייא אָמר, אָדָם הִיָּה יוֹדֵעַ חֲכָמָה עֲלֵינוּהּ יוֹתֵר מִמְּלֹאכֵי הַשָּׁרָת, וְהִיָּה מִסְתַּפֵּל בְּכָל, וְיוֹדֵעַ וְנוֹדֵעַ לְרַבּוֹנוֹ יוֹתֵר מִכָּל שָׂאָר בְּנֵי הָעוֹלָם. לְאַחַר שֶׁחֻטָּא נִסְתָּמוּ מִמֶּנּוּ מַעֲיָנוֹת הַחֲכָמָה. מֵה כְּתוּב? (מִמָּה שְׁכָתוּב) (שם א) וַיִּשְׁלַחְהוּ ה' אֱלֹהִים מִגֵּן עֵדֶן לְעַבְדֵי אֶת הָאָדָמָה.

רבי אבא אָמר, אָדָם הִרְאִישׁוֹן מְזָכֵר וְנִקְבָּה נִמְצָא, זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם א) וַיִּאֱמַר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדִמוֹתֵנוּ. וְעַל זֶה זָכַר וְנִקְבָּה נַעֲשֶׂה כְּאָחֵד, וְנִפְרְדּוּ אַחַר כֵּן. וְאִם תֹּאמַר, זֶה שֶׁאָמַר הָאָדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם - כֵּן הוּא וְדָא, וְזוֹהִי הַנִּקְבָּה, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַשְּׁתַתֵּף עִמָּה, וְזֶהוּ זָכַר וְנִקְבָּה, וְהַכֹּל דָּבָר אַחַד.

רבי יוסי אָמר, עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה, אוֹתָם הַכְּלוּלִים זֶה בְּזֶה וְלֹא נִפְרְדִים זֶה מִזֶּה, וְלַעֲוֹלָמִים הֵם בְּחִיבוֹת, בְּרִצּוֹן אַחַד, שְׁמִשָּׁם נִמְצְאוֹת (נִמְשָׁבוּ) מְשִׁיכוֹת הַנְּחָלִים וְהַמַּעֲיָנוֹת לְסַפֵּק לְכָל וּלְכָרֵךְ אֶת הַכֹּל, לֹא מְכַזְּבִים מִימֵי הַמַּעֲיָנוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נה) וְכִמּוֹצֵא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזָבוּ מִימֵי, וְעַל זֶה וְהִי לִי לִישׁוּעָה, שְׁבִשְׁבִיל כֵּן הִמְלִיךְ הַקְּדוּשׁ מוֹשֵׁף וּמוֹרִישׁ לְמִטָּה, וּמִתְעוֹרֵר הִימִין לַעֲשׂוֹת נְסִים.

רבי יהודה אָמר, קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא נִשְׁמַתָּא עֲלָאָה יְהִיב בֵּיהּ בְּאָדָם, וְכָלִיל בֵּיהּ חֲכָמָתָא וְסְכָלְתָנוּ, לְמַגְדֵּעַ כְּלָא. מֵאֵן אֲתֵר יְהִיב בֵּיהּ נִשְׁמַתָּא. ר' יצחק אָמר, מֵאַתֵּר דְּשָׂאָר נִשְׁמַתִּין קְדִישִׁין קָא אֲתִיִין. רבי יהודה אָמר, מֵהֶכָּא. דְּכָתִיב, (בראשית א) תוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה, מֵהֶהוּא אֲתֵר דְּמִקְדָּשָׁא אֲשַׁתְּכַח בֵּיהּ. נֶפֶשׁ חַיָּה, נֶפֶשׁ חַיָּה סֵתָם, דָּא נִפְשָׁא דְּאָדָם קְדָמָאָה דְּכָלָא.

רבי חייא אָמר, אָדָם הוּא יוֹדֵעַ חֲכָמָתָא עֲלָאָה, יִתִּיר מִמְּלֹאכֵי עֲלָאִי, וְהוּא מִסְתַּפֵּל בְּכָלָא, וְיוֹדֵעַ וְאֲשַׁתְּמוּדֵעַ לְמֵאֲרִיָּה, יִתִּיר מִכָּל שָׂאָר בְּנֵי עֲלָמָא. בְּתֵר דְּחָב, אֲסִתִּימוּ מִנִּיהּ מְבוּעֵי דְּחֲכָמָתָא, מֵה כְּתִיב (נ"א מִמָּה דְּכָתִיב) (בראשית ג) וַיִּשְׁלַחְהוּ יי' אֱלֹהִים מִגֵּן עֵדֶן לְעַבְדֵי אֶת הָאָדָמָה.

רבי אבא אָמר, אָדָם הִרְאִישׁוֹן מְדַכָּר וְנוֹקְבָא אֲשַׁתְּכַח, הָדָא הוּא דְּכָתִיב, (בראשית א) וַיִּאֱמַר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדִמוֹתֵנוּ, וְעַל דָּא, דְּכָר וְנוֹקְבָא אֲתַעֲבִידוּ בְּחֵדָא, וְאֲתַפְּרְשׁוּ לְבִתְרָא. וְאִי תִימָא, הָא דְּאָמַר הָאָדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם. הָכִי הוּא וְדָאִי, וְדָא הִיא נּוֹקְבָא, וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲשַׁתַּתֵּף עִמָּה, וְדָא הוּא דְּכָר וְנוֹקְבָא, וְכָלָא הוּא מְלָה חֵדָא.

רבי יוסי אָמר, עֲזִי וְזִמְרַת יְהוָה, אֵינוֹן דְּכָלִילֵן דָּא בְּדָא וְלֹא אֲתַפְּרְשָׁאן דָּא מִן דָּא וְלַעֲלָמִין אֵינוֹן בְּחִיבוֹתָא, בְּרַעוּתָא חֵדָא, דְּמִתְמָן אֲשַׁתְּכַחוּ (נ"א אֲתַמְשָׁכוּ) מְשִׁיכֵן דְּנַחֲלִין וּמְבוּעֵין לְאֲסַתְּפָקָא כְּלָא, וְלְבִרְכָא כְּלָא, לָא כְּדִיבּוּ מִימֵי מְבוּעֵין, כְּמָה דָּאֵת אָמַר (ישעיה נח) וְכִמּוֹצֵא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזָבוּ מִימֵי וְעַל דָּא וְהִי לִי לִישׁוּעָה, דְּבִגְיָנִי כֵּן, מִלְּכָא קְדִישָׁא מְשִׁיף וְאַחֲסִין לְתַתָּא, וְאֲתַעֲרֵר יְמִינָא לְמַעַבְדֵי נְסִין.

שְׁמִשָּׁם נִמְצְאוֹת (נִמְשָׁבוּ) מְשִׁיכוֹת הַנְּחָלִים וְהַמַּעֲיָנוֹת לְסַפֵּק לְכָל וּלְכָרֵךְ אֶת הַכֹּל, לֹא מְכַזְּבִים מִימֵי הַמַּעֲיָנוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נה) וְכִמּוֹצֵא מִים אֲשֶׁר לֹא יִכְזָבוּ מִימֵי, וְעַל זֶה וְהִי לִי לִישׁוּעָה, שְׁבִשְׁבִיל כֵּן הִמְלִיךְ הַקְּדוּשׁ מוֹשֵׁף וּמוֹרִישׁ לְמִטָּה, וּמִתְעוֹרֵר הִימִין לַעֲשׂוֹת נְסִים.

זֶה אֵלֵי וְאֶנְהוּ - זֶה צְדִיק, שְׁמִנּוּ
 יוֹצְאוֹת בְּרָכוֹת בְּזוּג. וְאֶנְהוּ -
 בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׁנִמְצָאת בּוֹ חֲכִיבוֹת,
 וְזֶהוּ הַמְקַדֵּשׁ. אֱלֹהֵי אָבִי
 וְאַרְמְנָהוּ - מִשֶּׁה אָמַר אֵת זֶה
 לְמְקוֹם שֶׁהַלּוִים בָּאִים מֵאוֹתוֹ צַד,
 וְעַל זֶה (הִיחַ) שְׁלֵמוֹת הַכֹּל הוּא
 בְּאוֹתוֹ מְקוֹם (בְּזֶה הַפְּסוּקָה).

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה -
 זֶה הַמְלַךְ הַקְּדוֹשׁ, וְכַךְ הוּא. וּמִנִּין
 לָנוּ? מִקְרָא אַחַר מְצִאֵנוּ לוֹ, שְׁכָתוֹב
 כִּי עָזִי וְזִמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי
 לִישׁוּעָה. מִמִּשְׁמַע שְׁאָמַר ה' וַיְהִי
 לִי לִישׁוּעָה - זֶה הַמְלַךְ הַקְּדוֹשׁ.
 עָזִי וְזִמְרַת יְהוָה וְגו'. רַבִּי חֲזַקְיָה פָתַח
 וְאָמַר, בְּפְסוּקָה זֶה שְׁכָתוֹב (מִשְׁלִי יו')
 בְּכָל עֵת אֶהֱב הָרַע וְאֶח לְצָרָה יוֹלֵד,
 בְּכָל עֵת אֶהֱב הָרַע - זֶה הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, שְׁכָתוֹב בּוֹ רַעַךְ וְרַע
 אָבִיךָ אֶל תַּעֲזוֹב.

וְאֶח לְצָרָה יוֹלֵד - בְּשַׁעַת שִׁצִּיקוֹ
 לָךְ שׁוֹנְאִיךָ, מֵה אֹמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא? (תַּהֲלִים קכב) לְמַעַן אַחִי וְרַעִי
 אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בֵּךְ, שִׁשְׁרָאֵל
 וְקָרְאִים אַחִים וְרַעִים לְקַב"ה. יוֹלֵד
 מֵה זֶה? וְכִי עֲכָשׁוּ יוֹלֵד? אֵלֶּא
 בְּשַׁעַת שְׁנוֹלְדָת צָרָה בְּעוֹלָם, יְהִי
 אֶח כְּנִגְדֵךְ לְהַצִּיל אוֹתְךָ מִכָּל אוֹתָם
 שְׁמִצִּיקִים לָךְ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, יוֹלֵד - שֶׁהַמְלַךְ
 הַקְּדוֹשׁ יַתְעוֹרֵר בְּעוֹ הַזֶּה לְנֶקֶם לָךְ
 מֵהָאֵמוֹת, לְהִינִיק לָךְ מֵהָאֵם בְּאוֹתוֹ
 צַד, כְּמוֹ שְׁנִאֵמַר עָזִי וְזִמְרַת יְהוָה וַיְהִי
 לִי לִישׁוּעָה. לְעוֹרֵר גְּבוּרוֹת כְּנִגַּד
 אֵמוֹת עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת.

רַבִּי יִיסָא פָתַח וְאָמַר, כְּמָה יֵשׁ
 לְאָדָם לְאַהֲב אֵת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 שֶׁהָרִי אֵין לָךְ עֲבוּדָה לְקְדוֹשׁ-
 בְּרוּךְ הוּא (אֵלֶּא) וְכִמּוֹ אֵלֶּא אֶהֱבָה,
 וְכָל מִי שְׁאוּהֵב אוֹתוֹ וְעוֹשֶׂה
 עֲבוּדָתוֹ בְּאַהֲבָה, קוֹרָא לוֹ הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא אֶהוּב. אִם כֵּן, כְּמָה

זֶה אֵלֵי וְאֶנְהוּ. דָּא צְדִיק, דְּמִנִּיה נְפָקִין
 בְּרַפָּאן בְּזוּג. וְאֶנְהוּ: בְּהֵוָא אֲתֵר
 דְּחֲכִיבוֹתָא אֲשֶׁתְּכַח בֵּיה, וְדָא הוּא מְקַדֵּשָׁא.
 אֱלֹהֵי אָבִי וְאַרְמְנָהוּ, מִשֶּׁה קָאֵמַר דָּא,
 לְגַבֵּי אֲתֵר דְּלוֹאֵי אֲתִיִּין מֵהֵוָא סְטָרָא וְעַל
 דָּא (הִיחַ) שְׁלֵימוֹתָא דְכָלֵּא הוּא בְּהֵוָא אֲתֵר.
 (נ"א בְּהַאי קָרָא).

רַבִּי יִצְחָק אָמַר, וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, דָּא מְלַכָּא
 קְדִישָׁא, וְהָכִי הוּא. וּמִנְלָן. מִקְרָא
 אַחֲרִינָא אֲשֶׁפְּחִנָּא לִיה, דְּכַתִּיב, (ישעיה י"ב) כִּי
 עָזִי וְזִמְרַת יְהוָה יִי וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, מִמִּשְׁמַע
 דְּקָאֵמַר יִי וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה, (דף נ"ה ע"ב) דָּא
 מְלַכָּא קְדִישָׁא.

עָזִי וְזִמְרַת יְהוָה וְגו', (שמות טו) ר' חֲזַקְיָה פָתַח
 וְאָמַר, בְּהַאי קָרָא דְכַתִּיב, (משלי יז) בְּכָל עֵת
 אוֹהֵב הָרַע וְאֶח לְצָרָה יוֹלֵד. בְּכָל עֵת אוֹהֵב
 הָרַע, דָּא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכַתִּיב בֵּיה (משלי
 כז) רַעַךְ וְרַע אָבִיךָ אֶל תַּעֲזוֹב.

וְאֶח לְצָרָה יוֹלֵד, בְּשַׁעַתָּא דִּיעִיקוֹן לָךְ שְׁנִאֵךְ,
 קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא מֵה אָמַר, (תַּהֲלִים קכב)
 לְמַעַן אַחִי וְרַעִי אֲדַבְּרָה נָא שְׁלוֹם בֵּךְ,
 דִּישְׁרָאֵל, אֲקָרוֹן אַחִים וְרַעִים לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
 הוּא. יוֹלֵד מֵהוּ, וְכִי הַשְׁתָּא יוֹלֵד. אֵלֶּא
 בְּשַׁעַתָּא דְעַקְתָּא יוֹלֵד בְּעַלְמָא, אֶח יְהִי
 לְקַבְלָךְ, לְשׁוֹבָא לָךְ מִכָּל אֵינוֹן דְעַקִּין לָךְ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, יוֹלֵד: דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא יַתְעַר
 בְּהַאי עוֹ, לְנִקְמָא לָךְ מֵאוּמִין, לְיִנְקָא לָךְ
 מֵאִימָא, בְּהֵוָא סְטָרָא, כְּמָה דָּאֵת אָמַר, עָזִי
 וְזִמְרַת יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה. לְאַתְעָרָא גְבוּרָאן
 לְקַבֵּל אוּמִין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת.

רַבִּי יִיסָא פָתַח וְאָמַר, כְּמָה אֵית לִיה לְבַר נֶשׁ
 לְרַחֲמָא לִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּהָא
 לִית לִיה פּוֹלְחָנָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, (אֵלֶּא) (כְּמָה) רַחֲמֵימוֹתָא. וְכָל מָאן דְּרַחֲמִים

בארנו פסוקים אלו - רעך ורע
 אביך אל תעזב, וכתוב (משלי כה)
 הקר רגלך מבית רעך?
 אלא, הרי בארונה החברים, פסוק
 זה (בעולות ושלמים, וזה בחטאות ואשמות,
 וכתוב וכו') נכתב בעולות. עכשו, רעך
 ורע אביך אל תעזב, לעבר אותו
 ולהדבק בו ולעשות מצוותיו. אל
 תעזב, ודאי. וזה שנאמר הקר רגלך
 מבית רעך. פלומר, הוקר יצרך
 שלא ירתח פנגדך ולא ישלט בך,
 ולא תעשה הרהור אחר. מבית
 רעך, מי זה בית רעך? זו הנשמה
 הקדושה שהכניס בך רעך ונתן
 אותה בתוכך.

ועל זה עבודת הקדוש ברוך הוא
 - לאהב אותו בכל, כמו שכתוב
 (דברים ו) ואהבת את ה' אלהיך. זה
 אלי ואנוהו - שכל ישראל ראו על
 הים מה שלא ראה יחזקאל הנביא,
 ואפלו אותם העברים שבמעי אדם
 היו רואים ומשפחים את הקדוש
 ברוך הוא, וכלם היו אומרים זה
 אלי ואנוהו אלהי אבי וארממנהו,
 כמו שנאמר אלהי אברהם.

אמר רבי יוסי, אם כך, למה
 וארממנהו, שהרי אלהי אברהם
 הוא למעלה? אמר לו, אפלו כך
 צריך, והכל דבר אחד, וארממנהו
 בכל, להכליל מי שיודע ליחד את
 השם הקדוש הגדול, שהרי זוהי
 עבודה עליונה של הקדוש ברוך
 הוא.

רבי יהודה היה יושב לפני רבי
 שמעון, והוא קורא, פתוב (ישעיה נב)
 קול צפיק נשאו קול יחדו ורננו.
 קול צפיק, מי הם צפיק? אלא אלה
 הם שמצפים מתי ירחם הקדוש
 ברוך הוא לבנות את ביתו. נשאו
 קול? ישאו קול הנה צריך להיות!

אינון צופיק. אלא אליו אינון דמצפאן, אימתי ירחם קדשא בריך הוא,
 למבני ביתיה. נשאו קול, ישאו קול מיבעי ליה, מאי נשאו קול. אלא,

ליה, ועביד פולחנא ברחימותא, קארי ליה
 לקודשא בריך הוא רחימא. אי הכי, במאי
 אוקימנא הני קראי, רעך ורע אביך אל
 תעזב. וכתוב (משלי כה) הוקר רגלך מבית רעך.
 אלא הא אוקמוה חבריאי, האי קרא (ס"א בעולות
 ושלמים והאי בחטאות ואשמות וכתוב וכו') בעולות
 כתיב. השתא, רעך ורע אביך אל תעזב,
 למפלח ליה, ולא תדבקא ביה, ולמעבד
 פקודוי. אל תעזב ודאי. והא דאתמר הוקר
 רגלך מבית רעך. פלומר הוקר יצרך, דלא
 ירתח לקבלך, ולא ישלוט בך, ולא תעביד
 הרהורא אחרא. מבית רעך, מאן בית רעך.
 דא נשמתא קדישא, דאעיל בה רעך ויהבה
 בגוך.

ועל דא פולחנא דקודשא בריך הוא, לרחמא
 ליה בכלא, כמה דכתיב, (דברים ו) ואהבת את
 יי' אלהיך. זה אלי ואנוהו, דכל ישראל חמו
 על ימא, מה דלא חמא יחזקאל נביאה,
 ואפילו אינון עוברי דבמעי אמהון, הוו
 חמאן ומשבחין לקודשא בריך הוא, וכלהו
 הוו אמרין זה אלי ואנוהו אלהי אבי
 וארממנהו, כמה דאת אמר אלהי אברהם.
 אמר רבי יוסי, אי הכי אמאי וארממנהו,
 דהא אלהי אברהם לעילא הוא. אמר
 ליה, אפילו הכי אצטריך, וכלא חד מלה,
 וארממנהו בכלא, לאכללא, מאן דינדע
 ליחדא שמא קדישא רבא, דהא הוא פלחנא
 עלאה דקודשא בריך הוא.

רבי יהודה הוה יתיב קמיה דר' שמעון,
 והוה קארי, כתיב (ישעיה נב) קול צופיק
 נשאו קול יחדו ורננו. קול צופיק, מאן
 אינון צופיק. אלא אליו אינון דמצפאן, אימתי ירחם קדשא בריך הוא,
 למבני ביתיה. נשאו קול, ישאו קול מיבעי ליה, מאי נשאו קול. אלא,

מה זה נשאו קול? אלא כל אדם שבוכה ומרים קולו על חרפן ביתו של הקדוש ברוך הוא, זוכה למה שכתוב אחר כך - יחדו ירננו, וזוכה לראותו מישב בחדרה.

בשוב ה' ציון? ! הנה צריך להיות בשוב ה' אל ציון! מה זה בשוב ה' ציון? אלא בשוב ה' ציון ודאי. בא ראה, בשעה שחרבה ירושלים למטה וכנסת ישראל גרשה, עלה המלך הקדוש לציון, ונאנח כנגדו, משום שפנסת ישראל גרשה, ועתה שנתגלתה כנסת ישראל, מעלה אותה אליו וכשפתחזר כנסת ישראל למקומה, אז ישוב המלך הקדוש לציון למקומו להודיג אחד באחד, וזהו בשוב ה' ציון. ואז עתידים ישראל לומר זה אלי ואנוהו, וכתוב זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, בישועתו ודאי.

ה' איש מלחמה ה' שמו. רבי אבא פתח, (במדבר כא) על פן יאמר בספר מלחמת ה' את זהב בסופה ואת הנחלים ארנון. כמה יש לנו להסתפל בדברי התורה, כמה יש לנו לעיין בכל דבריה, שאין לה דבר בתורה שלא נרמז בשם הקדוש העליון, ואין לה דבר בתורה שאין בו כמה סודות, כמה טעמים, כמה שרשים, כמה ענפים.

כאן יש להסתכל, על פן יאמר בספר מלחמת ה' - וכי ספר מלחמות ה' היכן הוא? אלא כאן התעוררו החברים, שכל מי שעורף קרב בתורה, זוכה להרבות שלום בסוף דבריו. כל הקרבות שבעולם - קטטה וחרפן, וכל הקרבות של התורה - שלום ואהבה. זהו שכתוב על פן יאמר בספר מלחמת ה' ואת זהב בסופה, כלומר, אהבה

כל בר נש דבכי, וארים קליה על חרפן ביתיה דקודשא בריך הוא, זכי למה דכתיב לבתר יחדיו ירננו. וזכי למחמי ליה בישובא בחדוותא.

בשוב יי' ציון, (אמר ליה) בשוב יי' אל ציון מיבעי ליה, מאי בשוב יי' ציון אלא בשוב יי' ציון ודאי. תא חזי, בשעתא דאתחריב ירושלים לתתא, וכנסת ישראל אתתרכת, סליק מלפא קדישא לציון, ואנגיד ליה לקבליה, בגין דכנסת ישראל אתתרכת. (השתא דאתגליא כנסת ישראל סליק ליה לנביח) וכד תתהדר כנסת ישראל לאתרה, פדין יתוב מלפא קדישא לציון לאתריה, לאזדווגא חד בחד, ודא הוא בשוב יי' ציון. וכדין זמינין ישראל למימר, זה אלי ואנוהו. וכתוב, זה יי' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו, בישועתו ודאי.

יי' איש מלחמה יי' שמו. (שמות טו) רבי אבא פתח (במדבר כא) על פן יאמר בספר מלחמות יי' את זהב בסופה ואת הנחלים ארנון. כמה אית לן לאסתפלא בפתגמי אורייתא, כמה אית לן לעיינא בכל מלה, דלית לה מלה באורייתא, דלא אתרמיזא בשמא קדישא עלאה, ולית לה מלה באורייתא, דלית בה כמה רזין, כמה טעמין, כמה שרשין, כמה ענפין. (דף נ"ו ע"א).

הבא אית לאסתפלא, על פן יאמר בספר מלחמות יי', וכי ספר מלחמות יי', אן הוא. אלא הכי אתערו חברייא, כל מאן דאגח קרבא באורייתא, זכי לאסגאה שלמא בסוף מלוי. כל קרבין דעלמא, קטטה וחרפנא. וכל קרבין דאורייתא, שלמא ורחימותא, הדא הוא דכתיב על פן יאמר בספר מלחמות יי' את זהב בסופה, כלומר, אהבה בסופה.

בסופה. שאין לה אהבה ושלום
פרט לזה.

עוד קשה במקומו. על פן יאמר
בספר מלחמת ה' - בתורת
מלחמות ה' היה צריך להיות!
מהו בספר? אלא סוד עליון הוא.
מקום יש לקדוש-ברוך-הוא
שנקרא ספר (ומספר), כמו שנאמר
דרשו מעל ספר ה' וקראו. שכל
הפחות והגבורות שעשה הקדוש
ברוך הוא, תלויים באותו ספר,
(ומשם יוצאים. את זה בסופה ובו)
וכשהקדוש ברוך הוא עורף את
קרבותיו, במקום אחד שהוא
בסוף הדרגות, ונקרא זה, כמו
שנאמר (משלי) לעלוקה שתי בנות
הב. בסופה - נמצא בסוף
הדרגות. בסופה - נקראת ים סוף,
ים שהוא סוף הדרגות.

ואת הנחלים ארנון, ועם הנחלים
שנמצאו ונמשכו לו מאותו מקום
עליון שנקרא ארנון. ומהו ארנון?
זווג עליון של חביבות, שלא
נפרדים לעולמים, כמו שנאמר
(בראשית ב) ונהר יצא מעדן. ובה
גשרים שרשו ומתרבים ענפיו,
להושיט קרבותיו בכל מקום,
להושיט פחות וגבורות,
ולהראות שלטון גדול ונכבד של
הכל.

בא ראה, כשמתעוררות הגבורות
והקרבות של הקדוש ברוך הוא,
כמה בעלי דין מתעוררים לכל
עבר, ואז רמחים שנונים וחרבות,
ומעוררים גבורות, והים מתרגש,
וגליו עולים ויורדים, והאניות
שהולכות ושטות בים, מסתלקות
לכל עבר. קרב (תרב) שנון באבני
בלסטראות, בעלי רמחים
וחרבות. אז (תהלים מא) חציף
שנונים (מתעוררים להושיט קרבות בכל
מקום ולהושיט פחות וגבורות לכל עבר, ואז הים
מתרגש וגליו עולים, והאניות שהולכות ושטות ויורדות ועולות, והוצע נמצא. ואז מתעוררים עורכי הקרב באבני בליסטראות, בעלי רמחים

דלית לה אהבה ושלמא בר מהאי.
תו קשיא באתריה. על פן יאמר בספר
מלחמות יי', בתורת מלחמות יי' מיבעי
ליה, מאי בספר. אלא רזא עלאה הוא, אתר
אית ליה לקודשא בריך הוא, דאקרי ספר (נ"א
ומספר) כמה דאת אמר, (ישעיה לד) דרשו מעל ספר
יי' וקראו. דכל חילין וגבורין דעביד קדשא
ברוך הוא, בההוא ספר תליון, (נ"א ומתמן נפקין את
זהב בסופה וביה.) וכד אגח קדשא בריך הוא קרבוני,
בחד אתר דאיהו בסופא דדרגין, ואקרי והב.
כמה דאת אמר (משלי ל) לעלוקה שתי בנות הב.
בסופה: בסוף דרגין אשתכת. בסופה: ים
סוף אתקרי, ים דאיהו סוף לכל דרגין.

ואת הנחלים ארנון ועם נחליא דאשתכחו
ואתנגידו. לגביה, מההוא אתר עלאה,
דאקרי ארנון. מאי ארנון, זווגא עלאה
דחביבותא, דלא מתפרשאן לעלמין, כמה
דאת אמר (בראשית ב) ונהר יוצא מעדן. וכדא,
משתרשן שרשו, ואתרביאו ענפיו, לאושטא
קרבוני בכל אתר, לאושטא חילין וגבוראן,
ולאתחזאה שולטנא רבא ויקרא דכלא.

תא חזי, פד מתערין גבוראן וקרבין דקודשא
ברוך הוא, כמה גרדיני טהירין, מתערין
לכל עיבר, פדין שנגן רומחין, וסייפין,
ומתערין גבוראן, וימא אתרגישת וגלגלוי
סלקין ונחתין, וארבין דאזלין ושאטן בימא,
לכל עיבר מסתלקין. שנגא קרבא (נ"א חרבא)
פאבני בלסטראות, מארי דרומחין וסייפין,
פדין (תהלים מה) חציף שנונים (נ"א מתערין לאושטא קרבוני
בכל אתר ולאושטא חילין וגבוראן לכל עיבר פדין וימא אתרגישת וגלגלוי
סלקין וארבין דאזלין ושאטין נחתין וסלקין ועשא אשתכת. פדין מתערין

מתרגש וגליו עולים, והאניות שהולכות ושטות ויורדות ועולות, והוצע נמצא. ואז מתעוררים עורכי הקרב באבני בליסטראות, בעלי רמחים

ותרבות, חצים וקשתות, כמו שנאמר חציק שנונים), והקדוש ברוך הוא מתחזק בכחו ולעורר קרב. אוי לאותם שהמלך הקדוש יעורר עלים קרב. אז כתוב ה' איש מלחמה.

ומכאן, ומאותן אותיות, ומפסוק זה, יוצאים הרי קרבות לאותם ולשעים, לאותם בעלי מריכה שחטאו לקדוש ברוך הוא, והאותיות מתגלות לאותם בעלי אמת, והרי הדברים התפרשו והרי נתבאר.

ה' איש מלחמה ה' שמו. כיון שכתוב ה' איש מלחמה, לא ידענו שה' שמו? אלא, כמו שכתוב (בראשית ט) וה' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש מן השמים. והכל תלוי בספר הזה, כנאמר (איוב ב) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. ועל זה.

בא ראה, בשעה שהקדוש ברוך הוא מעורר קרב בעולם, נעקרים ממקומם עליונים ותחתונים, כמו שבארנו, זהו שכתוב מרפכת פרעה וחילו ירה בים. ולעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא לערוף קרב עליון וחזק בעמים כדי לכבד את שמו. זהו שכתוב (זכריה יד) ויצא ה' ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב, וכתוב (יחזקאל לח) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי וגו'. ומרפכת פרעה וחילו ירה בים. כאשר יעורר הקדוש ברוך הוא קרב, אז יתעוררו דרגות עליונות ודרגות תחתונות שלמטה, ואז מרפכת פרעה וחילו ירה בים.

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים ט) ראוף מים ישראל את הים, אמר הקדוש ברוך הוא למלאך הממנה על הים: חלק מימך! אמר לו: למה? אמר לו: כדי שבני יעברו בתוכך. אמר לו: מדת הגאולה היא אמת, אבל מה שונים אלה מאלה?

מגיה קרבא באבני בלסטראין מארי דרוסתין ופופין גירין וקשתין כמה דאת אמר חציק שנונים) וקודשא בריך הוא אתתקיף בחילוי, ולא תערא קרבא. ווי לאינון דמלכא קדישא יתער עליהו קרבא. כדין כתיב, יי' איש מלחמה.

ומהבא, ומאינון אתרון, ומיהאי קרא, נפקין טורי קרבא לאינון חייביא, לאילין מארי דבכו דחבו לקודשא בריך הוא. ואתרון אתגליין לאינון מארי קשוט, והא אתפרשן מלין והא אתמר.

יי' איש מלחמה יי' שמו. כיון דכתיב יי' איש מלחמה, לא ידענא דיי' שמו. אלא, כמה דכתיב, (בראשית ט) ויי' המטיר על סדם ועל עמרה גפרית ואש מאת יי' מן השמים. וכלא בהאי ספר תליין, כמה דאת אמר (איוב כ) יגלו שמים עונו וארץ מתקוממה לו. (ועל דא).

הא חזי, בשעתא דקודשא בריך הוא אתער קרבא בעלמא, עלאי ותתאי אתעקרו מאתרייהו, כמה דאוקימנא הדא הוא דכתיב מרפכות פרעה וחילו ירה בים. ולזמנא דאתי, זמין קדשא בריך הוא לאגחא קרבא עלאה ותקיפא בעממא, בגין לאוקרא שמייה, הדא הוא דכתיב (זכריה יד) ויצא יי' ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב וכתוב (יחזקאל לח) והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי וגו'.

(מרפכות פרעה וחילו ירה בים. כד אתער קדשא בריך הוא קרבא כדון אתערו דרגין עליון ודרגין תתאין דלתתא וכדון מרפכות פרעה וחילו ירה בים).

רבי יהודה פתח ואמר, (תהלים ט) ראוף מים אלהים ראוף מים יחילו וגו', בשעתא דעברו ישראל ית ימא, אמר קדשא בריך הוא למלאכא די ממנא על ימא, פליג מימך. אמר ליה למה. אמר ליה בגין דבני יעברון בגוון. אמר ליה, פורקנא דקיטנא קשוט. מאי שנא אלין מאלין.

(ט) ראוף מים אלהים ראוף מים יחילו וגו'. בשעה שעברו ישראל את הים, אמר הקדוש ברוך הוא למלאך הממנה על הים: חלק מימך! אמר לו: למה? אמר לו: כדי שבני יעברו בתוכך. אמר לו: מדת הגאולה היא אמת, אבל מה שונים אלה מאלה?

אמר לו: על תנאי זה עשיתי את
הים כשבראתי את העולם. מה
עשה הקדוש ברוך הוא? עורר
את גבורתו ונקמטו המים. זהו
שכתוב ראובן מים אלהים ראובן
מים יחילו. אמר לו הקדוש ברוך
הוא: הרג את כל האוכלוסים
הללו, ואחר כך זרק אותם
החוצה, אחר כך פסה הים
עליהם. זהו שכתוב מרפכת
פרעה ויחילו ירה בים.

אמר רבי אלעזר, צא ראה כמה
מרפכות עשה הקדוש ברוך הוא
למעלה, כמה אוכלוסים, כמה
חילות, וכלם קשורים אלו באלו,
(והרי למדנו) כל המרפכות אלו לאלו,
דרגות על דרגות, ומצד השמאל
מתעוררות מרפכות (שלא) קדושות
ששולטות, וכלן דרגות ידועות
למעלה.

והרי בארנו בכור פרעה, שהוא
אחת הדרגות שהרג הקדוש ברוך
הוא (דרגה שלו, נ"א חילותיו) ושבר אותו
משלשלתו הנוקה, (והדרגות) תחת
שלטונו כמה מרפכות וכמה
חילות של גבורים מצד השמאל,
מהם אחוזים במקום עליון של
השלטון שלהם, ומהם אחוזים
במלכות העליונה. מהם אחוזים
אחר ארבעה כסאות (החיות) (רחים),
כמו שנאמר.

וכך גם נמסרו בידו, בדין המלכות,
שנקראת הים הגדול, לשבר
אותם מדרגתם. וכשנשפכים
למעלה, כל אותם שלמטה
נשפכים ונאכדים בים התחתון.
זהו שכתוב מרפכת פרעה ויחילו
ירה בים. בים בים.

ומבחר שלשיו טבעו בים סוף.
ומבחר שלשיו, הרי נתבאר,
ושלשם על פלו. כל הדרגות -
שנים ואחד. אלה על אלה. כגון
עליון כך נעשו. וכלם נמסרו

אמר ליה על תנאי דא, עבדית לימא כד
בראתי עלמא. מה עבד קדשא בריך
הוא, אתער גבורתא דיליה, ואתקמטו מיא.
הדא הוא דכתיב ראובן מים אלהים ראובן מים
יחילו. אמר ליה קדשא בריך הוא, קטול כל
אינון אוכלוסין, לבתר ארמי לון לבר. לבתר
חפי ימא עלייהו, הדא הוא דכתיב מרפכות
פרעה ויחילו ירה בים.

אמר רבי אלעזר, פוק חמי כמה רתיכין עבד
קדשא בריך הוא לעילא, כמה אוכלוסין,
כמה חיילין, וכלהו (דף נ"ו ע"ב) קשירין אלין
באלין. (והא אויליפא) פלהו רתיכין אלין לאלין,
דרגין על דרגין, ומסטרך דשמאלא מתערין
רתיכין (נ"א דלא) קדישין שליטין. וכלהו דרגין
דייען לעילא.

והא אתערנא בכור פרעה, דהוא דרגא חד,
דקטל קדשא בריך הוא (ברנא דיליה נ"א חיליה)
ותבר ליה משולשליה תקיפא, (והריא דיליה) תחות
שולטניה, כמה רתיכין וכמה חיילין
דקוזמיטין מסטר שמאלא, מנהון אחידן
באתר עלאה דשולטנותא דלהון, ומנהון
אחידן במלכותא דלעילא. מנהון אחידן בתר
ארבע פרסוון (כ"א חיון), (נ"א רחיון) כמה דאתמר.

וכלהו אתמסרו בידיה, בדינא דמלכותא,
דאקרי ימא רבא, לתברא לון
מדרגיהון, וכד אינון אתברו לעילא, כל אינון
דלתתא אתברו, ואתאכידו בימא תתאה. הדא
הוא דכתיב, מרפכות פרעה ויחילו ירה בים.
בים סתם.

ומבחר שלישיו טבעו בים סוף. ומבחר
שלישיו, הא אתמר, ושלישים על
פלו, פלהו דרגין תרין וחד. אלין על אלין.
כגוונא עלאה הכי אתעבידו. וכלהו אתמסרו

בידיה להשכר משלטונם אלה
ואלה.

בא ראה, הרי נאמר שכל עשר
המכות שעשה הקדוש ברוך הוא
במצרים, הכל היה יד אחת,
שהשמאל כלולה בימין. שעשר
האצבעות כלולות זו בזו, פנגד
עשר אמירות שהקדוש ברוך הוא
נקרא בהם אחר כך. פנגדו של הכל
זה של הים חזק וגדול ושולט, כמו
שנאמר והאחרון הכביד. זהו
שכתוב מרפבת פרעה וחילו ירה
ביום וגו'. ולעתיד לבא עתיד
הקדוש ברוך הוא להרג אוכלוסים
וקונטרנטין וקלטירולסין
שכתוב (ישעיה סג) מי זה בא מאדום
חמוץ בגדים מבצרה.

מרפבת פרעה וחילו ירה ביום. רפי
יצחק פתח, (ירמיה י) לקול תתו המון
מים בשמים ויעלה נשאים מקצה
הארץ ברקים למטר עשה ויוצא
רוח מאצרתיו. הרי שנינו, שבעה
רקיעים עשה הקדוש ברוך הוא,
ובכל רקיע ורקיע כוכבים קבועים
שרצים בכל רקיע ורקיע, ומעל
כלם ערבות.

וכך רקיע ורקיע הלוכו מאתים
שנה, ורומו חמש מאות שנה, ובין
רקיע לרקיע חמש מאות שנה.
והערבות הנה הלוכו בארפו אלף
וחמש מאות שנה, ורחבו אלף
וחמש מאות שנה, ומזיוו מאירים
כל אותם רקיעים.

והרי שנינו, מעל לערבות רקיע
החיות. הפרסות של החיות
הקדושות ורומם - ככלם. מעליהם
קרטלי החיות ככלם. שוקי החיות
ככלם. ארפכי החיות ככלם. ירכי
החיות ככלם. עגבי החיות ככלם.
וגוף החיות ככלם. כנפיהם ככלם,
והצנאר שלהם ככלם. ראשי

דחיות, ככלהו. ירכין דחיות, ככלהו. עגבי דחיות, ככלהו. וגופא דחיות

בידהא, לאתברא משולטניהון, אלין ואלין.
תא חזי, הא אתמר דכלהו עשר מחאן דעבד
קדשא בריך הוא במצרים, פלא הוה ידא
חדא, דשמאלא אכליל בימינא. דעשר
אצבעאן פלילין דא בדא, לקבל עשר אמירן,
דקודשא בריך הוא אתקרי בהו לבתר.
לקבליה דכלא האי דימא, תקיף ורב
ושליטא. כמה דאת אמר, (ישעיה ח) והאחרון
הכביד. הדא הוא דכתיב מרפבות פרעה
וחילו ירה ביום וגו'. ולזמנא דאתי, זמין
קדשא בריך הוא לקטלא אכלוסין
וקונטרנטין וקונטריריסין וקלטירולסין
דאדום הדא הוא דכתיב, (ישעיה סג) מי זה בא
מאדום חמוץ בגדים מבצרה.

מרפבות פרעה וחילו ירה ביום. רפי
יצחק פתח, (ירמיה י) לקול תתו המון
מים בשמים ויעלה נשאים מקצה
הארץ ברקים למטר עשה ויוצא רוח
מאוצרתיו. הא תנינן, שבעה רקיעין עבד
קדשא בריך הוא, ובכל רקיעא ורקיעא
ככבין קביעין, ורהטין בכל רקיעא ורקיעא,
ולעילא מפלהו ערבות.

וכך רקיעא ורקיעא בהלוכו מאתן שנין,
ורומיה חמש מאה שנין. ובין רקיעא
ורקיעא, חמש מאה שנין. והאי ערבות
הלוכו באורכיה, אלף וחמש מאה שנין.
ופותיה, אלף וחמש מאה שנין, ומזיוא
דיליה, נהרין כל אינון רקיעין.

והא תנינן, לעילא מערבות, רקיע דחיות.
פרסות דחיות קדישין ורומהון,
ככלהו. לעילא מנהון קרטולין דחיות
ככלהו. שוקי החיות, ככלהו. ארפובין

דחיות, ככלהו. ירכין דחיות, ככלהו. עגבי דחיות, ככלהו. וגופא דחיות

פְּכֻלְהוּ. גְּדַפְיִיהוּ, פְּכֻלְהוּ. וְצֹאֲרִיהוּ, פְּכֻלְהוּ. רְאֲשֵׁי הַחַיִּוֹת, פְּכֻלְהוּ. מָאֵי כְּכֻלְהוּ. פְּקַבְלֵי כְּלְהוּ.

וְכֹרְ שִׁיפָא וְשִׁיפָא דְבַחֲיִוֹת, לְקַבַּל שְׁבַעַה תְּהוּמִין, וְלְקַבַּל שְׁבַעַה הַיְכָלִין וְלְקַבַּל מְאַרְעָא לְרְקִיעָא. וְלְקַבַּל מְרְקִיעָא לְרְקִיעָא, וְשִׁיעוּרָא דְכְּלְהוּ וְרוּמְהוֹן עֶשְׂרִין וַחֲמִשָּׁה אֲלָפִין חוּלְקִין, מְשִׁיעוּרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, פְּמָה דְאוּקִימְנָא.

וְעוּד רְקִיעָא חַד לְעֵילָא, מִן קַרְנֵי הַחַיִּוֹת, דְּכַתִּיב, (יחזקאל א) וְדַמּוֹת עַל רְאֲשֵׁי הַחַיָּה רְקִיעַ. מְלַרַע פְּמָה רְתִיכִין, בִּימִינָא וּשְׂמָאלָא. מִתְּחוֹת יָמָא שְׂרָאן פְּלְהוּ נוּנֵי יָמָא, וְשְׂטָאן, אַתְּכַנְפוּ בְּזוּיְהוֹן אַרְבַּע, נַחְתִּין בְּדַרְגֵייהוּ, וְכְּלְהוּ רְתִיכִין אַקְרוּן בְּשְׂמָהֶן. מִתְּחוֹת אֲלִין, אֲזֵלִין וְשְׂאֲטִין אֵינּוֹן זְעִירִין, דַּרְגִּין עַל דַּרְגִּין, דְּכַתִּיב, (תהלים קד) זֶה הַיָּם גָּדוֹל וְרַחֵב יָדָיִם שֵׁם רַמְשׁ וְאֵין מִסְפָּר חַיִּוֹת קִטְנוֹת עִם גְּדוּלוֹת. וְהָא אוּקִימְנָא מְלִי.

מִסְטָר שְׂמָאלָא תַתָּא, קוּזְמִיטָא סְטָרָא אַחְרָא וְאַחֲדִין מְאִינוֹן דְּלְעֵילָא, וְנַחְתוּ לְאַתְפָּרָא מַחֲיֵלָא תְקִיפָא קְדִישָׁא. פְּמָה דְאוּקִימְנָא, מְרַפְכַת פְּרַעַה וְחִילוּ וְגו'. (שמות ט"ו) יְמִינְךָ יי' נֶאֱדָרִי בַכַּח. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּשַׁעְתָּא דְּצַפְרָא נְהִיר, וְאַיִלְתָּא קִיִּימָא בְּקִיּוּמָה, אַתְּעַבְרַת בְּסְטָרְהָא, וְעֵאלַת בְּמֵאתָן הַיְכָלִין דְּמִלְכָּא. בַּר נֶשׁ דְּאַשְׁתַּדֵּל (דף נ"ז ע"א) בְּפַלְגוֹת לֵילִיא בְּאוּרִייתָא, בְּשַׁעְתָּא דְאַתְעַר רִוְחָא דְצַפּוֹן, (ס"א ותיאובקתא דאילתא) וְכֹאֲיַבַת אֵילְתָּא לְאַתְעַרָּא בְּעֵלְמָא, אֲתִי עִמָּה לְקִיִּימָא קְדָם מִלְכָּא, בְּשַׁעְתָּא דְנְהִיר צַפְרָא (ס"א ותיאובקתא דאילתא) בְּרִי נֶשׁ צְלִי צְלוּתִיהּ וְלִיחַד שְׁמִיהּ קְדִישָׁא בְּרַקָּא יְאוּת)

הַחַיִּוֹת כְּכֻלָּם. מַה זֶה כְּמוֹ כָּלָם? כְּנִגְדַּךְ פְּלָם.

וְכֹרְ אֵיבָר וְאֵיבָר שְׁבַחֲיוֹת פְּנִגְדַּךְ שְׁבַעַה תְּהוּמוֹת, וְכִנְגִיד שְׁבַעַה הַיְכָלוֹת, וְכִנְגִיד מִן הָאֲרָץ לְרְקִיעַ, וְכִנְגִיד מְרְקִיעַ לְרְקִיעַ, וְהַשְּׁעוּר שֶׁל פְּלָם וְרוּמָם עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אֲלָף חֲלָקִים מְשִׁעוּרוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ בְּרוּף הוּא, כְּמוֹ שְׂבַאֲרָנוּ.

וְעוּד רְקִיעַ אֶחָד לְמַעְלָה מִן קַרְנֵי הַחַיִּוֹת, שְׁפַתּוֹב (יחזקאל א) וְדַמּוֹת עַל רְאֲשֵׁי הַחַיָּה רְקִיעַ. מְלַמְטָה פְּמָה מְרַפְכּוֹת, בְּיָמִין וּבְשְׂמָאל. מִתְּחַת לַיָּם שְׂרוּיִים כָּל דְּגֵי הַיָּם וְשִׂטִּים, מִתְּפַנְסִים בְּאַרְבַּע בְּזוּיִם, יוֹרְדִים בְּדַרְגוֹתֵיהֶם, וְכָל הַמְרַפְכּוֹת נִקְרְאוֹת בְּשִׁמוֹת. מִתְּחַת אֵלֶּה הוֹלְכִים וְשִׂטִּים אוֹתָם קִטְנִים, דַּרְגוֹת עַל דַּרְגוֹת, שְׁפַתּוֹב (תהלים קד) זֶה הַיָּם גָּדוֹל וְרַחֵב יָדָיִם שֵׁם רַמְשׁ וְאֵין מִסְפָּר חַיִּוֹת קִטְנוֹת עִם גְּדוּלוֹת. וְהִרִי בְּאַרְנוֹ הַדְּבָרִים. מְצַד שְׂמָאל הַתְּתַחְתּוֹן מְמַשְׁלַת הַצֵּד הָאֲחֵר, וְאַחוּזִים מְאוֹתָם שְׁלַמְעֵלָה, וְיִרְדּוּ לְהַשְׁבֵּר מִכַּח הַחֲזֵק הַקְּדוּשׁ, כְּמוֹ שְׂבַאֲרָנוּ מְרַפְכַת פְּרַעַה וְחִילוּ וְגו'. יְמִינְךָ ה' נֶאֱדָרִי בַכַּח. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּשַׁעַה שֶׁהַבְּקָר מְאִיר וְהָאֵילַת עוֹמְדַת בְּמִקּוּמָהּ, מִתְּעַבְרַת בְּצַדָּה, וְנִכְנַסַת לְמֵאתִים הַיְכָלוֹת שֶׁל הַמְּלָךְ. הָאֲדָם שֶׁמְשַׁתְּדֵל בְּחֻצוֹת הַלְיָלָה בַּתּוֹרָה, בְּשַׁעַה שֶׁמְתַעוֹרְרַת רוּחַ צַפּוֹן (ותשוקת האילת) וְכּוֹאֲבַת הָאֵילַת לְהַתְעוֹרֵר בְּעוֹלָם, בָּא עִמָּה לְעַמֵּד לְפָנָי הַמְּלָךְ, בְּשַׁעַה שֶׁמְאִיר הַבְּקָר (ואותו אדם מתפלל תפלתו וליחוד השם הקדוש בראוי) מוֹשְׁכִים עֲלָיו חוּט שֶׁל חֶסֶד.

מִסְתַּבֵּר בְּרְקִיעַ, שׁוֹרָה עֲלָיו אוֹר

מְשַׁכֵּין עֲלֶיהָ חַד חוּטָא דְחֶסֶד.

מִסְתַּבֵּר בְּרְקִיעַ, שְׂרִיא עֲלֶיהָ נְהִירוֹ דְסְכַלְתָּנוּ דְדַעְתָּא קְדִישָׁא, וּמִתְעַטֵּר

ההשפלה של דעת הקדושה, ומתעטר בו האדם, וכלם פוחדים ממנו. אז היכל הזה נקרא בן לקדוש-ברוך הוא, בן היכל המלך. נכנס לכל שעריו, ואין מוחה בידו. בשעה שקורא להיכל המלך, פתוב עליו (תהלים קמז) קרוב ה' לכל קראיו לכל אשר יקראהו באמת. מה זה באמת? כמו שבארנו, (מכ"ה ז) תתן אמת ליעקב, שיודע ליחד את השם הקדוש בתפלתו (בעולם) קראוי, וזו עבודתו של (השם) המלך הקדוש.

ומי שיודע ליחד את השם הקדוש קראוי, מעמיד אמה יחידה בעולם, שפתוב (שמואל-ב ז) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ועל זה בארנו, כל כהן שלא יודע ליחד את השם הקדוש קראוי, אין עבודתו עבודה, שהרי הכל תלוי בו, עבודה עליונה ועבודה תחתונה. וצריך לכוון לב ורצון פדי שיתברכו עלינסים ותחתונים.

כהוב (ישעיה א) כי תבאו לראות פני. כל אדם שבא ליחד את השם הקדוש, ולא מתכוון בו בלב ורצון ויראה כדי שיתברכו בו עליונים ותחתונים, זורקים את תפלתו החוצה, וכלם מכריזים עליו לרע. והקדוש ברוך הוא קורא עליו, כי תבאו לראות פני.

כי תבאו לראות הנה צריך להיות! מה זה לראות פני? אלא כל פני המלך הללו גנוזים בעמק (במקום) אחר החשכה (ישתחשך סתרו וכל וכו'), וכל אותם שיודעים ליחד את השם הקדוש קראוי מתבקעים כל אותם כתלי החשכה, ופני המלך נראים ומאירים לכל. וכשהם נראים ומאירים, כל העליונים והתחתונים מתברכים, ואז נמצאות ברכות בכל העולמות, ואז פתוב לראות פני.

פני. אלא כל אינון אנפין דמלפא, טמירין בעמקא (נ"א באתר) לבתר חשוכא (כ"א ושת חשך סתרו וכל וכו') וכל אינון דינדעין ליחדא שמא קדישא כדקא יאות מתבקעין כל אינון כותלי חשוכא, ואנפין דמלפא אתחזיין, ונהרין לכלא. וכד אינון אתחזיין ונהרין, מתברכין כלא עלאין ותתאין. פדין ברפאן אשתכחו בכלהו עלמין, וכדין כתיב לראות פני.

ביה בר נש, ודחלין מניה כלא. פדין האי בר נש אקרי ברא לקודשא בריה הוא, בר היכלא דמלפא. עאל בכל תרעוי, לית דימחי בידיה.

בשעתא דקרי להיכלא דמלפא, עליה כתיב, (תהלים קמז) קרוב יי' לכל קוראיו לכל אשר יקראהו באמת. מאי באמת. כמה דאוקימנא, (מכ"ה ז) תתן אמת ליעקב, דינדע ליחדא שמא קדישא בצלותיה (נ"א בעלמא) פדקא יאות. ודא פולחנא דמלפא (נ"א דשמא) קדישא.

ומאן דינדע ליחדא שמא קדישא כדקא יאות, אוקים אומא יחידא בעלמא,

דכתיב, (שמואל ב ז) ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ. ועל דא אוקימנא, כל כהן דלא ידע ליחדא שמא קדישא כדקא יאות, לאו פולחניה פולחנא. דהא כלא ביה תליא, פולחנא עלאה, ופולחנא תתאה. ובעי לכוונא לבא ורעותא, בגין דיתברכו עלאי ותתאי.

כתיב (ישעיה א) כי תבאו לראות פני. כל בר נש דאתי ליחדא שמא קדישא, ולא אתכוון ביה בלבא ורעותא ודחילו, בגין דיתברכו ביה עלאי ותתאי, רמאן ליה צלותיה לבר, וכלא מכריזי עליה לביש. וקודשא בריה הוא קרי עליה כי תבאו לראות פני.

כי תבאו לראות מיבעי ליה, מאי לראות

מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיָּדְכֶם, מָאִי קָא מִיִּירֵי. אֵלָא
מָאן דְּאָתִי לִיְחַדָּא שְׁמָא קְדִישָׁא עֲלָאָה,
בְּעֵי לִיְחַדָּא מְסֻטָּרָא דְזֹאת. כְּמָה דְכָתִיב, (ויקרא
טו) בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֵן אֶל הַקֹּדֶשׁ. בְּגִין דִּיזְדוּגוּן
בְּחַדָּא, אֵינוֹן תְּרִין: צְדִיק וְצַדִּיק, בְּזוּיגָא חַדָּא.
בְּגִין דִּיתְבָּרְכוּן כִּלְא מְנִייהוּ וְאֵלִין אֶקְרוּן
חֲצֵרָה, כְּמָה דְכָתִיב, (תהלים טו) אֲשֶׁרִי תִבְחַר
וּתְקַרֵב יִשְׁכֵּן חֲצֵרָה.

וְאִי אִיהוּ אָתִי לִיְחַדָּא שְׁמָא קְדִישָׁא, וְלֹא
יִתְפָּוֵן בֵּיהּ בְּרַעוּתָא דְלָבָא, בְּדַחִילוּ
וּרְחִימוּ. קְדָשָׁא בְּרִיף הוּא אָמַר, מִי בִקֵּשׁ זֹאת
מִיָּדְכֶם רְמוּס חֲצֵרִי. זֹאת וְדָאִי, דְהָא לֹא
אֲשִׁתְּכַחוּ בְהוּ בְרַפָּאן. וְלֹא דִי דְלֹא אֲשִׁתְּכַחוּ
בְהוּ בְרַפָּאן, אֵלָא דְשָׂרְיָא בְהוּ דִינָא וְאֲשִׁתְּכַחוּ
דִינָא בְכִלְא.

תָּא חֲזִי, יְמִינָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא, מְנִיָּה
מִתְעַרְיָן כֹּל נְהִירוּ, כֹּל בְּרַפָּאן, וְכֹל חֲדוּ.
בֵּיהּ כִּלִּיל שְׁמָאֵלָא כְּמָה דְאִית בְּבֵר נָשׁ יְמִינָא
וּשְׁמָאֵלָא, וּשְׁמָאֵלָא אֲתַפְלִיל בִּימִינָא, וְיְמִינָא
הוּא כִּלִּיל כִּלְא. וְכַד אֲתַעַר יְמִינָא שְׁמָאֵלָא
אֲתַעַר עֲמִיָּה, דְהָא בֵּיהּ אֲחִיד וְאֲתַפְלִיל.

וְתָא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְאָרִים בֵּר נָשׁ יְדִיָּה
בְּצִלוּתָא, מְכוּוֹן בְּאֲצַבְעֵן דִּילִיָּה לְעִילָא.
כְּמָה דְכָתִיב, (שמות יז) וְהָיָה פְּאֶשֶׁר יָרִים מִשֶּׁה
יָדוּ וְגִבֹר יִשְׂרָאֵל. דְהָא בִּימִינָא תְלִיָּא כִלְא.
וְכָתִיב (ויקרא ט) וַיִּשָּׂא אֶהְרֵן אֶת יָדוֹ, וְכָתִיב חֲסֵר.
וְכַדִּין אֲתַפּוּוֹן לְבִרְכָה לְעִילָא.

וְקוּדְשָׁא בְּרִיף הוּא לֹאוּ הֲכִי, בְּשַׁעְתָּא דְאָרִים
יְמִינָא לְעִילָא, וְוִי לְהוּ לְתַתָּאִי, דְהָא
כֹּל סִיעָתָא וְכֹל בְּרַפָּאן אֲסִתְּלִיקוּ מְנִיָּיהוּ.
מְנָלָן. דְכָתִיב נְטִיָּת יְמִינָהּ תְבַלְעֵמוּ אֶרֶץ. מָאִי
נְטִיָּת יְמִינָהּ. פְּתַרְגוּמוֹ, אֲרִימַת יְמִינָהּ. מִיָּד
תְבַלְעֵמוּ אֶרֶץ. וְכַד יְמִינָא אֲשִׁתְּכַחוּ, שְׁמָאֵלָא

מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיָּדְכֶם, מָה זֶה
אוֹמֵר? אֵלָא מִי שְׁבָא לִיְחַד אֶת
הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הַעֲלִיּוֹן, צְרִיף לִיְחַד
מִצַּד שֶׁל זֹאת, כְּמוֹ שְׁכַתוּב (ויקרא
טו) בְּזֹאת יָבֵא אֶהְרֵן אֶל הַקֹּדֶשׁ.
כְּדִי שִׁיזְדוּגוּ כְּאֲחַד אוֹתָם הַשָּׁנִים,
צְדִיק וְצַדִּיק בְּזוּיג אֲחַד, כְּדִי
שִׁיתְבָּרְכוּ הַכֹּל מֵהֶם, וְאֵלָה
נִקְרָאִים חֲצֵרִיף, כְּכַתוּב (תהלים טו)
אֲשֶׁרִי תִבְחַר וּתְקַרֵב יִשְׁכֵּן חֲצֵרִיף.
וְאִם הוּא בָּא לִיְחַד אֶת הַשֵּׁם
הַקְּדוֹשׁ, וְלֹא מִתְפָּוֵן בּוּ בְּרַצוֹן
הַלֵּב, בִּירְאָה וְאֲהַבָּה - הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּף הוּא אוֹמֵר, מִי בִקֵּשׁ זֹאת
מִיָּדְכֶם רְמוּס חֲצֵרִי. זֹאת וְדָאִי,
שְׁהִרִי לֹא נִמְצָא בְהֶם בְּרַכּוּת. וְלֹא
דִי שְׁלֹא נִמְצָא בְהֶם בְּרַכּוּת, אֵלָא
שְׁשֵׁרוּי בְהֶם הַדִּין וְנִמְצָא דִין כֹּל.
בָּא רָאָה, מִימִינוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּף הוּא מִתְעוֹרְרִים כֹּל הָאוֹרוֹת,
כֹּל הַבְּרַכּוּת וְכֹל שְׂמֵחָה. בּוּ כְּלוּל
הַשְּׂמֵאל, כְּמוֹ שֵׁשׁ בְּאֲדָם יְמִין
וּשְׂמֵאל, וְהַשְּׂמֵאל נִכְלָל בְּיְמִין,
וְהַיְמִין כּוֹלָל אֶת הַכֹּל.
וְכַשְׁמִתְעוֹרֵר הַיְמִין, מִתְעוֹרֵר עִמּוֹ
הַשְּׂמֵאל, שְׁהִרִי בּוּ הוּא אֲחוּז
וְכִלְוּל.

וְכָא רָאָה, בְּשַׁעָה שְׂאָדָם מְרִים
אֶת יָדוֹ בְּתַפְלָה וּמְכוּוֹן
בְּאֲצַבְעוֹתָיו לְמַעְלָה, כְּכַתוּב (שמות
יז) וְהָיָה פְּאֶשֶׁר יָרִים מִשֶּׁה יָדוֹ וְגִבֹר
יִשְׂרָאֵל. שְׁהִרִי בְּיְמִין הַכֹּל תְּלוּי,
וְכַתוּב (ויקרא ט) וַיִּשָּׂא אֶהְרֵן אֶת יָדוֹ,
וְכַתוּב חֲסֵר, וְאֵז מִתְפָּוֵן לְבִרְף
לְמַעְלָה.

וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּף הוּא לֹא כֶף -
בְּשַׁעָה שְׂמֵרִים יְמִין לְמַעְלָה, אוֹי
לְתַתְּחוּנִים! שְׁהִרִי כֹל הַסִּיעָה, וְכֹל
הַבְּרַכּוּת מְסִתְּלִיקִים מֵהֶם. מְנָן
לְנוּ? שְׁכַתוּב נְטִיָּת יְמִינָהּ תְבַלְעֵמוּ
אֶרֶץ. מָה זֶה נְטִיָּת יְמִינָהּ?
פְּתַרְגוּמוֹ, הַרְמַת יְמִינָהּ. מִיָּד
תְבַלְעֵמוּ אֶרֶץ. וְכַשְׁיְמִין נִמְצָאת,
הַשְּׂמֵאל נִמְצָא עִמּוֹ, וְאֵז לֹא

שולטים הדינים בעולם. מה הטעם? משום שהימין נמצא עמו, ואם הימין מסתלקת, הרי מזדמנת השמאל, ואז מתעוררים דינים בעולם, והדין שרוי בכל.

בשרבי שמעון היה מגיע לפסוק הזה, היה בוכה, שכתוב (איכה ב) השיב אחר ימינו. וכי אפשר שהשיב אחר ימינו? אלא משום שהקדים השמאל לרדת לעולם, והימין נשארה במקום אחר.

אמר רבי שמעון, כתוב (ישעיה נז) הצדיק אבד. והרי בארנו את הדברים, לא כתוב הצדיק נאבד, אלא הצדיק אבד. מכל אותם פני המלך לא נמצא שאבד אלא צדיק. אבד בשני צדדים: אחד - שלא שורות בו ברכות כבתחלה, ואחד - שהתרחקה ממנו בת זוגו שהיא פנסת ישראל. נמצא שהצדיק אבד יותר מכל, ולעתיד לבא כתוב (זכריה ט) גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבוא לך צדיק ונושע הוא. צדיק ומושיע לא כתוב, אלא צדיק ונושע הוא. הוא נושע ודאי, והרי זה נתבאר.

ימינו ה' נאדרי בכח. מה זה נאדרי? הנה צריך להיות נאדר! אלא בשעה ששמאל בא להודג ב'ימין, אז כתוב נאדרי, תרעץ, (בכח, שנים, ולעולם וכו') ולעולם זה כף, משום ששמאל נמצא ב'ימין ונכלל בו.

אמר רבי שמעון, כמו שבארנו - כף זה, שאדם נמצא שנוחלק. מה הטעם? כדי לקבל עמו בת זוגו שיעשו גוף אחד ממש. כשימינו, נמצא שנוחלק. מה הטעם? כדי לקבל עמו שמאל. וכך זה הכל, אחד באחד. ועל זה באחד מכה

אשתכח עמיה, וכדין לא שלטין דינין בעלמא, מאי טעמא, בגין דימינא אשתכח עמיה. ואי ימינא אסתלקת, הא שמאלא אזדמנת, כדין דינין מתערין בעלמא, ודינא שריא בכלא.

רבי שמעון פד הוה מטי להאי קרא, הוה בכי, דכתיב, (איכה ב) השיב אחר ימינו. וכי אפשר דהשיב אחר ימינו. אלא בגין דאקדים שמאלא לנחתא בעלמא, וימינא אשתארת באתר אחרא.

אמר רבי שמעון, כתיב (ישעיה נז) הצדיק אבד. והא אוקימנא מלי, הצדיק נאבד לא (ד) נ"ו"ב) כתיב, אלא הצדיק אבד. מכל אינון אנפי מלפא, לא אשתכח דאבד, אלא צדיק. אבד בתרי סטרי: חד, דלא שראן ביה ברפאן, פד בקדמיתא. וחד, דאתרחיקת מניה בת זוגיה דהיא כנסת ישראל. אשתכח, דצדיק אבד יתיר מפלא. ולזמנא דאתי כתיב, (זכריה ט) גילי מאד בת ציון הריעי בת ירושלם הנה מלכך יבא לך צדיק ונושע הוא. צדיק ומושיע לא כתוב, אלא צדיק ונושע הוא. הוא נושע ודאי. והא אתמר.

ימינו יי' נאדרי בכח. (שמות טו) מאי נאדרי, נאדר מיבעי ליה. אלא, בשעתא דשמאלא אתיא לאזדווגא בימינא, כדין כתיב נאדרי תרעץ, (ס"א בכח, תרי, ולעולם וכו') ולעולם הכי הוא בגין דשמאלא אשתכח בימינא, ואתפליל ביה.

אמר רבי שמעון, כמה דאוקימנא הכי הוא, דבר נש אשתכח דאתפלג. מאי טעמא. בגין לקבלא עמיה בת זוגיה, דיתעבידו חד גופא ממש. פד ימינו, אשתכח דאתפלג. מאי טעמא. בגין לקבלא עמיה שמאלא. והכי הוא כלא, חד בחד. ועל דא,

ועל דא,

בְּחַד מְחֵי וּמְסִי, הָדָא הוּא דְכְּתִיב יְמִינְךָ יְיָ
תְּרַעֵץ אוֹיֵב.

וּמְרַפָּא. זְהוּ שְׁכֵתוּב יְמִינְךָ ה' תְּרַעֵץ
אוֹיֵב.

תָּא חֲזִי, שִׁירְתָּא דָּא אַתְּמַר, עַל הַהוּא זְמַנָּא,
וְעַל זְמַנָּא דְאַתִּי, בְּיוֹמֵי דִיתְעַר מְלֻכָּא
מְשִׁיחָא, דְכְּתִיב, יְמִינְךָ יְיָ תְּרַעֵץ אוֹיֵב, רְעֻצָּתָ
לָא כְּתִיב, אֲלֵא תְרַעֵץ. מַה כְּתִיב בְּקַדְמֵיתָא,
(אִיכָה א) הָשִׁיב אַחֲזוּר יְמִינוּ מִפְּנֵי אוֹיֵב, בְּהַהוּא
זְמַנָּא, הִיא תְרַעֵץ אוֹיֵב לְזְמַנָּא דְאַתִּי. וְכֻלָּא
הָכִי הוּא, תְּהָרוּס קְמִיד, הָרְסַתָּ לָא כְּתִיב,
אֲלֵא תְהָרוּס. תְּשַׁלַּח חֲרוּנְךָ יֹאכְלֵמוּ פְקִשׁ,
פְּלֵא לְזְמַנָּא דְאַתִּי. יְמִינְךָ יְיָ נְאֻדְרֵי בִפְתַח,
בְּזְמַנָּא דָּא, בְּעֻלְמָא דִין. יְמִינְךָ יְיָ תְרַעֵץ
אוֹיֵב, בְּזְמַנָּא דְמְלֻכָּא מְשִׁיחָא. וּבְרוּב גְּאוּנְךָ
תְּהָרוּס קְמִיד, לְבִיאַת גּוּג וּמְגוּג. תְּשַׁלַּח
חֲרוּנְךָ יֹאכְלֵמוּ פְקִשׁ, לְתַחֲיִית הַמְּתִים.
דְכְּתִיב, (דְנִיאֵל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל אֲדַמַּת עֶפְרַיִם
יִקְיִצּוּ אֱלֹהִים לְחַיֵּי עוֹלָם וְאֱלֹהִים לְחַרְפּוֹת
וּלְדִרְאוּן עוֹלָם.

בָּא רָאָה, שִׁירָה זֹו נְאֻמְרָה עַל אוֹתוֹ
זְמַן וְעַל הַזְמַן שְׂבִיבָא לְעֵתִיד, בְּיָמִים
שְׂיִתְעוֹדֵר מְלֻךְ הַמְּשִׁיחַ, שְׁכֵתוּב
יְמִינְךָ ה' תְּרַעֵץ אוֹיֵב. לֹא כְּתִב
רְעֻצָּתָ, אֲלֵא תְרַעֵץ. מַה כְּתוּב
בְּתַחֲלָה? (אִיכָה ב) הָשִׁיב אַחֲזוּר יְמִינוּ
מִפְּנֵי אוֹיֵב. בְּאוֹתוֹ זְמַן הִיא תְרַעֵץ
אוֹיֵב לְעֵתִיד לְבָא. וְהַפֵּל פֶּךָ הוּא.
תְּהָרוּס קְמִיד - לֹא כְתוּב הָרְסַתָּ, אֲלֵא
תְּהָרוּס. תְּשַׁלַּח חֲרוּנְךָ יֹאכְלֵמוּ פְקִשׁ.
הַפֵּל לְעֵתִיד לְבָא. יְמִינְךָ ה' נְאֻדְרֵי
בִפְתַח - בְּזְמַן הַזֶּה, בְּעוֹלָם הַזֶּה.
יְמִינְךָ ה' תְּרַעֵץ אוֹיֵב - בְּזְמַן מְלֻךְ
הַמְּשִׁיחַ. וּבְרוּב גְּאוּנְךָ תְּהָרוּס קְמִיד -
לְבִיאַת גּוּג וּמְגוּג. תְּשַׁלַּח חֲרוּנְךָ
יֹאכְלֵמוּ פְקִשׁ - לְתַחֲיִית הַמְּתִים,
שְׁכֵתוּב (דְנִיאֵל יב) וְרַבִּים מִיִּשְׂרָאֵל
אֲדַמַּת עֶפְרַיִם יִקְיִצּוּ אֱלֹהִים לְחַיֵּי עוֹלָם
וְאֱלֹהִים לְחַרְפּוֹת וּלְדִרְאוּן עוֹלָם.

בְּהַהוּא זְמַנָּא, אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן, זַפְּאִין אֵינּוּן
דִּישְׁתַּארוּן בְּעֻלְמָא, וּמֵאֵן אֵינּוּן. תָּא
חֲזִי, לָא יִשְׁתַּאֲר מִבְּנֵי עֻלְמָא, בַּר אֵינּוּן
גְּזִירִין, דְּקַבִּילוּ אֶת קַיְימָא קְדִישָׁא, וְעֵאלוּ
בְּקַיְימָא קְדִישָׁא, בְּאֵינּוּן תְּרִין חוּלְקִין, כְּמַה
דְּאוּקִימְנָא. וְהוּא נְטִיר לִיה לְהַהוּא קַיְיִם,
וְלֹא עֵיילִיה בְּאַתְר דְּלֵא אַצְטְרִיךְ, אֲלִין אֵינּוּן
דִּישְׁתַּארוּן, וַיִּפְתְּבוּן לְחַיֵּי עֻלְמָא.

בְּאוֹתוֹ זְמַן, אָמַר רַבִּי שְׂמַעוֹן,
אֲשֶׁרִי אוֹתָם שְׂיִשְׁאָרוּ בְּעוֹלָם. וּמִי
הֵם? בָּא רָאָה, לֹא יִשְׁאָרוּ בְּעוֹלָם
רַק אוֹתָם מֵהוּלִים, שְׂקַבְלוּ אוֹת
בְּרִית הַקְּדוּשָׁה, וְנִכְנְסוּ לְבְרִית
הַקְּדוּשָׁה בְּאוֹתָם שְׂנֵי חֻלְקִים, כְּמוֹ
שְׂבִאֲרָנוּ, וְהוּא שׁוֹמֵר אֶת אוֹתוֹ
הַבְּרִית וְלֹא מְכַנְסוּ לְמָקוֹם שְׂלֵא
צְרִיךְ. אֲלֵא הֵם יִשְׁאָרוּ וַיִּכְתְּבוּ לְחַיֵּי
עוֹלָם.

מְנַלְן. דְכְּתִיב, (ישעיה ד) וְהָיָה הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן
וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם קְדוּשׁ יֹאמֵר לוֹ כֹּל
הַפְּתוּב לְחַיִּים בִּירוּשָׁלַם. מִשְׁמַע הַנְּשֹׂאֵר
בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם, דְּכָל מֵאֵן דְּאַתְגְּזוּר,
בְּאֲלִין תְּרִין דְּרַגִּין עָאל. וְאִי נְטִיר לְהַהוּא
קַיְיִם כְּדָקָא חֲזִי, וַיִּזְדַּהֲר בֵּיה, עָלִיה כְּתִיב
הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם. אֲלִין יִשְׁתַּאֲרוּן בְּהַהוּא זְמַנָּא, וּבְהוּ זְמַן

מִנֵּן לָנוּ? שְׁכֵתוּב (ישעיה ד) וְהָיָה
הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם
קְדוּשׁ יֹאמֵר לוֹ כֹּל הַפְּתוּב לְחַיִּים
בִּירוּשָׁלַם. מִשְׁמַע הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן
וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם, שְׂכָל מִי שְׂנַמּוּל,
בְּשִׁתֵּי הַדְּרָגוֹת הַלְלוּ נִכְנְסוּ. וְאִם
שׁוֹמֵר אוֹתוֹ בְּרִית כְּרִאוּי וַיִּזְדַּהֲר בּוּ,
עָלִי כְתוּב הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר
בִּירוּשָׁלַם. אֲלוּ יִשְׁאָרוּ לְאוֹתוֹ זְמַן,
וּבְהֵם עֵתִיד הַקְּדוּשָׁה כְּרוּךְ הוּא
לְחַדְשׁ אֶת הָעוֹלָם וְלְשַׁמַּח בְּהֵם.

הַנְּשֹׂאֵר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתֵר בִּירוּשָׁלַם. אֲלִין יִשְׁתַּאֲרוּן בְּהַהוּא זְמַנָּא, וּבְהוּ זְמַן

על אותו זמן פתוב, (תהלים קד) יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו.

רבי חייא ה'יה הולך לרבי אלעזר. מצאו שקה יושב אצל רבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמיו. עד שהרים ראשו, ראה את רבי חייא. אמר, (ישעיה יט) ביום ההוא יהיה ישראל שלישיה למצרים ולאשור ברכה בקרב הארץ אשר ברכו ה' צבאות לאמר ברוך עמי מצרים ומעשה ידי אשור ונחלתי ישראל.

(וכי אשור ומצרים הם קרובים לקדוש-ברוך הוא?)

אלא, על הגלות שתעלה ממצרים ומאשור זה נאמר. ואם נאמר על מצרים ועל אשור – על אותם חסידים שלהם שחזרו בתשובה ונשארו לעבד את ישראל ואת מלך המשיח, שכתוב (תהלים עב) וישתחוו לו כל מלכים, וכתוב והיו מלכים אמנוך וגו'.

אמר לו, מה זה שכתוב דרכיה דרכי נעם? אמר לו, כמה טפשים) בני העולם שלא יודעים ולא משגיחים בדברי תורה, שהרי דברי תורה (כמה סודות עליונים יש בהם) הם דרך לנפות באותו נעם ה', שפתוב דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכי נעם ודאי. מה זה נעם? כמו שכתוב (תהלים כו) לחזות בנעם ה', והרי פרשוק, משום (כך) שהתורה ודרכיה באים מאותו נעם, ואותן דרכים מפרשות בה, ועל זה דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

אמר רבי חייא, שנינו, בפשה שהקדוש ברוך הוא נתן תורה לישראל, יצא אור מאותו נעם, והתעטר בו הקדוש ברוך הוא, ומאותו נעם הבהיקו זיום של כל העולמות, של כל הרקיעים, של כל הכתרים. על אותה שעה פתוב (שיר ג) צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'.

ואותה שעה שנבנה המקדש,

קדשא בריך הוא לחדתא עלמא, ולמחדי בהו. על ההוא זמנא כתיב, (תהלים קד) יהי כבוד יי' לעולם ישמח יי' במעשיו.

רבי חייא הוה אזיל לגבי רבי אלעזר, אשפחיה, דהוה יתיב לגביה דרבי יוסי ברבי שמעון בן לקוניא חמוי. עד דזקיף רישיה, חמא ליה לרבי חייא, אמר, (ישעיה יט) ביום ההוא יהיה ישראל שלישיה למצרים ולאשור ברכה בקרב הארץ אשר ברכו יי' צבאות לאמר ברוך עמי מצרים ונחלתי ישראל, (ס"א וכי אשור ומצרים קריבין אינון לקדשא בריך הוא. אלא, על גלותא דסקון ממצרים ומאשור אתמר, ואי אתמר על מצרים ועל אשור, על אינון חסידין דלהון, דאתרוו בתשובתא, ואשתארוו למפלח לישראל ולמלכא משיחא, דכתיב, (תהלים עב) וישתחוו לו כל מלכים. וכתיב, (ישעיה מט) והיו מלכים אמנוך וגו'.

אמר ליה, מאי דכתיב, (משלי ג) דרכיה דרכי נעם אמר ליה כמה טפשיין בו) בני עלמא, דלא ידעין ולא משגיחין במלוי דאורייתא, דהא מלין דאורייתא (כ"א כמה ריוו עלאין אית בהו) אינון ארחא למזפי בההוא נעם יי' דכתיב דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכי נעם ודאי. מאי נעם. כמה דכתיב, (תהלים כו) לחזות בנעם יי', והא אוקמוה, בגין (כ"א כד) דאורייתא, וארחוי, מההוא נעם אתיין, ואינון ארחין פרישין ביה, ועל דא דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

אמר רבי חייא, תנינו, בפשתא דקודשא בריך הוא יתב אורייתא לישראל, נפק נהורא מההוא נעם, ואתעטר ביה קדשא בריך הוא, ומההוא נעם אבהיקו זיוון דכלהו עלמין (ד"ח ע"א) דכלהו רקיעין, דכלהו כתריין. על ההיא שעתא כתיב, (שיר השירים ג) צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'.

אמר רבי חייא, תנינו, בפשתא דקודשא בריך הוא יתב אורייתא לישראל, נפק נהורא מההוא נעם, ואתעטר ביה קדשא בריך הוא, ומההוא נעם אבהיקו זיוון דכלהו עלמין (ד"ח ע"א) דכלהו רקיעין, דכלהו כתריין. על ההיא שעתא כתיב, (שיר השירים ג) צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה וגו'.

וההיא שעתא דאתבני מקדשא, אתעטר

התעטר הקדוש ברוך הוא באותה עטרה, וישב בכסאו והתעטר בעטרותיו. ומאותו זמן שנתחבר בית המקדש, לא התעטר הקדוש ברוך הוא בעטרותיו, ואותו נעם התכסה ונגנז.

אמר רבי אלעזר, בשעה שנכנס משה לתוך הענן, ככתוב (שמות כד) ויבא משה בתוך הענן, כאדם שהיה הולך במקום של רוח, ופגש בו מלאך גדול אחד. ושנינו ששמו קמוא"ל, והוא ממנה על שנים עשר אלף ממנים שליחים. רצה להודג במשה. פתח משה פיו בשתים עשרה אותיות תקינות של השם הקדוש שלמד אותו הקדוש ברוך הוא בסנה, והתרחק ממנו שתיים עשרה אלף פרסות, והיה משה הולך בענן, ועיניו לזהטות כגחלי אש.

עד שפגש בו מלאך אחד גדול ונכבד מן הקדש, ושנינו ששמו הדרניא"ל, והוא עליון על כל שאר המלאכים אלף וששים רבוא פרסות, וקולו הולך במאתים אלף רקיעים שמקפים באש לבנה. פיון שראהו משה, לא יכל לדבר. רצה לזרק את עצמו מתוך הענן.

אמר לו הקדוש ברוך הוא, משה, וכי אפה שהרבית דברים עמי בסנה, שרצית לדעת את סוד השם הקדוש ולא פחדת, ועכשו אפה פוחד מאחד משמשי? כיון ששמע משה את קול הקדוש ברוך הוא, התחזק. פתח פיו בשבעים ושתיים אותיות השם העליון. כיון ששמע הדרניא"ל את אותיות השם הקדוש מפי משה, הודעו. קרב אליו ואמר לו: אשרי חלקך, משה, שהתגלה לך מה שלא התגלה למלאכים העליונים.

קדשא בריך הוא בההוא עטרה, ויתב בכרסיא דיליה, ואתעטר בעטרוי. ומההוא זמנא דאתחרב בי מקדשא, לא אתעטר קדשא בריך הוא בעטרוי, וההוא נעם אתטמר ואתגניז.

אמר רבי אלעזר, בשעתא דעאל משה בגו עננא, כמה דכתיב, (שמות כד) ויבא משה בתוך הענן, כבר נש דהיה אזיל באתר דרוחא. איערע ביה חד מלאכא רברבא, ותאנא, קמוא"ל שמיה. והוא ממנא על תריסר אלפין ממנן שליחן. בעא לאזדווגא ביה במשה, פתח משה פומיה, בתריסר אתוון גליפן דשמא קדישא דאוליה ליה קדשא בריך הוא בסנה, ואתרחק מגיה תריסר אלפין פרסין, והיה אזל משה בעננא, ועינוי מלהטן כגומריין דאשא.

עד דאיערע ביה חד מלאכא, רברבא ויקירא מן קדמאה, ותאנא הדרניא"ל שמיה, והוא עלאה על שאר מלאכין, אלף ושתיין רבוא פרסין, וקליה אזיל במאתן אלף רקיעין, דמסתחראן באשא חיוורא. פיון דחמא ליה משה, לא יכיל למללא. בעא למשדי גרמיה מגו עננא.

אמר ליה קדשא בריך הוא, משה, וכי אנת הוא דאסגית מלין עמי בסנה, דבעית למנדע רזא דשמא קדישא, ולא דחלת. והשתא את דחיל מחד משמשי. פיון דשמע משה קליה דקודשא בריך הוא, אתתקף. פתח פומיה, בשבעין ותריין אתוון דשמא עלאה, פיון דשמע הדרני"אל אתוון דשמא קדישא, מפומיה דמשה, אזדעזע. קריב לגביה, אמר ליה, זפאה חולקך משה, דאתגלי לך, מה דלא אתגלי למלאכי עלאי.

וְהָיָה הוֹלֵךְ עִמּוֹ, עַד שֶׁהִגִּיעוּ לְאֵשׁ חֲזָקָה שֶׁל מֶלֶאךָ אֶחָד שֶׁשְׁמוֹ סַנְדְּלָפוֹן. וְשָׁנִינוּ, סַנְדְּלָפוֹן עֲלִיּוֹן הוּא עַל שָׂר חֲבָרִיו חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה, וְהוּא עוֹמֵד אַחַר הַפְּרָגוֹד שֶׁל רְבוֹנוֹ, וְקוֹשֵׁר לוֹ כְּתָרִים מִבְּקָשׁוֹתֵיהֶם שֶׁל הַתְּפִלָּה שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וּבִשְׁעָה שֶׁמִּגִּיעַ הַכְּתָר הַזֶּה לְרֹאשׁ הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, הוּא מְקַבֵּל אֶת תְּפִלוֹת יִשְׂרָאֵל, וְכֹל הַחִילוֹת וְהַהֲמוֹנִים מְזַדְּעָזְעִים, וְנֹהֲמִין וְאֹמְרִין: בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹם בֵּית שְׁכִינְתּוֹ.

אָמַר לוֹ הַדְּרָגִיָּאל לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, אֵינִי יָכוֹל לְלַכֵּת עִמָּךְ, שְׂלֵא תִשְׂרַף אוֹתִי הָאֵשׁ הַחֲזָקָה שֶׁל סַנְדְּלָפוֹן. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הַזֵּדְעוּזָה מֹשֶׁה, עַד שֶׁהַחֲזִיק הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמֹשֶׁה, וְהוֹשִׁיבוֹ לְפָנָיו וְלָמַד אוֹתוֹ תוֹרָה. וְכִסָּה אֶת מֹשֶׁה בְּאוֹתוֹ אֹר וְזִיו שֶׁל אוֹתוֹ נֶעַם, וְהָיוּ פָּנָיו שֶׁל מֹשֶׁה מְאִירִים בְּכֹל אוֹתָם הַרְקִיעִים, וְכֹל חֵיל הַשָּׁמַיִם הָיוּ מְזַדְּעָזְעִים לְפָנָיו בְּשְׁעָה שֶׁהָיָה מוֹרִיד תוֹרָה.

בֵּינָן שֶׁחֲטָאוּ יִשְׂרָאֵל לְמֹטֵה, נִטַּל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (מִמֹּשֶׁה) אֶלָּף חֲלָקִים מְאוֹתוֹ זִיו. בְּאוֹתָהּ שְׁעָה רָצוּ מְלָאכִים עֲלִיּוֹנִים, וְכֹל אוֹתָם הַמוֹנִים, לְשַׂרְף אֶת מֹשֶׁה בְּשְׁעָה שֶׁאָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא (שְׁמוֹת אב) לָךְ רַד כִּי שַׁחַת עִמָּךְ. הַזֵּדְעוּזָה מֹשֶׁה וְלֹא יָכֹל לְדַבֵּר, עַד שֶׁהִרְבֶּה בַּתְּפִלוֹת וּבִקְשׁוֹת לְפָנָיו הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מֹשֶׁה, הַחֲזִק בְּכִסְאִי! עַד שֶׁגָּעַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכֹל אוֹתָם הַמוֹנִים וּבְכֹל אוֹתָם חִילוֹת, וְהַחֲזִיק מֹשֶׁה בְּשָׁנָיו לוחֶת הָאֲבָנִים, וְהוֹרִיד אוֹתָם לְמֹטֵה, וְנָהוּ שְׁפָתוֹב (מִשְׁלֵי כא) עִיר גְּבוּרִים עֲלֶיהָ חָכָם וַיִּרַד עוֹ מִבְּטָחָה. וּמֵאוֹתוֹ זִיו שֶׁנִּשְׂאָר בּוֹ, הָיוּ פָּנָיו מִבְּהִיקִים. וַיֵּמָּה

וְהָיָה אֲזִיל עִמִּיהָ, עַד דְּמָטוּ לְאֶשׁ תְּקִיפָא, דְּחָד מֶלֶאכָא דִּי שְׁמִיהָ סַנְדְּלָפוֹן. וְתֵאנָא, סַנְדְּלָפוֹן עֲלָאָה הוּא עַל שָׂר חֲבָרִי, חֲמֵשׁ מֵאָה שָׁנִין. וְהוּא קָאִים בְּתַר פְּרָגוֹדָא דְמֵאֲרִיָּה, וְקָשֵׁר לִיהָ כְּתָרִין, מִבְּעוֹתֵיהוֹן דְּצִלוֹתָא דִּישְׂרָאֵל. וּבִשְׁעָתָא דְמָטִי הָאִי בְּתַר לְרִישֵׁיהָ דְּמֶלֶכָא קְדִישָׁא, הוּא מְקַבֵּל צִלוֹתֵיהוֹן דִּישְׂרָאֵל. וְכִלְהוּ חֲיִילִין וְאֶכְלוּסִין מְזַדְּעָזְעִין, וְנֹהֲמִין וְאֹמְרִין, בְּרִיךְ יְקָרָא דִּי מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵיהָ.

אָמַר לִיהָ הַדְּרָגִיָּאל לְמֹשֶׁה, מֹשֶׁה, לִית אֲנָא יָכִיל לְמַהֵךְ עִמָּךְ, דְּלֹא יוֹקִיד לִי אֶשׁא תְקִיפָא דְסַנְדְּלָפוֹן. בִּיהָ שְׁעָתָא אֲזַדְּעוּזָה מֹשֶׁה, עַד דְּאֶתְקִיף בִּיהָ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמֹשֶׁה, וְאוֹתְבִיָּה קְמִיָּה, וְאוֹלִיף לִיהָ אוֹרִיָּתָא. וְחָפָא לִיהָ לְמֹשֶׁה, בְּהֵהוּא נִהוֹרָא וְזִיוָא דֵּהֵהוּא נֶעַם, וְהוּוּ אֲנָפוּי דְּמֹשֶׁה נִהִירִין בְּכֹל אֵינּוֹן רְקִיעִין. וְכֹל חֵילָא דְשְׁמַיָּא הוּוּ מְזַדְּעָזְעִין קְמִיָּה, בְּשְׁעָתָא דֵּהוּהָ נַחִית בְּאוֹרִיָּתָא.

בֵּינָן דְּחָבּוּ יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, נִטַּל קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא (ג' א מִמֹּשֶׁה) אֶל"ף חוֹלְקִין מֵהֵהוּא זִיוָא. בִּיהָ שְׁעָתָא, בָּעוּ מְלָאכִין עֲלֵאִין, וְכֹל אֵינּוֹן אֶכְלוּסִין, לְאוֹקְדָא לְמֹשֶׁה, בְּשְׁעָתָא דְאָמַר לִיהָ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא (שְׁמוֹת לב) לָךְ רַד כִּי שַׁחַת עִמָּךְ. אֲזַדְּעוּזָה מֹשֶׁה, וְלֹא יָכִיל לְמַלְלָא, עַד דְּאֶסְגִּי בְּצִלוֹתֵין וּבְעוֹתֵין קְמִי קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר לִיהָ קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מֹשֶׁה, אֶתְקִיף בְּכוֹרְסִיָּא דִּילִי, עַד דְּגָעַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּכֹל אֵינּוֹן אֶכְלוּסִין, בְּכֹל אֵינּוֹן חֲיִילִין, וְאֶתְקִיף מֹשֶׁה בְּתָרִין לוחֶין דְּאֲבָנִין, וְאֶחֱתִית לוֹן לְתַתָּא. וְדָא הוּא דְכְּתִיב, (מִשְׁלֵי כא) עִיר גְּבוּרִים עֲלֶיהָ חָכָם וַיִּרַד עוֹ מִבְּטָחָה. וַיֵּמָּה הוּא דְאֶשְׁתָּאֵר בִּיהָ, הוּוּ מִבְּהִיקִין אֲנָפוּי

באותו שְׁנֵשָׁאָר בוֹ לֹא הָיוּ יְכוּלִים לְהִסְתַּפֵּל בְּפָנָיו - בְּאוֹתוֹ שֶׁהִסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה.

רַבִּי חֵיִיא אָמַר, 'מִיִּנְךָ ה' נֶאֱדָרִי בַפֶּחַ, דָּא בַפֶּחַ - זוֹ הַתּוֹרָה. וְעַל זֶה 'מִיִּנְךָ ה' תִּרְעֵץ אוֹיֵב. שְׂאִין דְּכָר בְּעוֹלָם שִׁישְׁבֵר כַּחַם שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת פָּרֻט לְשַׁעָה שִׁישְׁרָאֵל מִתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה. שְׁפַל זְמַן שִׁישְׁרָאֵל מִתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה, הַיְמִין מִתְחַזֵּק, וְנִשְׁבֵּר כַּחַ וְתִקַּף שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת. וְלִכֵּן הַתּוֹרָה נִקְרָאת עַז, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (תהלים כט) ה' עַז לְעַמּוֹ יִתֵּן. וּבְשַׁעָה שִׁישְׁרָאֵל לֹא מִתְעַסְקִים בַּתּוֹרָה - מִתְחַזֵּק הַשְּׂמָאֵל, וּמִתְחַזֵּק כַּח שֶׁל עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, וְשׁוֹלְטִים עֲלֵיהֶם, וּגּוֹזְרִים עֲלֵיהֶם גְּזֵרוֹת שֶׁלֹּא יְכוּלִים לְעַמְד בְּהֶם, וְעַל זֶה הִגְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהִתְפָּזְרוּ בֵּין הָעַמִּים.

זְהוּ זֶה שְׁפָתוֹב, עַל מָה אָבְדָה הָאָרֶץ וְגו', וַיֹּאמֶר ה' עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי שֶׁהָרִי כָל זְמַן שִׁישְׁרָאֵל יִשְׁתַּדְּלוּ בַּתּוֹרָה, נִשְׁבֵּר כַּח וְתִקַּפְם שֶׁל עוֹבְדֵי עַבּוּדָה זָרָה, זְהוּ שְׁפָתוֹב 'מִיִּנְךָ ה' תִּרְעֵץ אוֹיֵב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי כִּף הוּא, שְׁפַל זְמַן שְׁקוֹלָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל נִשְׁמַע בְּכַתִּי כְּנִסְיוֹת וּבְכַתִּי מִדְּרָשׁוֹת וְכו', כְּמוֹ שֶׁשְּׁנִינּוּ (בראשית כז) הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב. וְאִם לֹא, אִזּוֹ הַיְדִים יְדֵי עֶשָׂו, וְהָרִי בְּאָרְנוֹ.

וְכַרְבַּ גְּאוּנְךָ תִּהְרַס קִמְיָךְ. רַבִּי חִזְקִיָה פִּתַח וְאָמַר, (תהלים י) לְמָה ה' תַּעֲמֵד בְּרַחוּק תַּעֲלִים לְעַתּוֹת בַּצָּרָה. בְּשַׁעָה שֶׁחֲטָאֵי הָעוֹלָם גּוֹרְמִים, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וּבְנֵי אָדָם צוֹנְחִים וּמוֹרִידִים דְּמַעוֹת וְאִין מִי שִׁישְׁגִיחַ עֲלֵיהֶם. מָה הַטַּעַם?

דְּמֹשֶׁה. וּמָה בְּהָאֵי דְאִשְׁתָּאָר בֵּיהּ לֹא הָיוּ יְכוּלִין לְאִסְתַּפֵּלָא בְּאַנְפּוּי, בְּהָהוּא דְאִסְתַּלַּק מִיְנֵיהּ עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה.

רַבִּי חֵיִיא אָמַר, 'מִיִּנְךָ יי' נֶאֱדָרִי בַפֶּחַ, דָּא אוֹרֵייתָא. וְעַל דָּא, 'מִיִּנְךָ יי' תִּרְעֵץ אוֹיֵב. דְּלִית מְלָה בְּעֵלְמָא דִּיתְבַּר חִילִיהוּן דְּעַמִּין עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת, בַּר בְּשַׁעָתָא דִּישְׁרָאֵל מִתְעַסְקִין בְּאוֹרֵייתָא. דְּכָל זְמַן דִּישְׁרָאֵל מִתְעַסְקִין בְּאוֹרֵייתָא, יְמִינָא אִתְתַּקַּף, וְאִתְבַּר חִילָא וְתוּקַפָּא דְּעוֹבְדֵי עַבּוּדָת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת. וּבְגִינֵי כִף אוֹרֵייתָא אִקְרִית עַז, כְּמָה דְּאִתְ אָמַר (תהלים כט) יי' עַז לְעַמּוֹ יִתֵּן.

וּבְשַׁעָתָא דִּישְׁרָאֵל לֹא מִתְעַסְקִין בְּאוֹרֵייתָא שְׂמָאֵלָא אִתְתַּקַּף, וְאִתְתַּקַּף חִילִיהוּן דְּעוֹבְדֵי עַבּוּדָת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, וְשִׁלְטִין עֲלֵיהוּ, וּגְזָרִין עֲלֵיהוּ גְזָרִין, דְּלֹא יְכוּלִין לְמִיקָם בְּהוּ. וְעַל דָּא אִתְגַּלִּיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְאִתְבַּדְּרוּ בֵּינֵי עַמִּמְיָא.

הָדָא הוּא דְכְתִיב (דף נ"ח ע"ב) (ירמיה ט) עַל מָה אָבְדָה הָאָרֶץ וְגו', וַיֹּאמֶר יי' עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי. דְּהָא כָּל זְמַנָּא דִּישְׁרָאֵל יִשְׁתַּדְּלוּן בְּאוֹרֵייתָא, אִתְבַּר חִילָא וְתוּקַפָּא דְּכָל עוֹבְדֵי עַבּוּדָה זָרָה, הָדָא הוּא דְכְתִיב 'מִיִּנְךָ יי' תִּרְעֵץ אוֹיֵב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, וַדַּאי הָכִי הוּא, דְּכָל זְמַנָּא דְקִלְיָהוּן דִּישְׁרָאֵל, אִשְׁתַּמַּע בְּכַתִּי כְּנִסְיוֹת וּבְכַתִּי מִדְּרָשׁוֹת וְכו', כְּמָה דְתַנִּינָא (בראשית כז) הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב, וְאִי לֹא הַיְדִים יְדֵי עֶשָׂו, וְהָא אוֹקִימְנָא.

וְכַרְבַּ גְּאוּנְךָ תִּהְרַס קִמְיָךְ. (שמות טו) ר' חִזְקִיָה פִּתַח וְאָמַר, (תהלים י) לְמָה יי' תַּעֲמֵד בְּרַחוּק תַּעֲלִים לְעַתּוֹת בַּצָּרָה, בְּשַׁעָתָא דְחוּבֵי עֵלְמָא גְרָמוּ, קַדְשָׁא בְרִיךְ הוּא סְלִיק לְעֵילָא לְעֵילָא, וּבְנֵי נְשָׂא צוֹנְחִין וְנַחְתִּין דְּמַעִין, וְלִית

משום שהוא עולה למעלה
למעלה, ונמנעת מהם תשובה,
ואז כתוב וברב גאונך תהרס
קמיהך.

רבי יצחק אמר, פסוק זה, בשעה
שמתלבש הקדוש ברוך הוא
בגאוה על העמים שיתכנסו עליו,
כמו שכתוב (שם ב) ורוזנים נוסדו
יחד על ה' ועל משיחו. ולמדנו,
עתידים הם שבעים שרי צבאות
מכל עבר (עמים) להתכנס באותו
זמן בהמונים מכל העולם,
ולעשות קרב על ירושלים עיר
הקדש, ולאחזו עצות על הקדוש
ברוך הוא. ומה אומרים? נעמד
על הפטרון בהתחלה, ואחר כך
על עמו ועל היכלו.

אז עתיד הקדוש ברוך הוא לצחק
עליהם, שכתוב יושב בשמים
ישחק ה' ילעג למו. באותו זמן
ילבש הקדוש ברוך הוא גאוה
עליהם, וישמיד אותם מן העולם,
ככתוב (זכריה יד) וזאת תהיה
המגפה אשר יגף ה' את כל
העמים אשר צבאו על ירושלים
המק בשרו והוא עמד על רגליו.
רבי אבא אמר משמו של רב ייסא
סבא, וכך אמר רבי שמעון, עתיד
הקדוש ברוך הוא להחיות את כל
אותם המלכים שהציקו לישראל
ולירושלים, את אנדריאנוס,
ללופינוס, ונבוכדנצר, ולסנחריב,
ולכל שאר מלכי העמים
שהחריבו ביתו, ולהשליט אותם
כבתחלה, ויתכנסו עמהם שאר
העמים. ועתיד הקדוש ברוך הוא
להפרע מהם בגלוי סביב
ירושלים. וזה שכתוב וזאת תהיה
המגפה אשר יגף ה' את כל
העמים אשר צבאו על ירושלים.
אשר יצבאו לא כתוב, אלא אשר
צבאו. אז כתוב וברב גאונך
תהרס קמיהך. וזה לזמן שיבא
המשיח כתוב, ושירה זו היא

מאן דישיגח עלייהו. מאי טעמא. בגין דאיהו
סליק לעילא לעילא, ותשובה אתמנע מנייהו,
כדין כתיב, וברב גאונך תהרוס קמיהך.

רבי יצחק אמר, האי קרא, בשעתא דאתלבש
קדשא בריך הוא גאותא, על עממיה
דיתכנשוין עליה, כמה דכתיב, (תהלים ב) ורוזנים
נוסדו יחד על יי' ועל משיחו. ותאנא זמינין
אינון שבעין קסטורין מפל עיבר, (נ"א עמין)
לאתפנשא בההוא זמנא באוכלוסין דכל
עלמא, ולמעפד קרבא על ירושלים קרתא
קדישא, ולאחדא עיטין עליה דקודשא בריך
הוא. ומאי אמרי, נוקים על פטרונא
בקדמיתא, ולבתר על עמיה, ועל היכליה.

ברין זמין קדשא בריך הוא לחייבא עלייהו.
דכתיב, (תהלים ב) יושב בשמים ישחק יי'
ילעג למו. בההוא זמנא ילבש קדשא בריך
הוא גאותא עלייהו, וישיצינון מן עלמא,
כמה דכתיב, (זכריה יד) וזאת תהיה המגפה אשר
יגף יי' את כל העמים אשר צבאו על ירושלים
המק בשרו והוא עומד על רגליו.

רבי אבא אמר משמיה דרב ייסא סבא, והכי
אמר רבי שמעון, זמין קדשא בריך הוא
לאחייא לכל אינון מלכין, דעקו לישראל
ולירושלים, לאנדריאנוס, ללופינוס,
ונבוכדנצר, ולסנחריב, ולכל שאר מלכי
עמין, דחריבו ביתיה, ולשלטאה לון
פקדמיתא, ויתכנשוין עמהון שאר עמין, וזמין
קדשא בריך הוא לאתפרעא מנייהו
באתגלייא, סחרגי ירושלים. הדא הוא דכתיב,
וזאת תהיה המגפה אשר יגף יי' את כל
העמים אשר צבאו על ירושלים. אשר יצבאו
לא כתיב, אלא אשר צבאו. כדין כתיב, וברב
גאונך תהרוס קמיהך, ודא לזמנא דאתא

מְשִׁיחָא, כְּתִיב, וְשִׁירְתָּא דָּא שִׁירְתָּא דְעַלְמִין
היא.

וּבְרוּחַ אַפִּיךָ נַעֲרַמּוּ מִיָּם, (שמות טו) בְּהֵוָה
זְמַנָּא. וּבְגִין כַּף אֵית בְּהֵוָה זְמַנָּא,
וּלְזַמְנָא דְמַלְכָּא מְשִׁיחָא, וּלְזַמְנָא דְגוּג
וּמַגּוּג. נַצְבּוּ כְּמוֹ גַּד, לְזַמְנָא דְעַלְמָא דְאַתִּי,
דְּאִיהוּ חֲדוּתָא דְכָל עַלְמִין.

אָמַר אוֹיֵב אֲרֵדוּף אֲשִׁיג אַחְלַק שְׁלָל. (שמות טו)
אָמַר אוֹיֵב, דָּא הֵוָה מְמַנָּא רַבְרָבָא עַל
מְצַרְאֵי, בְּשַׁעְתָּא דְאַתִּיחֵיב לִיה שְׁלֹטְנוּתָא עַל
יִשְׂרָאֵל, חֲשִׁיב דִּישִׁיצינון תַּחֲתוּת שְׁלֹטְנִיָּה.
אֲלֵא דְדָכַר קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא טוּרֵי עַלְמָא,
דְּהוּ מְגִינִין עַלְיֵיהּ. וְלֵא תִימָא דָּא בְּלַחֲדוּדֵי,
אֲלֵא כָּל אֵינוֹן רַבְרָבִין דְּמִמְנָן עַל כָּל עוֹבְדֵי
עֲבוֹדַת פּוֹכְבִים וּמַזְלוֹת, וְכַד אַתִּיחֵיב לְהוּ
רְשׁוּתָא וְשְׁלֹטְנוּתָא עַל יִשְׂרָאֵל, כְּלָהוּ בְּעָאן
דִּישִׁיצינון יִשְׂרָאֵל תַּחֲתִיָּהוּ.

וְעַל דָּא, אֵינוֹן עֲמִין דְּתַחֲתוּת שׁוּלְטְנִיָּהוּן
דְּאֵינוֹן מְמַנָּן, כְּלָהוּ גְזָרִין גְזָרִין
לְשִׁיצינָה לֹוֹן, אֲלֵא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְכַר
טוּרֵי עַלְמָא, וְאֵגִין עַלְיֵיהּ. וְכַד חָמָא מְשָׁה
דָּא, שָׂרָא לְשַׁבְחָא לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְאָמַר
מִי כְּמוֹכָה בְּאַלֵּם יי'.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֵילָנָא חַד רַבְרָבָא עַלְאָה,
תְּקִיפָא, בִּיה אַתְּזֵנוּ עַלְאִין וְתַתְּאִין.
וְהוּא אַתְּחַם בְּתַרִּיסַר תַּחֲוּמִין, אַתְּתַקַּף
בְּאַרְבַּע סְטֵרֵי עַלְמָא, דְּאַסְתַּחֲרָאן (נ"א דַּאֲתַחֲבָרן)
בְּדוּכְתִיָּהוּ. שְׁבַעִין עֲנַפִּין סְלָקִין בְּגוּיָּה,
וְאַתְּזֵנוּ מִנִּיָּה, בְּעַקַר שְׁרָשׁוּי יִנְקִין אֵינוֹן
סַחְרָנִיָּה, וְאֵינוֹן עֲנַפִּין דְּמִשְׁתַּכְּחִין בְּאֵילָנָא.
בַּד מִטֵּי עַדן שְׁלֹטְנִיָּה דְכָל עֲנַפָּא וְעֲנַפָּא,
כְּלָהוּ בְּעָאן לְשִׁיצינָה כְּלָא גּוּפָא דְאֵילָנָא,

שִׁירַת הָעוֹלָמִים.
וּבְרוּחַ אַפִּיךָ נַעֲרַמּוּ מִיָּם - בְּאוֹתוֹ
זְמַן. וּמִשׁוּם כַּף יֵשׁ בְּאוֹתוֹ זְמַן,
וְלְזַמְנֵנוּ שֶׁל מַלְכֵי הַמְּשִׁיחִים, וְלְזַמְנֵנוּ גּוּג
וּמַגּוּג. נַצְבּוּ כְּמוֹ גַּד - לְזַמְנֵנוּ שֶׁל
עוֹלָם הַבָּא, שֶׁהיא חֲדוּת כָּל
הָעוֹלָמוֹת.

אָמַר אוֹיֵב אֲרֵדוּף אֲשִׁיג אַחְלַק
שְׁלָל. אָמַר אוֹיֵב - זֶה אוֹתוֹ מְמַנָּה
גְּדוּל עַל הַמְצַרִּים, בְּשַׁעֲה שְׁנַתָּן לוֹ
שְׁלֹטוֹן עַל יִשְׂרָאֵל, חֲשִׁיב שִׁישְׁמִיד
אוֹתָם תַּחַת שְׁלֹטוֹנוֹ, אֲלֵא שְׁזָכַר
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָרִי הָעוֹלָם
שֶׁהָיוּ מְגִנִים עֲלֵיהֶם. וְאֵל תֹּאמַר זֶה
לְבַדּוֹ, אֲלֵא כָּל אוֹתָם גְּדוּלִים
שְׁמַמְנִים עַל עַמִּים עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים
וּמַזְלוֹת. וּכְשֶׁנִּתְּנָה לָהֶם רְשׁוּת
וְשְׁלֹטוֹן עַל יִשְׂרָאֵל, כָּלֵם רוּצִים
לְהַשְׁמִיד אֶת יִשְׂרָאֵל תַּחֲתֵיהֶם.

וְעַל זֶה, אוֹתָם עַמִּים שֶׁתַּחַת אוֹתָם
הַשְּׁלִיטִים הַמְּמַנִּים, כָּלֵם גּוֹזְרִים
גְּזָרוֹת לְהַשְׁמִיד אוֹתָם, אֲלֵא
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא זָכַר אֶת הָרִי
הָעוֹלָם, וּמַגֵּן עֲלֵיהֶם. וּכְשֶׁרָאָה אֶת
זֶה מִשָּׁה, הִתְחִיל לְשַׁבַּח אֶת הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא וְאָמַר, מִי כְּמוֹכָה בְּאַלֵּם
ה'.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עֵץ גְּדוּל אַחַד
עֲלִיּוֹן וְחֲזֵק, בּוֹ נִזְוָנוּ עֲלִיּוֹנִים
וְתַחֲתוֹנִים, וְהוּא מִתְּחַם בְּשָׁנִים
עֶשֶׂר תַּחֲוּמִים, הַתְּחִזֵּק בְּאַרְבַּעַה
צְדָדֵי הָעוֹלָם שֶׁהִסְתּוֹכְבוּ (שֶׁהַתְּחִבְרוּ)
בְּמִקּוּמָם. שְׁבַעִים עֲנַפִּים עוֹלִים
בְּתוֹכוֹ וְנִזְוָנִים מִמֶּנּוּ, בְּעַקַר שְׁרָשׁוּי
יִנְקִים הֵם סְבִיבוֹ, וְאוֹתָם הָעֲנַפִּים
שְׁנַמְצָאִים בְּעֵץ.

בְּשִׁמְנֵי שְׁלֹטוֹנוֹ שֶׁל כָּל עֵנֶף וְעֵנֶף,
כָּלֵם רוּצִים לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל גּוּף
הָעֵץ שֶׁהוּא עַקַר שֶׁל כָּל הָעֲנַפִּים,
אוֹתוֹ שְׁשׁוּלֵט עֲלֵיהֶם, וְיִשְׂרָאֵל
אַחֲזִיזִים בּוֹ. כְּשֶׁמַּגִּיעַ עֲלֵיהֶם

דְּאִיהוּ עַקְרָא דְכְּלָהוּ עֲנַפִּין,

ההוא דשליט עלייהו, וישראל אחידן ביה. פד מטא עלייהו שלטנותא דההוא (דף נ"ט ע"א) גופא דאילנא, חולקא דישראל. בעי לנטרא לון, ולמיהב שלמא בכלהו. ועל דא שבועים פרי החג, למיהב שלמא לשבעין ענפין דבגו אילנא.

השלטון של אותו גוף העץ, החלק של ישראל, הוא רוצה לשמר אותם ולתת שלום בכלם, ועל זה שבועים פרים של חג הסופות, לתת שלום לשבועים ענפים שבתוך העץ.

ועל זה מי כמכה באלם ה'. (מה זה באלים? העץ, כמו שנאמר (ישעיה א) כי יבשו מאילים אשר חמדתם. שאותו עץ שהיו עובדים לרפוס אחר שהיה חקוק בתוכו, ונקרא אילים עץ) מי כמכה שיעשה כמעשיך וירחם על הכל. מי כמכה בכל אותו סביב העץ, שאף על גב שהוא שולט - שומר את הכל, שומר את כל השאר, ולא רוצה לעשות עמהם כליון. מי כמכה נאדר בקדש - באותו כח עליון שנקרא קדש, נאדר בקדש ממש, ונקרא כח ה' נעם ה', והרי בארנו את הדברים.

מי כמכה באלם ה'. רפי יוסי פתח, (קהלת א) ראיתי את כל המעשים אשר נעשו תחת השמש והנה הכל הבל ורעות רוח. שלמה המלך שהתעלה בחכמה יתרה על כל בני העולם, איך אמר שכל המעשים הם הבל ורעות רוח? יכול אף מעשה הצדקה? והרי כתוב (ישעיה לב) והיה מעשה הצדקה שלום? אלא הרי פרשוה, כתוב כל המעשים אשר נעשו תחת השמש. שונה מעשה הצדקה, שהוא למעלה מן השמש.

והנה הכל הבל ורעות רוח, מה זה אומר? אם תאמר הכל הבל כמו שבארנו, שהוא בסוד החכמה, כמו שנאמר הבל הבלים אמר קהלת. ואותם הבלים קיום של העולם שלמעלה ושלמטה. מה תאמר בזה שכתוב כאן הכל הבל ורעות רוח? והרי דבר זה תחת השמש כתוב.

אלא כף פרשוה וכוף הוא. בא

ועל דא מי כמוכה באלם יי'. (מאי באלים. אילנא. כמה דאת אמר, (ישעיה א) כי יבשו מאילים אשר חמדתם. דהוא אילנא, דהו פלחין לחד דפוסא, דמחקקון בגויה. ואקרי אלים אילנא) מי כמכה דיעביד פעובדך וירחם על כלא. מי כמכה בכל ההוא סחרניה דאילנא דאף על גב דאיהו שלטא, נטיר לכלא, נטיר לכל שאר, ולא בעיא למעפד עמהון גמירא. מי כמכה נאדר בקדש, בההוא חילא עלאה דאקרי קדש. נאדר בקדש ממש, ואקרי כח יי' נעם יי', והא אוקימנא מילי.

מי כמכה באלם יי'. (שמות טו) ר' יוסי פתח (קהלת א) ראיתי את כל המעשים אשר נעשו תחת השמש והנה הכל הבל ורעות רוח. שלמה מלכא, דאסתלק בחכמתא יתירא על כל בני עלמא, הוה אמר דכל עובדין הבל ורעות רוח. יכול אף מעשה הצדקה, והא כתיב (ישעיה לב) והיה מעשה הצדקה שלום. אלא הא אוקמוה, כל המעשים אשר נעשו תחת השמש פתיב. שאני מעשה הצדקה, דאיהו לעילא מן שמשא.

והנה הכל הבל ורעות רוח, מאי קא מיירי. אי תימא הכל הבל כמה דאוקימנא, דאיהו ברזא דחכמתא, כמה דאת אמר הבל הבלים אמר קהלת, ואינון הבלים קיומא דעלמא דלעילא ותתא. מאי תימא בהאי, דכתיב הכא, הכל הבל ורעות רוח. (והא מלתא דא תחת השמש כתיב). אלא הכי אוקמוה, והכי הוא. תא חזי,

רָאָה, בְּשֵׁעָה שֶׁהַמַּעֲשִׂים מְכַשְּׂרִים
לְמִטָּה וְאָדָם מְשַׁתְּדֵל בְּעִבּוּדַת
הַמְּלַךְ הַקְּדוּשׁ - מֵאוֹתוֹ דָּבָר
שְׂעוּשָׁה, נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ הֵבֵל לְמַעְלָה,
וְאֵין לָךְ הֵבֵל שְׂאִין לוֹ קוֹל שְׂעוּלָה
וּמִתְעַטֵּר לְמַעְלָה, וְנַעֲשֶׂה סַגְנוֹר
לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וְכֹרֵא אוֹתָם מַעֲשִׂים שֶׁמְשַׁתְּדֵל בָּהֶם
הָאָדָם שְׂאִינָם עִבּוּדַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא - מֵאוֹתוֹ דָּבָר שְׂעוּשָׁה, נַעֲשֶׂה
מִמֶּנּוּ הֵבֵל, וְהוֹלֵךְ וּמְשׁוֹטֵט
בְּעוֹלָם. וּכְשִׁיּוֹצֵאת נִשְׁמַת הָאָדָם,
אוֹתוֹ הֵבֵל מְגַלְגֵּל אוֹתוֹ בְּעוֹלָם
כְּאֶבֶן בְּכַף הַקַּלְעֵ, כְּפִתּוּב (שְׁמוּאֵל א-
כח) וְאֵת נֶפֶשׁ אִיבִיד יִקְלַעְנָה בְּתוֹךְ
כַּף הַקַּלְעֵ.

מִחוּ יִקְלַעְנָה? אוֹתוֹ הֵבֵל שֶׁמְגַלְגֵּל
אוֹתוֹ סְבִיבוֹ בְּעוֹלָם, וְאֵז כֹּל
הַדְּבָרִים שֶׁנַּעֲשִׂים וְאוֹתָם שְׁתַּחַת הַשָּׁמַיִם
שְׂאִינָם עִבּוּדַת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
נַעֲשֶׂה מֵהֶם הֵבֵל, שֶׁהוּא שְׂבָרוֹן
רוּחַ, שֶׁמְשַׁבֵּר אֶת הַרוּחַ שְׂעוּלָה
וְיִוֹרְדַת וּמִתְגַּלְגֵּל בְּעוֹלָם. זֶהוּ
שְׁפָתוּב הֵבֵל וְרַעוּת רוּחַ. אֲבָל אוֹתוֹ
דָּבָר שֶׁהוּא עִבּוּדַת רַבּוֹנוֹ, זֶה עוּלָה
(נִקְרָא) מַעַל לְשִׁמְשׁ, וְנַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ
הֵבֵל קְדוּשׁ, וְזֶהוּ הַזֶּרַע שֶׁזֶרַע הָאָדָם
בְּאוֹתוֹ עוֹלָם, וּמֵה שְׂמוֹ? צְדָקָה,
שְׁכָתוּב (הוֹשֵׁעַ י) זָרְעוּ לָכֶם לְצְדָקָה.
זֶה מֵה שֶׁמִּנְהִיג אֶת הָאָדָם, כְּשֶׁתִּצָּא
מִמֶּנּוּ נִשְׁמַתוֹ, וְעוּלָה לֵה לְמִקּוֹם
שֶׁל כְּבוֹד שֶׁלְמַעְלָה נִמְצָא לְהַצָּר
בְּצִרוֹר הַחַיִּים. זֶהוּ שְׁכָתוּב (יִשְׁעִיהֵנּוּ)
וְהֵלֶךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה, כְּדִי לְהַנְהִיג
אוֹתָךְ, לְהַעֲלוֹת אוֹתָךְ [מִמִּקּוֹם] לְמִקּוֹם
שְׁנִקְרָא כְּבוֹד ה', שְׁכָתוּב כְּבוֹד ה'
יֵאֱסָפֶךָ.

כֹּרֵא אוֹתָן נִשְׁמוֹת שְׂאוֹתוֹ הֵבֵל קְדוּשׁ
מִנְהִיג אוֹתָן, אוֹתוֹ שְׁנִקְרָא כְּבוֹד ה'

בְּשֵׁעָתָא דְעוֹבְדִין מִתְפַּשְׁרֵן לְתַתָּא, וְכֹרֵא
אֲשַׁתְּדֵל בְּפוּלְחָנָא דְמַלְכָּא קְדִישָׁא, הֵהוּא
מְלָה דְעָבִיד, הֵבֵל אֲתַעְבִּיד מִיַּנְיָה לְעִילָא.
וְלִית לָךְ הֵבֵל, דְלִית לִיָּה קָלָא, דְסָלִיק
וְאֲתַעֲטֵר לְעִילָא, וְאֲתַעְבִּיד סַנְיַגּוֹרָא קָמִי
קְדָשָׁא בְרִיךְ הוּא.

וְכֹרֵא אֵינוֹן עוֹבְדִין דְאֲשַׁתְּדֵל בְּהוּ בְרֵי נֶשׁ,
דְלָאו אֵינוֹן פּוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ
הוּא, הֵהוּא מְלָה דְעָבִיד, הֵבֵל יִתַּעְבִּיד מִיַּנְיָה,
וְאֲזֵלָא וְשִׂאטַּת בְּעַלְמָא. וְכֹד נִפְקַת נִשְׁמַתִּיהָ
דְבֵר נֶשׁ, הֵהוּא הֵבֵל מְגַלְגֵּלָא לִיָּה בְּעַלְמָא,
כְּאֶבֶן בְּקוּסְפִיתָא, כְּמָה דְכָתִיב, (שְׁמוּאֵל א כה)
וְאֵת נֶפֶשׁ אִיבִיד יִקְלַעְנָה בְּתוֹךְ כַּף הַקַּלְעֵ.

מֵאִי יִקְלַעְנָה. הֵהוּא הֵבֵל דְמְגַלְגֵּל לִיָּה
סַחְרִינְיָה בְּעַלְמָא, כְּדִין כָּל מַלְיָן
דְמִתְעַבְדִין (וְאֵינוֹן רַחֲחוּת שְׁמִשָּׂא) דְלָאו אֵינוֹן
פּוּלְחָנָא דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, הֵבֵל יִתַּעְבִּיד
מִיַּנְיָהוּ, אִיְהוּ תְבִירָא דְרוּחָא, דְמִתְפַּר לְרוּחָא
דְסָלִיק וְנַחֲתִית וּמִתְגַּלְגֵּל בְּעַלְמָא, הָדָא הוּא
דְכָתִיב הֵבֵל וְרַעוּת רוּחַ. אֲבָל הֵהוּא מְלָה
דְאִיְהִי פּוּלְחָנָא דְמַרְיָה דָּא סָלִיק (אֲקָרִי) לְעִילָא
מִן שְׁמִשָּׂא, וְאֲתַעְבִּיד מִיַּנְיָה הֵבֵל קְדִישָׁא, וְדָא
הוּא זָרַע דְזָרַע בְּרֵי נֶשׁ בְּהֵהוּא עַלְמָא, וּמֵה
שְׁמִיָּה. צְדָקָה. דְכָתִיב, (הוֹשֵׁעַ י) זָרְעוּ לָכֶם
לְצְדָקָה.

הָאִי מְדַבֵּר לִיָּה לְבֵר נֶשׁ, כְּדִי תִפּוּק נִשְׁמַתִּיהָ
מִיַּנְיָה, וְסָלְקָא לָהּ בְּאַתְרָא דְכְבוֹד
דְלְעִילָא אֲשַׁתְּכַח לְאַתְצִרְרָא בְצִרוֹרָא דְחַיִּי,
הָדָא הוּא דְכָתִיב, (יִשְׁעִיהֵנּוּ כח) וְהֵלֶךְ לְפָנֶיךָ צְדָקָה
כְּגִין לְדַבְרָא לָךְ, לְסָלְקָא לָךְ, (מִן אַתְר) לְאַתְר
דְאֲקָרִי כְבוֹד יי'. דְכָתִיב, (יִשְׁעִיהֵנּוּ כח) כְּבוֹד יי' יֵאֱסָפֶךָ.

כֹּרֵא אֵינוֹן נִשְׁמַתִּין, דְהֵהוּא הֵבֵל קְדִישָׁא מְדַבֵּר לָהּ, הֵהוּא דְאֲקָרִי כְבוֹד

כונס אותן לתוכו ונצטרות בו. והו' שכתוב בבור ה' יאספרו) וזה נקרא גת רות. אבל האחר נקרא רעות רות. אשרי הצדיקים שכל מעשיהם מעל לשמש, וזרעים זרע של צדקה לזכות אותם לעולם הבא, ועל זה כתוב (מלאכי א) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה.

אמר רבי שמעון, בא ראה, בתחלה פשנבנה בית המקדש למטה, לא נבנה אלא בדין ורגו, ככתוב (ירמיה לב) כי על אפי ועל חמתי וגו', משום שבמקום הדין שרוי. לעתיד לבא עתיד הקדוש ברוך הוא לבנות אותו ולהתקינו בדרגה אחרת עליונה שנקראת צדקה, שכתוב (ישעיה נד) בצדקה תכונני. משום כך יתקיים ובו, ושמו ממש יקרא צדק. מנין לנו? שכתוב (ירמיה כג) וזה שמו אשר יקראו ה' צדקנו.

נטית ימינך תבלעמו ארץ. הרי נאמר שהרמת ימינך. אמר רבי יצחק, הרי התעוררו בו החברים, שפאשר הוציא הקדוש ברוך הוא את המצרים מפתח למים, אמר לארץ: כנסי אותם לתוכך. ולא רצתה. עד שהושיט הקדוש ברוך הוא את ימינו כנגדה והשביע אותה, אז בלעה אותם האדמה. זהו שכתוב תבלעמו ארץ. אמר רבי אלעזר, נטית ימינך - להפרידה מן השמאל, ואז נעשה בהם דין. נחית בחסדך עם זו גאלת, כמו שכתוב (תהלים מד) כי ימינך וזרועך ואור פניך פי רציתם. פי ימינך - זו גדולה. נהלת בעזך - זה שכתוב וזרועך, זו גבורה. אל נה קדשך - זה שכתוב ואור פניך פי רציתם, זה צדיק. וכלם נמצאים בכתוב.

י' פניש לון בגויה, ואתצריך ביה. (תרא הוא דכתיב בבור ה' יאספרו) ודא אקרי נייחא דרוחא. אבל אחרא ורעות רוח אקרי. זפאין אינון צדיקייא, דכל עובדיהון לעילא מן שמשא וזרעין זרעא דצדקה, למזפי לון לעלמא דאתי, ועל דא כתיב (מלאכי ג) וזרחה לכם יראי שמי שמש צדקה.

אמר רבי שמעון, תא חזי, בקדמיתא כד אתבני בי מקדשא לתתא, לא אתבני אלא בדינא ורוגזא, פמה דכתיב, (ירמיה לב) פי על אפי ועל חמתי וגו' בגין דבאתר דדינא שריא. לזמנא דאתי, זמין קדשא בריך הוא למבני ליה, ולא תקנא ליה בדרגא אחרא עלאה דאקרי צדקה, דכתיב, (ישעיה נד) בצדקה תכונני. בגין כך אתקיים, (ביה) ושמייה (דף נ"ט ע"ב) ממש צדק יתקרי. מנלן. דכתיב, (ירמיה כג) וזה שמו אשר יקראו י' צדקנו.

נטית ימינך תבלעמו ארץ. (שמות טו) הא אתמר, ארימת ימינך. אמר רבי יצחק, הא אתערו ביה חברייא, דכד אפיק קדשא בריך הוא למצראי מתין מתחות מיא, אמר לארעא, פניש לון בגויה, ולא בעאת, עד דאושיט קדשא בריך הוא ימינא לקבלה, ואומי לה, כדין בלעתינון ארעא, הדא הוא דכתיב תבלעמו ארץ. אמר ר' אלעזר, נטית ימינך: לאפרשא לה משמאלא וכדין אתעביד בהו דינא.

נחית בחסדך עם זו גאלת, (שמות טו) כמה דכתיב, (תהלים מד) כי ימינך וזרועך ואור פניך פי רציתם. פי ימינך: דא גדולה. נהלת בעזך, דא דכתיב וזרועך, דא גבורה. אל נה קדשך, דא דכתיב, ואור פניך פי רציתם, דא צדיק. וכלהו משתכחי בקרא.

תפול עליהם אימתה ופחד. אימתה? אימה היה צריך להיות! מה זה אימתה, שהרי אין לך אות או מלה אחת בתורה שאין בה סודות עליונים? מה זה אימתה? אמר רבי שמעון, כלומר יראת השכינה.

כמו זה תבאמו ותטעמו בהר נחלתך וגו'. תבאמו ותטעמו? תביאם ותטעם היה צריך להיות! מה זה תבאמו? אלא רוח הקדש אומרת על אותו הדור האחרון שכל יהושע והתגלה בהם גלוי של הרשם הקדוש של שמו של הקדוש ברוך הוא, שאלה אחוזים בו, ואלה ראויים לרשת את הארץ, כפתיב (ישעיהו ט) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. שכל מי שנמול והתגלה בו רשם הקדוש ושומר אותו, נקרא צדיק. משום כך, לעולם יירשו ארץ.

ועל זה תבאמו, ו' יתירה, תביאמו לאינון דאחינדן בו'. ותטעמו פמה דאת אמר נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. לאותם שאחוזים בו, ולאותם אחרונים התעורר הדבר. ואין לך דבר בתורה או אות קטנה בתורה שאין בה סודות עליונים וטעמים קדושים. אשרי חלקם של היודעים בהם.

רעיא מהימנא

מצוה לבנות בית מקדש למטה כמו בית המקדש שלמעלה, כמו שנאמר מכון לשבתך פעלת ה'. שצריך לבנות בית מקדש למטה ולהתפלל בתוכו תפלה בכל יום, לעבוד את הקדוש ברוך הוא, שהרי תפלה נקראת עבודה.

ואתו בית הפנסת צריך לבנותו

תקוננין, דהא בי כנשתא

תפול עליהם אימתה ופחד. (שמות טו) אימתה, אימה מיבעי ליה, מאי אימתה. דהא לית לך את או מלה חדא באורייתא, דלא אית בה רזין עלאין. מאי אימתה. אמר רבי שמעון, כלומר דחילו דשכינתא.

בהאי גוונא, (שמות טו) תבאמו ותטעמו בהר נחלתך וגו', תבאמו ותטעמו, תבאם ותטעם מיבעי ליה, מאי תבאמו. אלא רוחא דקודשא אמר, על אינון דרא בתראה, דגזר יהושע, ואתגליא בהו גלויא דרשימא קדישא דשמייה דקודשא בריך הוא, דאלין אחידן ביה בו', ואלין אתחזיאו למירת ארעא. פמה דכתיב, (ישעיהו ט) ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. דכל מאן דאתגזר, ואתגליא ביה רשימא קדישא, ונטיר ליה, אקרי צדיק, בגין, כך, לעולם יירשו ארץ.

ועל דא תבאמו, ו' יתירה, תביאמו לאינון דאחינדן בו'. ותטעמו פמה דאת אמר נצר מטעי מעשה ידי להתפאר. לאינון דאחינדן בו', ולאינון בתראי, אתער מלה. ולית לך מלה באורייתא, או את זעירא באורייתא, דלית בה רזין עלאין, וטעמין קדישין, זכאה חולקיהון דיידעין בהו.

רעיא מהימנא

פקודא למבני מקדשא לתתא, פגוונא דבי מקדשא דלעילא, פמה דאת אמר, מכון לשבתך פעלת יי'. דאצטריך למבני בי מקדשא לתתא, ולצללאה בגויה צלותא בכל יומא, למפלח ליה לקודשא בריך הוא, דהא צלותא אקרי עבודה.

וההוא בי כנשתא, אצטריך למבני ליה בשפירו סגיא, ולא תקנא ליה בכל

ביפי רב ולתקנו בכל התקונים,
שְׁהָרִי בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׁלֵמָה עוֹמֵד
כְּנֶגֶד בֵּית הַכְּנֶסֶת שְׁלֵמָה.

בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְמִטָּה הוּא עוֹמֵד
כְּמוֹ בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁלֵמָה,
שְׁעוֹמֵד זֶה כְּנֶגֶד זֶה. וְאוֹתוֹ בֵּית
מִקְדָּשׁ, כָּל תְּקוּנָיו וְכָל עֲבוֹדוֹתָיו
וְכָל אוֹתָם כְּלִים וְשִׁמְשִׁים, כָּלֵם
הֵם כְּמוֹ שְׁלֵמָה. הַמִּשְׁפָּן
שְׁעָשָׂה מִשָּׁה בַמִּדְבָּר, הַכֵּל הָיָה
כְּמוֹ שְׁלֵמָה.

בֵּית הַמִּקְדָּשׁ שְׁבִנָּה שְׁלֵמָה
הַמְּלֹךְ, הוּא בֵּית מְנוּחָה כְּדָגְמָא
עֲלִיּוֹנָה בְּכָל אוֹתָם תְּקוּנִים, לְהִיּוֹת
בְּתַקּוּן שְׁלֵמָה בֵּית מְנוּחָה
וִירֶשֶׁה. כִּף בֵּית הַכְּנֶסֶת צָרִיף בְּכָל
תְּקוּנֵי הַיָּפִי, לְהִיּוֹת כְּדָגְמָא
עֲלִיּוֹנָה, לְהִיּוֹת בֵּית תְּפִלָּה, לְתַקֵּן
תְּקוּנִים בַּתְּפִלָּה, כְּמוֹ שְׁבִאֲרוּהָ.

וְאוֹתוֹ בֵּית מִקְדָּשׁ שִׁיְהִיּוּ בוֹ
חֲלוֹנוֹת, שְׁכַתּוֹב (דְּנִיאל ו') חֲלוֹנוֹת
פְּתוּחִים. כְּמוֹ שְׁלֵמָה. וְעַל זֶה
(שִׁיר ב') מְשַׁבֵּחַ מִן הַחֲלוֹנוֹת מְצִיץ
מִן הַחֲרָפִים. וְאִם תֹּאמֶר, אֶפְלוּ
בְּשֹׁדָה, כְּדִי שֶׁהָרוּחַ תִּהְיֶה עוֹלָה?
לֹא כִּף, שְׁהָרִי אֲנִי צְרִיכִים בֵּית,
וְאִין לְהַמְצִיא בֵּית לְמִטָּה כְּמוֹ בֵּית
עֲלִיּוֹן, לְהוֹרִיד דִּיּוֹר עֲלִיּוֹן לְדִיּוֹר
תַּחְתּוֹן.

וְעוֹד, שְׁאוֹתָה תְּפִלָּה וְאוֹתָה רִחַ
צְרִיכִים לְעֲלוֹת וְלִצְאָת מִתּוֹךְ
מְצוּקָה בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד
יְרוּשָׁלַיִם. וְעַל זֶה פְּתוּב מִן הַמְצַר
קְרָאתִי יְהִי. שְׁצָרִיף מְקוֹם דְּחִיק
בְּצָרָה לְשַׁלַּח בְּתוֹכּוֹ אוֹתָה רִחַ
שְׁלֵא יִסְטָה יְמִינָה אוֹ שְׁמָאלָה.
וּבְשֹׁדָה לֹא יִכּוֹל הַקּוֹל לְשַׁלַּח
אוֹתוֹ כִּף, שְׁהָרִי כְּמוֹ זֶה קוֹל
הַשּׁוֹפָר נִדְחָה הַחוּצָה בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל
מִתּוֹךְ מְקוֹם דְּחִיק, וְהוֹלֵךְ וּבֹקֵעַ
רְקִיעִים, וְעוֹלָה בְּעֲלִיָּה לְעוֹרֵר
רוּחַ שְׁלֵמָה.

וְאִם תֹּאמֶר, הָרִי כְּתוּב (בְּרַאשִׁית כד)
וַיִּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בְּשֹׁדָה? שׁוּחָה

דְּלַתְתָּא, קִיִּימָא לְקַבֵּל בֵּי כְּנֶשֶׁתָא דְלַעֲיָלָא.
בֵּית הַמִּקְדָּשׁ לְתַתָּא, אִיהוּ קָאִים כְּגוֹוֵנָא דְּבֵית
הַמִּקְדָּשׁ דְּלַעֲיָלָא, דְּקָאִים דָּא לְקַבֵּל דָּא.
וְהָיָה בֵּי מִקְדָּשָׁא, כָּל תְּקוּנָיו, וְכָל פּוֹלְחָנוֹי,
וְכָל אֵינוֹן מְאִינִין, וְשִׁמְשִׁין, כְּלָהוּ אֵינוֹן כְּגוֹוֵנָא
דְּלַעֲיָלָא. מְשַׁכְּנָא דְּקָא עֲבַד מִשָּׁה בַמִּדְבָּרָא,
כְּלָא הָיָה כְּגוֹוֵנָא דְּלַעֲיָלָא.

בֵּי מִקְדָּשָׁא דְכְּנָא שְׁלֵמָה מְלִפָּא, הוּא בֵּי נִיחָא
כְּגוֹוֵנָא עֲלָאָה, בְּכָל אֵינוֹן תְּקוּנִין, לְמַהוּי
בְּתַקּוּנָא דְּלַעֲיָלָא, בֵּי נִיחָא וְאַחֲסִנְתָּא. הָכִי בֵּי
כְּנֶשֶׁתָּא, אֲצִטְרִיף בְּכָל תְּקוּנֵי שְׁפִירוֹ, לְמַהוּי
כְּגוֹוֵנָא עֲלָאָה, לְמַהוּי בֵּית צְלוֹתָא, לְאַתְקִנָּא
תְּקוּנִין בְּצְלוֹתָא, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ.

וְהָיָה בֵּי מִקְדָּשָׁא דְלַהוּי בֵּיה חֲלוֹנוֹת, דְּכַתִּיב,
(דְּנִיאל ו') וְכוּן פְּתִיחֵן. כְּגוֹוֵנָא דְּלַעֲיָלָא,
וְעַל דָּא (שִׁיר הַשִּׁירִים ב') מְשַׁבֵּיחַ מִן הַחֲלוֹנוֹת מְצִיץ
מִן הַחֲרָפִים. וְאִי תִימָא אֶפְלוּ בַחֲקִלָּא, בְּגִין
דְּרוּחָא לְהוּי סְלִיק. לָאוּ הָכִי, דְּהָא אֲנִין צְרִיכִין
בֵּית וְלִיפָּא לְאַשְׁתַּפְּחָא בֵּית לְתַתָּא, כְּגוֹוֵנָא
דְּבֵית עֲלָאָה, לְנַחְתָּא דִּיּוֹרָא עֲלָאָה לְדִיּוֹרָא
תַּתָּאָה.

וְתוֹ דְּהָיָה צְלוֹתָא, וְהָיָה רוּחָא, אֲצִטְרִיף
לְסִלְקָא, וְלִנְפַקָּא מִגּוֹ עֲאקוֹ, בְּאַרְח
מִיִּשְׂרָאֵל, לְקַבֵּל יְרוּשָׁלַיִם. (דָּרָס' ע"א) וְעַל דָּא כְּתִיב,
(תְּהִלִּים קיח) מִן הַמְצַר קְרָאתִי יְהִי, דְּאַצְטְרִיף אֶתְר
דְּחִיק בְּעֲאקוֹ, לְשִׁדְרָא כְּגוּיָה הָיָה רוּחָא,
דְּלֹא יִסְטִי לִימִינָא וְלִשְׁמָאלָא. וּבְחֲקִלָּא לֹא
יִכִּיל קָלָא לְשִׁדְרָא לִיָּה הָכִי, דְּהָא כְּגוֹוֵנָא דָּא
קָלָא דְשׁוֹפָר, אֲתַדְחִיָּא לְבַר בְּאַרְח מִיִּשְׂרָאֵל, מִגּוֹ
אֶתְר דְּחִיק, וְאַזִּיל וּבְקַע רְקִיעִין, וְסְלִיק
בְּסִלְקוֹ, לְאַתְעָרָא רוּחָא לַעֲיָלָא.

וְאִי תִימָא, הָא כְּתִיב, (בְּרַאשִׁית כד) וַיִּצֵּא יִצְחָק
לְשׁוּחַ בְּשֹׁדָה. שְׁאֵנִי יִצְחָק, דְּמִלָּה אֲחִירָא

יצחק, שדבר אחר היה בו מה שלא היה בכל העולם. ועוד, שפסוק זה לא לזה הוא בא, שודאי בשדה לא היה מתפלל,

והרי בארנו. (ע"כ רעיא מהימנא)

שנינו, אמר רבי אבא, אשרי חלקם של אותם שזכאים לומר שירה זו בעולם הזה, שזכאים לאמרה לעולם הבא. ושירה זו נכנתה בעשרים ושתים אותיות קדושות חקוקות ובעשר אמירות, והכל נרשם בשם הקדוש, והכל שלמות של השם הקדוש, והרי עוררנו הדברים.

אמר רבי שמעון, באותה שעה שהיו עומדים ישראל על הים ואמרים שירה, התגלה הקדוש ברוך הוא עליהם, וכל מרכבותיו וחילותיו, כדי שיפירו את מלכם שעשה להם כל אותם נסים וגבורות, וכל אחד ואחד ידע והתבונן מה שלא ידעו והתבוננו שאר נביאי העולם.

שאם תאמר שלא ידעו ולא הדביקו השיגו חכמה העליונה - מן השירה הזו תראה שכלם הסתכלו בחכמה וידעו דברים ואמרו. שאם לא כן, איך אמרו כלם מלים אחידות שלא סטו אלה מאלה, ומה שאמר זה - אמר זה, ולא הקדים מלה זו למלה זו, אלא כלם במשקל אחד, ורוח הקדש בפי כל אחד ואחד, וכל הדברים נאמרו כאלו יצאו מפה אחד? אלא ודאי כלם בחכמה העליונה הסתכלו, וידעו דברים עליונים, ורוח הקדש בפי כל אחד ואחד.

ואפילו אותם שבמעיי אמם היו כלם כאחד אמרים שירה, והיו כלם רואים מה שלא ראה יחזקאל הנביא, ועל כן היו כלם מסתכלים כאלו רואים עין בעין. וכשסימו הדברים, כלם מבשמים

היה ביה, מה דלא היה בכל עלמא. ותו דהאי קרא לאו להכי אתא, דודאי בשדה אחר לא היה מצלי והא אוקימנא. (ע"כ רעיא מהימנא).

תניא אמר רבי אבא, זכאה חולקיהון, דאינון דזכאן למימר שירתא דא בהאי עלמא, דזכאן למימר לה בעלמא דאתי. ושירתא דא, אתבני בעשרין ותריין אתוון קדישן גליפן, ובעשר אמירן, וכלא אתרשים בשמא קדישא, וכלא שלימותא דשמא קדישא, והא אתערנא מלי.

אמר רבי שמעון, בההיא שעתא דהוה קיימין ישראל על ימא, והוה אמרי שירתא, אתגלי קדשא בריך הוא עליהו, וכל רתיכוי וחילוי, בגין דינדעון למלפיהון, דעבד לון כל אינון נסין וגבוראן, וכל חד וחד ידע ואסתפל, מה דלא ידעו ואסתכלו שאר נביאי עלמא.

דאי תימא דלא ידעין ולא אדבקו חכמתא עלאה, מן שירתא דא תחמי, דכלהו בחכמתא אסתכלו, וידעו מלין ואמרו. דאי לאו הכי, איך אמרו כלהו מלין אחדין, דלא סטו אלין מאלין, ומה דאמר דא, אמר דא, ולא אקדים מלה דא, למלה דא, אלא כלהו בשקולא חדא, ורוחא דקודשא בפומא דכל חד וחד, ומלין אתמרו כלהו כאלו נפקין מפומא חד. אלא ודאי כולהו בחכמתא עלאה אסתכלו, וידעו מלין עלאין, ורוחא דקודשא בפום כל חד וחד.

ואפילו אינון דבמעיי אמהון, הוה אמרי שירתא כלהו בחדא, והוה חמאן כלהו, מה דלא חמא יחזקאל נביאה. ועל כן הוה כלהו מסתפלי, כאלו חמאן עינא בעינא. וכד סיימו מלין, כלהו מתבסמאן בנפשיהו,

בנפשם ותאבים לראות
וּלְהַסְתַּפֵּל, וְלֹא הָיוּ רוֹצִים לְנִסְעַ
מִשֵּׁם מֵרַב הַשְּׁתוֹקְקוֹת.

בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר מֹשֶׁה לְקָדוֹשׁ-
בְּרוּךְ הוּא: בְּנִידָ לֹא רוֹצִים לְנִסְעַ
מִן הַיָּם מֵרַב הַשְּׁתוֹקְקוֹת לְהַסְתַּפֵּל
בָּךְ. מָה עֲשֵׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא?
הַסְתִּיר אֶת כְּבוֹדוֹ הַחֻצְפָּה לְמַדְבָּר,
וְשֵׁם הַתְּגָלָה וְלֹא הַתְּגָלָה.

אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל: כִּמְהָ
(פְּעָמִים לְנִסְעַ מִשָּׁם, וְלֹא רָצוּ) פְּעָמִים
אֲמַרְתִּי לְנִסְעַ מִשָּׁם וְלֹא רָצִיתֶם?
עַד שֶׁהֲרָאָה לָהֶם זִיו כְּבוֹדוֹ שֶׁל
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַדְבָּר, וּמִיָּד
הָיוּ תְּאֵבִים. וְלֹא נִסְעוּ, עַד שֶׁאֲחַז
בָּהֶם מֹשֶׁה וְהֲרָאָה לָהֶם זִיו כְּבוֹדוֹ
שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַדְבָּר. אִז
מֵרַב תְּשׁוּקָה וְרָצוֹן לְהַסְתַּפֵּל
הִסִּיעַ אוֹתָם מִשָּׁה. זֶהוּ שֶׁפְּתוּב
וַיִּסַּע מֹשֶׁה אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף
וַיִּצְאוּ אֶל מַדְבַּר שׁוּר. מָה זֶה
מַדְבַּר שׁוּר? מִנְהִיג שֶׁהָיוּ רוֹצִים
לְהַסְתַּפֵּל בוֹ, זִיו כְּבוֹדוֹ שֶׁל הַמֶּלֶךְ
הַקָּדוֹשׁ, וְעַל זֶה נִקְרָא מַדְבַּר שׁוּר
- שֵׁם הַסְתַּפְלוּת.

וַיִּלְכּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמַדְבַּר וְלֹא
מָצְאוּ מַיִם. וְאִין מַיִם אֲלֵא תוֹרָה,
שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נה) הוּי כָּל צִמָּא לְכוּ
לַמַּיִם. אָמַר רַבִּי יִיסָא, וְכִי מִי נִתֵּן
לָהֶם כָּאֵן תוֹרָה, וְהָרִי עַד עֲכָשׁוּ
לֹא נִתְּנָה לָהֶם תוֹרָה?

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, הֵם יִצְאוּ
לְמַדְבַּר לְהַסְתַּפֵּל, וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא נָטַל זִיו כְּבוֹדוֹ מִשָּׁם, וְהֵם
הִלְכוּ לְהַסְתַּפֵּל (לְקָדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא) בוֹ
וְלֹא מָצְאוּ אוֹתוֹ. וְלִמְדַנּוּ
שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נִקְרָא תוֹרָה,
וְאִין מַיִם אֲלֵא תוֹרָה, וְאִין תוֹרָה
אֲלֵא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עַד שֶׁהָיוּ
הוֹלְכִים בְּמַדְבַּר, הַתְּגָלָה עֲלֵיהֶם,
רְשׁוּת אַחֲרֵת שֶׁל שְׁאָר הָעַמִּים,
אוֹתוֹ שְׁשׁוּלֵט בְּמַדְבַּר, וּפְגַשׁ בָּהֶם
שֵׁם. רָאוּ יִשְׂרָאֵל שֶׁזֶה לֹא הָיָה

וְתִאָּבוֹן לְמַחְמֵי וְלֹא-סִתְּפֵלָא, וְלֹא הוּוּ בְּעָאן
לְנִטְלָא מִתְּמָן, מִסְּגִיאוֹת תִּיאוּבְתָא.

בְּהֵיבָא שְׁעֵתָא, אָמַר מֹשֶׁה לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, בְּנִידָ מִסְּגִיאוֹת תִּיאוּבְתָא
לֹא-סִתְּפֵלָא בָךְ, לֹא בְּעָאן לְנִטְלָא מִן יַמָּא. מָה
עָבַד קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אִסְתִּים יְקָרִיָּה לְבַר
לְמַדְבָּרָא, וְתִמָּן אֲתַגְלִי וְלֹא אֲתַגְלִי.

אָמַר לוֹן מֹשֶׁה לְיִשְׂרָאֵל, כִּמְהָ
(וְלֹא רָצוּ) זְמַנִּין אֲמִינָא לְנִטְלָא מִתְּמָן וְלֹא
בְּעִיתוֹן עַד דִּי אֲחַזִּי לוֹן זִיוָא יְקָרָא דְקוֹדֶשָׁא
בְּרִיךְ הוּא בְּמַדְבָּרָא, וּמִיָּד הוּוּ תְּאֵבִין, וְלֹא
נִטְלוּ, עַד דְּאֲחִיד בְּהוּ מֹשֶׁה וְאֲחַמְי לוֹן זִיוָא
יְקָרָא דְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַדְבָּרָא, כְּדִין
מִסְּגִיאוֹת תִּיאוּבְתָא וְרַעוּתָא לֹא-סִתְּפֵלָא,
אֲנִטִּיל לוֹן מֹשֶׁה, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב וַיִּסַּע מֹשֶׁה
אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּם סוּף וַיִּצְאוּ אֶל מַדְבַּר שׁוּר.
מֵאִי מַדְבַּר שׁוּר. מַדְבָּרָא, דְּהוּוּ בְּעָאן
לֹא-סִתְּפֵלָא בֵּיהּ, זִיוָא יְקָרָא דְמַלְכָּא קְדִישָׁא,
וְעַל דָּא אֲקָרִי מַדְבַּר שׁוּר: אִסְתַּפְלוּתָא שָׁם.

וַיִּלְכּוּ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בְּמַדְבַּר וְלֹא מָצְאוּ מַיִם.
(שמות טו) וְאִין מַיִם אֲלֵא תוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר
(ישעיה נה) הוּי כָּל צִמָּא לְכוּ לַמַּיִם. אָמַר רַבִּי יִיסָא,
וְכִי מָאן יֵהֵב לָהּ אוֹרִייתָא הַכָּא, וְהָא עַד כְּעַן
לֹא אֲתִיְהִיבַת לוֹן אוֹרִייתָא.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אִינוּן נְפָקוּ לְמַדְבָּרָא
לֹא-סִתְּפֵלָא, קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא נָטַל זִיוָא
יְקָרָא דִּילֵיהּ מִתְּמָן, וְאִינוּן אֲזָלוּ לֹא-סִתְּפֵלָא
(לְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא) בֵּיהּ, וְלֹא אֲשַׁכְּחוּהוּ. וְאוּלִּיפְנָא
דְקוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא תוֹרָה אֲקָרִי, וְאִין מַיִם
אֲלֵא תוֹרָה, וְאִין תוֹרָה אֲלֵא קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא.
אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עַד דְּהוּוּ אֲזָלִי בְּמַדְבָּרָא,
אֲתַגְלִי עֲלִייהוּ רְשׁוּתָא אַחֲרָא, דְּשְׁאָר
עַמִּין, הֵהוּא דְשְׁלִיט בְּמַדְבָּרָא, וְאֲעַרְעוּ בְּהוּ

אֹתוֹ זֵיו כְּבוֹד מְלָכִים. זְהוּ שְׁפָתוֹב
וַיִּבְאוּ מִרְתָּהּ וְלֹא יָכְלוּ לְשַׁתֵּת מִיָּם
מִמֶּרְהָ. מָה הַטַּעַם? כִּי מָרִים הֵם.
לֹא הִתְבַּשְׂמָה נַפְשָׁם כְּבַתְחִלָּה. וְלֹא
עוֹד, אֲלֵא שְׂבָא לְקַטְרֵג עֲלֵיהֶם.
מָה כְּתוּב? וַיִּצְעַק אֶל ה' וַיִּוְרְהוּ ה'
עַץ, וְאִין עַץ אֲלֵא תוֹרָה, שְׁפָתוֹב
(משלי א) עַץ חַיִּים הִיא לַמַּחְזִיקִים בָּהּ.

וְאִין תוֹרָה אֲלֵא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.
רַבִּי אַבָּא אָמַר, אִין עַץ אֲלֵא הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא, שְׁפָתוֹב (דבריים ב) כִּי הָאָדָם
עַץ הַשְּׂדֵה, עַץ הַשְּׂדֵה וְדָאִי, זֶה עַץ
שְׂדֵה שֶׁל תְּפוּחִים קְדוּשִׁים (מלכות).
וְכִשְׁהַתְּגַלָּה זֵיו כְּבוֹד מְלָכִים
עֲלֵיהֶם, אָז וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם
וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם. מָה זֶה וַיִּמְתְּקוּ
הַמַּיִם? שְׁקַטְגוֹר נַעֲשֶׂה סְגוֹר.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, בַּא רְאָה, בַּתְחִלָּה
כְּשֶׁנִּכְנסוּ יִשְׂרָאֵל לְבְרִית שֶׁל
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא נִכְנסוּ
כְּרָאוּי, מָה הַטַּעַם? כִּי נִמְלוּ וְלֹא
נִפְרְעוּ, וְלֹא הִתְגַּלָּה הַרְשָׁם הַקְּדוּשׁ.
כִּינּוּן שֶׁהִגִּיעוּ לְכַאן מָה כְּתוּב? שֵׁם
שֵׁם לוֹ חֵק וּמִשְׁפָּט. שֵׁם נִכְנסוּ
יִשְׂרָאֵל לְשָׁנֵי חֲלָקִים קְדוּשִׁים
בְּאוֹתוֹ גְּלוּי שֶׁהִתְגַּלָּה הַרְשָׁם
שֶׁלָּהֶם, וְנִקְרָאוּ חֵק וּמִשְׁפָּט. חֵק -
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (משלי לא) וַתִּתֵּן טָרֶף
לְבֵיתָהּ וְחֵק לְנַעֲרֹתֶיהָ. וּמִשְׁפָּט -
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר מִשְׁפָּט לְאַלְהֵי יַעֲקֹב.
וְשֵׁם נִסְהוּ - בְּאוֹתוֹ אוֹת קִדְשׁ, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר כִּי חֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא.
בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַבִּי יִיבָא סְבָא אָמַר
הַדְּבָר עַל אוֹתוֹ מִטָּה קְדוּשׁ.

וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל ה'
אֱלֹהֶיךָ. וַיֹּאמֶר, מָה זֶה וַיֹּאמֶר? לֹא
כְּתוּב מִי אָמַר אֵת זֶה. אֲלֵא הַקְּדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא אָמַר. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר,
שְׁמַעְנוּ (משמיע) אֲמִירָה סִתָּם

תִּמְנָן. חָמוּ יִשְׂרָאֵל, דְּלֵא הָהּ הֵהוּא זֵיוֹ
יִקְרָא דְּמַלְפִּיהוֹן, הָדָא הוּא דְּכְתִיב, וַיִּבְאוּ
מִרְתָּהּ וְלֹא יָכְלוּ לְשַׁתֵּת מִיָּם מִמֶּרְהָ. מָאִי
טַעֲמָא. כִּי מָרִים הֵם, לָא אֶתְבַּסֵּם נַפְשֵׁיהוּ
כְּקַדְמִיתָא. וְלֹא עוֹד אֲלֵא דְאֵתִי לְקַטְרֵגָא
עֲלֵיהוּ.

מָה כְּתִיב, וַיִּצְעַק אֶל יְי' וַיִּוְרְהוּ יְי' עַץ, (דף ט'
ע"ב) וְאִין עַץ אֲלֵא תוֹרָה, דְּכְתִיב, (משלי א)

עַץ חַיִּים הִיא לַמַּחְזִיקִים בָּהּ. וְאִין תוֹרָה,
אֲלֵא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא. רַבִּי אַבָּא אָמַר, אִין
עַץ אֲלֵא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכְתִיב, (דבריים ב) כִּי
הָאָדָם עַץ הַשְּׂדֵה, עַץ הַשְּׂדֵה וְדָאִי, דָּא עַץ
שְׂדֵה דְּתְפוּחִין קְדִישִׁין. וְכַד אֶתְגַּלִּי זֵיו יִקְרָא
דְּמַלְפִּיהוֹן עֲלֵיהוּ, כְּדִין וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם
וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם. מָאִי וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם.

דְּקַטְיִגוֹרָא אֶתְעַבִּיד סְגִיגוֹרָא.
אָמַר רַבִּי אַבָּא, תָּא חֲזִי בְּקַדְמִיתָא כַּד עָאלוּ
יִשְׂרָאֵל בְּקִימָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,

לֹא עָאלוּ כְּדָקָא יְאוּת. מָאִי טַעֲמָא. בְּגִין
דְּאֶתְגַּזְרוּ וְלֹא אֶתְפָּרְעוּ, וְלֹא אֶתְגַּלְיָא
רְשִׁימָא קְדִישָׁא. כִּינּוּן דְּמָטוּ הֵכָא, מָה כְּתִיב,
שֵׁם שֵׁם לוֹ חֵק וּמִשְׁפָּט. תִּמְנָן עָאלוּ יִשְׂרָאֵל
בְּתַרִּין חוּלְקִין קְדִישִׁין, בְּהֵהוּא גְּלוּיָא
דְּאֶתְגַּלְיָא רְשִׁימָא דְּלֵהוֹן, וְאֶקְרוּן חֵק
וּמִשְׁפָּט. חֵק: כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר (משלי כא) וַתִּתֵּן
טָרֶף לְבֵיתָהּ וְחֵק לְנַעֲרֹתֶיהָ. וּמִשְׁפָּט: כְּמָה
דְּאֶתְמַר (תהלים פא) מִשְׁפָּט לְאַלְהֵי יַעֲקֹב. וְשֵׁם
נִסְהוּ, בְּהֵהוּא אֶת קְדִישָׁא. כְּמָה דְּאֶתְ אָמַר,
כִּי חֵק לְיִשְׂרָאֵל הוּא. בְּסִפְרָא דְּרַב יִיבָא סְבָא,
אָמַר מְלָה עַל הֵהוּא חוּטְרָא קְדִישָׁא.

וַיֹּאמֶר אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְי' אֱלֹהֶיךָ. (שמות טו) וַיֹּאמֶר, מָאִי וַיֹּאמֶר. לֹא
כְּתִיב מִאֵן קָאֵמַר דָּא. אֲלֵא קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר. רַבִּי חֲזַקְיָה

מֵאֲמִירָה סֶתֶם, שְׁפָתוֹב (שמות כד) וְאֵל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֵל ה'. אָמַר, לֹא כְּתוּב מִי אָמַר. אַף כָּאֵן וַיֹּאמֶר סֶתֶם, וְלֹא כְּתוּב מִי אָמַר.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִשְׁמַע שְׁפָתוֹב וַיִּצְעַק אֵל ה' וַיֹּרְהוּ ה' עֵץ, מִכָּאֵן מִשְׁמַע וַיֹּאמֶר, וּמִשְׁמַע מִי אָמַר דְּבַר זֶה. לְקוּל ה' אֱלֹהֶיךָ? לְקוּלֵי הָיָה צְרִיף לְהִיטוּ! אֵלֶּא לְאוֹתוֹ קוּל שְׁנִכְנְסוּ בוּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, אַחַר שֶׁהִתְגַּלְּהַּ בְּהֵם רִשָּׁם הַקְּדוּשׁ, נִכְנְסוּ בְּשֵׁנֵי חֲלָקִים קְדוּשִׁים, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר, וְכִיּוֹן שְׁנִכְנְסוּ בְּשֵׁנֵי אֵלֶּה, נִכְנְסוּ בְּשֵׁנֵי הַחֲלָקִים הָאֲחֵרִים הַלְלוּ, שְׁכָאֲשֶׁר יַעֲלוּ בְּשֵׁנֵי הָאֲחֵרִים הַלְלוּ, יִתְחַבְּרוּ בְּאֵלֶּה וְלֹא יִמְנְעוּ הַבְּרָכוֹת, וְלִכְּן בְּאֵלֶּה מְגִיעוֹת הַבְּרָכוֹת וּמְשוּם כִּי בְּאֵלֶּה מְגִיעִים עַד הַמְּלַךְ הַקְּדוּשׁ.

וּמִמְקוֹמוֹ שֶׁל הַפְּתוּב נִשְׁמַע הַדְּבַר, שְׁפָתוֹב וַיֹּאמֶר אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע. וַיֹּאמֶר - זֶה הַמְּלַךְ הַקְּדוּשׁ. וּמָה אָמַר? אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוּל ה' אֱלֹהֶיךָ, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא - זו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְהַיִּשָּׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה - זֶה צְדִיק. וְהַאֲזִינָה לְמִצְוֹתָיו - זֶה נָצַח. וְשִׁמְרָת כָּל חֻקָּיו - זֶה הוֹד. כִּיּוֹן שְׁנִכְנְסוּ בְּאֵלֶּה, הָרִי הִגִּיעוּ לְמְלַךְ הַקְּדוּשׁ. אַחַר כֵּן מָה פְּתוּב? כָּל הַמְּחֻלָּה אֲשֶׁר שִׁמְתִי בַּמִּצְרִים לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי ה' רַפָּאָךְ. כִּי אֲנִי ה' - זֶה הַמְּלַךְ הַקְּדוּשׁ.

נִשְׁמַע, שְׁכָל מִי שְׁשׁוּמַר אֶת הַרְשָׁם הַקְּדוּשׁ הַזֶּה, מִמְּנוֹ עוֹלָה עַד הַמְּלַךְ הַקְּדוּשׁ הַעֲלִיּוֹן. מָה מִשְׁמַע? מִשְׁמַע אוֹתָם שְׁנַיִם שֶׁהִתְכַּנְּסוּ בְּהֵם הַזֶּרַע, וְשָׁמַן מִשְׁחַת קֹדֶשׁ, שְׁשׁוּפְכִים אוֹתוֹ בְּפִי הָאֵמָה, וְעַל יָדוֹ נִקְשְׁרוּ כְּאֶחָד, וְהַמְּלַךְ הַעֲלִיּוֹן עֲלֵיהֶם, וְנִקְשְׁרוּ בוּ. וְעַל כֵּן, מִי שְׁנִכְנְסוּ בְּשֵׁנֵי אֵלֶּה

אָמַר, שְׁמַעֲיָנָן (נ"א מִשְׁמַע) אֲמִירָה סֶתֶם, מֵאֲמִירָה סֶתֶם. דְּכִתִּיב, (שמות כד) וְאֵל מֹשֶׁה אָמַר עֲלֵה אֵל יי'. אָמַר, לֹא כְּתִיב מֵאֵן קָאֲמַר. אוּף הָכָא וַיֹּאמֶר סֶתֶם, וְלֹא כְּתִיב מֵאֵן קָאֲמַר.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִשְׁמַע דְּכִתִּיב, וַיִּצְעַק אֵל יי' וַיֹּרְהוּ יי' עֵץ, מִהָכָא מִשְׁמַע וַיֹּאמֶר, וּמִשְׁמַע מֵאֵן אָמַר מְלָה. לְקוּל יי' אֱלֹהֶיךָ, לְקוּלֵי מִיבְעֵי לֵיהּ. אֵלֶּא לְהֵוֹא קוּל דְּעֵאלוּ בֵיהּ.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּתַר דְּאִתְגַּלְּיָא בְּהוּ רְשִׁימָא קְדִישָׁא, עֵאלוּ בְּתַרִּין חוּלְקִין קְדִישִׁין, כְּמָה דְּאִתְמַר, וְכִיּוֹן דְּעֵאלוּ בְּאֵלִין תַּרִּין, עֵאלוּ בְּאֵלִין תַּרִּין חוּלְקִין אַחְרָנִין, דְּכַד יִסְתַּלְקוּן בְּאֵלִין תַּרִּין אַחְרָנִין, יִתְחַבְּרוּן בְּאֵלִין, וְלֹא מִמְּנַעֵי בְּרַפָּאָן, וּבְגִין כֵּן, בְּאֵלִין מְטוּ בְּרַפָּאָן, (ובְּגִין כֵּן בְּאֵלִין מְטוּ) עַד מְלַפָּא קְדִישָׁא.

וּבִמְאִתְרֵיהּ דְּקָרָא אֲשֶׁתְּמַע מְלָה, דְּכִתִּיב, וַיֹּאמֶר אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע. וַיֹּאמֶר: דָּא מְלַפָּא קְדִישָׁא. וּמֵאֵי קָאֲמַר, אִם שְׁמוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוּל יי' אֱלֹהֶיךָ, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר (דְּבָרִים ד) כִּי יי' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אוֹכְלָה הוּא, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וְהַיִּשָּׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה: דָּא צְדִיק. וְהַאֲזִינָה לְמִצְוֹתָיו: דָּא נָצַח. וְשִׁמְרָת כָּל חֻקָּיו: דָּא הוֹד. כִּיּוֹן דְּעֵאלוּ בְּאֵלִין, הָא מְטוּ לְמְלַפָּא קְדִישָׁא. לְבְּתַר מָה פְּתִיב, כָּל הַמְּחֻלָּה אֲשֶׁר שִׁמְתִי בַּמִּצְרִים לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ כִּי אֲנִי יי' רַפָּאָךְ. כִּי אֲנִי יי': דָּא מְלַפָּא קְדִישָׁא.

אֲשֶׁתְּמוֹעַ, דְּכָל מֵאֵן דְּנָטִיר לְהֵאֵי רְשִׁימָא קְדִישָׁא, מְגִיחַ סָלִיק עַד מְלַפָּא קְדִישָׁא עֲלָאָה. מֵאֵי מִשְׁמַע. מִשְׁמַע אֵינוֹן תַּרִּין, דְּאִתְכַּנְּשׁ בְּהוּ זְרַעָא, וּמִשְׁחַ רְבוּת קְדִישָׁא, דְּשִׁדְיִין לֵיהּ בְּפוּם אָמָה, (ועַל דָּא) אִתְקַשְׁרוּ כְּחֻדָּא, וּמְלַפָּא עֲלָאָה עֲלֵיהוּ,

וְשׁוֹמֵר אוֹתָם, נִקְשֵׁר בְּשֵׁנֵי
הָאַחֲרִים וְנִכְנָס בָּהֶם, וְאֵז מְגִיעַ
לְמִלְךָ הַקָּדוֹשׁ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְדַאי מִי שְׂזוּכָה
בְּצַדִּיק, זֹכָה בְּנִצּוּחַ וְהוּד
וְשִׁלְשֵׁת אֵלֶּה, שֶׁהַתְּבָרָכָה בָּהֶם
כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וּמִי שְׂזוּכָה בָּהֶם,
זֹכָה בְּמִלְךָ הַקָּדוֹשׁ, וְנִכְנָס בְּכָל
הָאַרְבָּעָה.

וּבַגְּנֹד אַרְבָּעָה אֵלּוּ שְׂמִירָה
לְרִשָּׁם הַקָּדוֹשׁ הַזֶּה מְאַרְבָּעָה
דְּבָרִים: שְׂמִירָה שֶׁל כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל - שְׂמִירָה שֶׁל נְדָה.
שְׂמִירָה שֶׁל צַדִּיק - שְׂמִירָה שֶׁל
שִׁפְחָה. שְׂמִירָה שֶׁל נִצּוּחַ -
שְׂמִירָה שֶׁל בֵּת עֹבְדֵי כֹכָבִים
וּמִזְלוֹת. שְׂמִירָה שֶׁל הוּד -
שְׂמִירָה שֶׁל זֹנָה. וְעַל זֶה לְקוּל
ה' אֱלֹהֶיךָ - זֹו כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

בְּמָה זֹוכִים יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל פְּנֵי
שְׂכִינָה? בְּשְׂמִירָה מְנִדָה, וְעַל זֶה
כְּתוּב (ויקרא יח) וְאֵת אִשָּׁה בְּנִדַת
טְמֵאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגִלּוֹת
עֲרוּתָהּ. מָה זֶה לְגִלּוֹת? זֹו כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל, וּבְנֵה אַחֲזוּזִים וְנִקְשָׁרִים
דְּבָרִים אַחֲרֵים שֶׁכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל
נִקְשָׁרֶת בָּהֶם. וְהָרִי בְּאַרְנוֹ
הַדְּבָרִים.

וְהַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה - זֶה צַדִּיק,
כְּמוֹ שְׂכָתוֹב (תהלים לד) עֵינָי ה' אֶל
צַדִּיקִים, לְהַשְׁמֵר מִשִּׁפְחָה. וְהָרִי
בְּאַרְנוֹ אֵת הַדְּבָרִים, שְׂכָתוֹב
וְשִׁפְחָה פִי תִירַשׁ גְּבִירָתָהּ,
שְׁגוֹרִם לְצַדִּיק שִׁדְבַק בְּשִׁפְחָה.
וְהָאֲזוּתָהּ לְמִצּוֹתָיו - זֶה נִצּוּחַ,
לְהַשְׁמֵר (ולא ישקר בו) שְׁלֹא יִכְנִס
רִשָּׁם זֶה בְּבֵת אֵל נֹכַר, וְלֹא יִשְׁקַר
בְּנִצּוּחַ, שְׂכָתוֹב (שמואל א טו) וְגַם
נִצּוּחַ יִשְׂרָאֵל לֹא יִשְׁקַר. וּמִי
שְׂשׁוֹמֵר אֵת זֶה, קָיָם מִצּוֹתָיו,
שְׂכָתוֹב (שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה
לְאֵל אַחֵר. וְשִׁמְרָתָהּ כָּל חֻקָּיו -
זֶה סוּד, לְהַשְׁמֵר מִן זֹנָה.

וְאַתְּקַשְׁרוּ בֵּיהּ. וְעַל כֵּן, מֵאֵן דְּעָאֵל בְּאַלִּין
תְּרִין, וְנָטִיר לֹן, אֶתְקַשְׁר בְּתִרִין אַחְרָנִין,
וְעָאֵל בְּהוּ, וּכְדִין מְטִי לְמַלְכָּא קַדִּישָׁא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְדַאי מֵאֵן דְּזָכִי בְּצַדִּיק, זָכִי
בְּנִצּוּחַ וְהוּד, וְאַלִּין אֵינּוּן תְּלָתָא,
דְּאַתְּבָרְכָא בְּהוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל. וּמֵאֵן דְּזָכִי בְּהוּ,
זָכִי בְּמַלְכָּא קַדִּישָׁא, וְעָאֵל בְּכִלְהוּ אַרְבָּעָה.

וְלִקְבִלֵי אַרְבָּעָה אֵלִין, נָטִירוּ לְהָאֵי רְשִׁימָא
קַדִּישָׁא, מְאַרְבַּע מְלִין: נָטִירוּ דְכְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל, אֶסְתְּמָרוּתָא דְנְדָה. נָטִירוּ דְצַדִּיק,
אֶסְתְּמָרוּתָא דְשִׁפְחָה. נָטִירוּ דְנִצּוּחַ,
אֶסְתְּמָרוּתָא דְבֵת עֲבוּדַת כֹּכָבִים וּמִזְלוֹת.
נָטִירוּ דְהוּד, אֶסְתְּמָרוּתָא דְזֹנָה. וְעַל דָּא לְקוּל
י"י אֱלֹהֶיךָ, דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל.

בְּמָה זָכָאן יִשְׂרָאֵל לְקַבֵּל אִפִּי שְׂכִינָתָא,
בְּאַסְתְּמָרוּתָא מִן נְדָה. וְעַל דָּא כְּתִיב,
(ויקרא יח) וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדַת טְמֵאָתָהּ לֹא תִקְרַב
לְגִלּוֹת עֲרוּתָהּ. מָאֵי לְגִלּוֹת עֲרוּתָהּ דָּא כְּנֶסֶת
יִשְׂרָאֵל. וּבְהָאֵי אַחֲזוּזִין וּמִתְקַשְׁרִין מְלִין
אַחְרָנִין, דְכְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל אֶתְקַשְׁרֶת בְּהוּ. וְהָא
אוּקְמוּהָ מְלִי.

וְהַיֵּשֶׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה: דָּא צַדִּיק. כְּמָה דְכְּתִיב,
(תהלים לד) עֵינָי י"י אֶל צַדִּיקִים, לְאַסְתְּמָרָא
מִשִּׁפְחָה. (דף ט"א ע"א) וְהָא אוּקְמִנָא מְלִי.

דְּכְתִיב, (משלי ל) וְשִׁפְחָה כִי תִירַשׁ גְּבִירָתָהּ,
דְּגָרִים לְצַדִּיק דְּאַתְּדַבֵּק בְּשִׁפְחָה. וְהָאֲזוּתָהּ
לְמִצּוֹתָיו: דָּא נִצּוּחַ, לְאַסְתְּמָרָא (דְּלֹא שְׁקַר בֵּיהּ) דְּלֹא
יַעוּל רְשִׁימָא דָּא כְּבֵת אֵל נֹכַר, וְלֹא יִשְׁקַר בֵּיהּ
בְּנִצּוּחַ. דְּכְתִיב, (שמואל א טו) וְגַם נִצּוּחַ יִשְׂרָאֵל לֹא
יִשְׁקַר. וּמֵאֵן דְּנָטִיר הָאֵי, קָיָם מִצּוֹתָיו,
דְּכְתִיב, (שמות לד) כִּי לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לְאֵל אַחֵר.
וְשִׁמְרָתָהּ כָּל חֻקָּיו: דָּא הוּד, לְאַסְתְּמָרָא מִן
זֹנָה.

וזה הולך כמו ששנינו. אמר רבי יהודה, מה זה שכתוב (תהלים מה) חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך. אלא, כל מי שמזרז את עצמו ושם את פחד החרב השנונה החזקה כנגדו, על ירך - מה זה על ירך? זהו הרשם הקדוש, כמו שנאמר (בראשית כד) שים נא ירך תחת ירכי.

דבר אחר חגור חרבך - כלומר, זרו ותקף את היצר הרע שלך, שהוא חרבך, על ירך, על אותו רשם קדוש לשמר אותו. ואם שמר אותו אז נקרא גבור, והקדוש ברוך הוא מלביש אותו בלבושיו. ומהו לבוש של הקדוש ברוך הוא? הוד ונצח (והדר), שכתוב (תהלים קד) הוד והדר לבשת. אף פאן הודך והדרך. ואז נדבק האדם במלך הקדוש פראוי. מכאן והלאה - כל המחלה אשר שמתה במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רפאך. זה המלך הקדוש. ועל זה הזהיר אותם על אותו דבר ממש, שנתן ורשם בהם ולא יותר. ועד עכשו לא נתנה להם תורה. אלא פיון שכתוב, שם שם לו חק ומשפט, מיד - ויאמר אם שמוע תשמע וגו'.

בא ראה, כשרצה הקדוש ברוך הוא להזהיר את ישראל על התורה, בכמה דברים משפ אותם, בכמה משיכות של חביבות, כאדם שמושף בנו לבית הרב. ובא ראה, לא רצה הקדוש ברוך הוא לתת להם תורה עד שיקרבו אליו. ובמה קרבו אליו? בגלוי של הרשם הזה, כמו שנתבאר.

אמר רבי יהודה, לא קרבו ישראל לחר סיני, עד שנכנסו בחלק של צדיק וזכו בו. מנין לנו? שכתוב (שמות ט) ביום הזה באו מדבר סיני. ביום הזה ממש דוקא. וכתוב

ואזלא הא, כמה דתנינן, אמר רבי יהודה, מאי דכתיב (תהלים מה) חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך. אלא, כל מאן דמזרז גרמיה, ושוי דחילו דחרבא שנא תקיפא לקבליה. על ירך, מאי על ירך. דא רשימא קדישא. כמה דאת אמר, (בראשית כד) שים נא ירך תחת ירכי.

דבר אחר חגור חרבך, כלומר, זרו ואתקיף ירך בישא, דאיהו חרבך. על ירך, על ההוא רשימא קדישא לנטרא ליה. ואי נטר ליה, פדין אקרי גבור, וקודשא בריך הוא אלביש ליה בלבושוי, ומאן לבושוי דקודשא בריך הוא. הוד ונצח. (ג"א והדר) דכתיב, (תהלים קד) הוד והדר לבשת. אוף הכא הודך והדרך, וכדין אתדבק פר נש במלכא קדישא כדקא יאות.

מכאן ולהלאה, כל המחלה אשר שמתה במצרים לא אשים עליך כי אני יי' רופאך. דא מלכא קדישא, ועל דא אזהר לון על ההוא מלה ממש, דיהב ורשים בהו, ולא יתיר ועד פען לא אתיהיבת להו אורייתא, אלא כיון דכתיב, שם שם לו חק ומשפט, מיד ויאמר אם שמוע תשמע וגו'.

תא חזי, כד בעא קדשא בריך הוא לאזהרא לישראל, על אורייתא, בכמה מלין משיף להו, בכמה משיכן דחביבותא, כבר נש דמשיף בריה לבי רב. ותא חזי, לא בעא קדשא בריך הוא למיהב להו אורייתא, עד דקריבו בהדיה. ובמה קריבו בהדיה, בגלויא דרשימא דא, כמה דאתמר.

אמר ר' יהודה, לא קריבו ישראל לטורא דסיני, עד דעאלו בחולקא דצדיק, וזכו ביה. מנלן, דכתיב, (שמות ט) ביום הזה באו

מְדַבֵּר סִינִי, בַּיּוֹם הַזֶּה מִמֶּשׁ דִּיִּיקָא. וּכְתִיב
(ישעיה כה) וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֶלְהִינוּ זֶה קוֹיֵנוּ
לוֹ וְגוֹי'.

פְּרַשְׁתַּת הַמּוֹן

וַיֹּאמֶר יי' אֶל מֹשֶׁה הַנְּנִי מִמַּטִּיר לָכֶם לֶחֶם מִן
הַשָּׁמַיִם. (שמות טז) רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח וְאָמַר,
(תהלים מא) אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל דָּל בַּיּוֹם רָעָה
יִמְלִטְהוּ יי'. הַאי קָרָא אוֹקִימָנָא לִיה, בְּשַׁעֲתָא
דְּבַר נָשׁ שְׁכִיב בְּבֵי מַרְעִיָה, הָא אֲתַפְּס
בְּאַטְרוּנֵיָא דְמַלְכָא, רִישִׁיָה בְּקוּלְרָא, רַגְלוֹי
בְּכוּפְסִירִין, (ס"א כַּמְפֻסָּרָא) כַּמָּה חִילִין נְטָרִין לִיה,
מֵהַאי גִיסָא, וּמֵהַאי גִיסָא. שְׂיִיפוֹי כְּלָהּוּ
בְּדוּחְקָא, מְגִיחִין אֵלִין בְּאֵלִין. מֵיכְלָא אֲתַעְדִּי
מַגִּיָה.

בְּהוּא זְמַנָּא, פְּקֻדִין עָלֵיה אֲפּוּטְרוּפָא,
לְמִילָף עָלֵיה זְכוּת קָמִי מַלְכָא,
דְּכְתִיב, (איוב לג) אִם יֵשׁ עָלֵינוּ מַלְאָךְ מְלִיץ אֶחָד
מִנֵּי אֵלֵף. בְּהֵיִא שַׁעֲתָא, זַפְּאָה חוּלְקִיָה דְּבַר
נָשׁ דְּעָאֵל עָלֵיה, וְאוּלְיָף לִיה אֲרַחָא,
לְשִׁיזְבוּתִיָה מִן דִּינָא. הַדָּא הוּא דְּכְתִיב אֲשֶׁרִי
מִשְׁפִּיל אֶל דָּל.

וְהִיךְ יָכִיל לְשַׁזְבָּא לִיה, לְמִילָף לִיה אֲרַחֲוִי
דְּחִיִּי, לְאַתְבָּא לְקָמִי מְאֲרִיָה, כְּדִין
אֲתַעְבִּיד אֲפּוּטְרוּפּוֹסָא עָלֵיה לְעִילָא. מְאִי
אַגְרִיָה. בַּיּוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ יי'. דְּבַר אַחַר,
אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל דָּל, כַּמָּה תְּקִיפָא אַגְרָא
דְּמַסְפְּנָא, קָמִי קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָא, תְּנוּהֵנָא עַל הַאי קָרָא דְּכְתִיב,
(תהלים טט) כִּי שׁוֹמֵעַ אֶל אֲבִיוֹנִים יי', וְכִי אֶל

(ישעיה כה) וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה
אֶלְהִינוּ זֶה קוֹיֵנוּ לוֹ וְגוֹי'.

פְּרַשְׁתַּת הַמּוֹן

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הַנְּנִי מִמַּטִּיר
לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. רַבִּי יְהוּדָה
פִּתַּח וְאָמַר, (תהלים מא) אֲשֶׁרִי
מִשְׁפִּיל אֶל דָּל בַּיּוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ
ה'. פְּסוּק זֶה פְּרָשׁוּהוּ, בְּשַׁעֲתָא
שְׂאָדָם שׁוֹכֵב בְּבֵית חָלְיוֹ, הָרִי
נִתְפָּס בְּבֵית הַסֵּהר שֶׁל הַמֶּלֶךְ -
רֵאשׁוּ בְּקוּלְרָא, רַגְלוֹי בְּאֲזִיקִים
(בַּדְפּוֹס), כַּמָּה חִילוֹת שׁוֹמְרִים אוֹתוֹ
מַצֵּד זֶה וּמַצֵּד זֶה, כָּל אֵיבְרִיו
בְּדַחֲקָא נִלְחָמִים אֵלָה בְּאֵלָה, הָאֲכָל
הַעֵבֶר מִמֶּנּוּ.

בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן מְמַנִּים עָלָיו
אֲפּוּטְרוּפּוֹס לְלַמֵּד עָלָיו זְכוּת
לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, שְׁכַתוּב אִם יֵשׁ עָלָיו
מַלְאָךְ מְלִיץ אֶחָד מִנֵּי אֵלֵף.
בְּאוֹתָהּ שַׁעֲתָא אֲשֶׁרִי חָלְקוּ שֶׁל
הָאִישׁ שְׁנַכְנַס אֵלָיו וּמְלַמֵּד אוֹתוֹ
דְּרַף לְהַנְצִיל מִן הַדִּין. זֶהוּ שְׁכַתוּב
אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל דָּל.

וְאִיךְ יָכוֹל לְהַצִּיל אוֹתוֹ? לְלַמְדוֹ
דְּרַף הַחַיִּים לְשׁוּב לְפָנֵי אֲדוֹנּוֹ, אִז
נַעֲשֶׂה אֲפּוּטְרוּפּוֹס עָלָיו לְמַעֲלָה.
וּמָה שְׁכָרוֹ? בַּיּוֹם רָעָה יִמְלִטְהוּ
ה'. דְּבַר אַחַר אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל
דָּל - כַּמָּה חִזְק הַשְּׂכָר שֶׁל הַעֲנִי
לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָא, תְּמַהֲתִי עַל
הַפְּסוּק הַזֶּה שְׁכַתוּב (שם טט) כִּי
שׁוֹמֵעַ אֶל אֲבִיוֹנִים ה', וְכִי אֶל
אֲבִיוֹנִים שׁוֹמֵעַ וְלֹא לְאַחַר? אָמַר
רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִשׁוּם שְׁהֵם קְרוּבִים
יוֹתֵר לְמֶלֶךְ, שְׁכַתוּב (שם נא) לֵב
נִשְׁבֵּר וְנִדְפָּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה,
וְאִין לָךְ בְּעוֹלָם שְׁבוּרָא שְׁבוּרָא לֵב

אֲבִיוֹנִים שׁוֹמֵעַ וְלֹא לְאַחֲרָא. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּגִין דְּאִינוּן קְרִיבִין יַתִּיר
לְמַלְכָּא, דְּכְתִיב, (תהלים נא) לֵב נִשְׁבֵּר וְנִדְפָּה אֱלֹהִים לֹא תִבְזֶה. וְלִית לָךְ
בְּעוֹלָמָא, דְּאִיְהוּ תְּבִיר לְבָא כְּמַסְפְּנָא. תּוּ אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, תָּא חֲזִי, כָּל

כמו העני. עוד, אמר רבי שמעון, בא ראה, כל אותם בני העולם נראים לפני הקדוש ברוך הוא בגוף ונפש, והעני לא נראה אלא בנפש לבדה, והקדוש ברוך הוא קרוב לנפש יותר מלגוף.

עני אחד היה בשכנותו של רבי ייסא, ולא היה מי שישגיח בו, והוא היה מתביש ולא הפציר בבני אדם. יום אחד נחלש, נכנס עליו רבי ייסא. שמע קול אחד שאומר: צדק צדק, הרי נפש פורחת אלי ולא הגיעו ימיו! אוי לבני עירו שלא נמצא בהם שישביב נפשו אליו! קם רבי ייסא ושפך בפיו מים של גרוגרות עם מדה של יין רקיח. בקעה זעה בפניו, ושב רוחו אליו.

לאחר בא ושאל אותו. אמר: חייך רבי, נפשי יצאה ממני והביאו אותה לפני פסא המלך, ורצתה להשאר שם, אלא שרצה הקדוש ברוך הוא לזכות אותך, והכריזו עליך: עתיד הוא רבי ייסא להעלות רוחו ולהתקשר בחדר אחד קדוש שעתידים החברים לעורר בארץ. והרי תקנו שלשה פסאות שעומדים לה ולחבריה. מאותו היום היו משגיחים בו בני עירו.

עוד, עני אחד אחר עבר לפני רבי יצחק, והיה בידו חצי מעה פסף. אמר לרבי יצחק: השלם לי ולבני ולבנותי את נפשותינו. אמר לו: ואיך אשלים לנפשותיכם, שהרי לא נמצא אצלי כי אם חצי מעה? אמר לו: בזה אני אשלים בחצי מעה שיש אצלי. הוציאה ונתן לו. הראו לו בחלומו, שהיה עובר על שפת הים הגדול ורצו לזרק אותו לתוכו, ראה את רבי שמעון שהושיט ידו כנגדו, וכא אותו עני והוציאו, ונתנו בידי רבי שמעון ונצל. כשהתעורר, נפל בפיו

אינון בני עלמא, אתחזיין קמי קדשא בריך הוא, בגופא ונפשא, ומספנא לא אתחזי אלא בנפשא בלחודוי, וקודשא בריך הוא קריב לנפשא יתיר מגופא.

מספנא חד הוה בשבבותיה דר' ייסא, ולא הוה מאן דאשגח ביה, והוא הוה אכסוף, ולא תקיף בבני נשא, (דף ס"א ע"ב) יומא חד חלש, עאל עליה רבי ייסא, שמע חד קלא דאמר, טילקא טילקא, הא נפשא פרחא גבאי, ולא מטו יומוי. ווי לבני מתיה דלא אשתכח בהו דיתיב נפשיה לגביה. קם רבי ייסא, שדי בפומיה, מיא דגרגרין, אפוטא דקונטא (ס"א דקופתא) אתבזע זיעא באנפוי, ותב רוחיה לגביה.

לבתר אתא ושאל ליה, אמר חייך רבי, נפשא נפקת מנאי, ומטו לה קמי כורסייא דמלכא, ובעת לאשתארא תמן, אלא דבעא קדשא בריך הוא לזפאה לה, ואכריזו עליה, זמין הוא רבי ייסא, לסלקא רוחיה, ולא תקשרא בחד אדרא קדישא דזמינין חברייה לאתערא בארעא, והא אתקיננו תלת פרסיאן, דקיימן לה ולחבריה. מההוא יומא הוו משגיחין ביה בני מתיה.

הו, מספנא אחרא אעבר קמיה דר' יצחק, והוה בידיה פלג מעה דכסף. אמר ליה לרבי יצחק, אשלים לי ולבני ולבנותי נפשאן. אמר ליה והיך אשלים נפשייכו, דהא לא אשתכח גבאי בר פלג מעה. אמר ליה, בדא אשלימנא, בפלג אחרא דאית גבאי, אפקיה ויהביה ליה.

אחזיאו ליה בחלמיה, דהוה אעבר בשפתא דימא רבא, ובעאן למשדייה בגויה, חמא לרבי שמעון, דהוה אושיט ידוי

לְקַבְּלֶיהָ, וְאֵתִי הֵהוּא מִסְכָּנָא וְאַפְקִיָה, וַיְהִי־בִיהַּ בִּידוּי דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאַשְׁתַּזִּיב. כַּד אֲתַעֲר, נָפַל בְּפוּמִיָה, הַאי קָרָא, (תהלים מא) אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל דֵּל בְּיוֹם רַעָה יִמְלֻטְהוּ יִי'.

וְהָא חֲזִי, כָּל יוּמָא וְיוּמָא, נָטִיף טָלָא מֵעֲתִיקָא קַדִּישָׁא לְזַעִיר אַפִּין, וּמִתְבָּרְכָאן כָּל חַקְל תְּפוּחִין קַדִּישִׁין. וּמִהֵהוּא טָלָא אֲנָגִיד לְאִינוּן דְלִתְתָא, וּמִלְאָכִין קַדִּישִׁין אֲתַזְנוּ מִנִּיהּ, כָּל חַד וְחַד כְּפוּם מִיכְלִיָה, הָדָא הוּא דְכְתִיב, (תהלים עח) לֶחֶם אֲבִירִים אָכַל אִישׁ, וּמִהֵהוּא מְזוּנָא אָכְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּרָא.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּמָה בְּנֵי נֶשֶׁא מִתְזַנִּין בְּהַאי זְמַנָּא מִנִּיהּ, וּמֵאן אִינוּן. אֵלִין חֲבֵרִיָּא דְמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרֵיָתָא, יוּמִי וְלִילִי. וְכִי סִלְקָא דַעְתָּךְ מִהֵהוּא מְזוּנָא מִמֶּשׁ. לָא. אֵלָא כְּעִין הֵהוּא מְזוּנָא מִמֶּשׁ, דְשִׁקִּיל עַל חַד תְּרִין.

הָא חֲזִי, יִשְׂרָאֵל כַּד עָאלוּ וְאֲתַדְּבָקוּ בְּמִלְכָּא קַדִּישָׁא, בְּגִין גְּלוּיָא דְרִשְׁמִיָּא קַדִּישָׁא, כְּדִין זָכוּ לְמִיכַל נְהָמָא אַחְרָא עֲלָאָה, יִתִּיר מִמָּה דְהוּא בְּקַדְמִיתָא. בְּקַדְמִיתָא כַּד נָפְקוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, עָאלוּ בְּנְהָמָא, דְאַקְרִי מִצָּה, וְהִשְׁתָּא זָכוּ, וְעָאלוּ לְמִיכַל נְהָמָא אַחְרָא עֲלָאָה יִתִּיר, מֵאַתֵּר עֲלָאָה, דְכְתִיב הַנְּגִי מִמְטִיר לְכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. מִן הַשָּׁמַיִם מִמֶּשׁ. וּבִהֵהוּא זְמַנָּא אֲשֶׁתְּכַח לְהוּ לְיִשְׂרָאֵל. מֵאַתֵּר דָּא. חֲבֵרִיָּא דְמִשְׁתַּדְּלִי בְּאוּרֵיָתָא, מֵאַתֵּר אַחְרָא עֲלָאָה יִתִּיר אֲתַזְנוּ. מֵאִי הוּא. כְּמָה דְכְתִיב, (קהלת ז) הַחֲכָמָה תַּחֲמִיהּ בְּעֲלִיָּהּ. אֲתֵר עֲלָאָה יִתִּיר.

אָמַר לִיָּה ר' אֶלְעָזָר, אִי הָכִי, אָמַאי חֲלָשָׁא נִפְשִׁיָהּ יִתִּיר מִשְׁאָר בְּנֵי עֲלָמָא, דְהָא שְׂאָר בְּנֵי נֶשֶׁא, בְּחִילָא וְתוֹקְפָא יִתִּיר אֲתַחְזוּן לְאַשְׁתַּכְּחָא. (ס"א אינון יתיר)

פְּסוּק זֶה, (תהלים מא) אֲשֶׁרִי מִשְׁפִּיל אֶל דֵּל בְּיוֹם רַעָה יִמְלֻטְהוּ ה'. וּבֵא רְאָה, כָּל יוֹם וְיוֹם נוֹטֵף טַל מִהַעֲתִיק הַקְּדוֹשׁ לְזַעִיר אַנְפִּין, וּמִתְבָּרְכִים כָּל שְׂדֵה הַתְּפוּחִים הַקְּדוֹשִׁים, וּמֵאוֹתוֹ טַל נִשְׁפָּע לְאֵלוּ שְׁלֻמְטָה, וּמִמְנוּ גְזוּנִים מִלְאָכִים קְדוֹשִׁים, כָּל אֶחָד וְאֶחָד כְּפִי מֵאָכְלוּ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם עח) לֶחֶם אֲבִירִים אָכַל אִישׁ, וּמֵאוֹתוֹ מְזוּן אָכְלוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבָּר.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כְּמָה בְּנֵי אָדָם גְזוּנִים בְּזִמְן הַזֶּה מִמְנוּ, וּמִי הֵם? אֵלוּ הַחֲבֵרִים שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה יָמִים וְלֵילוֹת. וְכִי יַעֲלֶה עַל דַּעְתָּךְ מֵאוֹתוֹ מְזוּן מִמֶּשׁ? לָא, אֵלָא כְּעִין אוֹתוֹ מְזוּן מִמֶּשׁ שֶׁשְׁקוּל עַל אֶחָד פִּי שְׁנַיִם.

בֵּא רְאָה, כְּשֶׁנִּכְנסוּ יִשְׂרָאֵל וּנְדָבְקוּ בְּמִלְךְ הַקְּדוֹשׁ מִשׁוּם גְּלוּיָא שֶׁל הַרְשָׁם הַקְּדוֹשׁ, אִזּוּ זָכוּ לְאַכֵּל לֶחֶם אַחַר עֲלִיּוֹן יוֹתֵר מִמָּה שֶׁהָיָה בַּתְּחִלָּה. בַּתְּחִלָּה, כְּשִׁיעָאוּ מִמִּצְרַיִם, נִכְנסוּ לְלֶחֶם שְׁנִקְרָא מִצָּה, וְכַעַת זָכוּ וּנְכַנסוּ לְאַכֵּל לֶחֶם אַחַר יוֹתֵר עֲלִיּוֹן, מִמְקוֹם עֲלִיּוֹן, שְׁכָתוּב הַנְּגִי מִמְטִיר לְכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם. מִן הַשָּׁמַיִם מִמֶּשׁ. וּבֵאוֹתוֹ זְמַן הוּא נִמְצָא לְהֵם לְיִשְׂרָאֵל מִמְקוֹם זֶה. חֲבֵרִים שְׁמִשְׁתַּדְּלִים בַּתּוֹרָה, גְזוּנוּ מִמְקוֹם אַחַר יוֹתֵר עֲלִיּוֹן, וּמִהוּ? כְּפָתוּב (קהלת ז) הַחֲכָמָה תַּחֲמִיהּ בְּעֲלִיָּהּ. מִקוֹם יוֹתֵר עֲלִיּוֹן.

אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, אִם כֵּן, לָמָּה חֲלָשָׁה נִפְשָׁם יוֹתֵר מִשְׁאָר בְּנֵי הָעוֹלָם, שְׁהָרִי שְׂאָר בְּנֵי הָעוֹלָם כְּכַח וְחֻזְק יִתֵּר נְרָאִים לְהַמְצִיא (הם יוֹתֵר)? אָמַר לוֹ, יִפְהָ שְׂאֵלְתָּ.

אָמַר לִיָּה יְאוֹת שְׂאֵלְתָּא.

בא ראה, כל מזונותיהם של בני העולם באים מלמעלה. אותו מזון שבא מן השמים והארץ, זה מזון של כל העולם, והוא מזון של הכל, והוא מזון גם ועב. ואותו מזון שבא יותר מלמעלה, הוא מזון יותר דקיק, שבא ממקום שנמצא הדין, וזהו המזון שאכלו ישראל כשיצאו ממצרים. ויותר דקיק המזון שנמצא להם לישראל באותו זמן במדבר, ממקום עליון שנקרא שמים, הוא מזון יותר דקיק, שנכנס יותר לנפש מהכל, ונפרד יותר מהגוף, ונקרא לחם אבירים. המזון היותר עליון מהכל הוא מזון החברים, אותם שמשפדלים בתורה, שאוכלים מזון של רוח ונשמה, ולא אוכלים מזון הגוף כלל, והיינו ממקום עליון נכבד על הכל, ונקרא חכמה. לכן חלש גוף החברים יותר מבני העולם, שהרי לא אוכלים מזון הגוף כלל, ואוכלים מזון של רוח ונשמה ממקום רחוק עליון נכבד מהכל. ולכן אותו מזון דקיק מן הדקיק יותר מהכל. אשרי חלקם. וזהו שכתוב החכמה תחיה בעליה. אשרי חלקו של הגוף שיכול להזון במזון הנפש.

אמר לו רבי אלעזר, ודאי כף הוא. אבל בזמן הזה איך נמצאים מזונות אלו? אמר לו, ודאי שיפה שאלת. בא ראה, וזהו ברור הדבר, מזון ראשון הוא מזון של כל העולם, אותו שבא משמים וארץ, והוא מזון הגוף (של הכל).

מזון שהוא יותר עליון ממנו, אותו שהוא יותר דקיק, וכא ממקום שהדין שרוי, שנקרא צדק, וזהו מזון העניים. וסוד הדבר - מי שמשלים לעני, משלים לו אות

תא חזי, כל מזוני דבני עלמא מלעילא קא אתיין. והוא מזונא דאתי מן שמיא וארעא, דא מזונא דכל עלמא, והוא מזונא דכולא, והוא מזונא גם ועב. והוא מזונא דאתי יתיר מעילא, הוא מזונא יתיר דקיק, קאתיא מאתר דדינא אשתכח, ודא הוא מזונא דאכלו ישראל כד נפקו ממצרים. (יתיר דקיקא) מזונא דאשתכח להו לישראל, בההוא זמנא במדברא, מאתר עלאה דאקרי שמים, הוא מזונא יתיר דקיקא, דעיל יתיר לנפשא מפלא, ומתפרש יתיר מגופא, ואקרי לחם אבירים.

מזונא עלאה יתיר מפלא, הוא מזונא דחברייא, אינון דמשתדלי באורייתא, דאכלי מזונא דרוחא ונשמתא, ולא אכלי מזונא דגופא כלל, והיינו מאתר עלאה יקירא על פלא, ואקרי חכמה. בגיני כף חליש גופא דחברייא, יתיר מבני עלמא, דהא לא אכלי מזונא דגופא כלל. ואכלי מזונא דרוחא ונשמתא, מאתר רחיקא עלאה, (דף ט"ב ע"א) יקירא מפלא. ובגיני כף ההוא מזונא דקיק מן דקיקא, יתיר מפלא. זפאה חולקיהון, הדא הוא דכתיב, (קהלת ז) החכמה תחיה בעליה. זפאה חולקא דגופא, דיכיל לאתזנא במזונא דנפשא.

אמר ליה ר' אלעזר, ודאי הכי הוא. אבל בהאי זמנא, איך אשתפחי מזוני אלין. אמר ליה ודאי יאות שאילתא. תא חזי, ודא הוא ברירו דמלה, מזונא קדמאה, הוא מזונא דכל עלמא, ההוא דאתיא מן שמיא וארעא, והוא מזונא דגופא. (ס"א דכלא)

מזונא דהוא עלאה מגיה, ההוא דאיהו דקיקא יתיר, ואתא מאתר דדינא

אחת ונעשה צדקה, וסוד זה -
(משלי יא) גמל נפשו איש חסד.
גמילות חסדים משמע, שהרי
בדין שריו, והשלים לו חסד, אז
הוא רחמים.

מזון יותר עליון מאלה, הוא מזון
עליון ונכבד ממקום שנקרא
שמים, והוא דקיק מכלם, והוא
מזון של חולים. זהו שפתוב
(תהלים מא) ה' יסעדנו על ערש דוי
כל משכבו הפכת בחליו. ה'
דוקא. מה הטעם? משום
שהחולים הללו אינם נזונים אלא
באותו של הקדוש ברוך הוא
ממש. ומהו חלב ודם. זהו שפתוב (יחזקאל

מד) להקריב לי חלב ודם. וזהו מזון ממקום
שנקרא שמים, והוא נכבד ועליון, דקיק מכלם.
מזון עליון קדוש ונכבד זהו
מזונות של רוחות ונשמות, והוא
מזון של מקום רחוק עליון, (מאותו
מקום שנקרא נעם ה'). והנכבד מהכל
הוא מזון החברים שמשפדלים
בתורה, והוא מזון שבא מחכמה
עליונה. מה הטעם ממקום זה?
משום שתורה יצאה מחכמה
עליונה, ואותם שמשפדלים
בתורה נכנסים בעקר שרשיה,
ולכן מזונם בא מאותו מקום
קדוש עליון.

בא רבי אלעזר ונשק ידו. אמר,
אשרי חלקי שעמדתי בדברים
הללו! אשרי הצדיקים
שמשפדלים בתורה ימים ולילות,
שזוכים להם בעולם הזה ובעולם
הבא, שפתוב (דברים ל) כי הוא חייך
וארך ימיה.

הנני ממטיר לכם לחם מן
השמים. רבי יוסי פתח, (תהלים קמה)
פותח את ידך ומשביע לכל חי
רצון. מה פתוב למעלה? עיני כל

שריא, דאקרי צדק, ודא הוא מזונא דמספני.
ורזא דמלה, מאן דאשלים למספנא, אשלים
ליה את חד, ואתעביד צדקה, ורזא דא (משלי יא)
גומל נפשו איש חסד. גמילות חסדים משמע,
דהא בדינא שריא, ואשלים ליה חסד, כדין
הוא רחמי.

מזונא עלאה יתיר מאלין, הוא מזונא עלאה
ויקירא, מאתר דאקרי שמים, והוא
דקיק מפלהו, והוא מזונא דבני מרעי, הדא
הוא דכתיב, (תהלים מא) יי' יסעדנו על ערש דוי
כל משכבו הפכת בחליו. יי', דייקא, מאי
טעמא. בגין דהני בני מרעי, לא אתזני אלא
בההוא דקודשא בריך הוא ממש. (ומאי איהו, חלב
ודם. הדא הוא דכתיב (יחזקאל מד) להקריב לי חלב ודם. ודא הוא מזונא
מאתר דאקרי שמים, והוא יקירא ועילאה דקיק מכלם)

מזונא עלאה קדישא ויקירא דא הוא מזוני
דרוחין ונשמתין, והוא מזונא דאתר
רחיקא עלאה, (ס"א מההוא אתר דאקרי נעם ה'). ויקירא
מפלא, הוא מזונא דחברייא דמשפדלי
באורייתא, והוא מזונא דאתי מחכמה עלאה.
מאי טעמא מאתר דא. בגין דאורייתא נפקא
מחכמה עלאה, ואינון דמשפדלי באורייתא,
עיילי בעקרא דשרשהא, ועל דא, מזונא
דלהון, מההוא אתר עלאה קדישא קא אתיא.
אתא ר' אלעזר, ונשיק ידו. אמר, זכאה
חולקי דקאימנא במלין אלין. זכאה
חולקיהון דצדיקייא, דמשפדלי באורייתא
יממא ולילי, דזכי לון בהאי עלמא, ובעלמא
דאתי, דכתיב, (דברים ל) כי הוא חייך ואורך
ימיה.

הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. (שמות טו) רבי

יוסי פתח, (תהלים קמה) פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון. מה פתוב
לעילא, עיני כל אליך ישפרו. כל אינון בני עלמא, מצפאן וזקפאן עיינין

אלֵיךְ יִשְׁבְּרוּ. כָּל אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם
מִצָּפִים וְזוֹקְפִים עֵינִים לְקֹדֶשׁ-
בְּרוּךְ הוּא, וְלֶכֶן (אבֵּל) כָּל אוֹתָם
בְּנֵי הָאֱמוּנָה מִבְּקִשִׁים (צָרִיכִים לְבִקֵּשׁ)
בְּכָל יוֹם וְיוֹם לְשָׂאֵל אֶת מְזוּנָם
מִן הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא וּלְהַתְּפַלֵּל
תְּפִלוֹתֵיהֶם עָלָיו.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁכָּל מִי
שֶׁמִּתְּפַלֵּל תְּפִלָּתוֹ לְקֹדֶשׁ-בְּרוּךְ-
הוּא עַל מְזוּנוֹ, גֹּרֵם שִׁיתְּבַרְךָ כָּל
הַיּוֹם עַל יְדוֹ אוֹתוֹ הָאֵילָן שֶׁמְזוּן
כֻּלָּם בּוֹ. וְטַעַם הַדְּבָר - (תְּהִלִּים סח) בְּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם וְאָף
ה' יוֹם יוֹם וְאָף עַל גֵּב שֶׁנִּמְצָא עִמּוֹ,
צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ לְפָנֵי הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ
הוּא וּלְהַתְּפַלֵּל תְּפִלָּה עַל הַמְזוּן
בְּכָל יוֹם, כְּדֵי שִׁימְצָאוּ עַל יְדוֹ
בְּרֻכּוֹת כָּל יוֹם וְיוֹם לְמַעְלָה, וְזֶהוּ
(שם סח) בְּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם.

וְעַל זֶה לֹא צָרִיךְ לְאָדָם לְבַשֵּׁל
מְזוּן מִיּוֹם לְיוֹם אַחֵר, שֶׁלֹּא לְעַכֵּב
יוֹם לְיוֹם אַחֵר. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וַיֵּצֵא
הָעָם וְלָקְטוּ דִבְרַי יוֹם בְּיוֹמוֹ. יוֹם
בְּיוֹמוֹ וְדוֹקָא, חוּץ מֵעָרֵב שֶׁבֵּת
לְשִׁבְתָּהּ, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ. וְאֵז נִמְצָא
הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא מְלֵא בְּרֻכּוֹת
בְּכָל יוֹם, וְאֵז כְּתוּב פּוֹתַח אֶת יַדְךָ
וְגו'. מָה זֶה רְצוֹן? אוֹתוֹ רְצוֹן
שֶׁנִּמְצָא מִהַעֲתִיק הַקֹּדֶשׁ, וְיוֹצֵא
מִמֶּנּוּ רְצוֹן לְהַמְצִיא מְזוּן לְכָל.
וּמִי שֶׁשׂוֹאֵל מְזוּנוֹת בְּכָל יוֹם וְיוֹם,
הַהוּא נִקְרָא בֶּן נְאֻמָּן, בְּסוּד
שֶׁבִשְׁבִּילוֹ נִמְצָאִים בְּרֻכּוֹת
לְמַעְלָה.

רַבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (שם קמז)
רוֹצֵה ה' אֶת יִרְאָיו אֶת הַמֵּיחָלִים
לְחַסְדּוֹ. כְּמָה יֵשׁ לְבִנֵי אָדָם לְלַכֵּת
בְּדַרְכֵי הַמְּלָךְ הַקֹּדֶשׁ וּלְלַכֵּת
בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה כְּדֵי שִׁימְצָאוּ
בְּרֻכּוֹת לְכָלֶם, לְעֵלְיוֹנִים
וּלְתַתְּוֹנִים.

שֶׁכְּמוֹדֵנוּ, מָה שֶׁכְּתוּב (ישעיה מט)
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר, וְדַאי
אֶתְפָּאֵר. מָה מְשִׁמֵּעַ? שֶׁבִשְׁבִּיל
יִשְׂרָאֵל לְמִטָּה, הַקֹּדֶשׁ בְּרוּךְ הוּא

לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין כֶּךָ, (ס"א אבֵּל) כָּל אֵינוֹן
בְּנֵי מַהִימְנוּתָא בְּעָאן (ס"א אצטריכו לְמַבְעֵי) בְּכָל יוֹמָא
וְיוֹמָא, לְשָׂאֵל מְזוּנֵיהוּ מִקּוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא,
וּלְצַלָּאָה צְלוֹתְהוֹן עָלֶיהָ.

מָאי טַעַמָא. בְּגִין דְּכָל מָאן דְּמִצְלֵי צְלוֹתֵיהָ
לְגַבֵּי קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא עַל מְזוּנֵיהָ, גְּרִים
דִּיתְבַּרְךָ כָּל יוֹמָא עַל יְדוֹי, הַהוּא אֵילָנָא דְּמְזוּן
דְּכֻלָּא בֵּיה. (וטעמא דְּמִלָּה (תְּהִלִּים ס"ח) בְּרוּךְ ה' יוֹם יוֹם) וְאָף
עַל גֵּב דְּאִשְׁתַּכַּח עִמֵּיהָ, בְּעֵי לְמִשְׂאֵל קָמִי
קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, וּלְצַלָּאָה צְלוֹתָא עַל מְזוּנָא
כָּל יוֹמָא, בְּגִין דִּישְׁתַּכַּחוּ עַל יְדוֹי בְּרַפְאֵן כָּל
יוֹמָא וְיוֹמָא לְעֵילָא, וְדָא הוּא בְּרוּךְ יִי יוֹם
יוֹם.

וְעַל דָּא, לֹא לְבַעֵי לִיהָ לְאַיְנֵשׁ לְבִשְׂלָא מְזוּנָא,
מִן יוֹמָא לְיוֹמָא אַחֲרֵינָא, דְּלֹא לְעַכֵּב יוֹמָא
לְיוֹמָא אַחֲרָא. הָדָא הוּא דְּכְתִיב וַיֵּצֵא הָעָם
וְלָקְטוּ דִבְרַי יוֹם בְּיוֹמוֹ. יוֹם בְּיוֹמוֹ, דִּיִּיקָא. בַּר
מֵעָרֵב שִׁבְתָּ לְשִׁבְתָּהּ, כְּמָה דְּאוּקִימְנָא. וּכְדִין
אִשְׁתַּכַּח קֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא מְלֵא בְּרַפְאֵן בְּכָל
יוֹמָא. וּכְדִין כְּתִיב פּוֹתַח אֶת יַדְךָ וְגו'. מָאי
רְצוֹן. הַהוּא רְצוֹן דְּאִשְׁתַּכַּח מֵעֲתִיקָא קֹדֶשׁא,
וְנִפְיָק מִנֵּיהָ רְצוֹן, לְאַשְׁתַּפְּחָא מְזוּנֵי לְכֻלָּא.
וּמָאן דְּשָׂאֵל מְזוּנֵי בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, הַהוּא
אַקְרִי בְּרָא מַהִימְנָא, בְּרָזָא דְּבִגְיָנֵיהָ מִשְׁתַּכַּחן
בְּרַפְאֵן לְעֵילָא.

רַבִּי אַבָּא פָּתַח וְאָמַר, (תְּהִלִּים קמז) רוֹצֵה יִי אֶת
יִרְאָיו אֶת הַמֵּיחָלִים לְחַסְדּוֹ, כְּמָה אֵית
לְהוֹ לְבִנֵי נִשְׂאָ לְמַהֵךְ בְּאַרְחוּי דְּמִלְפָּא קֹדֶשׁא,
וּלְמַהֵךְ בְּאַרְחוּי דְּאוּרִייתָא, בְּגִין דִּישְׁתַּפְּחוּן
בְּרַפְאֵן לְכֻלָּהוּ, לְעֵלָאֵי וּלְתַתָּאֵי.

דִּתְנֵינָא, מָאי דְּכְתִיב, (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ
אֶתְפָּאֵר. אֶתְפָּאֵר וְדַאי. מָאי מְשִׁמֵּעַ.
דְּבִגִּין (דף ט"ב ע"ב) יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, קֹדֶשׁא בְּרִיךְ

מתפאר למעלה. ומה הפאר ש'לו? שמניח תפלין, שמתחברים הגוונים להתפאר.

שנינו, רוצה ה' את יראיו, רוצה ה' ביראיו הנה צריך להיות! מה זה רוצה ה' את יראיו? אלא רוצה ה' את יראיו, כלומר, מוציא את הרצון הנה, ומתרצה (מתנדב) בהם הקדוש ברוך הוא ליראיו היראים ממנו. ומי הם היראיו האלה שמוציא להם את הרצון הנה? חזר ואמר את המיחלים לחסדו, אותם המצפים ומחכים בכל יום ויום לבקש מזונם מן הקדוש ברוך הוא, משמע שכתוב את המיחלים לחסדו.

רבי ייסא סבא לא התקין סעודה בכל יום עד שבקש בקשתו לפני הקדוש ברוך הוא על מזונות. אמר, לא נתקין סעודה עד שתנתן מבית המלך. אחר שבקש בקשתו לפני הקדוש ברוך הוא, הנה מחכה שעה אחת, ואמר: הרי זמן שנתן מבית המלך, מכאן והלאה התקינו הסעודה! וזוהי הדרך של אותם יראי הקדוש ברוך הוא, יראי חטא.

אותם הרשעים שהולכים עקמים בדרך התורה, מה כתוב בהם? (ישעיה ה) הוי משפמי בבקר שכר ירדפו. ועל זה רוצה ה' את יראיו את המיחלים לחסדו. דוקא לחסדו. (יבוא) נודעים בני האמונה בכל יום ויום. זהו שכתוב ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו. יום ביומו אמר, ולא דבר יום ליום אחר.

וכך כף למה? למען אנסנו הילך בתורתו אם לא בכאן אשתמודען אינון בני אותם בני האמונה, שכל יום ויום הולכים בדרך ישרה בתורה. רבי יצחק אמר מכאן, (משלי יג) צדיק אכל לשבע נפשו - אחר שהשביע נפשו מלהתפלל ולקרא בתורה.

הוא מתפאר לעילא. ומאי פארא דיליה. דאתחבש בתפלין, דמתחברא גווני לאתפארא.

האנא, רוצה יי' את יראיו, רוצה יי' ביראיו מיבעי ליה. מאי רוצה יי' את יראיו, אלא רוצה יי' את יראיו, כלומר, אפיק האי רצון, ומתרעי (נ"א ואתנדב) בהו קדשא בריך הוא, ליראיו דדחלין ליה. ומאן אינון יראיו דאפיק לון האי רצון. הדר ואמר, את המיחלים לחסדו, אינון דמצפאן ומחפאן בכל יומא ויומא, למבעי מזונייהו מן קדשא בריך הוא, משמע דכתיב את המיחלים לחסדו.

רבי ייסא סבא, לא אתקין סעודתא בכל יומא, עד דבעא בעותיה קמי קדשא בריך הוא, על מזוני. אמר, לא נתקין סעודתא, עד דתתיהיב מבי מלכא. לבתר דבעי בעותיה קמי קדשא בריך הוא, הנה מחכה שעתא חדא, אמר הא עידן דתתיהיב מבי מלכא, מכאן והלאה אתקינו סעודתא. ודא הוא ארחא, דאינון דחלי קדשא בריך הוא, דחלי חטאה. אינון חייביא דאזלין עקימין בארחי אורייתא, מה כתיב בהו. (ישעיה ה) הוי משפמי בבקר שכר ירדפו. ועל דא רוצה יי' את יראיו את המיחלים לחסדו. לחסדו דייקא. (ס"א ובהא) אשתמודען אינון בני מהימנותא בכל יומא ויומא, הדא הוא דכתיב, ויצא העם ולקטו דבר יום ביומו. יום ביומו קאמר, ולא דבר יום ליום אחר.

וכך כף למה. למען אנסנו הילך בתורתו אם לא בכאן אשתמודען אינון בני מהימנותא, דכל יומא ויומא אינון אזלי בארחה מישר באורייתא. רבי יצחק אמר מהכא, (משלי יג) צדיק אוכל לשבע נפשו, בטר

רבי שמעון אמר, בא ראה, עד שלא נתן הקדוש ברוך הוא תורה לישראל, הבחין בין אותם בני האמונה לבין אותם רשעים שאינם בני אמונה ולא עומדים בתורה. ובמה הבחין בהם? במן, כמו שנאמר אנחנו. וכל אותם שנמצאו שהם בני האמונה, רשם אותם הקדוש ברוך הוא ברשם של פתח החס"ד, כמו שנאמר המיחלים לחסדו, ועל זה למען אנחנו. וכל אותם שלא נמצאו בני אמונה, העביר מהם הפתח העליון הזה, והמן הכריז ואמר, ובטן רשעים תחסר. ועם כל זה, לא העדיף המרובה והממעיט לא החסיר.

שנינו, בפעם ההיא נשלמו ישראל למטה פדגמא של מעלה, כמו שבארנו, שכתוב (שמות טו) ויבאו אילמה ושם שתים עשרה עינת מים ושבעים תמרים וגו'. והתחזק האילן הקדוש בשנים עשר תחומים, בארבעה צדדי העולם, והתחזק בשבעים ענפים, והכל פדגמא של מעלה.

באותה שעה נטף טל קדוש מהעתיק הנסתר, ומלא את ראשו של זעיר אנפין, מקום שנקרא שמים. ומאותו טל של אור עליון קדוש הזה שופע יורד מן למטה, וכשהיה יורד, היה נפרד גלידים גלידים, ונקרש למטה. זהו שכתוב דק כפפור על הארץ.

כל אותם בני אמונה יוצאים ולוקטים, ומברכים עליו את השם הקדוש, ואותו מן היה מעלה ריחות של כל הבשמים של גן עדן, שהרי מננו נמשך וירד למטה. שם אותו לפניו, ובכל טעם שרצה - היה טועם אותו, ומברך את המלך הקדוש.

דעון, דהא ביה אתמשך ונחית לתתא. שויה לקמיה, בכל טעמא דאיהו בעי, הכי טעים ליה, ומברך למלפא קדישא עלאה.

דשבע נפשיה מלצלי ולמקרי באורייתא. רבי שמעון אמר, תא חזי, עד לא ירב קדשא בריך הוא אורייתא לישראל, אבחין בין אינון בני מהימנותא, ובין אינון חייביא דלאו אינון בני מהימנותא, ולא קיימין באורייתא. ובמה אבחין לון. במן. כמה דאתמר אנחנו. וכל אינון דאשתכחו דאינון בני מהימנותא, רשים ליה קדשא בריך הוא, ברשימו דכתרא דחס"ד, כמה דאת אמר המיחלים לחסדו, ועל דא למען אנחנו. וכל אינון דלא משתפחי בני מהימנותא, אעדי מנייהו כתרא עלאה דא. ומנא אכריז ואמר, (משלי יג) ובטן רשעים תחסר. ועם כל דא לא העדיף המרובה והממעיט לא החסיר.

תאנא, בההוא שעתא אשתלימו ישראל לתתא, כגוונא דלעילא, כמה דאוקימנא, דכתיב, (שמות טו) ויבאו אילמה ושם שתים עשרה עינות מים ושבעים תמרים וגו'. ואתתקף אילנא קדישא, בתריסר תחומין, בארבע סטרי עלמא. ואתתקף בשבעין ענפין, וכלא כגוונא דלעילא.

בההוא שעתא, נטיף טלא קדישא, מעתיקא סתימאה, ומליא לרישיה דזעיר אנפין, אתר דאקרי שמים. ומההוא טלא דנהורא עלאה קדישא, הוה נגיד ונחית מנא לתתא. וכד הוה נחית, הוה מתפרש גלידין גלידין, ואקריש לתתא. הדא הוא דכתיב דק כפפור על הארץ.

כל אינון בני מהימנותא, נפקי ולקטי, ומברכאן שמא קדישא עליה. וההוא מנא, הוה סליק ריחין דכל בוסמין דגנתא

וְכַדְרֵינִי מִתְּבַרְךְ בְּמַעֲוֵי, וְהָיָה מִסְתַּפֵּל וְיִדְעַ
לְעֵילָא, וְאַסְתְּכִי בְּחֻכְמָה עֲלָאָה, וְעַל
דָּא אֶקְרוּן דִּר דְּעָה. וְאַלִּין הוּוּ בְּנֵי
מְהִימְנוּתָא, וְלַהוּן אֲתִיְהִיבַת אֲוִרִיתָא
לְאַסְתַּפְּלָא בָּהּ, וְלִמְנַדַּע אֲרַחָא.

וְאַוְרְתָם שְׁלָא נִמְצְאוּ בְּנֵי אַמוּנָה, מַה
כְּתוּב בָּהֶם? (במדבר יב) שְׁטוּ הָעַם
וְלִקְטוּ. מַה זֶה שְׁטוּ? שְׁטוּת הָיוּ
לִוְקָחִים לְעַצְמָם, מִשּׁוּם שְׁלָא הָיוּ
בְּנֵי אַמוּנָה. מַה כְּתוּב בָּהֶם? וְטַחְנוּ
בְּרַחִים אוּ דְכוּ בְּמִדְכָה וְגו'. מִי
הִטְרִיחַ אוֹתָם לְכָל זֶה? אֵלָא שְׁהֶם
לֹא הָיוּ בְּנֵי אַמוּנָה.

כְּמוֹ זֶה אוֹתָם שְׁלָא מְאַמְנִים
בְּקִדּוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, לֹא רוֹצִים
לְהִסְתַּפֵּל בְּדַרְכֵי, וְהֵם רוֹצִים
לְהִטְרִיחַ אֶת עַצְמָם כָּל יוֹם אַחֵר
מִזּוֹן יוֹם וְלִלְלָה, אוֹלֵי לֹא יַעֲלֶה
בְּיָדָם פֶּת לַחֵם. מִי גָרַם לָהֶם אֶת
זֶה? מִשּׁוּם שְׁאִינִם בְּנֵי אַמוּנָה. אַף
כָּאן, שְׁטוּ וְלִקְטוּ - שְׁטוּ בְּשִׁטּוֹת
שֶׁל עַצְמָם, וְרוֹצִים לְהִטְרִיחַ עֲלֵיוּ.
זֶהוּ שְׁפִתּוֹב וְטַחְנוּ בְּרַחִים. אַחֵר כָּל
הִטְרַחָה הָיוּ לֹא עָלָה בִּידֵיהֶם, אֵלָא
שְׁפִתּוֹב וְהָיָה טַעְמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד
הַשְּׁמֶן, וְלֹא יוֹתֵר. מִי גָרַם לָהֶם אֶת
זֶה? מִשּׁוּם שְׁלָא הָיוּ בְּנֵי אַמוּנָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מַה זֶה לֶשֶׁד הַשְּׁמֶן?
יֵשׁ אוּמְרִים, שְׁהָיָה נְלוּשׁ בְּשִׁמְן
כְּתַרְגוּמוֹ. וְיֵשׁ אוּמְרִים, מַה הִשָּׁד
מִתְּהַפֵּף לְכַמָּה גּוּנִים, אַף הַפֶּן
מִתְּהַפֵּף לְכַמָּה גּוּנִים. רַבִּי יְהוּדָה
אָמַר, לֶשֶׁד הַשְּׁמֶן - יִנְיָקַת הַשְּׁמֶן.
רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אִישׁ לְפִי אָכְלוּ
לְקַטוּ - וְכִי מִי שְׁאוּכַל מִעַט לִוְקַט
מִעַט, וְמִי שְׁאוּכַל יוֹתֵר לִוְקַט יוֹתֵר?
וְהָרִי כְּתוּב לֹא הָעֵדִיף הַמְרַבָּה
וְהַמְמַעִיט לֹא הִחְסִיר? אֵלָא לְפִי
אוֹתָם שְׁאוּכְלִים, לִוְקָטִים. מִשְׁמַע

וְכַדְרֵינִי מִתְּבַרְךְ בְּמַעֲוֵי, וְהָיָה מִסְתַּפֵּל וְיִדְעַ
לְעֵילָא, וְאַסְתְּכִי בְּחֻכְמָה עֲלָאָה, וְעַל
דָּא אֶקְרוּן דִּר דְּעָה. וְאַלִּין הוּוּ בְּנֵי
מְהִימְנוּתָא, וְלַהוּן אֲתִיְהִיבַת אֲוִרִיתָא
לְאַסְתַּפְּלָא בָּהּ, וְלִמְנַדַּע אֲרַחָא.
וְאַיְנוּן דְּלֹא אֲשַׁתְּכּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא, מַה
כְּתִיב בְּהוּ, (במדבר יא) שְׁטוּ הָעַם וְלִקְטוּ.
מֵאִי שְׁטוּ. שְׁטוּתָא הוּוּ נְסִיבֵי לְגַרְמִייהוּ, בְּגִין
דְּלֹא הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא. מַה כְּתִיב בְּהוּ.
וְטַחְנוּ בְּרַחִים אוּ דְכוּ בְּמִדְכָה וְגו'. מֵאֵן
אַטְרַח (דף ט"ג ע"א) לֹוֹן כָּל הָאִי. אֵלָא דְאַיְנוּן לֹא
הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא.

בְּגוּוּנָא דָּא, אֵינּוּן דְּלֹא מְהִימְנֵי בֵיהּ בְּקוּדְשָׁא
בְּרִיךְ הוּא, לֹא בְּעָאן לְאַסְתַּפְּלָא
בְּאַרְחוּי, וְאַיְנוּן בְּעָאן לְאַטְרַחָא גְרַמִּייהוּ כָּל
יוֹמָא כְּתֵר מְזוּנָא, יְמָמָא וְלֵילֵי, דְלִמָּא לֹא
סָלִיק בִּידֵיהוּ פֶּתָא דְנִהָמָא. מֵאֵן גְּרִים לֹוֹן
הָאִי. בְּגִין דְּלֹאוּ אֵינּוּן בְּנֵי מְהִימְנוּתָא. אוּף
הָכָא, שְׁטוּ הָעַם וְלִקְטוּ, שְׁטוּ בְּשִׁטּוֹתָא
דְּגַרְמִייהוּ, וּבְעָאן לְאַטְרַחָא עֲלֵיהּ, הָדָא הוּא
דְּכְתִיב, וְטַחְנוּ בְּרַחִים. כְּתֵר כָּל טְרַחָא דָּא,
לֹא סָלִיק בִּידֵיהוּ, אֵלָא דְכְתִיב וְהָיָה טַעְמוֹ
כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשְּׁמֶן. וְלֹא יִתִּיר. מֵאֵן גְּרִים לֹוֹן
הָאִי, בְּגִין דְּלֹא הוּוּ בְּנֵי מְהִימְנוּתָא.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵאִי לֶשֶׁד הַשְּׁמֶן. אֵיכָא
דְּאִמְרֵי, דְּלִישׁ בְּמִשְׁחָא, כְּתַרְגוּמוֹ.
וְאַיכָא דְּאִמְרֵי, מַה הִשָּׁד אֲתַחְזֹר לְכַמָּה
גּוּוּנִין, אוּף מְנָא, אֲתַחְזֹר לְכַמָּה גּוּוּנִין. רַבִּי
יְהוּדָה אָמַר, לֶשֶׁד הַשְּׁמֶן, יִנְיָקַת דְּמִשְׁחָא.
רַבִּי יִצְחָק אָמַר, אִישׁ לְפִי אָכְלוּ לְקַטוּ. וְכִי
מֵאֵן דְּאָכִיל קְמַעָא, לְקִיט קְמַעָא, וּמֵאֵן
דְּאָכִיל יִתִּיר, לְקִיט יִתִּיר, וְהָא כְּתִיב לֹא הָעֵדִיף הַמְרַבָּה וְהַמְמַעִיט לֹא

וְהָא כְּתִיב לֹא הָעֵדִיף הַמְרַבָּה וְהַמְמַעִיט לֹא

אָכְלוּ - מִי שֶׁהָיָה אוֹכֵל אוֹתוֹ.
וּמְשׁוּם כֶּף לֹא כְּתוּב אֲכִילְתוּ.
מַה זֶה אוֹמֵר? אֲחַז אָדָם בְּעֶבֶד אוֹ
בְּאִמָּה וְאָמַר שֶׁהוּא שְׁלוֹ. בֵּא חֲבֵרוֹ
וְאָמַר: עֶבֶד זֶה הוּא שְׁלִי! קָרְבוּ
לִפְנֵי מֹשֶׁה לְדִין. אָמַר לָהֶם: כִּמָּה
נַפְשׁוֹת בְּבִיתְךָ, וְכִמָּה נַפְשׁוֹת
בְּבִיתוֹ שֶׁל זֶה? אָמַר כֶּף וְכֶף. וְאוֹתָהּ
שָׁעָה אָמַר לָהֶם מֹשֶׁה: לְקַטּוּ מִחֵר,
וְכָל אֶחָד יָבֵא אֵלַי. לְמַחֵר יֵצְאוּ
וְלְקַטּוּ, וּבָאוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה. שָׁמוּ
לִפְנֵי אֵת הַמֶּזֶן, וְהָיָה מִדָּד אוֹתוֹ.
אִם אוֹתוֹ עֶבֶד שֶׁל זֶה - מִצָּא אֵת
אוֹתוֹ הַעֲמֵר שֶׁל הָעֶבֶד בְּמֶזֶן הַזֶּה,
שֶׁהָיָה עֲמֵר אֶחָד לְכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ
מִבֵּיתוֹ. מִדָּד לָזֶה - וְנִמְצָא חֵסֵר
אוֹתוֹ מֵאֲכָל הָעֶבֶד בְּמֶזֶן שְׁלוֹ, וְעֲמֵר
אֶחָד לְכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ מִבֵּיתוֹ. אָמַר
וּפְסָק: הָעֶבֶד שֶׁל זֶה הוּא! זֶהוּ
שֶׁכְּתוּב אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ לְקַטּוּ.
וְכְתוּב עֲמֵר לְגַלְגֵּל מִסֵּפֶר
נִפְשֵׁיכֶם.

אָמַר רַבִּי (י"א) חֲזִיא, כְּתוּב עָרַב
וַיִּדְעָתֶם פִּי ה' הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֵת כְּבוֹד ה'.
עָרַב וַיִּדְעָתֶם, בְּמָה יִדְעוּ? אֲלֵא כֶּף
שְׁנֵינּוּ, בְּכָל יוֹם וַיּוֹם נִמְצָאוּ הַנְּהַגוֹת
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא - בְּבִקֵּר הַתְּעוֹרֵר
חֹסֵד בְּעוֹלָם. בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁנִּקְרָא
עָרַב, תְּלוּי הַדִּין בְּעוֹלָם, וְהָיָה
פְּרִשׁוּיָה שֶׁלְכֵן יִצְחָק תִּקְוֵן תְּפִלַּת
הַמְּנַחֵה. (מֵה זֶה אוֹמֵר) וְעַל זֶה עָרַב
וַיִּדְעָתֶם. כְּשֶׁמִּתְעוֹרֵר דִּין בְּעוֹלָם,
תִּדְעוּ שֶׁבְּאוֹתוֹ דִּין הוֹצִיא אֶתְכֶם ה'
מִמִּצְרַיִם. וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֵת כְּבוֹד
ה', שֶׁהָיָה בְּאוֹתוֹ זְמַן מִתְעוֹרֵר חֹסֵד
וַיִּתֵּן לָכֶם לְאָכֹל.

רַבִּי חֲזִיא אָמַר הַהֶפֶךְ. מַה כְּתוּב
לְמַעֲלָה? בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל סִיר הַבֶּשֶׂר

הַחֲסִיר. אֲלֵא לְפּוּם אֵינּוֹן דְּאֲכָלִין לְקַטִּין.
מִשְׁמַע אֲכָלוּ, מָאן דְּהוּא אֲכִיל לֵיה, וּבְגִינֵי
כֶּף לֹא כְּתִיב אֲכִילְתוּ.

מֵאִי קָא מִיִּירֵי. אֲחִיד בַּר נֶשׁ בְּעֶבְדָּא, אוֹ
בְּאִמָּתָא, וְאָמַר דְּהוּא דִּילֵיה. אֲתָא
חֲבֵרִיה, וְאָמַר, הָאִי עֶבְדָּא דִּילֵי הוּא. קָרִיבוּ
לְקַמֵּיה דְּמֹשֶׁה לְדִינָא, אָמַר לוֹן כִּמָּה נַפְשָׁאן
בְּבִיתְךָ, וְכִמָּה נַפְשָׁאן בְּבִיתִיה דְּדִין, אָמַר כֶּף
וְכֶף. וְהוּא שְׁעָתָא אָמַר לוֹן מֹשֶׁה, לְקַטּוּ
מִחֵר, וְכָל חַד מְנַיִכוּ יִיתִי לְגַבְּאֵי. לְמַחֵר,
נִפְקוּ וְלְקַטּוּ, וְאַתְיִין קָמֵי מֹשֶׁה, שְׁוויִין קָמֵיה
מְנָא, הָוּה מְדִיד לֵיה. אִי הוּא עֶבְדָּא דְּדִין,
אֲשֶׁכַּח הוּא עוֹמְרָא דְּעֶבְדָּא, בְּהָאִי מְנָא.
דְּהָא חַד עוֹמְרָא לְכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ מִבֵּיתִיה.
מְדִיד לְדִין, וְאַשְׁתַּכַּח חֲסָרָא, הוּא מִיכְלָא
דְּעֶבְדָּא, בְּהוּא מְנָא דִּילֵיה, וְחַד עוֹמְרָא
לְכָל נֶפֶשׁ וְנֶפֶשׁ מִבֵּיתִיה. אָמַר עֶבְדָּא דְּדִין
הוּא, הָדָא הוּא דְּכְתִיב אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ לְקַטּוּ
וּכְתִיב עֲמֵר לְגַלְגֵּל מִסֵּפֶר נִפְשֵׁיכֶם.

אָמַר ר' (נ"א י"א) חֲזִיא, כְּתִיב, (שְׁמוֹת טז) עָרַב
וַיִּדְעָתֶם פִּי יי' הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֵת כְּבוֹד יי'. עָרַב
וַיִּדְעָתֶם, בְּמֵאִי יִנְדְּעוּן. אֲלֵא הֵכִי תֵּאֲנָא, בְּכָל
יוֹמָא וַיּוֹמָא אֲשֶׁתַּכְּחוּ נִימוּסֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא. בְּצַפְרָא, אֲתַעַר חֹסֵד בְּעֵלְמָא. בְּהוּא
זְמַנָּא דְּאִקְרִי עָרַב, תְּלִיא דִּינָא בְּעֵלְמָא, וְהָא
אוּקְמוּהָ, דְּבְגִינֵי כֶּף, יִצְחָק תִּקְוֵן תְּפִלַּת
הַמְּנַחֵה. (מֵאִי קָא מִיִּירֵי) וְעַל דָּא, עָרַב וַיִּדְעָתֶם, כִּד
אֲתַעַר דִּינָא בְּעֵלְמָא, תִּנְדְּעוּן, דְּבַהּ הוּא דִּינָא
אֲפִיק יי' יִתְכוּן מִמִּצְרַיִם. וּבִקֵּר וּרְאִיתֶם אֵת

כְּבוֹד יי' דְּהָא בְּהוּא זְמַנָּא אֲתַעַר חֹסֵד בְּעֵלְמָא וַיִּתֵּן לָכֵן לְמִיכָל.
ר' חֲזִיא אָמַר אִיפְכָא, מַה כְּתִיב לְעִילָא, בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל סִיר הַבֶּשֶׂר וְגו'. בֵּיה

שַׁעֲתָא, אֲתַעַר עָרַב, דְּהָהוּא זְמַנָּא דְּאֲתַעַר
דִּינָא, אֲתַעַר נְמִי חֶסֶד בְּעֵלְמָא. הָדָא הוּא
דְּכַתִּיב, וַיִּדְעַתֶּם כִּי יִי הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם. תַּנְדְּעוּן הָהוּא חֶסֶד דְּעֵבֵד עַמְכוּן,
בְּזְמַנָּא דִּדִּינָא וְאִפִּיק יִתְכוּן מֵאֶרְעָא דְּמִצְרַיִם.
וּבְקָר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד יִי, כְּבוֹד יִי הָא יִדְעַ.
וּכְל כֶּף לָמָּה. בְּשִׁמוּעַ יִי אֶת תְּלַנְתִּיכֶם וְגוֹ'.
אֲמַר ר' יִיסָא, לָא שְׁנֵי קִדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא
נִימוּסוּי, בַּר דְּאִינוּן חֵיִיבֵי עֲלֵמָא שְׁנַיִן
לוּן, וּמְהַפְּכֵי רַחֲמֵי לְדִינָא, כְּמָה דְּאֲתַמַּר.

תַּאנִּי ר' אֲלַעְזָר, מְהַאי מְנָא זְמִינִין צְדִיקֵי
לְמִיכַל לְעֵלְמָא דְּאֲתִי, וְאִי תִימָא בְּהַאי
גְּוֹנָא. לָא. אֲלָא וַתִּיר, דְּלָא הוּהִי כֵן לְעֵלְמִין.
מְאִי אִיהוּ. כְּמָה דְּאוּקִימָנָא דְּכַתִּיב, (תהלים כו)
לְחַזוֹת בְּנַעַם יִי וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ. וְכַתִּיב (ישעיה
סד) עֵינַי לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זוֹלָתָךְ וְגוֹ'.

רְאוּ כִי יִי נִתַּן לְכֶם הַשַּׁבָּת. (שמות טז) ר' חֲזַקְיָה
פְּתַח (תהלים קל) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים
קְרֵאתִיךָ יִי. שִׁיר הַמַּעֲלוֹת סַתֵּם, וְלֹא פְּרִישׁ
מָאן אָמְרוּ. אֲלָא שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, דְּזְמִינִין (דף ס"ג
ע"ב) כָּל בְּנֵי עֲלֵמָא לְמִימַר, דְּזְמִין הָאִי שִׁיר
לְמִימְרִיהָ לְדָרֵי עֲלֵמָא.

וּמְאִי הוּא מִמַּעַמְקִים קְרֵאתִיךָ. הֲכִי תַאנָּא, כָּל
מָאן דְּמַצְלֵי צְלוֹתָא קָמִי מְלַפָּא קְדִישָׁא,
בְּעֵי לְמַבְעֵי בְּעוֹתִיָּה, וְלְצִלְאָה מַעַמְקָא דְּלַפָּא,
בְּגִין דִּישְׁתַּכַּח לִבִּיהָ שְׁלִים בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, וַיְכַוֵּין לַפָּא וּרְעוּתָא. וּמִי אָמַר דְּוֹד הֲכִי,
וְהָא כַתִּיב, (תהלים קיט) בְּכָל לִבִּי דְרַשְׁתִּיךָ. וְדָא
קְרֵא סְגִי, מְאִי בְּעֵי מִמַּעַמְקִים.

אֲרָא הֲכִי תַאנָּא, כָּל בַּר נֶשׁ דְּבְעֵי בְּעוֹתִיָּה קָמִי
מְלַפָּא, בְּעֵי לְכַוּנָּא דְּעֵתָא (נ"א לַפָּא)
וּרְעוּתָא, מַעֲיָקְרָא דְּכָל עֲקָרִין, לְאַמְשָׁכָא
בְּרַפָּאן מַעַמְקָא דְּבִירָא, (נ"א דְּכַלָּא) בְּגִין דִּינְגִיד

וְגו'. בְּאוֹתָהּ שַׁעַה הַתַּעוֹרֵר עָרַב.
שְׁאוֹתוֹ זְמַן שְׁמַתַּעוֹרֵר דִּין,
מַתַּעוֹרֵר גַּם חֶסֶד בְּעוֹלָם. זְהוּ
שְׁכַתוֹב וַיִּדְעַתֶּם כִּי ה' הוֹצִיא
אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. תַּדְּעוּ אוֹתוֹ
חֶסֶד שַׁעֲשֵׂה עִמָּכֶם בְּזְמַן הַדִּין
וְהוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.
וּבְקָר וּרְאִיתֶם אֶת כְּבוֹד ה', כְּבוֹד
ה' הָרִי יִדְוַע, וְכָל כֶּף לָמָּה? בְּשִׁמְעַ
ה' אֶת תְּלַנְתִּיכֶם וְגו'.

אֲמַר רַבִּי יִיסָא, לֹא מְשַׁנָּה הַקְּדוּשָׁה
בְּרוּךְ הוּא אֶת הַנְּהַגוֹתָיו, רַק
שְׁאוֹתֶם הַרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם
מְשַׁנִּים אוֹתָם וּמְהַפְּכִים רַחֲמִים
לְדִין, כְּמוֹ שְׁנִתְּבָר.

שְׁנָה רַבִּי אֲלַעְזָר, מְהַמֵּן הָזֶה
עֲתִידִים הַצְּדִיקִים לְאָכַל לְעוֹלָם
הַבָּא. וְאִם תַּאמַר כְּמוֹ זֶה? לֹא!
אֲלָא יוֹתֵר. שְׁלֹא הִיָּה כֶּף
לְעוֹלָמִים. מְהוּ? כְּמוֹ שְׁבָאֲרֵנוּ
שְׁכַתוֹב (תהלים כו) לְחַזוֹת בְּנַעַם ה'
וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ, וְכַתוֹב (ישעיה סב)
עֵינַי לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זוֹלָתָךְ וְגו'.
רְאוּ כִי ה' נִתַּן לְכֶם הַשַּׁבָּת. רַבִּי
חֲזַקְיָה פְּתַח, (תהלים קל) שִׁיר
הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קְרֵאתִיךָ ה'.
שִׁיר הַמַּעֲלוֹת, סַתֵּם וְלֹא פְּרִישׁ מִי
אָמְרוּ. אֲלָא שִׁיר הַמַּעֲלוֹת
שַׁעֲתִידִים לוֹמַר כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם,
שַׁעֲתִיד הַשִּׁיר הַזֶּה לְהֵאמַר אוֹתוֹ
לְדוֹרוֹת עוֹלָם.

וּמְהוּ מִמַּעַמְקִים קְרֵאתִיךָ? כֶּף
שְׁנִינּוּ, כָּל מִי שְׁמַתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ
לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ הַקְּדוֹשׁ, צְרִיךְ לְבַקֵּשׁ
בְּקִשְׁתּוֹ וּלְהַתְפַּלֵּל מִעַמְקֵי הַלֵּב
כְּדִי שְׁיִמְצָא לְבוֹ שְׁלָם עִם הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, וַיְכַוֵּין לָב וְרַצוֹן. וְהָאִם
דְּוֹד אָמַר כֶּף, וְהָרִי כְּתוֹב בְּכָל לִבִּי
דְרַשְׁתִּיךָ, וּפְסוּק זֶה מְסַפֵּיק? מַה
צְרִיךְ מִמַּעַמְקִים?

אֲרָא כֶּף שְׁנִינּוּ, כָּל אָדָם שְׁמַבְקֵשׁ
בְּקִשְׁתּוֹ לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, צְרִיךְ לְכוּן
דְּעֵתוֹ (נ"ב) וְרַצוֹנוֹ מִעַקֵּר שֶׁל כָּל
הָעֲקָרִים לְמִשְׁךְ בְּרַכּוֹת מִעַמְקֵי

בְּרַפָּאן מִמְבוּעָא דְכָלָא. וּמַאי הוּא. הֵהוּא אֲתֵר
דְּנַפְיָא מְנִיָּה, וְאַשְׁתַּכַּח מְנִיָּה, הֵהוּא נְהָר,
דְּכַתִּיב, (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן. וְכַתִּיב (תהלים
מו) נְהָר פִּלְגָיו יִשְׁמַחוּ עִיר אֱלֹהִים. וְדָא אֲקָרִי
מִמְעַמְקִים. עֲמָקָא דְכָלָא, עֲמָקָא דְבִירָא,
דְּמְבוּעֵין נַפְקִין וְנִגְדִין לְבָרְכָא כָלָא. וְדָא הוּא
שְׂרוּתָא לְאַמְשָׁכָא בְּרַפָּאן מַעֲלִילָא לְתַתָּא.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כַּד עֲתִיקָא סְתִימָאָה דְכָל
סְתִימִין, בְּעֵי לְזַמְנָא בְּרַפָּאן לְעַלְמִין,
אֲשֵׁרֵי כָלָא, וְאַכְלִיל כָּלָא, בְּהַאי עֲמִיקָא
עֲלָאָה, וּמִהֲכָא שְׂאִיב וְאַתְנַגִּיד בִּירָא (נ"א נְהָרָא)
דְּנִחְלִין וּמְבוּעֵין אֲתַנְגִּידוּ מְנִיָּה, וּמִתְשַׁקְיִין
מְנִיָּה כְּלָהוּ. וּמֵאֵן דְּמַצְלִי צְלוּתִיָּה, בְּעֵי
לְכוּנָא לְבָא וְרַעוּתָא, לְאַמְשָׁכָא בְּרַפָּאן
מֵהֵהוּא עֲמִיקָא דְכָלָא, בְּגִין דִּיתַקְבֵּל צְלוּתִיָּה,
וְיַתְעַבִּיד רַעוּתִיָּה.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵיהֶם אִישׁ אֶל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד
בְּקָר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, בְּכָל יוֹמָא
וְיוֹמָא, מִתְבַּרְךְ עֲלָמָא מֵהֵהוּא יוֹמָא עֲלָאָה,
דְּהָא כָּל שִׁיתָא יוֹמִין מִתְבַּרְכָּאן מִיוֹמָא
שְׁבִיעָאָה. וְכָל יוֹמָא יְהִיב מֵהֵהוּא בְּרַכָּה
דְּקַבִּיל בְּהֵהוּא יוֹמָא דִּילִיָּה.

וְעַד דָּא מֹשֶׁה אָמַר, אִישׁ אֶל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד
בְּקָר. מָאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְּלֹא יְהִיב, וְלֹא
יוֹזִיף יוֹמָא דָּא לְחַבְרִיָּה, אֲלֵא כָּל חַד וְחַד
שְׁלִיט בְּלַחֲדוּדֵי, בְּהֵהוּא יוֹמָא דִּילִיָּה. דְּהָא לָא
שְׁלִיט יוֹמָא בְּיוֹמָא דְחַבְרִיָּה.

בְּגִינֵי כַּד, כָּל אֵינּוֹן (נ"א אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא מִתְבַּרְךְ
מֵהֵהוּא יוֹמָא עֲלָאָה וְיוֹמָא שְׁבִיעָאָה וּמִתְבַּרְכּוּ כָּל שִׁיתָא יוֹמִין כָּל חַד
וְחַד בְּלַחֲדוּדֵי וְכָל יוֹמָא יְהִיב בְּיוֹמָא דִּילִיָּה מֵהֵהוּא בְּרַכָּה דְקַבִּיל מֵהֵהוּא יוֹמָא
עֲלָאָה וְעַל דָּא מֹשֶׁה אָמַר אִישׁ אֶל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בְּקָר דְּהָא לֹא שְׁלִיט יוֹמָא
בְּיוֹמָא דְלֹאוּ דִּילִיָּה וְכָל אֵינּוֹן) חֲמִשָּׁא יוֹמִין שְׁלִיטִין
בְּיוֹמֵיהוּ, וְאַשְׁתַּכַּח בֵּיהּ, מַה דְקַבִּילוּ, וְיוֹמָא

הַבָּאָר (של הכל), כְּדֵי שִׁשְׁפִיעַ
בְּרֻכּוֹת מִהַמְעִין שֶׁל הַכֵּל, וּמַהוּ?
אוֹתוֹ מְקוֹם שִׁיּוּצָא מִמֶּנּוּ וְנִמְצָא
מִמֶּנּוּ אוֹתוֹ נְהָר, שְׁכַתוּב (בראשית ב)
וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן, וְכַתִּיב (תהלים מו)
נְהָר פִּלְגָיו יִשְׁמַחוּ עִיר אֱלֹהִים.
וְזֶה נִקְרָא מִמְעַמְקִים. עֲמָק הַכֵּל,
עֲמָק הַבָּאָר שְׁמַעֲיָנוֹת יוֹצְאִים
וְשׁוֹפְעִים לְכַרְךָ אֶת הַכֵּל, וְזוֹהִי
הֵרָאשִׁית לְמִשְׁךְ בְּרֻכּוֹת מִמְעַלָּה
לְמַטָּה.

אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, כְּשֶׁהֲעִתִּיק,
נִסְתָּר שֶׁל הַנִּסְתָּרִים, וְרוּצָה לְזַמֵּן
בְּרֻכּוֹת לְעוֹלָמוֹת, מְשַׁרְה אֶת הַכֵּל,
וּמְכַלִּיל אֶת הַכֵּל בְּעִמְק הָעֲלִיּוֹן
הַזֶּה, וּמִכָּאן שׂוֹאֵב וְנִשְׁפָּע בָּאָר
(הָרָה) שְׁנַחֲלִים וּמַעֲיָנוֹת נִשְׁפָּעִים
מִמֶּנּוּ, וְכֻלָּם נִשְׁקִים מִמֶּנּוּ. וּמִי
שְׁמַתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ, צְרִיף לְכוּן לְבוֹ
וְרוּצוֹנוֹ לְמִשְׁךְ בְּרֻכּוֹת מֵאוֹתוֹ עֲמָק
שֶׁל הַכֵּל כְּדֵי שֶׁתַּקְבֵּל תְּפִלָּתוֹ
וְיַעֲשֶׂה רְצוֹנוֹ.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִישׁ אֶל יוֹתֵר
מִמֶּנּוּ עַד בְּקָר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,
בְּכָל יוֹם יוֹם מִתְבַּרְךְ הָעוֹלָם
מֵאוֹתוֹ יוֹם הָעֲלִיּוֹן, שְׁהָרִי כָּל
שְׁשַׁת הַיָּמִים מִתְבַּרְכִּים מִיוֹם
הַשְּׁבִיעִי, וְכָל יוֹם נוֹתֵן מֵאוֹתָהּ
בְּרַכָּה שְׁקַבֵּל מֵאוֹתוֹ יוֹם שְׁלוֹ.

וְעַד זֶה אָמַר מֹשֶׁה, אִישׁ אֶל יוֹתֵר
מִמֶּנּוּ עַד בְּקָר. מַה הַטַּעַם? כְּדֵי
שֶׁלֹּא יִתֵּן וְלֹא יִלְוֶה יוֹם זֶה לְחַבְרוֹ,
אֲלֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד שׁוֹלֵט לְבַדּוֹ
בְּאוֹתוֹ יוֹם שְׁלוֹ, שְׁהָרִי לֹא שׁוֹלֵט
יוֹם בְּיוֹם שֶׁל חַבְרוֹ.

מִשׁוּם כַּד כָּל אוֹתָם (אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,
כָּל יוֹם וְיוֹם מִתְבַּרְךְ מֵאוֹתוֹ יוֹם עֲלִיּוֹן, יוֹם הַשְּׁבִיעִי,
וּמִתְבַּרְכִּים כָּל שְׁשֵׁה הַיָּמִים כָּל אֶחָד וְאֶחָד בְּפָנֵי
עַצְמוֹ, וְכָל יוֹם נוֹתֵן בְּיוֹם שְׁלוֹ מֵאוֹתָהּ בְּרַכָּה
שְׁקַבֵּל מֵאוֹתוֹ יוֹם עֲלִיּוֹן, וְעַל זֶה אָמַר מֹשֶׁה, אִישׁ
אֶל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בְּקָר, שְׁהָרִי לֹא שׁוֹלֵט יוֹם בְּיוֹם
שֶׁלֹּא שְׁלוֹ, וְכָל אוֹתָם) חֲמִשָּׁה יָמִים
שׁוֹלֵטִים בְּיָמִים שְׁלֵהֶם, וְנִמְצָא בּוֹ
מַה שְׁקַבְּלוּ, וּבְיוֹם הַשְּׁשִׁי נִמְצָא

יותר. וזה הולך כפי מה שאמר רבי אלעזר, מה שכתוב יום הששי ולא נאמר כן בכל שאר הימים - אלא כן פשוטה, הששי - שהזדווגה ושהודמנה בו הגבירה להתקין שלחן למלך. ולכן נמצאו בו שני חלקים - אחד ליומו, ואחד לתקון בשמחת המלך בגבירה.

ואתו לילה שמחת הגבירה במלך וזווגם, ומתברכים כל ששת הימים, כל אחד ואחד לבדו, ולכן צריך אדם לסדר שלחנו בלילה השבת, כדי שישרו עליו ברכות מלמעלה, וברכה לא נמצאת על שלחן ריק. (ואתו לילה שמחתה של הגבירה במלך וזווגם) לכן תלמידי חכמים שיודעים סוד זה, זווגם מערב שבת לערב שבת.

ראו פי ה' נתן לכם השבת. מה זה שבת? יום שבו נחים שאר הימים, והוא כלל של כל אותם ששת האחרים, וממנו הם מתברכים. רבי ייסא אמר, וכן גם כנסת ישראל נקראת שבת, משום שהיא בת זוגו, וזוהי כלה, שכתוב (שמות לא) ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם. לכם ולא לשאר העמים. זהו שכתוב (שם) ביני ובין בני ישראל. וזוהי נחלת ירשת עולמים לישראל. ולכן כתוב (ישעיה נח) אם תשיב משבת רגלך וגו', ובמקומו בארנו את הדברים.

כתוב אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. מקומו - שנינו, מאותו מקום שראוי ללכת, וסוד הדבר - שכתוב (יחזקאל א) ברוך כבוד ה' מקומו, וזהו מקום, וזהו סוד הכתוב, כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא. מקום ידוע קוראים לו מקום שנודע הכבוד העליון.

שתיטאה אשתכח ביה יתיר. ואזלא הא, פהא דאמר רבי אלעזר, מאי דכתיב יום הששי, ולא אתמר הכי בכל שאר יומין. אלא הכי אוקמוה, הששי. דאזדווגא (ראודמנא) ביה מטרוניתא. לאתקנא פתורא למלכא, ובגין כן, אשתכחו ביה תרין חולקין, חד ליומיה, וחד לתקונא, בחדוותא דמלכא במטרוניתא.

וההוא ליליא, חדוותא דמטרוניתא במלכא, וזווגא דלהון, ומתברכאן כל שיתא יומין, כל חד וחד בלחודוי. בגין כן, פעי בר נש לסדרא פתוריה בליליא דשבתא, בגין דשארי עליה ברכאן מלעילא, וברכתא לא אשתכח על פתורא ריקנא, (וההוא ליליא חדוותא דמטרוניתא במלכא וזווגא דלהון) בגין כן, תלמידי חכמים דידיעין רזא דא, זווגא דלהון מערב שבת לערב שבת.

ראו פי י' נתן לכם השבת, מאי שבת. יומא דביה נייחין שאר יומין, והוא כלל דכל אינון שיתא אחרנין, ומניה מתברכין. רבי ייסא אמר, וכן נמי כנסת ישראל אקרי שבת, בגין דאיהי בת זוגו, ודא היא כלה. דכתיב (שמות לא) ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם. לכם ולא לשאר עמין, הדא הוא דכתיב, (שמות לא) ביני ובין בני ישראל. ודא היא אחסנת יורתת עלמין לישראל. ועל דא, פתיב (ישעיה נח) אם תשיב משבת רגלך וגו' ובאתריה אוקימנא מלי.

כתוב אל יצא איש ממקומו ביום השביעי. מקומו. תנינן, מההוא מקום דאתחזי למהך. ורזא דמלה דכתיב, (יחזקאל א) ברוך כבוד יי' מקומו, ודא איהו מקום. ודא איהו רזא דכתיב, (שמות ג) כי המקום אשר אתה עומד עליו אדמת קדש הוא. אתר ידיעא קרינן ליה מקום דאשתמודעא יקרא עלאה.

וּבְגִין כֹּה, אֲזַהְרוּתָא לְבַר נֶשׁ, דְּקָא מִתְעַטְרָא
 בְּעֵטוּרָא קְדִישָׁא דְלַעֲיִלָּא, דְּלֹא יִפּוּק
 מִנִּיהּ בְּפוּמִיהּ מְלוּלָא דְחוּל, בְּגִין דְּאִי יִפּוּק
 מִנִּיהּ, קָא (דף ט"ד ע"א) מְחִלֵּל יוֹמָא דְשַׁבְּתָא,
 בִּידוּי בְּעוּבְדָתָא. בְּרַגְלוּי, לְמַהֲרֵךְ לְבַר מִתְרִין
 אֲלַפִּין אַמִּין. כֹּל אֲלִין חִלוּלָא דְשַׁבְּתָא אֵינוּן.

אֲר' יֵצֵא אִישׁ מִמְקוּמוֹ, דָּא אִיהוּ אֲתֵר יִקְרָא
 דְקְדוּשָׁה, דְּהָא לְבַר מִנִּיהּ, אֱלֹהִים
 אַחֲרִים גִּינְהוּ. בְּרוּךְ כְּבוֹד יי', דָּא כְּבוֹד
 דְלַעֲיִלָּא. מִמְקוּמוֹ, דָּא כְּבוֹד דְלִתְתָּא. דָּא
 אִיהוּ רְזָא דְעֵטְרָא דְשַׁבְּתָא, בְּגִין כֹּה אֵל יֵצֵא
 אִישׁ מִמְקוּמוֹ. זַפְּאָה חוּלְקִיהּ מָאן דְזָכִי
 לִיקְרָא דְשַׁבְּתָא זַפְּאָה אִיהוּ בְּעֵלְמָא דִין
 וּבְעֵלְמָא דְאֲתִי.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲבוֹר לִפְנֵי הָעָם וּגּוֹ'.
 רַבִּי חֲזִיא פְתַח, (תהלים לד) חוֹנֵה מְלֶאֶךְ
 ה' סָבִיב לִירְאִיו וַיִּחְלָצֵם. אֲשֶׁרִי הַצְדִּיקִים שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא רוֹצֵה בְּכַבּוֹדָם יוֹתֵר עַל שְׁלוֹ.
 בַּא רְאֵה כְּמָה הֵם בְּנֵי הָעוֹלָם
 שֶׁמְחַרְפִּים וּמְגַדְּפִים לְמַעַלָּה, כְּמוֹ
 שֶׁסַּנְחַרִּיב חֲרַף וּגְדַף וְאָמַר (מלכים ב-ב
 יח) מִי בְּכָל אֱלֹהֵי הָאָרְצוֹת וּגּוֹ'.
 וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְחַל וְלֹא תִבַע
 מִמֶּנּוּ. פִּינּוֹן שֶׁהוֹשִׁיט אֶת יָדוֹ עַל
 חֲזִיקָה, מַה כְּתוּב? (שם ט) וַיֵּצֵא
 מְלֶאֶךְ ה' וַיִּפֶּן בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר וּגּוֹ'.

וַיִּרְבְּעֵם בֵּן נֶבֶט הִנֵּה עוֹבֵד לְעִבּוּדָה
 זָרָה וּמְקַטֵּר לָהּ וְזוֹבַח לָהּ, וְהַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא לֹא תִבַע מִמֶּנּוּ. וּכְשָׁבֵא
 עֵדוֹ הַנִּבְיָא וְהִתְנַבֵּא עָלָיו, וְהוֹשִׁיט
 יָרְבְּעֵם אֶת יָדוֹ כְּנִגְדּוֹ - מַה כְּתוּב?
 (שם-א יג) וַתִּיבֹשׁ יָדוֹ וּגּוֹ', וְלֹא יָכַל
 לְהִשְׁיבָהָ אֵלָיו. וְעַל שֶׁעֲבַד לְעִבּוּדָה זָרָה לֹא

תִּבַע אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
 פְּרַעְיָה חֲרַף וּגְדַף, וְאָמַר (שמות ה) מִי
 ה' וּגּוֹ', וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לֹא תִבַע

וּבְגִין כֹּה, אֲזַהְרוּתָא לְבַר נֶשׁ, דְּקָא מִתְעַטְרָא
 בְּעֵטוּרָא קְדִישָׁא דְלַעֲיִלָּא, דְּלֹא יִפּוּק
 מִנִּיהּ בְּפוּמִיהּ מְלוּלָא דְחוּל, בְּגִין דְּאִי יִפּוּק
 מִנִּיהּ, קָא (דף ט"ד ע"א) מְחִלֵּל יוֹמָא דְשַׁבְּתָא,
 בִּידוּי בְּעוּבְדָתָא. בְּרַגְלוּי, לְמַהֲרֵךְ לְבַר מִתְרִין
 אֲלַפִּין אַמִּין. כֹּל אֲלִין חִלוּלָא דְשַׁבְּתָא אֵינוּן.
 אֲר' יֵצֵא אִישׁ מִמְקוּמוֹ, דָּא אִיהוּ אֲתֵר יִקְרָא
 דְקְדוּשָׁה, דְּהָא לְבַר מִנִּיהּ, אֱלֹהִים
 אַחֲרִים גִּינְהוּ. בְּרוּךְ כְּבוֹד יי', דָּא כְּבוֹד
 דְלַעֲיִלָּא. מִמְקוּמוֹ, דָּא כְּבוֹד דְלִתְתָּא. דָּא
 אִיהוּ רְזָא דְעֵטְרָא דְשַׁבְּתָא, בְּגִין כֹּה אֵל יֵצֵא
 אִישׁ מִמְקוּמוֹ. זַפְּאָה חוּלְקִיהּ מָאן דְזָכִי
 לִיקְרָא דְשַׁבְּתָא זַפְּאָה אִיהוּ בְּעֵלְמָא דִין
 וּבְעֵלְמָא דְאֲתִי.

וַיֹּאמֶר יי' אֶל מֹשֶׁה עֲבוֹר לִפְנֵי הָעָם וּגּוֹ'.
 רַבִּי חֲזִיא פְתַח, (תהלים לד) חוֹנֵה מְלֶאֶךְ
 יי' סָבִיב לִירְאִיו וַיִּחְלָצֵם. זַפְּאִין אֵינוּן
 צְדִיקָיָא, דְקִוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא אֲתֵרֵי
 בִיקְרִיהוֹן, יִתִּיר עַל דִּילִיהּ. תָּא חֲזִי, כְּמָה
 אֵינוּן בְּנֵי עֵלְמָא, דְמְחַרְפִּי וּמְגַדְּפִי לְעִילָּא,
 כְּגוֹן סַנְחַרִּיב חֲרַף וּגְדַף, וְאָמַר (מלכים ב יח) מִי
 בְּכָל אֱלֹהֵי הָאָרְצוֹת וּגּוֹ'. וְקִוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא
 מְחַיֵּל, וְלֹא תִבַע מִנִּיהּ. פִּינּוֹן דְּאוֹשִׁיט יָדִיהּ עַל
 חֲזִיקָה, מַה כְּתוּב (מלכים ב יט) וַיֵּצֵא מְלֶאֶךְ יי' וַיִּפֶּן
 בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר וּגּוֹ'.

וַיִּרְבְּעֵם בֵּן נֶבֶט הִנֵּה פָּלַח לְעִבּוּדָה זָרָה,
 וּמְקַטֵּר לָהּ, וּמְזַבַּח לָהּ, וְקִוּדְשָׁא
 בְּרִיךְ הוּא לֹא תִבַע מִנִּיהּ. וְכַד אֲתָא עֵדוֹ
 נְבִיאָה, וְאֲתַנְבִּי עָלֶיהּ, וְאוֹשִׁיט יָרְבְּעֵם יָדָא
 לְקַבְּלֶיהּ, מַה כְּתוּב (מלכים א יג) וַתִּיבֹשׁ יָדוֹ וּגּוֹ',
 וְלֹא יָכַל לְהִשְׁיבָהָ אֵלָיו. (ועל דפּלַח לְעִבּוּדָה זָרָה לֹא תִבַע לִיהּ קְדִישָׁא בְרִיךְ הוּא).

פְּרַעְיָה חֲרַף וּגְדַף, וְאָמַר (שמות ה) מִי יי' וּגּוֹ'. וְקִוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לֹא תִבַע

ממנו, עד שסרכ לישראל, שפּתוב
(שם ט) עוּדָה מְסִתּוּלָל בְּעַמִּי, (שם)
הִנֵּה יָד ה' הוֹיָה בְּמִקְנֶה וְגו'. וְכֵן
בְּכָל מְקוֹם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
תּוֹבֵעַ אֶת עֲלֻבוֹן הַצְּדִיקִים יוֹתֵר
עַל שְׁלוֹ.

בְּאֵן מִשָּׁה אָמַר (שם יז) עוֹד מְעַט
וּסְקֻלוֹנִי. אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ
הוּא, מִשָּׁה, אֵינּוּ זְמַן לְתַבֵּעַ אֶת
עֲלֻבוֹנְךָ, אֲלֵא עֲבֹר לְפָנֵי הָעַם,
וְנִרְאָה מִי יוֹשִׁיט יָדוֹ כְּנִגְדְּךָ. וְכִי
בְּרִשׁוֹתָם אֶתְּה עוֹמֵד, אוֹ
בְּרִשׁוֹתַי?

וּמִטְּךָ אֲשֶׁר הִפִּיתָ בּוֹ אֶת הַיָּאֹר קַח בְּיָדְךָ
קַח בְּיָדְךָ וְהִלַּכְתָּ.

השלמה מההשמטות (סימן ו)

שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, חֲקוּק הִיָּה
הַמְּטָה מִשְׁנֵי צְדִיקִים מִהַשֵּׁם
הַקְּדוּשׁ, צַד אֶחָד שֶׁל רַחֲמִים וְדִין
בְּאוֹתוֹת חֲקוּקוֹת, וְצַד אֶחָד דִּין
בְּדִין - נֶחֱשׂ עָלֵי צוּר. בֹּא רֵאֵה,
כְּתוּב (שְׁמוֹת יד) וְאַתָּה הָרַם אֶת מִטְּךָ
וַיִּנְטֵה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם. מֵהוּ וַיִּנְטֵה?
כְּלוֹמֵר, הִטָּה בְּצַד אֶחָד שֶׁחֲקוּק
בְּרַחֲמִים וְדִין, וְכְתוּב וַיִּט מִשָּׁה
אֶת יָדוֹ, וְלֹא כְּתוּב וַיִּשְׁלַח מִשָּׁה
אֶת יָדוֹ. כְּלוֹמֵר, הִטָּה מִצַּד אֶחָד.
וְאִם תֹּאמַר שֶׁחֲקוּק הִיָּה מִזְמַן
קְדָמוֹן נֶחֱשׂ עָלֵי צוּר, אֲלֵא בְּסִנְה
נְחֻקָּק, שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת ד) וַיִּשְׁלַכְהוּ
אֶרְצָה וַיְהִי לְנַחֲשׁ. בְּשַׁעֲה הַהִיא
נְחֻקָּק נֶחֱשׂ עָלֵי צוּר.

וּבֹא רֵאֵה, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, רְצָה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁשְׁמוֹתָיו
שֶׁהֵיוּ חֲקוּקִים בְּמִטָּה יַעֲשׂוּ
הָאוֹתוֹת, וְלִמְדָנוּ, שְׁנֵי אוֹתוֹת
נַעֲשׂוּ בֵּינָם. בְּצַד הַהוּא שֶׁהִטָּה
מִשָּׁה בְּרַחֲמִים וְדִין קָרַע הַיָּם
לְיִשְׂרָאֵל בְּשָׁנִים עֶשֶׂר שְׁבִילִים,
וְהַיָּבֵב בְּדִין עַל הַמְּצָרִים וְהַטְּבִיעַ
אוֹתָם בְּתַהוֹם. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב (שם יז)
וַיֵּשֶׁב ה' עֲלֵיהֶם אֶת מִי הַיָּם.
מֵאוֹתָה שַׁעֲה רְצָה לְהוֹצִיא מִיָּם.
אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: הִטָּה

מִיָּה, עַד דְּסָרִיב בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל, דְּכָתִיב, (שְׁמוֹת ט)
עוּדָה מְסִתּוּלָל בְּעַמִּי. (שְׁמוֹת ט) הִנֵּה יָד יְי' הוֹיָה
בְּמִקְנֶה וְגו', וְכֵן בְּכָל אֶתֶר, קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא
תַּבֵּעַ עֲלֻבוֹנָא דְּצְדִיקָיָא יִתִּיר עַל דִּילֵיהּ.

הֲבֵא מִשָּׁה, אָמַר עוֹד מְעַט וּסְקֻלוֹנִי, אָמַר לִיָּה
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא, מִשָּׁה לָאו עֵידָן הוּא
לְמַתְבַּע עֲלֻבוֹנְךָ, אֲלֵא עֲבֹר לְפָנֵי הָעַם, וְאַחֲמִי
מֵאֵן יוֹשִׁיט יָדוֹי לְקַבְּלְךָ, וְכִי בְּרִשׁוֹתֵיהוּ אֶת
קָאִים, אוֹ בְּרִשׁוֹתַי.

וּמִטְּךָ אֲשֶׁר הִפִּיתָ בּוֹ אֶת הַיָּאֹר קַח בְּיָדְךָ
וְהִלַּכְתָּ.

השלמה מההשמטות (סימן ו)

תִּנְיָא אָמַר רַבִּי יוֹסִי גְּלִיף הָוָה חוּטְרָא מִתְרִין
סְטְרִין מִשְׁמָא קְדִישָׁא, חַד סְטְרָא
דְּרַחֲמֵי וְדִינָא בְּאַתְנוּן גְּלִיפֵן, וְחַד סְטְרֵי דִינָא
בְּדִינָא נֶחֱשׂ עָלֵי צוּר. תָּא חֲזִי כְּתִיב (שְׁמוֹת י"ד)
וְאַתָּה הָרַם אֶת מִטְּךָ וַיִּנְטֵה אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם.
מָאִי וַיִּנְטֵה, כְּלוֹמֵר נִטָּה בְּחַד גִּיסָא דְּגְּלִיפָא
בְּרַחֲמֵי וְדִינָא, וְכְתִיב וַיִּט מִשָּׁה אֶת יָדוֹ וְלֹא
כְּתִיב וַיִּשְׁלַח מִשָּׁה אֶת יָדוֹ. כְּלוֹמֵר, אֲסֻטִּי
מִחַד גִּיסָא. וְאִי תִימָא דְּגְּלִיף הָוָה מְקַדְּמַת דִּינָא
נֶחֱשׂ עָלֵי צוּר, אֲלֵא בְּאַסְנָא אֲתַגְּלִיף דְּכְתִיב
(שְׁמוֹת ד) וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנַחֲשׁ, בְּהִיָּא
שַׁעֲתֵי אֲתַגְּלִיף נֶחֱשׂ עָלֵי צוּר.

וְתָא חֲזִי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּעָא קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא דְּשְׁמוֹי הָוּוּ גְּלִיפֵן בְּחוּטְרָא יַעֲבִידוּ
אַתְאֵן, וְתִנְיָא תְרִין אֲתִין אֲתַעֲבִידוּ בְּיָמָא
בְּהִיָּא סְטְרֵי דְּסְטָא מִשָּׁה בְּרַחֲמֵי וְדִינָא, בְּזַע
יָמָא לְיִשְׂרָאֵל בְּתַרִּיסַר שְׁבִילִין וְאַתִּיב בְּדִינָא
עַל מְצָרָאִי וְאַטְבַּע לְהוֹן בְּתַהוֹמָא. הָדָא הוּא
דְּכְתִיב, (שְׁמוֹת י"ד) וַיֵּשֶׁב ה' עֲלֵיהֶם אֶת מִי הַיָּם
מֵהִיָּא שַׁעֲתָא בְּעָא לְאַפְקָא מִיָּא. אָמַר לִיָּה
קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲסֻטִּי חוּטְרָא מְגִיסָא אוֹחְרָא

המטָה מצד אחר ושני אותות
תַעֲשֶׂה בו, כְּמוֹ שַׁנְעֵשֶׂה מֵהַצִּד
הָאֲחֵר, אוֹת אֶחָד כָּאֵךְ וְאוֹת
אֶחָד בְּמַרְיָכָה. אֲבָל עֵתָה - (שמות
יז) וְהִכִּיתָ בַצּוּר. בְּאֵיזָה צוּר?
בְּזֶה הַצּוּר, וַיַּעֲלֶה נֹחַשׁ שֶׁל זְמַן
אֲחֵר. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, מֵהוּ
שְׁכִתוּב (במדבר כ) קַח אֶת הַמִּטָּה
וְהִקְהַל אֶת הָעֵדָה אִתָּה וְאֶהְרֵן
אֲחִירָךְ וְדַבַּרְתֶּם? מֵהוּ וְדַבַּרְתֶּם?
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, צִוָּה אוֹתוֹ עַל
הַנְּחֹשׁ, שֶׁהָרִי נַעֲשֶׂה בַצּוּר. עֵתָה
צִרְיָךְ שִׁיעֲשֶׂה בְנֹחַשׁ לְהַשְׁלִים
שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּאֵלוֹ הָאוֹתוֹת, מִשְׁמַע שְׁכִתוּב
וְדַבַּרְתֶּם, וְכָתוּב (שם כא) וַיְדַבֵּר
הָעָם בְּאֱלֹהִים וּבַמֶּשֶׁה. מֵה
כְּתוּב אַחֲרָיו? וַיִּשְׁלַח ה' בְּעַם
אֶת הַנְּחֹשִׁים הַשֶּׁרְפִים וְגו'. מֵה
נֹחַשׁ כְּחוֹ בַפִּיּוֹ, אֵף כָּאֵן בַּפִּיּוֹ.
וּמִשֶּׁה לֹא עֲשֶׂה כֶּף, אֲלֵא הֶכָה,
הֶכָה וְלֹא הַשְׁלִים הַשֵּׁם, אֲלֵא
חֲזַר כְּבִרְאשׁוֹנָה בְּשֵׁם שֶׁל צוּר
וְעֹזֵב שֵׁם שֶׁל נֹחַשׁ. זֶהוּ שְׁכִתוּב
וַיִּךְ, וְלֹא כָתוּב וַיְדַבֵּר, כְּמוֹ
שֶׁנֶּצְטָטָה - וְדַבַּרְתֶּם. שְׁשִׁנְיָנו,
צוּר לַעֲשׂוֹת, וְנֹחַשׁ לְדַבֵּר. (שם כ)

אֶחָד שֶׁעֵבֵר וְאֶחָד עֵתָה.
שְׁשִׁנְיָנו, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּאוֹתָהּ
שְׁעָה נִשְׂאָר הַשֵּׁם, כְּלוֹמַר שֶׁלֹּא
נִשְׁלַם בְּאוֹת הַהוּא, שְׁעֹזֵב מִשֶּׁה
הַנְּחֹשׁ וְלֹא נִשְׁלַם כָּל הַשֵּׁם,
שֶׁהָרִי בְּצַד אֶחָד נִשְׁלַם. בַּיָּם
מֵצַד אֲחֵר. הַתְּחִיל בַּצּוּר וְלֹא
נִשְׁלַם בְּנֹחַשׁ. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא: עֲשִׂיתָ שֶׁהַתְּחִיל
שְׁמִי וְלֹא נִשְׁלַם לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹת,
אֵף אִתָּה תִּתְחִיל וְלֹא תִשְׁלַם.
(במדבר כ) לָכֵן לֹא תִבְיָאוּ, הַתְּחִילָתָ
לְהוֹצִיא אוֹתָם - וְלֹא תִשְׁלַם
לְהַכְנִיֵס אוֹתָם לְאָרֶץ. לָכֵן לֹא

וְתִרְיַן אֶתְאֵן אֶתְעֵבִיד בִּיה, כְּמָה דְאֶתְעֵבִיד מִסְטָרָא
אוֹחְרָא, חַד אֶת הֶכָא וְחַד אֶת בְּמַרְיָכָה. אֲבָל
הַשְׁתָּא, (שמות יז) וְהִכִּיתָ בַצּוּר, בְּאֵן צוּר, בְּהֵאֵי צוּר,
וְסָלִיק נֹחַשׁ דְּלִזְמָנָא אַחְרָא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מֵאֵי
דְכָתִיב (במדבר כ) קַח אֶת הַמִּטָּה וְהִקְהַל אֶת הָעֵדָה
אִתָּה וְאֶהְרֵן אֲחִירָךְ וְדַבַּרְתֶּם. מֵהוּ וְדַבַּרְתֶּם.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר מִנִּי לִיָּה עַל נֹחַשׁ דְּהָא אֶתְעֵבִיד
בַּצּוּר. הַשְׁתָּא בְּעֵי דְאֶתְעֵבִיד בְּנֹחַשׁ
לְאֶשְׁלָמָא שְׁמוּי דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאֵלִין אֶתִּין,
מִשְׁמַע דְכָתִיב וְדַבַּרְתֶּם וְכָתִיב (במדבר כ"א) וַיְדַבֵּר
הָעָם בְּאֱלֹהִים וּבַמֶּשֶׁה. מֵה כְּתִיב בְּתַרְיָה, וַיִּשְׁלַח
ה' בְּעַם אֶת הַנְּחֹשִׁים הַשֶּׁרְפִים וְגו'. מֵה נֹחַשׁ
חִילִיָּה בְּפוּמִיָּה, אוֹף הֶכָא בְּפוּמָא וּמִשֶּׁה לֹא עֵבֵד
הַכִּי, אֲלֵא הֶכָה, מִחָא וְלֹא אֲשָׁלִים שְׁמָא, אֲלֵא
חֲזַר בְּקִדְמִיתָא בְּשְׁמָא דְצוּר וְשָׁבַק שְׁמָא דְנֹחַשׁ.
הָדָא הוּא דְכָתִיב וַיִּךְ, וְלֹא כָתִיב וַיְדַבֵּר, כְּמָה
דְאֶתְפָּקֵד, וְדַבַּרְתֶּם. דְתַגִּינֵן צוּר לְמַעַבְד, וְנֹחַשׁ
לְמַלְלָא. (במדבר כ) וַיִּךְ אֶת הַסֵּלַע בְּמִטְּהוּ פְעֻמִּים,
חַד דְעֵבֵר וְחַד הַשְׁתָּא.

הַנִּבְיָא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בִּיה שְׁעֵתָא אֶשְׁתָּאָר
שְׁמָא, כְּלוֹמַר דְלֹא אֶשְׁתָּלִים בְּהַהוּא אוֹת
דְשָׁבִיק מִשֶּׁה נֹחַשׁ וְלֹא אֶשְׁתָּלִים כָּל שְׁמָא, דְהָא
בְּחַד גִּיסָא אֶשְׁתָּלִים. בַּיָּמָא מַגִּיסָא אוֹחְרָא, שְׂרִי
בַצּוּר וְלֹא אֶשְׁתָּלִים בְּנֹחַשׁ. אָמַר לִיָּה קִדְשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, עֲבַדְתָּ דְשְׂרִי שְׁמִי וְלֹא אֶשְׁתָּלִים לְמַעַבְד
אֶתְוּוֹן, אוֹף אֶת שְׂרִית, וְלֹא תִשְׁתָּלִים. (במדבר כ) לָכֵן
לֹא תִבְיָאוּ, שְׂרִית לְאֶפְקָא לוֹן, וְלֹא תִשְׁתָּלִים
לְאֶעְלָא לוֹן לְאֶרְעָא. לָכֵן לֹא תִבְיָאוּ, אָמַר רַבִּי
אֶלְעָזָר יָדַע לְבָא דְמִשֶּׁה בְּקִדְמִיתָא, דְדַחִיל כַּד
חָמָא נֹחַשׁ. דְכָתִיב (שמות ד') וַיִּנָּס מִשֶּׁה מִפְּנֵיו, לְבָא
חָמָא וְלֹא יָדַע.

תְּבִיאוּ. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יָדַע לֵב שֶׁל מִשֶּׁה בְּרִאשׁוֹנָה, שֶׁהִתִּירָא כְּאֶשֶׁר רָאָה הַנְּחֹשׁ, שְׁכִתוּב (שמות
ד) וַיִּנָּס מִשֶּׁה מִפְּנֵיו. הַלֵּב רָאָה וְלֹא יָדַע.

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֶר כְּתוּב (במדבר כא)
וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נַחֵשׁ נַחֵשׁת וַיִּשְׁמְהוּ
עַל הַנֶּס. עַל נֶס לֹא כְּתוּב, אֲלֹא
עַל הַנֶּס. רְצָה לְתַקֵּן מֵה שְׁחָסַר.
אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּתוּב
(במדבר כז) לְהַקְדִּישֵׁנִי בַּמַּיִם, בַּמַּיִם
וְלֹא בְדָבָר אַחֵר. כָּשֵׁם שֶׁהִתְחַלַּת
בַּמַּיִם, רְצוֹנִי שִׁישְׁתַּלֵּם בְּשָׂמֵי הַנֶּס
בַּמַּיִם. אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֶר, מְקוּם
שְׁחָסַר לֹא שָׁלֵם, אֲבָל אֶתָּה
תִּמְשִׁיךְ נֶס אֶחָד (בא"ו).

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, כְּתוּב (במדבר כא)
עָשָׂה לָךְ שָׂרָף. עָשָׂה לָךְ -
לְתוֹעֲלִיתְךָ. עָשָׂה לָךְ - תַּקֵּן מֵה
שְׁחָסַרְתָּ. וְעַם כָּל זֶה לֹא תַקֵּן אֲלֹא
הִרְאִיָּה, שֶׁהָיוּ רוֹאִים בְּנַחֵשׁ
וְחַיִּים. אֲבָל לֹא נִקְדַּשׁ הַשֵּׁם
בַּמַּיִם, וְנִשְׁאַר חֶסֶר מִהַשְׂאֵר.
וְתַקְנַת בְּרָאִיָּה - (דברים לב) עָלָה אֶל
הַר הָעֵבְרִים, וּרְאָה, הַנֶּגֶד רוֹאֶה
בְּעֵינֶיךָ, (שם לא) וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר,
(במדבר כז) וְרָאִיתָ אֶתָּה וְנִאֲסַפְתָּ אֶל
עַמִּיךָ. בֹּא וּרְאָה שֶׁאֲפִלוּ רְאִיָּה,
כִּיִּן שֶׁעָשָׂה רְאִיָּה, כְּזֶה הַשְּׁלִים
לְעַצְמוֹ הִרְאִיָּה, אֲבָל לֹא הַשְּׁלִים
אֶת הַשֵּׁם בַּמַּיִם כְּמוֹ שְׂאֵר כָּל
הַשְּׁמוֹת.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּשַׁעַה שֶׁאָמַר
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא (במדבר כ) לִכְן לֹא
תְבִיאוּ, אָמַר מֹשֶׁה, הַנַּחֵשׁ הַזֶּה
הוּא לְתַקְלָה בְּעוֹלָם הִיָּה. אָמַר לוֹ
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא כָךְ - דִּין
לְחַיִּים, וְחַיִּים לְבַעֲלֵי הָאָמֶת.
בְּאוֹתָהּ שַׁעַה שֶׁכְּתוּב (במדבר כ)
וּרְאָה אֹתוֹ וְחִי, יָדַע מֹשֶׁה דְּרָכָיו
וְהִצְדִּיק עָלָיו אֶת הַדִּין. פֶּתַח
וְאָמַר, (דברים לב) הַצּוּר תַּמִּים פְּעָלוֹ.
זֶהוּ הַצּוּר שֶׁאֲנַחְנוּ אוֹמְרִים (שם)
אֵל אֲמוֹנָה וְאִין עוֹל, שֶׁכְּתוּב
וּרְאָה אֹתוֹ וְחִי, וְכְתוּב (שמואל ב-כב)
הָאֵל תַּמִּים דְּרָכּוֹ.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, וְהָרִי שְׁנִינוּ, אֵל
- גְּזֵרַת רַחֲמִים הִיא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(במדבר כג) אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם, (שמות לד) אֵל רַחוּם וְחַנוּן. אָמַר לוֹ, לֹא כָךְ, שֶׁלְּמַדְנוּ, שׁוֹלֵט רַחֲמִים

אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֶר כְּתוּב (במדבר כ"א) וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה
נַחֵשׁ נַחֵשׁת וַיִּשְׁמְהוּ עַל הַנֶּס, עַל נֶס לֹא
כְּתוּב אֲלֹא עַל הַנֶּס. בְּעַא לְאֶתְקַנָּא מֵה דְּחָסַר.
אָמַר לִיָּה קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא כְּתוּב (במדבר כ"ז)
לְהַקְדִּישֵׁנִי בַּמַּיִם, בַּמַּיִם וְלֹא בְדָבָר אַחֵר. כָּשֵׁם
שֶׁהִתְחַלַּת בַּמַּיִם, בְּעֵינָא דִּישְׁתַּלֵּם בְּשָׂמֵי הַנֶּס
בַּמַּיִם. אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזֶר אֶתְרָא דְּחָסַר לֹא שְׁלִים
אֲבָל אֶת מַגִּיד נְסָא חָדָא (נ"א ה"כא).

אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ כְּתוּב (במדבר כ"א) עָשָׂה לָךְ
שָׂרָף, עָשָׂה לָךְ, לְתוֹעֲלִיתְךָ. עָשָׂה לָךְ,
תַּקֵּן מֵה דְּחָסַרְתָּ וְעַם כָּל זֶה, לֹא תַקֵּן אֲלֹא
רְאִיָּה, שֶׁהָיוּ רוֹאִים בְּנַחֵשׁ וְחַיִּין, אֲבָל לֹא
נִקְדַּשׁ שְׂמָא בַּמַּיִם וְאֶשְׁתָּאֵר חֶסֶר מִהַשְׂאֵר.
וְתַקְנַת בְּרָאִיָּה, (דברים ל"ב) עָלָה אֶל הַר הָעֵבְרִים
וּרְאָה, הַנֶּגֶד רוֹאֶה בְּעֵינֶיךָ וְשָׁמָּה לֹא תַעֲבֹר
(במדבר כ"ז) וְרָאִיתָ אוֹתָהּ וְנִאֲסַפְתָּ אֶל עַמִּיךָ. תָּא
חֲזִי דְאֲפִילוּ רְאִיָּה כִּיִּן דְּעֵבֵד רְאִיָּה, בְּהָאִי
אֲשָׁלִים לִיָּה רְאִיָּה, אֲבָל לֹא אֲשָׁלִים שְׂמָא
בַּמַּיָּא כְּמוֹ שְׂאֵר כָּל שְׂמָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק בְּשַׁעַה דְּאָמַר קְדָשָׁא בְּרִיךְ
הוּא, (במדבר כ) לִכְן לֹא תְבִיאוּ. אָמַר מֹשֶׁה,
הָאִי חֲזִיָּא לְתַקְלָא עַלְמָא הוּוּ. אָמַר לִיָּה
מֹשֶׁה, לָאו הַכִּי, דִּינָא לְחַיִּיבִיָּא וְחַיִּין לְמֵאֲרִי
קְשׁוּט, בְּאוֹתָהּ שַׁעַה דְּכְתוּב (במדבר כ) וּרְאָה אוֹתוֹ
וְחִי יָדַע מֹשֶׁה דְּרָכָיו וְהִצְדִּיק עָלָיו אֶת הַדִּין.
פֶּתַח וְאָמַר, (דברים ל"ב) הַצּוּר תַּמִּים פְּעָלוֹ, דָּא
הוּא צוּר דְּקֶאֱמַרִינָן (דברים ל"ב) אֵל אֲמוֹנָה וְאִין
עוֹל דְּכְתוּב, וּרְאָה אוֹתוֹ וְחִי. וְכְתוּב (שמואל ב' כ"ב)
הָאֵל תַּמִּים דְּרָכּוֹ.

אָמַר ר' חֲזִיָּא וְהָא תְנִינָן, אֵל, גְּזֵרַת רַחֲמִי
הוּא כְּמָה דְאֶתָּה אָמַר (במדבר כ"ג) אֵל
(במדבר כג) אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם, (שמות לד) אֵל רַחוּם וְחַנוּן. אָמַר לוֹ, לֹא כָךְ, שֶׁלְּמַדְנוּ, שׁוֹלֵט רַחֲמִים

על הדין. אל לכדו וכלת היתה לו
והרשות היתה שלו. מה היכלת?
שליטה של אל, התחזקה גזרה
שלו, כמו שנאמר (בראשית לא) יש
לאל ידי, ורשות שלו וכלת של
עין רעה, כמו שנאמר יש לאל
ידי. אמר לו, והרי כתוב (דברים י)
האל הגדל הגבר. אל גדול נוצח,
אל לכדו נוצח. וכתוב (שם לב)
הצור תמים פעלו כי כל דרכיו
משפט. זה צור (שם) אל אמונה
ואין עול. זה נחש עלי צור.

נחור לדברים הראשונים. וכתוב
(איוב ח) האל יעות משפט, חס
ושלום?! אמר רבי אלעזר, זהו
שכתוב (תהלים פה) אשמעה מה
ידבר האל וגו'. (שמות ד) וישלח ידו
ויחזק בו ויהי למטה בכפו, כמו
שנאמר (דברים כז) מטה משפט.
מטה כלפי חסד.

אמר רבי יוסי, שני מטות היו,
אחד של משה ואחד של הקדוש
ברוך הוא. מהיכן לומדים?
שכתוב (שמות ד) ומטה האלהים.
ששנינו, בשעה שהיה נוטל משה
המטה ברשותו, היה כאלו שלו.
זהו שכתוב (שם) ויקח משה את
מטה האלהים בידו. פיון שאמר
ויקח משה, איני יודע שלקחו
בידו? אלא מהו בידו? ברשותו,
ביכלתו.

ואמר רבי יוסי, ברשותו של משה
היה עד שהוקם המשפן. פיון
שהוקם המשפן, חזר המטה לפני
העדות, ומשה היה נוטלו לעשות
בו נסים. זהו שכתוב (במדבר כ)
משה את המטה מלפני ה'. פיון
שלקחו הרי הוא ברשותו וכשלו
היה.

אמר רבי יהושע, אותו המטה
של סנפירינון היה, ומששת ימי
בראשית נברא, כמו ששנינו,

מוציאם ממצרים, (שמות ל"ד) אל רחום וחנון.
אמר ליה, לאו הכי. דתנינן, שליט רחמי על
דינא, אל בלחודוי יכולת הוה ליה ורשותיה
הוה דיליה. מאי יכולת, שולטנותא דאל,
אתגבר גזירה דיליה. כמה דאת אמר, (בראשית
ל"א) יש לאל ידי, ורשותא דיליה יכולת דעינא
בישא. כמה דאת אמר יש לאל ידי. אמר ליה,
והא כתיב (דברים י) האל הגדל הגבר, אל גדול
נצחא, אל בלחודוי נצחא. וכתיב (דברים ל"ב)
הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט. הא
צור (דברים ל"ב) אל אמונה ואין עול, הא נחש עלי
צור.

נהדר למילי קדמאי, וכתיב (איוב ח) האל יעות
משפט, חס ושלום. אמר רבי אלעזר
היינו דכתיב (תהלים פ"ה) אשמעה מה ידבר האל
וגו'. (שמות ד) וישלח ידו ויחזק בו ויהי למטה
בכפו, כמה דאת אמר (דברים כ"ז) מטה משפט,
מטה כלפי חסד.

אמר רבי יוסי שני מטות היו, אחד של משה
ואחד של הקדוש ברוך הוא. מאי
משמע, דכתיב (שמות ד) ומטה האלהים.
בשעה שהיה נוטל משה המטה ברשותו, היה
כאלו שלו. הדין הוא דכתיב (שמות ד) ויקח
משה את מטה האלהים בידו, פיון דאמר
ויקח משה, איני יודע שלקחו בידו. אלא מהו
בידו, ברשותו ביכלתו.

ואמר רבי יוסי ברשותו של משה היה, עד
שהוקם המשפן. פיון שהוקם המשפן,
חזר המטה לפני העדות ומשה היה נוטלו
לעשות בו נסים. הדין הוא דכתיב (במדבר כ)
משה את המטה מלפני ה', פיון שלקחו הרי
הוא ברשותו ופשוטו היה.

אמר ר' יהושע, אותו המטה של סנפירינון היה, ומששת ימי בראשית

וְהַמְּכַתֵּב, וְהַמְּטָה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, שֶׁל עֵץ הָיָה. מִי שָׁאֵמַר שֶׁל סַנְפִירִינוֹן הָיָה - שְׁכַתוֹב (יחזקאל א) כְּמֵרָאָה אַבְּן סַפִּיר דְּמוּת כֶּסֶף, וְכַתוּב (שמות ד) מֵטָה הָאֱלֹהִים. וְמִי שָׁאֵמַר שֶׁל עֵץ הָיָה - שְׁכַתוֹב (שם טו) וַיֹּרְהוּ ה' עֵץ וְגו' שֶׁם שֶׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נִסְהוּ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִכָּאֵן הָרִי חֶק וּמִשְׁפָּט לַעֲשׂוֹת נִסִּים, חֶק וּמִשְׁפָּט. נֶחֱשׁ עָלֵי צוּר - שְׁכַתוֹב (משלי ל) נֶחֱשׁ עָלֵי צוּר. וְשֵׁם נִסְהוּ מְשׁוּם שְׁכַתוֹב (שמות טו) וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם.

דְּבַר אַחַר, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִכָּאֵן וּלְהֵלָאָה חֶק וּמִשְׁפָּט, שֶׁלֹּא יֵהָא נֶקְדָּשׁ אֶלָּא בְּמִים שְׁנִמְתְּקוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתוּב כִּי מַרִּים הֵם. מִכָּאֵן שְׁנִינּוּ, יֵשׁ מַיִם עֲכוּרִים וַיֵּשׁ מַיִם צְלוּלִים, יֵשׁ מַיִם מַרִּים וַיֵּשׁ מַיִם מְתוּקִים. וַיִּצְעַק אֵל ה' - לְמָה צָעַק? מִכָּאֵן שֶׁהָיָה בְּצַעַר בְּאוֹתָהּ שַׁעָה. אָמַר לוֹ: מִשָּׁה, הַנְּחַשׁ שְׁנֵהֲפֹךְ בִּסְנֵה, עֲכָשׁוּ אֲצִטְרֹךְ לְחַקֵּק אוֹתוֹ בְּצוּר. וְשִׁנְיָהֶם עֲמָדוֹ עַל הַמַּיִם הַמַּרִּים. וְאוֹתָהּ שַׁעָה נֶחֱקַק צוּר בְּנֶחֱשׁ שֶׁהָיָה בּוֹ קֶדֶם. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (שם) שֶׁם שֶׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט.

בְּאִשֶּׁר בָּא רַבִּי אַבְּא, בָּאוּ שְׁאֵלוּ לְפָנָיו. אָמַר לְהֶם, יָפָה אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וְכַף הוּא, וְאֲנִי צְרִיף לְגִלּוֹת סוּד הַעֲנִיָּן, וְהָרִי רְאִינוּ שְׂרַבִּי יְהוּדָה גְּלָה אוֹתוֹ. אֶלָּא אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה: מִשָּׁה, עָתָה בְּמִצְרַיִם הָיָה הַמְּטָה שֶׁל אֶהְרֹן לְדַחּוֹת הַקֵּשׁ הַשּׁוֹלֵט עַל יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם. אֲבָל כְּשִׁיבְיָאוּ מִמִּצְרַיִם, כְּמָה מִקְטָרְגִי מְזַמְנֵי עַל יִשְׂרָאֵל לְדַחּוֹתָם בֵּינֵם, כְּמָה מַיִם מַרִּים נִזְדַּמְנוּ וְקִטְרָגוּ.

בָּאוּ לָיִם, בָּא רַהֵב שָׂרוֹ שֶׁל מִצְרַיִם וְשֶׁל יָם אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה הָרֵם וּנְטָה יָדָּהּ. כִּיּוֹן דְּאָמַר הָרֵם אֶת מִטְּהָ מַהוּ וּנְטָה

נְבִרָא. כְּמָה דְתַנִּינָן וְהַמְּכַתֵּב וְהַמְּטָה. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, שֶׁל עֵץ הָיָה. מִאֵן דְּאָמַר שֶׁל סַנְפִירִינוֹן הָיָה, דְּכַתִּיב (יחזקאל א) כְּמֵרָאָה אַבְּן סַפִּיר דְּמוּת כֶּסֶף, וְכַתִּיב (שמות ד) מֵטָה הָאֱלֹהִים. וּמִאֵן דְּאָמַר שֶׁל עֵץ הָיָה, כְּדַכַּתִּיב (שמות ט"ו) וַיֹּרְהוּ ה' עֵץ וְגו' שֶׁם שֶׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט וְשֵׁם נִסְהוּ. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִכָּאֵן הָרִי חֶק וּמִשְׁפָּט לַעֲשׂוֹת נִסִּים, חֶק וּמִשְׁפָּט. נֶחֱשׁ עָלֵי צוּר דְּכַתִּיב (משלי ל) נֶחֱשׁ עָלֵי צוּר. וְשֵׁם נִסְהוּ מְשׁוּם דְּכַתִּיב (שמות ט"ו) וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם.

דְּבַר אַחַר, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִכָּאֵן וּלְהֵלָאָה חֶק וּמִשְׁפָּט שֶׁלֹּא יֵהָא נֶקְדָּשׁ אֶלָּא בְּמִים שְׁנִמְתְּקוּ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כְּתִיב, כִּי מַרִּים הֵם מִכָּאֵן שְׁנִינּוּ, יֵשׁ מַיִם עֲכוּרִים וַיֵּשׁ מַיִם צְלוּלִים, יֵשׁ מַיִם מַרִּים וַיֵּשׁ מַיִם מְתוּקִים. וַיִּצְעַק אֵל ה' לְמָה צָעַק, מִכָּאֵן שֶׁהָיָה בְּצַעַר בְּאוֹתָהּ שַׁעָה. אָמַר לוֹ, מִשָּׁה הַנְּחַשׁ שְׁנֵהֲפֹךְ בִּסְנֵה עֲכָשׁוּ אֲצִטְרֹךְ לְחַקֵּק לִיהָ בְּצוּר, וְתַרְוִיבֵיהּ עֲמָדוֹ עַל הַמַּיִם הַמַּרִּים. וְאוֹתָהּ שַׁעָה אֶתְחַקֵּק צוּר בְּנֶחֱשׁ שֶׁהָיָה בּוֹ קוֹדֶם. הַדָּא הוּא דְכַתִּיב (שמות ט"ו) שֶׁם שֶׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט.

בְּד אֶתָּא ר' אַבְּא, אָתוּ שְׁאִילוּ קָמִיהּ. אָמַר לְהוּ שְׁפִיר קָאֵמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָכִי הוּא, וְאֲנֵא אִיצְטְרִיף לְגִלְאָה רְזָא דְמִלָּה, וְהָא חֲזִינָא דְרַבִּי יְהוּדָה גְּלִי לָהּ. אֶלָּא אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה, מִשָּׁה הַשְׁתָּא בְּמִצְרַיִם, הָיָה הַמְּטָה שֶׁל אֶהְרֹן לְדַחּוֹת הַקֵּשׁ הַשּׁוֹלֵט עַל יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם. אֲבָל כְּשִׁיבְיָאוּ מִמִּצְרַיִם, כְּמָה מִקְטָרְגִי מְזַמְנֵי עַל יִשְׂרָאֵל לְדַחּוֹתָם בֵּינֵם, כְּמָה מַיִם מַרִּים נִזְדַּמְנוּ וְקִטְרָגוּ.

בָּאוּ לָיִם, בָּא רַהֵב שָׂרוֹ שֶׁל מִצְרַיִם וְשֶׁל יָם אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמִשָּׁה הָרֵם וּנְטָה יָדָּהּ. כִּיּוֹן דְּאָמַר הָרֵם אֶת מִטְּהָ מַהוּ וּנְטָה

את ידך, אלא הרים את מטך נגד רהב שרו של מצרים. באו למרה, כמה מים מרים נזדמנו אצלם ונצטער משה וצעק. הָדָא הוּא דְכְתִיב (שמות ט"ו) וַיִּצְעַק אֶל ה'. אמר ליה קדשא ברין הוא. משה, הרי לך עצה בזה. השלף המטה אצלם ויתחקק נחש עלי צור, שניהם ביחד, ויצולו. הָדָא הוּא דְכְתִיב (שם) וַיֹּרְהוּ ה' עַץ וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם. וכתוב (שמות ט"ו) שם שם לו חק ומשפט, נחש עלי צור. ושם נסוהו, עטרהו בנסים אמר הקדוש ברוך הוא מִכָּאן וּלְהֵלְאָה הָרִי לָךְ שַׁיְעֲמֹד אֶצֶל הַמַּיִם הָרִי לָךְ לְהִתְקַדֵּשׁ שְׁמִי בַּמַּיִם.

בשבאו לאילם, באו המים לקטרג בהם. אמר הקדוש ברוך הוא, במקום הזה אין צריך מטה. הרי יעקב שהוא אילן בשבעים נפש והוא שבעים תמרים ושתים עשרה עינות מים, שנים עשר שבטים בשבעים עמודים ושנים עשר שבטים. כמה דאת אמר (ישעיה א) כִּי יִבְשׂוּ מְאִילִים אֲשֶׁר חִמְדִּיתֶם. מיד, ויחנו שם על המים במקום הזה שנקרא אילן, והוא אילם, ומשמע דכתיב שם לו ולא במקום אחר ושם שלטו בני ישראל על המים ולא הוצרך המטה. מִכָּאן וּלְהֵלְאָה אֵינְצִטְרִיךְ הַמַּטֵּה, בנחש עלי צור אצל המים.

באו לחורב באו המים לקטרג, אמר לו הקדוש ברוך הוא, (שמות ט"ז) וְהִפִּיתָ בַצּוּר, הַמַּטֵּה אֵינְצִטְרִיךְ הִכָּא וְהִפִּיתָ לְאֱלוֹ בְּאוֹתוֹ צוּר וְלֹא בְּנַחֲשׁ. אמר משה יתיר איצטרין הכא,

בנחש. אמר משה, יותר צריך כאן, אני רואה מים שרוצים לשטף. מדוע? (שם) הַנְּגִי עֲמֹד לַפְּנֵיךְ שֵׁם עַל הַצּוּר בְּחֹרֵב וְהִפִּיתָ בַצּוּר. אמר הקדוש ברוך הוא למשה: עדין במריבה עתידין המים

כיון שאמר הרים את מטך, מהו ונטה את ידך? אלא הרים את מטך נגד רהב שרו של מצרים. באו למרה - כמה מים מרים נזדמנו אצלם ונצטער משה וצעק, זהו שכתוב (שמות טו) וַיִּצְעַק אֶל ה'. אמר לו הקדוש ברוך הוא: משה, הרי לך עצה בזה - השלף המטה אצלם ויתחקק נחש עלי צור, שניהם ביחד, ויצולו. זהו שכתוב (שם) וַיֹּרְהוּ ה' עַץ וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם. עץ, כמו שנאמר (קהלת יא) מְקוֹם שִׁיפֹל הָעֵץ, שְׁהוּא עֵצָה, וַיִּשְׁלַף אֶל הַמַּיִם. וכתוב (שמות טו) שֵׁם שֵׁם לוֹ חֶק וּמִשְׁפָּט, נַחֲשׁ עַלֵי צוּר. וְשֵׁם נִסְהוּ, עֲטָרְהוּ בְּנִסִּים. אמר הקדוש ברוך הוא: מִכָּאן וּלְהֵלְאָה הָרִי לָךְ שַׁיְעֲמֹד אֶצֶל הַמַּיִם, הָרִי לָךְ לְהִתְקַדֵּשׁ שְׁמִי בַּמַּיִם.

בשבאו לאילם - באו המים לקטרג בהם. אמר הקדוש ברוך הוא: במקום הזה אין צריך מטה. הרי יעקב שהוא אילן בשבעים נפש, והוא שבעים תמרים, ושתים עשרה עינות מים, שנים עשר שבטים בשבעים עמודים ושנים עשר שבטים, כמו שנאמר (ישעיה א) כִּי יִבְשׂוּ מְאִילִים אֲשֶׁר חִמְדִּיתֶם. מיד - ויחנו שם על המים במקום הזה שנקרא אילן, והוא אילם. ממשמע שכתוב על המים, ומשמע שכתוב שם שם לו חק ומשפט, ולא במקום אחר, ושם שלטו בני ישראל על המים ולא הוצרך המטה. מִכָּאן וּלְהֵלְאָה אֵינְצִטְרִיךְ הַמַּטֵּה בְּנַחֲשׁ עַלֵי צוּר אֶצֶל הַמַּיִם.

באו לחורב - באו המים לקטרג. אמר לו הקדוש ברוך הוא, (שמות ט"ז) וְהִפִּיתָ בַצּוּר. המטה נצרך כאן, והפית לאלו באותו צור, ולא בנחש. אמר משה, יותר צריך כאן, אני רואה מים שרוצים לשטף. מדוע? (שם) הַנְּגִי עֲמֹד לַפְּנֵיךְ שֵׁם עַל הַצּוּר בְּחֹרֵב וְהִפִּיתָ בַצּוּר. אמר הקדוש ברוך הוא למשה: עדין במריבה עתידין המים

לְקַטְרַג יוֹתֵר, שֶׁהֵם מִים עֲכוּרִים, רָעִים וְזוֹדוּנִים, וְיִזְדוּגוּ בָהֶם יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוּי לְעֵינֵיהֶם. וְאוֹתָהּ שָׁעָה נֶצְרַף הַמָּטָה וְהַתִּיר עֲלֵיהֶם הַנְּחָשׁ בְּגִלּוּי לְעֵינֵיהֶם, וְיִתְקַדֵּשׁ שָׁמִי. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (במדבר כז) לְהַקְדִּישְׁנִי בְּמִים לְעֵינֵיהֶם. מֵהוּ לְעֵינֵיהֶם? דָּבָר שֶׁנִּזְדוּגוּ בָהֶם בְּגִלּוּי.

בֵּא רֵאָה, כִּפֹּךְ רֵאָה דוֹר, שְׁפָתוֹב (תהלים קכד) לִוְלִי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עֲלֵינוּ אָדָם. זֶה פָּרְעָה. (שם) אָזִי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמִּים הַיִּזְדוּנִים, כִּמּוֹ שְׁאֲמָרְנוּ. וְכַתוּב (שם) נַפְשֵׁנוּ כִּצְפוּר נִמְלָטָה מִפֶּחַ יוֹקְשִׁים.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, מָה רֵאָה מִשָּׁה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁלֵא עָשָׂה בְּנִחְשׁ? אֵלֶּא יִשְׂרָאֵל הָיוּ דוֹחֲקִים לְמֹשֶׁה, תָּנָה לָנוּ מִים. נִתְיַעֵץ וְאָמַר, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר לִי עָמַד בְּנִחְשׁ, וְאָנִי רוֹאֶה שְׁאִין גְּזֵרָה לְנִחְשׁ בְּמִים, אֵלֶּא בְּעֶפֶר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, מִכָּאֵן (בראשית א) וְעֶפֶר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ, מִשְׁמַע שְׁעֶפֶר יֹאכַל כָּל יְמֵיו, אֲבָל לֹא בְּמִים. וְיִשְׂרָאֵל דוֹחֲקִים לִי, וְאִף עַל גַּב שִׁיעֵשָׂה נֶס, לֹא יַעֲשֶׂה בְּמִקוּם זֶה, אֵלֶּא יִחַקֵּק בְּעֶפֶר וְלֹא בְּמִים, שְׁפָתוֹב (שמות ד) וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנִחְשׁ. וְצוּר בְּזָה נִחַקֵּק בְּמִים בְּמִרָה, וְכִבֵּר עָשָׂה נֶס בְּזָה שֶׁנַּעֲשָׂה בְּזֶמֶן אַחֵר, שְׁפָתוֹב (במדבר כ) וַיִּף אֶת הַסֵּלַע בְּמַטְהוּ פְּעָמִים. אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: מֹשֶׁה, (במדבר כ) יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישְׁנִי, שֶׁחֲשַׁבְתֶּם שְׁלֵא יִכּוֹל הַנְּחָשׁ בְּמִים, (שם) לָכֵן לֹא תִבְיֹאוּ: מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהָיָה חֲקוּק

אֲנֵא חָמֵי מִים דְּבַעֲיִין לְשִׁטְפָה. אֲמַאי, (שמות ט"ז) הַנְּנִי עוֹמֵד לְפָנֶיךָ שֶׁם עַל הַצּוּר בְּחוּרֵב וְהַפִּיתָ בְּצוּר. אָמַר הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמֹשֶׁה, עֲדִין בְּמַרְיָבָה עֲתִידִין הַמִּים לְקַטְרַג יוֹתֵר, שֶׁהֵם מִים עֲכוּרִים רָעִים וְזוֹדוּנִים וְיִזְדוּגוּ בָהֶם יִשְׂרָאֵל בְּגִלּוּי לְעֵינֵיהוֹן. וְאוֹתָהּ שָׁעָה אִיצְטְרִיף הַמָּטָה וְהַתִּיר עֲלֵיהֶם הַנְּחָשׁ בְּגִלּוּי לְעֵינֵיהֶם, וְיִתְקַדֵּשׁ שָׁמִי. הֲדָא הוּא דְכַתְיֵב, לְהַקְדִּישְׁנִי בְּמִים לְעֵינֵיהֶם. מֵהוּ לְעֵינֵיהֶם, דָּבָר שֶׁנִּזְדוּגוּ בָהֶם בְּגִלּוּי.

הָא חֲזִי, הָכִי חֲמָא דוֹר. דְּכַתְיֵב, (תהלים קכ"ד) לִוְלִי ה' שֶׁהָיָה לָנוּ בְּקוּם עֲלֵינוּ אָדָם, זֶה פָּרְעָה. (תהלים קכ"ד) אָזִי עָבַר עַל נַפְשֵׁנוּ הַמִּים הַיִּזְדוּנִים פְּדָא מְרִינָן, וְכַתְיֵב (תהלים קכ"ד) נַפְשֵׁנוּ כִּצְפוּר נִמְלָטָה מִפֶּחַ יוֹקְשִׁים.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, מָה רֵאָה מִשָּׁה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה שְׁלֵא עָשָׂה בְּנִחְשׁ, אֵלֶּא יִשְׂרָאֵל הָיוּ דוֹחֲקִים לְמֹשֶׁה, תָּנָה לָנוּ מִים, נִתְיַעֵץ וְאָמַר. קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָמַר לִי, עָמוּד בְּנִחְשׁ וְאֲנֵא חָמֵי דֵאִין גְּזֵרָה לְנִחְשׁ בְּמִים אֵלֶּא בְּעֶפֶר.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה מִהֲכָא, (בראשית ג) וְעֶפֶר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ מִשְׁמַע דְּעֶפֶר יִיכּוֹל כָּל יוֹמוֹי, אֲבָל לֹא בְּמִיא. וְיִשְׂרָאֵל דְּחַקִּין לִי, וְאִף עַל גַּב דִּיתַעֲבִיד נִיסָא, לֹא יִתַּעֲבִיד בְּאַתְרָא דָא, אֵלֶּא אֶתְחַקֵּק בְּעֶפְרָא וְלֹא בְּמִיא. דְּכַתְיֵב (שמות ד) וַיִּשְׁלַכְהוּ אֶרְצָה וַיְהִי לְנִחְשׁ. וְצוּר בְּזָה אֶתְחַקֵּק בְּמִיא בְּמִרָה, וְכִבֵּר עָבַד נִיסָא בְּהָאִי, דְּאֶתְעִבִיד זְמָנָא אַחְרָא. דְּכַתְיֵב, (במדבר כ) וַיִּף אֶת הַסֵּלַע בְּמַטְהוּ פְּעָמִים. אָמַר לִיָּה קַדְשָׁא בְּרִיךְ

הוּא, מֹשֶׁה (במדבר כ) יַעַן לֹא הֶאֱמַנְתֶּם בִּי לְהַקְדִּישְׁנִי, דְּחֲשַׁבְתוּן דְּלֹא יִכּוֹל נִחְשׁ בְּמִים. (במדבר כ) לָכֵן לֹא תִבְיֹאוּ. (עד כאן מִהַשְׁמַטוֹת).

מֵאִי טַעְמָא. מִשּׁוֹם דְּמַחֲקָא בְּנַסִּין הָוָה, וְשָׁמָא קַדִּישָׁא עַלָּאָה רְשִׁימָא בִּיהַ.

בנפסים, וְרָשׁוּם בּוֹ הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ
הַעֲלִיזוּן. בַּתְּחִלָּה לְנַחֵשׁ, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כט) דִּרְךָ נַחֵשׁ עָלַי צוּר.
נַחֵשׁ, הֲרִי נֹדֵעַ שְׁמַעוֹרֵר צוּר. (ונֶאֱמַר
צוּר) בְּאִיזוֹהַ מְקוֹם הַתְּגָלָה? כִּי אֵין
הוּא הַתְּגָלָה, שְׁפָתוֹב הַנְּנִי עִמָּד
לְפָנֶיךָ שֵׁם עַל הַצּוּר. וּמָה זֶה צוּר?
כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דברים לב) הַצּוּר תָּמִים
פָּעֵלוּ. וְשֵׁם יָדַע מֹשֶׁה אֵיךְ עֹמֵד
נַחֵשׁ עָלַי צוּר. וְהֲרִי בְּאַרְנוֹ אֶת
הַדְּבָרִים.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם הִזְיָה הַכְּתוּב
שׁוֹתֵק - יָפָה שְׁאַלְתָּ. אֲלֵא הֲרִי
כְּתוּב, וְהִפְתִּי בְּצוּר וְיִצְאוּ מִמֶּנּוּ
מַיִם. אָמַר לוֹ, וְדַאי כִּף הוּא, שְׁאִין
לָךְ כָּל שֵׁם וְשֵׁם מְאוֹתָם שְׁמוֹת
קְדוּשִׁים שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
שְׁלֵא עוֹשֶׂה נְסִים וּגְבוּרוֹת וּמוֹצִיא
כָּל מָה שְׁצָרֶיךָ לְעוֹלָם, כָּל שֶׁפֶן
לְהוֹצִיא כִּי אֵין מַיִם.

אָמַר לוֹ, אִם כִּף, הֲרִי כְּתוּב הֵן
הַכָּה צוּר וְיִזְוּבוּ מַיִם. מִי מִכָּה אֶת
שְׁמוֹ? אָמַר לוֹ, פְּטִישׁ חֲרִיף יָדוּעַ
בְּהַכְּאוֹתָיו, וְאַתָּה שׁוֹאֵל אֶת זֶה?
אֲלֵא בֵּא רְאָה, בְּכָל מְקוֹם צוּר זֶה
גְּבוּרָה, וּכְשֶׁרוּצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְהַפּוֹת אוֹ לְהַלְקוֹת,
מִתְעוֹרֵרֵת גְּבוּרָה זוֹ, וְאוֹתָהּ
הַגְּבוּרָה מִכָּה וּמְלָקָה. וְזֶהוּ הַכְּתוּב
(תהלים עח) הֵן הַכָּה צוּר וְיִזְוּבוּ מַיִם.
וְאִם לֹא שְׁמַתְעוֹרֵר צוּר וּמְלָקָה
בְּמְקוֹם שְׁצָרֶיךָ - לֹא נֹכְעִים מַיִם.
אָמַר לוֹ, אִם כִּף, הֲרִי כְּתוּב (דברים
לב) צוּר יִלְדֶךָ תִּשִׁי. וְשֶׁנִּינוּ, מָה זֶה
תִּשִׁי? כְּלוֹמַר הַחֲלֵשֶׁת אוֹתוֹ. אָמַר
לוֹ, וְדַאי כִּף זֶה, שְׁאֵלְמָלֵא יָדְעוּ
הַרְשָׁעִים שֶׁהַצּוּר הַזֶּה עֲתִיד
לְהַתְעוֹרֵר כְּנֶגְדָם וְלְהַלְקוֹת אוֹתָם,
יִמְנְעוּ מִלְּחַטֵּא לְפָנָיו, אֲלֵא חֲלֵשׁ
הוּא בְּעֵינֵיהֶם, הוֹאִיל וְאִינָם
מִתְבַּוְּנִים בּוֹ וְלֹא מִסְתַּפְּלִים
בְּדַרְכֵיהֶם (בכסאותיהם), וְעַל זֶה צוּר
יִלְדֶךָ תִּשִׁי.

בְּקִדְמִיתָא נַחֵשׁ, כְּמָה דְאַתְמַר, (משלי ל) דִּרְךָ
נַחֵשׁ עָלַי צוּר. נַחֵשׁ, הָא אֲתִידַע דְאַתְעַר
צוּר. (נ"א וְאַתְמַר צוּר) בְּאֵין אֲתֵר אֲתַגְּלִי, הַכָּא
אֲתַגְּלִי דְכְּתִיב הַנְּנִי עֹמֵד לְפָנֶיךָ שֵׁם עַל
הַצּוּר. וּמֵאֵין צוּר. כְּמָה דְאַתְ אָמַר (דברים לב)
הַצּוּר תָּמִים פָּעֵלוּ, וְתִמְן יָדַע מֹשֶׁה הֵיךְ
קָאִים נַחֵשׁ עָלַי צוּר. וְהָא אוֹקִימָנָא מְלִי.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי לִישְׁתִּיק קָרָא יְאוֹת
שְׁאִילְתָּא. אֲלֵא הָא כְּתִיב, וְהִפְתִּי
בְּצוּר וְיִצְאוּ מִמֶּנּוּ מַיִם. אָמַר לִיה, וְדַאי הֲכִי
הוּא, דְלִית לָךְ כָּל שְׁמָא וְשְׁמָא, מְאִינוּן
שְׁמֵהֶן קְדִישִׁין דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, דְלֵא
עָבַד נְסִין וּגְבוּרָאן, וְאַפִּיק כְּלָא דְאַצְטְרִיךְ
לְעֵלְמָא, כָּל שֶׁפֶן לְאַפְקָא הַכָּא מִיָּא.

אָמַר לִיה, אִי הֲכִי, הָא כְּתִיב, (תהלים עח) הֵן
הַכָּה צוּר וְיִזְוּבוּ מַיִם. מֵאֵין מְחִי
לְשִׁמְיָה. אָמַר לִיה, פְּטִישָׁא חֲרִיפָא, בְּקִטְרוּי
יָדִיעַ, וְאַתְ שְׁאִיל דָּא. אֲלֵא תָא חֲזִי, בְּכָל
אֲתֵר צוּר גְּבוּרָה, וְכַד בְּעִי קְדִשָׁא בְרִיךְ הוּא
לְמַחָה, אוֹ לְאַלְקָהָה, אֲתַעַר גְּבוּרָה דָּא
וְהָהוּא גְבוּרָה מְחִי וְלָקִי, וְדָא הוּא דְכְּתִיב,
הֵן הַכָּה צוּר וְיִזְוּבוּ מַיִם. וְאִי לָאו דְאַתְעַר
צוּר, וְלָקִי בְּאַתְרֵי דְאַצְטְרִיךְ, לֹא נְבִיעִין מִיָּא.
אָמַר לִיה, אִי הֲכִי, הָא כְּתִיב, (דברים לב) צוּר
יִלְדֶךָ תִּשִׁי. וְתַנְיִן מְאִי תִשִׁי, כְּלוֹמַר

חֲלֵשֶׁת לִיה. אָמַר לִיה וְדַאי הֲכִי הוּא,
דְאַלְמָלִי יִנְדְעוּן חֲזִיבִיָּא, דְהָאִי צוּר זְמִינָא
לְאַתְעַרָא לְקַבְלֵייהוּ, וְלְאַלְקָהָה לֹון, יִמְנְעוּן
מִלְמִיחָב קָמִיָּה, אֲלֵא חֲלֵשָׁא אִיָּהִי
בְעֵינֵייהוּ, הוֹאִיל וְלֹא מִסְתַּפְּלִי בָּהּ, וְלֹא
מִסְתַּפְּלִי בְּאַרְחֵייהוּ (ס"א בכרסויהו) וְעַל דָּא צוּר
יִלְדֶךָ תִּשִׁי.

רבי אבא אמר, יש צור ויש צור. מצד הצור העליון יוצא צור אחר. ומה זה צור העליון? צור של כל הצורים. ומהו? אותו שהוליד את ישראל, שכתוב צור ילדך תשי. שהרי מצד של הצור העליון שלמעה יוצא צור אחר. מצד האם יוצאת גבורה.

וזה הולך כמו מה שאמר רבי אלעזר. כתוב (תהלים קו) מי ימלל גבורות ה'. מה זה גבורות ה'? להכליל את האם העליונה של הכל. שאף על גב שאינה דין, נמצא מצדה, שהרי הגבורה נמצאת מצדה, ולכן נקראת הצור העליון. (דברים לב) ותשפח אל מחלףך - זה אור של אבא. מה הוא? חסד עליון, שהוא אור של אבא.

עוד אמר רבי אבא, מים בכל מקום, הרי ידוע, והקדוש ברוך הוא מתעורר בצור הזה להוריק מים, שהרי לא ראוי ואלא מגדלה, וזהו אור ונס של הקדוש ברוך הוא, ועל זה שבת דוד ואמר, (תהלים קיד) ההפכי הצור אגם מים וגו'. ומשמע ההפכי, שהרי אין דרך הצור בכך.

ועל זה בצור העליון הוציא מים ממקום שלמטה. ומה שמו של אותו שלמטה? סלע, שכתוב והוצאת להם מים מן הסלע. ובמה הוציא הסלע הזה מים? בכח הצור שלמעה.

רבי שמעון אמר, הצור תמים פעלו, מה משמעו של הצור תמים פעלו? שהתהפך הצור לעשות פעלו של תמים. ומיהו התמים? אברהם, שכתוב בו (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים. וזהו ההפכי הצור אגם מים, ומשמע תמים פעלו, וזה אברהם.

בשעה זו הופך הצור לתמים.

רבי אבא אמר, אית צור, ואית צור, מסטרא דצור עלאה, נפק צור אחרא. ומאי צור עלאה. צור דכל צורים. ומאי איהו, ההוא דאולידת לישראל, דכתיב צור ילדך תשי. דהא מסטרא דצור עלאה דלעילא, נפקא צור אחרא. מסטרא דאימא, נפקא גבורה.

ואזלא הא כהא דאמר רבי אלעזר, כתיב (תהלים קו) מי ימלל גבורות יי'. מאי גבורות יי'. לאכללא אימא עלאה דכלא, דאף על גב דלאו איהי דינא, מסטרהא אשתכח, דהא מסטרהא (דף ט"ד ע"ב) גבורה אשתכח, ובגיני כך צור עלאה אקרי. (דברים לב) ותשפח אל מחלףך, דא נהירו דאבא. מאי ניהו. חסד עלאה, דאיהו נהירו דאבא.

הו אמר רבי אבא, מים בכל מקום, הא ידיעא, וקודשא בריך הוא בהאי צור אתער לארקא מיא, דהא לא אתחזי, (אלא מגדולה) ודא הוא את וניסא דקודשא בריך הוא. ועל דא שבת דוד ואמר, (תהלים קיד) ההפכי הצור אגם מים וגו'. ומשמע ההפכי, דהא לאו ארחוי דצור בכך.

ועל דא, בצור עלאה, אפיק מיא מאתר דלתתא. ומה שמייה דההוא דלתתא. סלע. דכתיב, (במדבר כ) והוצאת להם מים מן הסלע. ובמה אפיק האי סלע מיא. בחילא דצור דלעילא.

רבי שמעון אמר, (דברים לב) הצור תמים פעלו מאי משמע הצור תמים פעלו. דאתהפך צור, למעבד פעלו דתמים. ומאי איהו. אברהם. דכתיב ביה (בראשית יז) התהלך לפני והיה תמים. ודא הוא ההפכי הצור אגם מים, ומשמע תמים פעלו, ודא אברהם.

בשעתא דא, אתהדר הצור, תמים. בשעתא

בשעה שניה אחרת, כשרצה
וכשנענשו משה להוציא מים בצור
הזה, בחטאי ישראל לא חזר
לתמים כמו בהתחלה. באותו זמן
התרעם משה ואמר, צור ילדך
תשי. כלומר, החלשת אותו ממה
שהיה בתחלה, שבשבילך לא
נמצא עכשו תמים, ונעשה וכו' דין,
מה שלא היה בימי ילדך, כלומר
עלומיך.

אמר רבי אבא, מה זה שכתוב
ה'יש ה' בקרבנו אם אין? וכי היו
ישראל טפשים שלא ידעו דבר
זה, והרי ראו שכינה לפנייהם
וענני כבוד עליהם, שמקיפים
אותם, והם אומרים ה'יש ה'
בקרבנו אם אין? אנשים שראו
את זיו כבוד מלכם על הים,
ולמדנו שראתה שפחה על הים
מה שלא ראה יחזקאל, הם נמצאו
טפשים ואמרו ה'יש ה' בקרבנו
אם אין?

א"ל כן אמר רבי שמעון, רצו
לדעת בין העתיק הנסתר של כל
הנסתרים שנקרא אין, ובין זעיר
אנפין שנקרא ה', ולכן לא כתוב
ה'יש ה' בקרבנו אם לא, ככתוב
הילך בתורתו אם לא, אלא - ה'יש
ה' בקרבנו אם אין.

אם כן, למה נענשו? אלא משום
שעשו פרוד, ועשו בנסיון,
שכתוב ועל נסתם את ה'. אמרו
ישראל, אם זה - נשאל בגון אחד,
ואם זה - נשאל בגון אחר. ולכן
מיד - ויבא עמלק.

ויבא עמלק וילחם עם ישראל
ברפידם. רבי יוסי פתח, (ישעיה לב)
אשריכם זרעי על כל מים משלחי
רגל השור והחמור. אשריכם זרעי
על כל מים - שם שנינו כמה מים
וכמה מים נמצאים. אשרייהם
ישראל שאין להם זרע אלא על
המים, שכתוב ויחנו שם על
המים. אותם שהיו תחת ענפי

אחרא תניינא, פד (אתענש) בעא משה לאפקא
מיא בהאי צור, בחובייהו דישראל, לא
אתהדר תמים, פקדמיתא. ביה זמנא, אתרעם
משה ואמר, צור ילדך תשי. כלומר, חלשת
ליה ממה דהיה בקדמיתא, דבגינך לא
אשתכח תמים השתא, ואתעביד (ביה) דינא,
מה דלא הוה ביומי ילדך, כלומר עלומיך.

אמר רבי אבא, מאי דכתיב ה'יש יי' בקרבנו
אם אין. וכי טפשין הווי ישראל דלא
ידעי מלה דא, והא חמו שכינתא קמיהו,
וענני כבוד עלייהו דסחרון לון, ואינון אמרו
ה'יש יי' בקרבנו אם אין, גוברין דחמו זיו
יקרא דמלפיהון על ימא, ותנינן, ראתה
שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל, אינון
אשתכחו טפשין, ואמרו ה'יש יי' בקרבנו אם
אין.

א"ל הכי קאמר רבי שמעון, בעו למנדע, בין
עתיקא סתימאה דכל סתימין, דאקרי
אין. ובין זעיר אפין דאקרי יי'. ועל דא, לא
כתיב ה'יש יי' בקרבנו אם לא, כמה דכתיב
הילך בתורתו אם לא. אלא ה'יש יי' בקרבנו
אם אין.

אי הכי אמאי אתענשו. אלא על דעבידו
פרודא, ועבידו בנסיונא, דכתיב ועל
נסותם את יי'. אמרו ישראל, אי האי נשאל
בגוונא חד. ואי האי נשאל בגוונא אחרא. ועל
דא מיד ויבא עמלק.

ויבא עמלק וילחם עם ישראל ברפידם. (שמות
יז) רבי יוסי פתח, (ישעיה לב) אשריכם זרעי
על כל מים משלחי רגל השור והחמור.
אשריכם זרעי על כל מים, תמן תנינן, כמה
מים וכמה מים משתפחין. זכאין אינון
ישראל, דלית זרעא להו, אלא על המים,

האילן של הקדוש ברוך הוא. ששנינו, יש לקדוש ברוך הוא אילן, והוא אילן גדול ונזק, ובו נמצא מזון לכל, והוא נתחם בשנים עשר תחומים, במשקל, ומתחזק בארבע רוחות העולם. ושבעים ענפים אחרים בו, וישראל נמצאים בגוף של אותו האילן, ואותם שבעים ענפים מקיפים אותם.

והינו שכתוב, ויבאו אילמה ושם שתיים עשרה עינת מים ושבעים תמרים, והרי פשוטה, ונתבאר בכמה מקומות. מה זה ויחננו שם על המים? אלא באותו זמן שלטו על אותם המים, שהם תחת הענפים של האילן, שנקראים המים הזדונים. ולכן אשריכם זרעי על כל מים.

משלחי רגל השור והחמור - אותם שני פתרי השמאל שהעמים עובדי כוכבים ומזלות אחרים בהם, שנקראים שור וחמור, והינו מה שכתוב ויהי לי שור וחמור. משום שלכן היה חכם בכשפים ובאותם פתרים תחתונים, ובהם רצה להאביד את יעקב, כפנות ארמי אבד אבי, והרי נאמר. וכשישראל צדיקים, משלחים אותם, ולא יכולים לשלט עליהם. זהו שכתוב משלחי רגל השור והחמור, שלא שולטים בהם.

אמר רבי אבא, פשהם מזדוגים פאחד, לא יכולים בני העולם לעמד בהם, ולכן פתוב לא תחרש בשור ובחמר יחדו. יחדו דוקא. ושנינו, לא יתן אדם מקום למינים רעים, שהרי במעשה האדם ולמשה מתעורר מה שלא צריך, וכשמזדוגים פאחד, ולא יכולים לעמד בהם. מבין הצד שלם יוצאתו מהתקיפות שלהם קלפה שנקראת כלב, וזו החצופה מכלם. זהו שכתוב (שמות

דכתיב ויחננו שם על המים, אינון יהוה תחות ענפי אילנא דקודשא בריך הוא.

דתנאי, אילנא אית לקודשא בריך הוא, והוא אילנא רברבא ותקיפא, וביה אשתכח מזונא לכלא. והוא אתחם בתריסר תחומין, במתקלא, ואתתקף בארבע רוחי עלמא. ושבעין ענפין אחידן ביה וישראל משתפכי בגופא דהוא אילנא. ואינון שבעין ענפין סחרנא דלהון.

והיינו דכתיב, ויבאו אילמה ושם שתיים עשרה עינות מים ושבעים תמרים, והא אוקמוה, ואתמר בכמה אתר. מאי ויחננו שם על המים. אלא בההוא זמנא, שליטו על אינון מיא, דאינון תחות ענפין דאילנא, דאקרוין (תהלים קכד) המים הזדונים. ועל דא אשריכם זרעי על כל מים.

משלחי רגל השור והחמור, אינון תרין פתרי שמאלא, דאחידן בהו עמין עובדי כוכבים ומזלות, דאקרוין שור וחמור. והיינו דכתיב, (בראשית לב) ויהי לי שור וחמור. בגין דלכן חפים הוה בתרשין ובאינון פתרין תתאין, ובאינון בעא לאובדא ליעקב, כמה דכתיב, (דברים כו) ארמי אבד אבי, והא אתמר. וכשישראל זפאין, משלחי להו, ולא יכלי לשלטאה עליהו, הדא הוא דכתיב משלחי רגל השור והחמור דלא שליטי בהו.

אמר רבי אבא, פד מזדווגי כחדא, לא יכלי בני עלמא למיקם בהו, ועל דא (ד"ה א"א) פתיב (דברים כב) לא תחרוש בשור ובחמור יחדו. יחדו דייקא. ותנינן, לא יהיב איניש דוכתא לזינין בישין, דהא בעובדא דבר נש (לממא), אתער מה דלא אצטריך. וכד מזדווגי כחדא, (לא יכלין למיקם בהו. מבין סטרא דלחון נפיק)

(יא) ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו. אמר הקדוש ברוך הוא, אתם אמרתם היש ה' בקרבנו אם אין - הרי אני מוסר אתכם לכלב. מיד - ויבא עמלק.

רבי יהודה אמר, (במדבר כב) ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד. וכי ראשית גוים עמלק, והלא כמה לשונות ועמים ואמות היו בעולם עד שלא בא עמלק?! אלא, כשיצאו ישראל ממצרים, פחד ואימה נפלו על כל העמים של העולם מישראל, והו שפתיב שמעו עמים ירגזון חיל אחז ישבי פלשת. ולא היה עם שלא היה פוחד מהגבורות העליונות של הקדוש ברוך הוא, ועמלק לא היה פוחד. והו שפתיב ולא ירא אלהים. לא פחד לקרב אליך.

ורבן ראשית גוים. (ועמלק היו הראשונים) שפאו לערף קרב בישראל היה עמלק, ולכן ואחריתו עדי אבד, שפתיב פי מחה אמתה את זכר עמלק. וכתוב תמחה את זכר עמלק. והו שפתיב ואחריתו עדי אבד. עדי אבדו היה צריך להיות! אלא עד שיבא הקדוש ברוך הוא ויאבד אותו, וכלומר, עד שהקדוש ברוך הוא יאבד אותו) שפתיב פי מחה אמתה וגו'. אמר רבי אלעזר, בא ראה, אף על גב שהצור תמים פעלו ועשה עמהם חסד להוציא להם מים, לא עזב את שלו, שהרי פתיב ויבא עמלק.

רבי אבא פתח ואמר, (קהלת ו) יש רעה חולה ראיתי תחת השמש. כמה בני האדם אטומי לב, משום שלא משתדלים בתורה. יש רעה חולה - וכי יש רעה שהיא חולה ויש רעה שאינה חולה? אל ודאי שיש רעה חולה, ששנינו, מצד

מתקיפותא דלהון דאקרי כלב, ודא חציפא מפלהו, הדא הוא דכתיב, (שמות יא) ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו. (ג"א מתקיפותא דלהון נפיק שהוא דאקרי כלב, ודא חציפא מפלהו) אמר קדשא בריך הוא, אתון אמרתון, היש יי בקרבנו אם אין, הרי אני מוסר אתכם לכלב. מיד ויבא עמלק. רבי יהודה אמר, (במדבר כד) ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אבד. וכי ראשית גוים עמלק, והלא כמה לישנין ועמין ואומין הוו בעלמא, עד לא אתא עמלק.

ארא, פד נפקו ישראל ממצרים, דחילו ואימתא נפלה על כל עמין דעלמא מישראל, הדא הוא דכתיב, (שמות טו) שמעו עמים ירגזון חיל אחז יושבי פלשת. ולא הוו עמא דלא הוו דחיל מגבוראן עלאין דקודשא בריך הוא, ועמלק לא הוו דחיל, הדא הוא דכתיב, ולא ירא אלהים. לא דחיל למקרב לגבך.

וער דא ראשית גוים. (עמלק הו קדמא) דאתו לאגחא קרבא בישראל עמלק הוו. ובגיני כן ואחריתו עדי אבד, דכתיב פי מחה אמתה את זכר עמלק. וכתוב, (דברים כה) תמחה את זכר עמלק, הדא הוא דכתיב ואחריתו עדי אבד. עדי אבדו מיבעי ליה. אלא עד דיייתי קדשא בריך הוא ויאבד ליה, (כלומר עד דקודשא בריך הוא יבא אבד ליה) דכתיב פי מחה אמתה וגו'. אמר ר' אלעזר, תא חזי, אף על גב דהצור תמים פעלו, ועביד עמהון חסד לאפקא לון מיא, לא שבק דידיה, דהא כתיב ויבא עמלק.

רבי אבא פתח ואמר, (קהלת ה) יש רעה חולה ראיתי תחת השמש. כמה בני נשא אטימין לבא, בגין דלא משתדלי באורייתא.

יש רעה חולה, וכי יש רעה דהיא חולה, ויש רעה דלאו היא חולה. אלא

וְדָאֵי יֵשׁ רָעָה חוֹלָה, דְּתַנְיִנָן, מִסְטָרָא
דְּשִׁמְאָלָא, נִפְקֵי כַּמָּה גִרְדִּינֵי נִימוּסִין, דְּבִקְעָן
בְּאִירָא.

וְכַד בְּעֵינָן לְמִיפְקָא, אֲזִלִּין וְאֲשַׁתְּאֲבִין בְּנוֹקְבָא
דְּתַהוּמָא רַבָּה, לְבַתָּר נִפְקִין וּמִתְחַבְּרָן
בְּחֻדָא, וּבִקְעִין אִוִירִין, וְשִׁאטִּין בְּעֵלְמָא,
וּמִתְקַרְבִּין לְגַבֵּייהוּ דְּבְנֵי נֶשָׂא, וְכָל חַד אֶקְרִי
רָעָה, כַּמָּה דְּאֵת אָמֵר (תהלים צא) לֹא תֵאָנֶה אֱלִיךָ
רָעָה. מָאֵי לֹא תֵאָנֶה. בְּגִין דְּאֵתֵיא בְּתַסְקוּפָא
עַל בְּנֵי נֶשָׂא.

חוֹלָה אִמָּאֵי הִיא חוֹלָה. כַּד שְׂרִיא הֵיא עַל בְּנֵי
נֶשָׂא, עֵבִיד לֹון קְמַצְנִין מִמְּמוּנֵיהוּן,
אֲתִיָּין גְּבָאֵי צְדָקָה גְּבִיָּה, הִיא מְחָאֵת בִּידֵיהָ.
אָמֵר לִיָּה לֹא תִיפּוּק מִדִּידְךָ. אֲתִיָּין מִסְכְּנֵי,
הִיא מְחָאֵת בִּידֵיהָ. אֲתִי הוּא לְמִיכָל מִמְּמוּנֵיהָ,
מְחָאֵת בִּידֵיהָ, בְּגִין לְנִטְרָא לִיָּה לְאַחְרָא. וּמִן
יּוֹמָא דְּשְׂרִיא עֲלֵיהָ דְּבַר נֶשׂ, הִיא חוֹלָה, כִּהֵיא
שְׂכִיב מֵרַע דְּלֹא אָכִיל וְלֹא שְׂתִי. וְעַל דָּא הִיא
רָעָה חוֹלָה.

וְשִׁרְמָה מְלִפָא צְוּוח בְּחֻכְמָתָא וְאָמֵר, (קהלת ו)
אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לוֹ הָאֱלֹהִים עֶשֶׂר
וּנְכָסִים וְכְבוֹד וְגו'. הֵיא קָרָא, לָאו רִישִׁיָּה
סִיפִיָּה, וְלָאו סִיפִיָּה רִישִׁיָּה, כְּתִיב אִישׁ אֲשֶׁר
יִתֵּן לוֹ הָאֱלֹהִים עֶשֶׂר וּנְכָסִים וְכְבוֹד וְגו', מָאֵי
וְלֹא יִשְׁלִיטְנוּ הָאֱלֹהִים לְאַכּוֹל מִמֶּנּוּ. אִי הָכִי,
לָאו בְּרִשׁוּתֵיהָ הוּא דְּבַר נֶשׂ.

אֲרָא, אִי כְּתִיב וְלֹא יַעֲזֹבֵנוּ הָאֱלֹהִים לְאַכּוֹל
מִמֶּנּוּ, הוֹינָא אָמֵר הָכִי. אֲלֹא וְלֹא
יִשְׁלִיטְנוּ, דְּבְגִין דְּהוּא הִימְנִיָּה לְהֵיא רָעָה,
וְאַחִיד בָּהּ. קְדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא שְׁלִטִיָּה
עֲלֵיהָ, לְאַתְבְּרָאָה תְּחוּתֵיהָ, עַל דְּהוּא אֲתֵרְעִי
בָּהּ, וְאַחִיד בָּהּ.

הַשְּׂמָאל יּוֹצְאִים כַּמָּה בְּעֵלֵי דִין
הַבּוֹקְעִים בְּאִוִיר.

וּבְשִׁרְוִצִים לְצֵאתָ, הוֹלְכִים
וְנִשְׂאָבִים בְּנִקְב תַּהוּם רַבָּה. אַחַר
כֶּף יּוֹצְאִים וּמִתְחַבְּרִים כְּאָחַד,
וּבּוֹקְעִים אִוִירִים וּמְשׁוֹטְטִים
בְּעוֹלָם וּמִתְקַרְבִּים לְבְנֵי אָדָם, וְכָל
אַחַד נִקְרָא רָעָה, כְּמוֹ שְׁנֵאמֵר
(תהלים צא) לֹא תֵאָנֶה אֱלִיךָ רָעָה. מָה
זֶה לֹא תֵאָנֶה? מְשׁוּם שְׂבָאִים
בְּתַחֲבוּלוֹת עַל בְּנֵי אָדָם.

חוֹלָה - לְמָה הִיא חוֹלָה? כְּשֶׁזָּו
שׁוֹרָה עַל בְּנֵי אָדָם, עוֹשָׂה אוֹתָם
קְמַצְנִים מִמְּמוּנָם. בָּאִים גְּבָאֵי
צְדָקָה אֵלָיו - הִיא מוֹחָה בִּידּוֹ
וְאוֹמְרָת לוֹ אַל תּוֹצֵיא מִשְׁלָךְ.
בָּאִים הַעֲנִיִים - הִיא מוֹחָה בִּידּוֹ.
כָּא הוּא לְאַכּוֹל מִמְּמוּנּוֹ - הִיא
מוֹחָה בִּידּוֹ, כְּדִי לְשַׁמֵּר אוֹתוֹ
לְאַחַר. וּמִיּוֹם שְׁשִׁירוּיָה עַל הָאָדָם,
הִיא חוֹלָה, כְּמוֹ הַגּוֹסֵס הַזֶּה
שְׂאִינּוּ אוֹכֵל וְאִינּוּ שׁוֹתָה, וְלִכְּן
הִיא רָעָה חוֹלָה.

וְשִׁרְמָה הַמְּלִיךָ צְוּוח בְּחֻכְמָה
וְאוֹמֵר, (קהלת ו) אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן לוֹ
הָאֱלֹהִים עֶשֶׂר וּנְכָסִים וְכְבוֹד וְגו'.
הַפְּסוּק הַזֶּה, אִין רֵאשׁוּ סוּפּוֹ וְאִין
סוּפּוֹ רֵאשׁוּ. כְּתוּב אִישׁ אֲשֶׁר יִתֵּן
לוֹ הָאֱלֹהִים עֶשֶׂר וּנְכָסִים וְכְבוֹד
וְגו'. מָה זֶה וְלֹא יִשְׁלִיטְנוּ
הָאֱלֹהִים לְאַכּוֹל מִמֶּנּוּ? אַם כֶּף,
הוּא אִינּוּ בְּרִשׁוּת הָאָדָם?

אֲרָא אַם כְּתוּב וְלֹא יַעֲזֹבֵנוּ
הָאֱלֹהִים לְאַכּוֹל מִמֶּנּוּ - הִינּוּ
אוֹמְרִים כֶּף. אֲלֹא (כְּתוּב) וְלֹא
יִשְׁלִיטְנוּ, שְׁבַגְלָל שְׁהֵאֲמִין
לְאוֹתָהּ רָעָה וְאַחַז בָּהּ, הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לֹא הִשְׁלִיטוּ עֲלֶיהָ
לְשַׁבְּרָה תְּחוּתֵיו עַל שֶׁהוּא רָעָה בָּהּ
וְאַחַז אוֹתָהּ.

וְכַד דְּרַכִּיו כְּמוֹ גּוֹסֵס, שְׁלֹא אוֹכֵל
וְלֹא שׁוֹתָה וְלֹא מִתְקַרֵּב לְמִמּוּנּוֹ

וְכַד אֲרַחֲוֵי כְּשְׂכִיב מֵרַע, דְּלֹא אָכִיל וְלֹא שְׂתִי, וְלֹא קָרִיב לְמִמּוּנֵיהָ, וְלֹא

ולא מוציא ממנו, ושומר אותו עד אותו יום שיצא מן העולם, ויבא אחר ויטל אותו, שהוא בעליו.

ושלמה המלך צווח ואומר, (שם ט) עשר שמור לבעליו לרעתו. מי זה בעליו? זה האחר שירש אותו. ולמה זה זכה להיות בעליו של אותו העשר? משום שזה האמין לאותה רעה והתרצה בה (וזה שכתוב לרעתו, בשביל אותה רעה) ונדבק בה, ולכן האחר הזה שלא נדבק באותה רעה, זכה (וזה) להיות הבעלים של אותו העשר. זהו שכתוב לרעתו, כלומר, משום רעתו שהיה נדבק בה, הרויח לו זה.

דבר אחר יש רעה חולה - זה מי שיושב בחלק טוב, בבית אביו, והוא הולך כנגד אביו בעלילות דברים, זה נדבק באותה רעה חולה, כאדם גוסס, שכל דרכיו בעלילות: זה אני רוצה, ואת זה איני רוצה. ומשום העשר הזה נדבק האדם ברעה חולה, ונענש בעולם הזה ובעולם הבא. וזהו עשר שמור לבעליו לרעתו.

כך ישראל. הקדוש ברוך הוא נטל אותם על כנפי נשרים, הקיפם בענני כבוד, נסעה שכונתו לפניהם, הוריד להם מן לאכל, הוציא להם מים מתוקים, והם היו הולכים עמו בעלילות. מיד - ויבא עמלק.

ויבא עמלק - אמר רבי שמעון, סוד החכמה כאן. מגזרת הדין הקשה בא הקרב הזה. והקרב הזה נמצא למעלה ולמטה. ואין לך דבר בתורה שאין בו סודות עליונים של חכמה שנקשרים לשם הקדוש. כביכול אמר הקדוש ברוך הוא: כשישראל

אפיק מיניה, ונטיר ליה עד דהוא יפוק מעלמא, וייתי אחרא, ויטול ליה, דהוא בעליו.

ושלמה מלכא צווח ואמר, (קהלת ה) עשר שמור לבעליו לרעתו. מאן בעליו.

דא אחרא דירית ליה. ולמה זכה האי אחרא למהוי בעליו דהוא עתרא. בגין דהאי הימין להיארעה, ואתרעי בה (הדא הוא דכתיב לרעתו בשביל החייא רעה) ואתדבק בה. בגין כך, האי אחרא דלא אתדבק בהיארעה, זכה (האי) למהוי בעליו דהוא עתרא הדא הוא דכתיב לרעתו, כלומר בגין רעתו דהוה מתדבק בה, רווח ליה האי.

דבר אחר יש רעה חולה, האי מאן דיתייב בחולקא טבא, בבית אבוי, והוא אזיל

לקבל אבוי, (דף ט"ה ע"ב) בתסקופי מלין, הא אתדבק בההוא רעה חולה, כבר נש שכיב מרע דכל ארחוי בתסקופא, דא בעינא, ודא לא בעינא, ובגין האי עותרא אתדבק בר נש ברעה חולה, ואתענש בהאי עלמא, ובעלמא דאתי, ודא הוא עושר שמור לבעליו לרעתו.

כך ישראל, קדשא בריך הוא נטיל לון על גדפי נשרין, אסחר לון בענני יקרא, שכינתיה נטיל קמיהו, נחת לון מנא למיכל, אפיק לון מיא מתוקין, ואינון הוו אזלין עמיה בתסקופין. מיד ויבא עמלק.

ויבא עמלק, (שמות יז) אמר רבי שמעון, רזא דחכמתא הקא, מגזרת דינא קשיא,

קא אתיא קרבא דא. וקרבא דא אשתכח לעילא ותתא. ולית לך מלה באורייתא, דלא אית בה רזין עלאין דחכמתא, דמתקשרין בשמא קדישא. כביכול, אמר קדשא בריך הוא, פד ישראל אינון זכאין לתתא, אתגבר חילא דילי על כלא. וכד לא אשתכחו

זכאין, כביכול, מתישין

צדיקים למטה, מתגבר הכח שלי על הכל. וכשלא נמצאים צדיקים, כביכול מתישים הכח שלמעלה, ומתגבר הכח של הדין הקשה.

בא ראה, בשעה שחטאו ישראל למטה, מה כתוב? ויבא עמלק וילחם עם ישראל. בא לקטרג הדין נגד הרחמים, שהכל נמצא למעלה ולמטה. ברפידם - ברפוי ידים, שרפו ידיהם מתורת הקדוש ברוך הוא, כפי שבארנו. אמר רבי יהודה, פעמים נלחם עמלק בישראל; פעם אחת פאן, ואחת שכתוב (במדבר יד) ויירד העמלקי והפנעני וגו'.

אמר רבי שמעון, למעלה ולמטה היה קטרוג של הקדוש ברוך הוא למעלה - כמו שנתבאר. למטה היה בקדוש-ברוך-הוא, שהיו לוקחים אנשים וגוזרים את הערלה (האות) של הרשם הקדוש, ולוקחים אותם וזורקים אותם למעלה ואומרים: קח לך מה שרצית! ועל כל פנים הכל היה של הקדוש ברוך הוא (הקבלנה).

ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק. וכי מה ראה משה שסלק עצמו מהקרב הראשון שצוה הקדוש ברוך הוא? אלא משה, אשרי חלקו, שהתבונן וידע את עקר הדבר. אמר משה, אני אומין עצמי לאותו קרב שלמעלה, ואתה יהושע הזמן עצמך לקרב שלמטה.

והינו מה שכתוב, והיה פאשר ירים משה ידו וגבר ישראל. ולכן סלק משה את עצמו מהקרב שלמטה, כדי להזדווג בקרב שלמעלה ויהיה נצחון על ידו.

אמר רבי שמעון, וכי קל הוא בעיניך הקרב הזה של עמלק? בא ראה, מיום שנברא העולם עד לאותו זמן, ומאותו זמן עד שיבא מלך המשיח, ואפלו בימי גוג ומגוג, לא ימצא כמוהו. לא

חילא דלעילא, ואתגבר חילא דדינא קשא. תא חזי, בשעתא דחבו ישראל לתתא, מה כתיב, ויבא עמלק וילחם עם ישראל, אתא לקטרגא דינא ברחמי. דכלא אשתכח לעילא ותתא. ברפידים: ברפוי ידים, דרפו ידיהון מאורייתא דקודשא בריך הוא, כמה דאוקימנא. אמר ר' יהודה, תרי זמני אגח קרבא עמלק בישראל, חד הכא. וחד דכתיב, (במדבר יד) ויירד העמלקי והפנעני וגו'.

אמר ר' שמעון, לעילא ותתא. קטרוגא דקודשא בריך הוא הוה, לעילא, כמה דאתמר. לתתא בקודשא בריך הוא הוה, דהו נסבי לגברי, וגזרי לון ערלתא (ס"א אהא) דרשימא קדישא, ונטלי להו וארמו לון לעילא, ואמרי טול לך מה דאתרעית. ועל כל פנים דקודשא בריך הוא הוה כללא (ס"א קבלא).

ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק. (שמות יז) וכי מה חמא משה, דסליק גרמיה, מהאי קרבא קדמאה דקודשא בריך הוא פקיד. אלא משה זכאה חולקיה, דאסתפל וידע עקרא דמלה. אמר משה, אנא אומין גרמי לההוא קרבא דלעילא, ואנת יהושע זמין גרמך לקרבא דלתתא.

והיינו דכתיב, והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל: ישראל דלעילא. ובגין פך סליק משה גרמיה מקרבא דלתתא, בגין לאזדרזא בקרבא דלעילא, ויתנצח על ידו.

אמר ר' שמעון, וכי קלה היא בעיניך, קרבא דא דעמלק. תא חזי, מן יומא דאתברי עלמא, עד ההוא זמנא, ומההוא זמנא, עד

בשכיל החילות החזקים והרבים,
אלא משום שבכל הצדדים של
הקדוש ברופ הוא היה.

ויאמר משה אל יהושע, למה
ליהושע ולא לאחר, והרי באותו

זמן היה נער, שכתוב (שמות לג)
ויהושע בן נון נער, והיו בישראל
חזקים ממנו? אלא שמשה
התבונן בחכמה וידע. מה הוא
רצה? רצה את סמא"ל שהיה
יורד מהצד שלמעלה לסייע
לעמלק שלמטה. אמר משה,
ודאי נראה כאן קרב קשה.

יהושע באותו זמן נמצא בדרגה
יותר עליונה. אם תאמר שנמצא
באותו זמן בשכינה - לא כך!
שהרי במשה נלקחה ונאחזה.
נמצא שיהושע נאחו למטה
ממנה, ובמה? באותו מקום
שנקרא נע"ר.

והינו מה שאמר רבי יהודה, מה
זה שכתוב (ישעיה לג) עיניך תראינה
ירושלם נוה שאנן אהל כל יצען
כל יסע יתדותיו לנצח. ירושלם -
ירושלים שלמעלה, שנקראת
אהל כל יצען, שלא תמצא יותר
ללכת לגלות. וזהו סוד הכתוב
ויהושע בן נון נער. ודאי נער. לא
ימיש מתוף האהל, אותו שנקרא
אהל כל יצען. מלמד שבכל יום
ויום היה יונק מהשכינה כמו
אותו הנער שלמעלה, לא ימיש
מתוף האהל, ויונק ממנה תמיד.
כך נער זה שלמטה לא ימיש
מתוף האהל ויונק ממנה תמיד.
לבן, כשראה משה את סמא"ל
יורד לסייע לעמלק, אמר משה,
ודאי נער זה יקום כנגדו וישלט
עליו לנצח אותו. מיד - ויאמר
משה אל יהושע בחר לנו אנשים
וצא הלחם בעמלק. שלף הקרב

דייתי מלפא משיחא, ואפילו ביומי דגוג
ומגוג, לא ישתפח פותיה. לאו בגין חילין
תקיפין וסגיאיין, אלא בגין דבכל סטריין
דקודשא בריך הוא הוה.

ויאמר משה אל יהושע, אמאי ליהושע, ולא
לאחרא, והא בההוא זמנא רביא הוה,
דכתיב, (שמות לג) ויהושע בן נון נער, וכמה הו
בישראל תקיפין מניה. אלא משה בחכמתא
אסתפל וידע. מאי חמא. חמא לסמא"ל דהוה
נחית מסטרא דלעילא, לסייעא לעמלק
לתפא. אמר משה, ודאי קרבא הכא תקיפא
אתחזי.

יהושע בההוא זמנא בדרגא עלאה יתיר
אשתכח. אי תימא דבשכינתא
אשתכח בההוא זמנא לאו הכי, דהא במשה
אתנסיבת ואתאחדת, אשתכח יהושע
דאתאחד לתפא מינה. ובמה. אמר ר' שמעון,
בההוא אתר, דאתקרי נע"ר.

והיינו דאמר רבי יהודה, מאי דכתיב, (ישעיה לג)
עיניך תראינה ירושלם נוה שאנן אהל
כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח. ירושלם:
ירושלם דלעילא, דאקרי אהל כל יצען, דלא
ישתפח יתיר למהך בגלותא, ודא הוא רזא
דכתיב, ויהושע בן נון נער. נער ודאי. לא
ימיש מתוף האהל, ההוא דאקרי אהל כל
יצען. מלמד דבכל יומא ויומא, הוה יניק
משכינתא, כמה דההוא נער דלעילא, לא
ימיש מתוף האהל, ויניק מניה תדירא. כך
האי נער (דף ט"ו ע"א) דלתפא לא ימיש מתוף
האהל, ויניק מנה תדירא.

בגין כך, פד חמא משה, לסמא"ל, נחית
לסייעא לעמלק, אמר משה, ודאי האי

נער יקום לקבליה, וישלוט עליה, לנצחא ליה. מיד ויאמר משה אל

הזה שלמטה, ואני אזדרו לקרב שלמעלה. בחר לנו אנשים - צדיקים בני צדיקים, שראויים ללכת עמך.

אמר רבי שמעון, בשעה שיצא יהושע נער, התעורר הנער שלמעלה והתתקן בכמה תקונים, בכמה כלי זין שהתקינה לו אמו לקרב הזה לנקם את נקמת הברית, והינו מה שכתוב (ויקרא כו) חרב נקמת נקם ברית. וזהו סוד הפתוב ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. לפי חרב ודאי, ולא לפי רמחים וכלי זין, אלא בחרב ודאי היא, זו שנקראת חרב נקמת נקם ברית.

ובמשה התתקן לקרב שלמעלה. וידי משה כבדים, כבדים ממש, נכבדים, קדושים, שלא נטמאו לעולמים. נכבדים שראויים לערוף בהם קרב שלמעלה. ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה, משום שישאל שרויים בצער, ויהא עמהם בצערם.

ואהרן וחור תמכו בידי מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה וגו'. מה זה תמכו בידי? אמונה. ואמונה, אמונה ודאי וכי על שאהרן וחור תמכו את ידיו, היו ידיו אמונה? אלא משה עשה הכל בחכמה מה שעשה. אהרן וחור - זה מצדו וזה מצדו, וידיו באמצע, ולכן ויהי ידיו אמונה, אמונה. אהרן כפי שיתעורר הצד שלו, וחור כפי שיתעורר הצד שלו, והיו אוהזים בידי מכאן ומכאן, שימצא סיוע שלמעלה. והנה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל. כאשר ירים - שזקף ימין על שמאל, והתפון בפרישת ידיו. וגבר ישראל - ישראל שלמעלה (תפארת). וכאשר יניח ידו וגבר

יהושע בחר לנו אנשים וצא הלחם בעמלק, דילף האי קרבא דלתתא, ואנא אזדרו לקרבא דלעילא. בחר לנו אנשים, זכאין בני זכאין, דיתחזון למהך עמך.

אמר רבי שמעון, בשעתא דנפיק יהושע נער. אתער נער דלעילא, ואתתקן בכמה תיקונים בכמה זיינין, דאתקינת ליה אמיה, לקרבא דא, לנקמא נוקמא דברית. והיינו דכתיב, (ויקרא כו) חרב נוקמת נקם ברית, ודא הוא רזא דכתיב, ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. לפי חרב ודאי, ולא לפום רומחין וזיינין, אלא בחרב ודאי היא, האי דאקרי חרב נוקמת נקם ברית.

ובמשה אתתקן לקרבא דלעילא, וידי משה כבדים: כבדים ממש, יקירין, קדישין, לא אסתאבן לעלמין. יקירין דאתחזון לאגחא בהו קרבא דלעילא. ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה, בגין דישראל שריין בצערא, ויהא עמהון בצעריהון.

ואהרן וחור תמכו בידי מזה אחד ומזה אחד ויהי ידיו אמונה וגו', מאי תמכו בידי. אמונה. (אמונה, מהימנותא ודאי) וכי על דאהרן וחור תמיכו לידוי, הוו ידוי אמונה. אלא, משה כלא בחכמתא עביד מה דעביד. אהרן וחור, דא מסטרא דיליה, ודא מסטרא דיליה, וידוי באמצעיתא, ועל דא ויהי ידיו אמונה, מהימנותא. אהרן בגין דיתער סטרא דיליה, וחור בגין דיתער סטרא דיליה, והוו אחידן בידי מכאן ומכאן, דאשתכחא סיועא דלעילא.

והיה כאשר ירים משה ידו וגבר ישראל. (שמות) כאשר ירים: דזקיף ימינא על שמאלא, ואתפון בפרישו דידוי. וגבר ישראל: ישראל דלעילא. וכאשר

עמלק - בשעה שישראל למטה שוככים בתפלתם, לא יכולים ידי משה לעמד בזקיפות, וגבר עמלק. מכאן למדנו, אף על פי שהכנה פורס את ידיו בקרבן כדי לתקן את עצמו בכל - ישראל צריכים להמצא עמו בתפלותיהם.

שנינו, בקרב הזה של עמלק, נמצאו עליונים ותחתונים, ולכן ויהי ידיו אמונה, באמונה פראוי. ויהי ידיו אמונה, ויהיו ידיו הנה צריך להיות! אלא משום שהכל תלוי בימין כתוב ויהי. וכתוב ידיו משום שהוא עקר הכל. וכתוב (שמות טו) ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב.

ויאמר ה' אל משה כתב זאת זכרון בספר וגו'. בא ראה מה פתוב למעלה? ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. ויחלש? ויהרג הנה צריך להיות! אלא ויחלש כמו שנאמר (ישעיה טז) חולש על גוים. יהושע היה חולש עליהם, ואותה חרב נקמת נקם ברית הורגת אותם, שפתוב לפי חרב, כמו שנתבאר.

כתב זאת זכרון, זאת דוקא. ושים באזני יהושע, שהרי הוא עתיד להרג מלכים אחרים. פי מחה אמה, מחה - למעלה, אמה - למטה. זכר - זכרון של מעלה ומטה.

אמר רבי יצחק, כתוב פי מחה אמה, וכתוב (דברים כה) תמחה את זכר עמלק. אלא, אמר הקדוש ברוך הוא, אתם מחו את זכרוננו למטה, ואני אמה את זכרוננו למעלה.

אמר רבי יוסי, עמלק הביא עמו עמים אחרים, וכלם פחדו לקרב לישראל חוץ ממנו, ולכן יהושע היה חולש עליהם. רבי ייסא אמר, ויחלש

יניח ידו וגבר עמלק, בשעתא דישראל לתתא, משתפכין מצלותא, לא יכלין ידי משה למיקם בזקיפו, וגבר עמלק. מכאן אוליפנא, אף על גב דכהנא פריש ידוי, בקרבנא, לתקנא גרמיה בכלא, ישראל בעיין לאשתפחא בצלותהון, עמיה.

תאנא, בקרבא דא דעמלק, אשתכחו עלאין ותתאין, ועל דא, ויהי ידיו אמונה, בהימנותא כדקא חזי. ויהי ידיו אמונה. ויהיו ידיו מיבעי ליה. אלא, בגין דתליא כלא בימינא, פתיב ויהי. וכתוב ידיו, בגין דהוא עקרא דכלא. וכתוב, (שמות טו) ימינך ה' נאדרי בכח ימינך ה' תרעץ אויב.

ויאמר יי' אל משה כתב זאת זכרון בספר וגו'. (שמות יז) תא חזי, מה כתיב לעילא, ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב. ויחלש, ויהרוג מיבעי ליה. אלא, ויחלש, פמה דאתמר, (ישעיה טז) חולש על גוים. יהושע היה חולש עליהו, ויהוא חרב נוקמת נקם ברית קטיל לון, דכתיב לפי חרב פמה דאתמר.

כתב זאת זכרון, זאת דיקא. ושים באזני יהושע, דהא הוא זמין לקטלא מלכין אחרנין. פי מחה אמה. מחה: לעילא. אמה: לתתא. זכר, דוכרנא דלעילא ותתא. אמר רבי יצחק, פתיב פי מחה אמה, וכתוב (דברים כה) תמחה את זכר עמלק. אלא, אמר קדשא בריך הוא, אתון מחון דוכרניה לתתא, ואנא אמה דוכרניה לעילא.

אמר רבי יוסי, עמלק עמין אחרנין אייתי עמיה, וכלהו דחילו לקרבא בהו בישראל, פר איהו. ובגין פך, יהושע היה חולש עליהו. רבי ייסא אמר,

בשלה - ס"ו ע"א

יהושע, ששבר את כחם מלמעלה.
ויבן משה מזבח ויקרא שמו ה'
נסי. ויבן משה מזבח - פנגד
אותו שלמעלה. ויקרא שמו -
אותו משה (אותו מזבח) - ה' נסי.
מה זה ה' נסי? משום שנקם את
נקמת אותו רשם הקדוש של
ישראל. ומאותו הזמן נקרא
חרב נקמת נקם ברית.

רבי יוסי אמר, ויבן משה מזבח,
מזבח לכפר עליהם. ויקרא
שמו, של מי? אמר רבי חייא,
שמו של אותו מזבח. ה' נסי,
כמו שנאמר ושם נסהו. והכל
דבר אחד, על שישאל נפרעו
והתגלה אותו אות ברית הרשם
הקדוש. מכאן למדנו, שפיון
שנמול בנו של אדם והתגלה בו
הרשם הקדוש של הברית, הוא
נקרא מזבח לכפר עליו, ומה
שמו? ה' נסי.

כמו זה יעקב בנה מזבח,
שכתוב (בראשית לג) ויצב שם
מזבח ויקרא לו אל אלהי
ישראל. למי? לאותו מקום
שנקרא מזבח. ומה שמו? אל
אלהי ישראל.

אמר רבי יוסי, מה שכתוב (שמות
כד) ויראו את אלהי ישראל וגו',
וכי מי יכול לראות את הקדוש
ברוך הוא, והרי כתוב (שם לג) כי
לא יראני האדם וחי. וכאן אמר
ויראו? אלא שהתגלית עליהם
הקשת בגונים מאירים. וכך
שנינו, כל מי שמסתכל בקשת,
כמי שמסתכל בשכינה, ואסור
להסתכל בשכינה.

ועל זה אסור לאדם להסתכל
באצבעות הכהנים בשעה
שפורשים ידיהם. אסור
להסתכל בקשת. איזו קשת?
אמר רבי אבא, בקשת סתם.
אמר לו, מה זה בקשת סתם?
אמר לו, בקשת שלמעלה,
ובקשת שלמטה.

ויחלש יהושע, דתבר חילא דלהון מלעילא.
ויבן משה מזבח ויקרא שמו יי' נסי. (שמות יז) ויבן
משה מזבח, לקבל ההוא דלעילא. ויקרא
שמו ההוא משה (ג"א דההוא מזבח) יי' נסי. מאי יי'
נסי. בגין דאנקים נקמתא דההוא רשימא (ד"ט ט"ו
ע"ב) קדישא דישראל, ומההוא זמנא אתקרי,
חרב נוקמת נקם ברית.

רבי יוסי אמר, ויבן משה מזבח, מזבח לכפרא
עלייהו. ויקרא שמו. שמו דמאן. אמר רבי
חייא שמייה דמדבחה ההוא. יי' נסי: כמה דאת
אמר, ושם נסהו. וכלא מלה חד, על דאתפרעו
ישראל, ואתגלייא ההוא את קיימא, רשימא
קדישא. מכאן אוליפנא, דכיון דאתגזר בריה
דבר נש, ואתגלייא ביה את רשימא קדישא
קיימא, ההוא אקרי מזבח לכפרא עליה. ומה
שמייה. יי' נסי.

בגוונא דא יעקב, בנה מדבחה, דכתיב, (בראשית
לג) ויצב שם מזבח ויקרא לו אל אלהי
ישראל. למאן. לההוא אתר דאקרי מזבח.
ומאן שמייה. אל אלהי ישראל.

אמר רבי יוסי, מאי דכתיב, (שמות כד) ויראו את
אלהי ישראל וגו'. וכי מאן יכיל למחמי
ליה לקודשא בריך הוא, והא כתיב (שמות לג) כי
לא יראני האדם וחי. והכא אמר ויראו אלא
דאתגלייא קשת עליהו בגוונין נהירין, והכי
תנינן, כל מאן דאסתפל בקשת, כמאן דמסתפל
בשכינה, וולאסתפל בשכינתא אסיר.

ועל דא, אסיר ליה לאיניש, לאסתפל
באצבעייהו דכהני, בשעתא דפרסי
ידייהו. אסור לאסתפל בקשת. מאן קשת.
אמר רבי אבא, בקשת סתם אמר ליה מאי
בקשת סתם אמר ליה בקשת דלעילא, ובקשת
דלתתא.

גודל השכר והזכות בהוראת אצבע

הגר"א במשלי (יב, יד), מבאר גודל הזכות שיש למזכי הרבים ומוכיח את חבירו, אם שמע, מקבל שכר על כל מה שיעשה לדורות, וגם אם לא שמע, אז מקבל כל חלקו הטוב, וזה שלא שמע לוקח ממנו את חלק הגיהנום שלו.

הידעת? ברגע אחת אתה יכול לזכות לעולמות נצח! "עין לא ראתה.."
 - עתה הכול בידך - אתה יכול לחלק ס' "ערכה של שעה", שמעודד ומעורר ללמוד זה"ק בכל יום. וכל הלומד שעה זה"ק בשבת עולה לו למאה מיליון שנה תורה, ואם תכפיל בכל שבתות השנה ויו"ט, לכל ימי חייו, תגיע ל' 640 מיליארד שנה תורה. ואם בזכותך יתארגן שיעור לעשר יהודים, תגיע ל' 6 טריליון ו' 400 מיליארד שנה תורה. ובזה"ק (פ' ויצא קס"א). כתוב: שכל מה שנותנים משמים הוא באלף, ועוד כידוע כל עשרה ביה שכינה שריה, אתה מכפיל כל מנין יהודים באלף. תגיע ל' 6 זיליון ו' 400 טריליון שנה תורה. - ומי יוכל לחשב את גודל השכר הנצחי שיש לך מכך בוודאות!!!

החפץ חיים והחזון איש זי"ע

במכתבי מרן החפץ חיים זצ"ל (דף יד אות ג'), שספר בנו הר' אריה ליב על אביו, שהחזיק מאד בחכמת הקבלה באמרו כי הוא אחד מחלקי תורה היותר נעלים, ומרגלא בפומיה תמיד כי בלי סתרי תורה מגששים אנו באפלה, ובס' "מאיר עיני ישראל" (כ"ג ע' תקנ"ו), שרבי שלמה ספר לו על רבו החפץ חיים, שכל שבת קודש למד את הזהר של הפרשה, גם היה אומר לאחרים שילמדו הזהר של הפרשה, אפילו בחורים. והיה אומר שרבו כמדרש. (אור הזהר דף 82). ובספר מעשה איש (חלק ג' ע' צ"ח): שמרן החזון איש זצ"ל אמר להג' ר' שמריהו גריינימן זצ"ל, שאין ספר מוסר כל כך טוב כמו ספר הזהר. (מפעל הזהר העולמי - 0548436784)

דוּק לִישְׁנָיָה: דְּקָאֵמַר לְמַטְעַם, לּוֹמַר שְׁעֵתִיד לְהַתְגַּלּוֹת פְּרוּשׁ
מֵאֲמָרֵי הַזֹּהַר בְּטוֹב הַשֵּׁם, וְאִזּוּ יִפְקוּן בֵּיהּ מִן גְּלוּתָא כְּשִׁיטְעֵמוּ
פְּרוּשֵׁי אֲמָרֵיו כִּי נַעֲמוּ, כְּמוֹ בְּזַמְנֵנוּ זֶה שֶׁהוּא אַחֲרֵית הַיָּמִים
וְזַמֵּן הַגְּאֻלָּה.

(מקדש מלך לרעיא מהימנא פאן)

לימוד היומי - כז טבת

וְכַמָּה בְּנֵי נִשְׂאָ לְתַתָּא יִתְפַּרְנְסוּן מֵהַאי חַבּוּרָא דִּילְךָ, כִּד יִתְגַּלִּי
לְתַתָּא בְּדָרָא בְּתַרְאָה בְּסוּף יוֹמֵיָא, וּבְגִינֵיהּ (וּיְקָרָא כַּה י) "וּקְרֵאתֶם
דְּרוּר בְּאַרְצָ" וְגוֹמַר.

(תקוני זהר תקון שתיתאה בסופו, דף כד.)

דוּק לִישְׁנָא: כִּד אֲתַגְלִיָּא לְתַתָּא, מוּכַח דְּאֲתַגְלִיָּא לְעִילָא
מֵאִזּוּ וְעַד עַתָּה עַל הַשְּׂמִים כְּבוֹדוֹ, אֲבָל לְתַתָּא לֹא יִתְגַּלִּי אֱלֹא
בְּדָרָא בְּתַרְאָה. וְהוֹסְפוֹת בְּאוּר בְּסוּף יוֹמֵיָא, לּוֹמַר, שֶׁהוּא דוּקָא
קְרוֹב לַיְמוֹת הַמְּשִׁיחַ וּבְגִינֵיהּ יְבוּא.

וְהִנֵּה זֶה כְּמָה מְאוֹת שָׁנָה שְׁנַתְגַּלָּה חַבּוּרָא דִּילְיָה לְתַתָּא וְעַדִּין
בְּן דָּוִד לֹא בָּא, אֲבָל כִּד דִּיקַתְּ שְׁפִיר בְּמָה שְׁכַתְּבַת יִתְפַּרְנְסוּן מֵהַאי
חַבּוּרָא, פִּירוּשׁ: יִפְרְשׁוּ מֵאֲמָרֵיו הַעֲמָקִים בְּהַקְדָּמוֹת שְׁגָלָה
הָאֲר"י זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, כִּי זֶהוּ הַפְּרָנְסָה, שְׂבִיבֵנוּ וְיִהְיוּ לְאוּרוֹ מֵתוּק
לְנַפֶּשׁ וּמִרְפָּא לְעַצְם. כִּי הַלּוּמִד גִּירְסָא בְּעֲלָמָא הֵגַם שְׂיֵשׁ לוֹ שְׂכָר טוֹב
בְּעַמְלוֹ וּמְקַדֵּשׁ בְּטַהֲרָה נְשָׁמְתוֹ, עִם כָּל זֶה הַסְּגָלָה דְּבְגִינָה
וּקְרֵאתֶם דְּרוּר הִיא כְּשִׁיתְפַּרְנְסוּ וְיִלְמְדוּ פִּירוּשׁ הַמֵּאֲמָרִים.

הִנֵּה מִבְּאָר, שְׁכַל הַעוֹסֵק בְּסִפְרָא זֶה מְקָרֵב הַגְּאֻלָּה וְעוֹשֶׂה
נַחַת רוּחַ גְּדוֹל לְיוֹצְרוֹ, כְּמוֹ שְׁכַתּוֹב: כְּאֵלוּ פְּדֹאֲנֵי אֲנִי וּבְנֵי מִן
הַגְּלוּת כו'. כִּי כִּךָ גְּזַר הַבּוּרָא, שְׁלֵא יִתְגַּלָּה וְיִהְיֶה גְנוּז עַד סוּף
יוֹמֵיָא דְּבְגִינָה יְבוּא דְּרוּר, כִּי סְגָלָה זֹו, בּוּ וְלֹא בְּזוּלְתוֹ.

(מקדש מלך לתקוני זהר פאן)

דָּא בְּגִלוּתָא בְּתַרְאָה (הַיְאוּרָה) הַזֹּהַר בֵּיהּ הָוֵה ר"ז [אֲתַנּוּן
הַזֹּהַר הִנְהוּ אֲתַנּוּן הו"ה ר"ז] דְּאִיהוּ אוּר דְּפִיּוּרְקָנָא בְּתַרְיִיתָא.

(תקוני זהר תקון כ"א דף נ"ג:)

אסתכם קודשא בריך הוא ושכינתה למעבד האי חבורא,
 על יד ההוא דאתגליא [הרעיא מהימנא], וכניס בה עלאין ותתאין
לאשכחא בה נחא לשכינתא בגלותא, וחירו לה ולבנהא. הדא
 הוא דכתוב (תהלים פד) גם צפור מצאה בית ודרור קן לה. ההיא
 דאתמר בה (ויקרא כה) וקראתם דרור בארץ לכל יושביה.

(תקוני זהר חדש דף ע"ב:)

בראות רבי שמעון בן יוחאי ברוח קדשו ענגן זה, **צוה לרבי**
אבא לכתב ספר הזהר בדרך העלם להיותו מצנע למשמרת עד
דרא בתרא קריב ליומיה מלפא משיחא, כדי שבזכות
המתעסקים בו תצמח הגאולה בימינו בעזרת השם, כנזכר
 בפרשת ויחי (דף ר"ז), על דא כתיב קח צנצנת אחת ותן שמה מלא
 העמר מן כו' למשמרת, לאצנעותא, והבן זה מאד.

(הרב חיים ויטאל זכרונו לחיי העולם הבא בהקדמתו לשערי הקדשה)

אמרו בתקונים (תקון ו' דף כ"ד.), וזה לשונו: **וכמה בני נשא**
לתתא יתפרנסון מהאי חבורא דילך, כד יתגלי לתתא בדרא
בתראה בסוף יומיא, ובגיניה (ויקרא כה י) וקראתם דרור בארץ
 וגומר, עין שם.

הט אַזניך ושמע, כי נודעה יד השם אל עבדיו **דחבור הזהר**
הקדוש לא נתגלה לראשונים זאת לפנים בישראל, כי אם ואמר
 אל דור האחרון שם יתנו קריא"ה נאמנ"ה הנהו זהרה'ורי דבזכות
 זאת ויצמח פורקניה ויקרב משיחיה.

— לימוד היומי - כח טבת —

ובדרך זו אלך לפרש קרא כדכתיב האמור בפרשת בהר
"וקראתם דרור בארץ לכל יושביה יובל הוא תהיה לכם" כו'. והן
 עוד נביא מה שכתוב בזהר הקדוש ברעיא מהימנא ספר נשא (דף
 קכד:) והילך לשונו: והמשפילים יזהירו פזהר הרקיע, והמשפילים
 יזהירו פזהר הרקיע בהאי חבורא דילך דאיהו ספר הזהר, מן זוהרא

דאימא עלאה תשובה. באלין לא צריך נסיון, ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי, דאיהו האי ספר הזהר, יפקון ביה מן גלותא ברחמי. ויתקיים בהון, (דברים לב) "ה' בַּדָּד יִנְחֵנוּ וְאִין עֲמוּ אֶל נֶכֶר", עד כאן לשונו.

ראה גם ראה כי בחינת ספר הזהר הוא בבניה, ומידע ידיע מאי דאתמר בזהר הקדוש ובתקונים בדוכתי טובא פאשר ירדף הקורא אצל עין רוג"ל איזה מקום בניה, והוא כי חמשים שנים דיובל הנה הנם חמשים שערי בניה.

וזה אמר וקראתם דרור בארץ לכל יושביה, וקראתם דיקא, אשר תקראו אותם בספר הזהר והתקונים, ובזכותא תליא מילתא, דעל ידי זה דרור בארץ לכל יושביה. ועל זה סים וקאמר יובל היא, כלומר דהם בחינה אחת, כמו שיובל בחינת בניה, כמו כן למוד הזהר הקדוש אני בניה לי גבורה.

ומה שאמרו בזהר הקדוש במאמר הלזה על ידי למוד ספר הזהר שהוא מסטרא דבניה ויהיו טועמי"ם מלמטה מאילנא דחיי נפשי יסוב"ב ינחני לרמוז בזה כי בניה עם הכולל גימטריא חיי"ם.

(נפש חיים מערכת הז' אות ה')

[דברי הרעיא מהימנא הנזכר לעיל נתבארו באריכות בספר תניא קדישא, אגרת הקדש סימן כ"ו, עין שם].

ברעיא מהימנא (פרשת נשא דף קכ"ד:) והמשכילים זיהירו כזוהר הרקיע בהאי חבורא דילך דאיהו ספר הזהר, מן זוהרא דאימא עלאה תשובה. באלין לא צריך נסיון, ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי, דאיהו האי ספר הזהר, יפקון ביה מן גלותא ברחמי. ויתקיים בהון, (דברים לב) "ה' בַּדָּד יִנְחֵנוּ וְאִין עֲמוּ אֶל נֶכֶר. עד כאן לשונו.

הנה מבאר מפאן, שהחבור מהזהר היה עתיד להיות גנוז וכו' עד שיבוא הדור האחרון בסוף הימים שאז יתגלה לתחתונים, ובזכות העוסקים יבוא משיח, כי אז תמלא הארץ דעה בסבתו, אשר זה תהיה סבה קרובה לביאתו. וזהו שאמר

ובגניניה ושבבתם איש אל אחזתו וכו', כדי שבזכות זה יגאלו ישראל, כשם שלא נגאלו ישראל ממצרים עד שהצרך הקדוש ברוך הוא לקדשם בדם פסח ובדם מילה, כן גאלה העתידה לא תהיה הגאלה עד שיזכו לתוספות הקדשה הזו, והוא רצון האל יתברך, ואשרי הזוכה בה.

(של"ה, עשרה מאמרות, מאמר ראשון)

ד) גאלת ישראל על ידי למוד הזהר

אמר רבי מאיר בריך הוא בוצינא קדישא דאמר מלין אליו, ליחדא בהון קודשא בריך הוא ושכינתיה. קום אליהו נביאה ליקרא דקודשא בריך הוא ושכינתיה, ויתערון עמוך שאר נביאי, ועביד ליה קנא בהאי חבורא, ולכל משריין דאזלין מתתרכי בתר קודשא בריך הוא ושכינתיה, לחברא לון בהאי חבורא, לאשתכחא ביה נייחא וכו' (תקוני זהר דף ל"ג). דייק אומרו בהאי חבורא, להודיענו כי דוקא חבור זה ספר התקונים מסגל לסגלה זה לאשתכחא ביה נייחא ולמעבד קן שכינתיה, ואז צפור מצאה בית ודרור קן לה בירושלים כסא השם, כמו שכתוב: בעת ההיא יקראו לירושלים כסא השם וכו', כשתתקן עולם העשיה בסגלת חבור שכל סודותיו בנויים על מספר קטן לתקן עולם העשיה.

(מתוך הקדמת כסא מלך)

— לימוד היומי - כט טבת —

ורשומא אתיהיב לאליו נשמתינ דאתתרכו מאתריהו בתר קודשא בריך הוא ושכינתיה, לקנא בהאי חבורא, דאתמר בה וכו', אבל על מארי קבלה אתמר (שם), לא תקח האם על הבנים, דלית סכלתנו לאשתמודע בשכינתא כאליו מארי קבלה, ואליו עבדין לה דירה ולקודשא בריך הוא ופרחין עמה, בכל אתר דאיהי פרוחת.

(תקוני זהר דף א:)

אמר רבי שמעון חבריא בודאי קודשא בריך הוא אסתפם עמנא, עלאין ותתאין למיהוי בהאי חבורא, זכאה דרא דהאי אתגלייא ביה, דעתיד כולי האי לאתחדשא על ידא דמשה בסוף יומיא בדרא בתראה, לקיימא קרא (קהלת א ט) **מ'ה ש'היה ה'וא שיהיה**.

(תקוני זהר דף קי"א)

דבגין האי חבורא והאם רבצת על האפרוחים או על הביצים לא תקח האם על הבנים, אלין אנון דאתמר בהון בנים אתם להשם אלהיכם. **והאי חבורא הוא כגונא דתבת נח** דאתפנש בה כל מין ומין, **הכי מתפנשין בהאי חבורא כל נשמתין דצדיקיא ואנשי מדות**, דאתמר בהון (תהלים קיח) **זה השער לה' צדיקים יבאו בו**, ואחרנין דלא צדיקים, אתדחין מתמן. **וכד אתגליא האי חבורא בעלמא, סגי אין מתפנשין לגבה** דאתמר בהון (דברים כט) **כי את אשר ישנו פה וגו', ואת אשר איננו פה** בהאי חבורא עמנו היום. ועלהו אתמר (דניאל יב) **וימצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד**, כאנון כוכביא דיהון קיימין לעלם ולעלמי עלמאי, ואתמר בהון **והיה זרעך ככוכבי השמים**. (תקוני זהר חדש דף ע"ב עמוד ד')

ה) בזכות הזהר תפרח ישועת ישראל

יש לחקר מדוע ספר הזהר הקדוש לא נתגלה בדורות הראשונים, ואיך נתגלה אחר כן בדורות הגרועים מהם וכו', אבל אחר שעבר אלף שנים מהחרבן שנשלמו שנת ד' אלפים תתכ"ח אז היה יכול לבוא, ובעוונותינו הרבים אשתהי אשתהי, וזה חטא נוסף לכלל, ובפרט על כל חטאים וחלול שמו יתברך ותורתו ונתגבר על היצר הרע מאד, יען כבר נתברר הרבה, ועתה הבררה ברגלים, וכמו שכתוב: **בעקבות משיחא חצפה יסגא**, שהוא התאנה שמתגברת בראותה כי פלתה אליה רעה, וכמו שבאר בארץ רבינו האר"י זכר צדיק לברכה, ומתגברת להחטיא, אבל כשל כחה בענין הרעות ותקף הצרות, כי כבר הברר הרבה כאמור מפי כבוד האר"י זכר צדיק לברכה, **ולכן סמוך לדורות שאחר האלף שנה**

מהחרבן נתגלה אור הזהר להגן על הדורות, ושאם נזכה לעסק
בסתרי תורה כדת מה לעשות, בזכות זה תפרס ישע ישועת ישראל.
(חיד"א מערכת גדולים א' רי"ט)

מהרבי שמעון בן יוחאי ואילך התחיל להתנוצץ שני אלפי
ימות המשיח, ומהפעל שם טוב ואילך התחיל להתנוצץ
התגלות המשיח.

(רבי ישראל דוב מוילעזניק, שארית ישראל שער ההתקשרות, דף י"ב טור ד')

(ו) על ידי הזהר יתבטלו כל הקלפות

וזהו דרש דרש משה, הינו כשיתגלה (כי בכל דור ודור יש
בחינת משה, ואיתא דרבי שמעון בן יוחאי היה בחינת משה),
וידרש מה שדרש כבר משה, הינו רבי שמעון בן יוחאי, ספר הזהר,
אז והנה שרף, הינו שיתבטלו כל הקלפות וממילא יהיה הגאולה
שלמה במהרה בימינו אמן סלה ועד.

(דגל מחנה אפרים, פרשת שמייני)

— פָּרָק ו' —

אִפְשָׁר לְאָדָם שִׁיְהִיָּה בְּקִי בְּשִׁ"ס וּפּוֹסְקִים וּבְאוֹתוֹ זְמַן עִם הָאָרֶץ גָּמוּר

א) הַלְמוּד בְּכַתְבֵי הָאֶר"י זְכוֹרֵנוּ לְבִרְכָה לֹא יִהְיֶה מִפְּנֵי
הַחֲקִירָה, אֲלֵא לְהַאִיר עַל נַפְשׁוֹ אֹר צַח וּמִצְחָצַח

בְּנֵי וְאֲחֵי, תִּרְגְּלוּ עִצְמְכֶם לְלַמֵּד בְּדַבְרֵי הַזְהָר וְהַתְקוּנִים
בְּשִׁקִּידָה, וּמִי שֶׁלֹּא רָאָה אֹר הַזְהָר מִתּוֹקִים מְדַבֵּשׁ לֹא רָאָה
מְאוּרוֹת מִיָּמָיו וְלֹא טַעַם טַעַם הַתּוֹרָה. וְעוֹד, שֶׁהוּא מְטַהֵר הַנֶּפֶשׁ
וּמְזַכֶּה אֶפְלוֹ אֲמִירָה בְּעֵלְמָא מִן הַשְּׁכִתִּים סְגֵלָה וְתִקּוּן הַנֶּפֶשׁ מֵאֵד,
וּבִפְרֹט סֵפֶר הַתְקוּנִים שֶׁהֵם תְּקוּנֵי הַנֶּפֶשׁ מִמֶּשׁ מִכָּל פְּגָם וְסִיג
וְחוֹלָאֵת.

וּפְרוּשׁ הַמְקַדֵּשׁ מְלָךְ, פְּרוּשׁ שְׁלוֹ הוּא פְרוּשׁ טוֹב, וְכֵן כָּל סִפְרֵי
הֵם קִדְשׁ וִירְאוּיִן לְלַמֵּד בְּהֵם, וְכֵן כְּתָבֵי מֶרֶן הָאֶר"י לֹא יִהְיֶה
לְמוֹדוֹ בְּהֵם שִׁיְהִיָּה חוֹקֵר וּמְקַבֵּל, אֲלֵא לְהַאִיר עַל נַפְשׁוֹ אֹר צַח
וּמִצְחָצַח אֹר זְרוּעַ לְצַדִּיק לְהַדְלִיק נֶפֶשׁוֹ הַמְשֻׁכֶּלֶת וּבִקְדֻשָּׁה
וְטְהָרָה לִיעוֹל בְּלֹא פְסוּפָא לְעֵלְמָא דְאַתִּי, מִשׁוּם דְתַנְמֵן שְׂאֵלְתָא
שְׂאִיל לְנָא, וְחֻכְמָה בְּעֵין מִינֵיהּ, וְעַקֵּר הַלְמוּד לְאַנְהָרָא עַל הַנֶּפֶשׁ,
כְּמַבְאָר בַּזְהָר וְאַתְנֵהִירִין בְּאֵילִין מְלִין אֲתֵנְהִירוֹ בְּשִׁלְמוּתָא כְּמָא
דְאַצְטְרָה, וְרַבֵּי אַבָּא אֲתֵלְהִיטוֹ אֲנַפּוּי כְּנוֹרָא, זֶהוּ עַקֵּר הַלְמוּד
הַמְאִירוֹת עֵינַיִם וּמְשִׁיבוֹת נֶפֶשׁ.

אַבְל אֵל תְּדַמֵּי בְּנִפְשָׁךְ שׁוּם צִיּוֹר וְהַשְׁגָּה לִיתַּפֵּס אֵיזָה מֵהוֹת
בְּסִפְרֵי הַקְדוּשׁוֹת, אֲלֵא יִדְעוֹת מְצִיאוֹתֶיךָ וְלֹא מֵהוֹת כָּלֵל בְּשׁוּם
דְמִיּוֹן כָּלֵל חֲלִילָה וְחֲלִילָה. וְכִבֵּר הָאֶרְכָּנוּ בְּסִפְרָנוּ נְתִיב מְצוּוֹתֶיךָ דִּי

והותר ומשם מֵרֵן הָאֵר"י זְכוּרֵנוּ לְבִרְכָה, אֵל יִפְתּוּךָ רַמִּי הַקּוֹמָה
 קְרוּאֵי הַשְּׂאוּל הָאוֹמְרִים כִּי שָׁם בְּמִקּוֹם הַנְּאֻצְלִים הָעֲלִיזִים יֵשׁ אֵיזָה
 תִּפְסִיחַ לְהַשִּׁיג שׁוֹם מֵהוֹת וּמֵרְאוֹת וּגְוָנִים אוֹ שׁוֹם הַשְּׂגָה וְצִיּוֹר
 בַּחוּשׁ הַגִּשְׁמִי, עֶבֶר עַל נִפְשָׁם הַמֵּיִם הַזֵּידוֹנִים, דָּבְרוּ בַחוּשׁ הַגִּשְׁמִי
 שׁוֹם עֲנִן הַשְּׂגָה וְצִיּוֹר בְּמֵרְאוֹת עֲלִיזִים, רוּאָה וְאֵינֹ נִרְאָה, הַמֵּתְגַאֶה
 עַל כָּל גְּאָה, מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, לֵית אֶתֶר פְּנוּי מִיַּיִה, עֵין שָׁם
 הַיֵּטֵב. וְעַקֵּר לַמּוֹד שֶׁל סְפָרִים הַפְּנִימִיּוֹת שְׁעָרֵי אוֹרָה, עֵץ הַחַיִּים
 וּפְרֵי עֵץ חַיִּים, זֶהוּ רְקִיעַ, קוֹל בְּרָמָה, לְקוּטֵי תוֹרָה, אַרְבַּע מֵאוֹת
 שָׁקֶל כֶּסֶף, אוֹצְרוֹת חַיִּים, מְבוֹא שְׁעָרִים.

(הקדמת ספר עצי עדן על משניות)

— לימוד היומי - ב שבט —

**ב) אֶפְשֶׁר לְאָדָם שִׁיְהִיָּה בְּקֵי בְּש"ס וּפּוֹסְקִים וּבְאוֹתוֹ זְמַן
 עִם הָאָרֶץ גְּמוֹר**

אוֹ יֹאמֶר, אֵיזָהוּ חֶכֶם, כְּמִבְאֵר בְּסֵפֶר הַקְּנֵה שְׁאֶפְשֶׁר שִׁלְמוֹד
 אָדָם ש"ס וּפּוֹסְקִים וְיַחֲפֵם הַרְבֵּה וַיְהִיָּה עִם הָאָרֶץ גְּמוֹר, עִם
 נָבֶל דְּקִבִּילוֹ אוֹרִיתָא שֶׁהוּא נּוֹבְלוֹת חֲכָמָה שְׁלַמְעֵלָה תוֹרָה, וְאֵינֹ
 לוֹמֵד בְּרִזִּין דְּאוֹרִיתָא שֶׁהוּא חִיּוֹת הַפְּנִימִי שֶׁל הַתּוֹרָה, וּמִי שֶׁהוּא
 לַמְדֵן מִפְּלֶג בְּקֵי בְּכָל הַתּוֹרָה וְעוֹסֵק בְּפִלְפוּל שֶׁל הֶבֶל שֶׁלֹּא לְשִׁמָּה
 וְאֵינֹ לוֹמֵד לְשִׁמָּה לְהַשִּׁיג נֶעֱם עֲרֵבוֹת יְדִידוֹת מֵתִיקוֹת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר
 זֶה אֵי אֶפְשֶׁר לְהַשִּׁיג אִם לֹא בְּהִסִּיר מִמֶּנּוּ כָּל אוֹת הַזְּמַן וְעֲרֵבוֹת
 הַמְּרָגֵשׁ, וְלַלְמוֹד בְּסֵפֶר הַזֵּהוּר וּבְכַתְּבֵי מֵרֵן אֶלְקֵי הָאֵר"י, בְּעֵץ
 חַיִּים וּפְרֵי עֵץ חַיִּים וְשַׁעַר הַיְחוּדִים, בְּמֵתִיקוֹת וְנֶעֱם זֵיו
 הַשְּׂכִינָה שְׁזָה יִקְרָא חֶכֶם, אֲבָל לַמְדֵן לְפִלְפֵל בְּפִלְפוּל שֶׁל הֶבֶל
 וּמִקְיָם הַמְּצוּוֹת כְּאַבְנִים עַל רֵאשׁוֹ, זֶה נִקְרָא נָבֶל וְלֹא חֶכֶם
 דְּקִבִּילוֹ אוֹרִיתָא וְלֹא חֲכִימוֹ.

וְלִכֵּן בְּנֵי אַחֵי, אֵל יִרַע לְבַבְכֶּם לוֹמֵר לְכַשְׂאֶפְנָה מִכָּל מֵדוֹת רְעוֹת
 וְתֵאוֹוֹת רְעוֹת אֲשֶׁנָּה, שְׁמָא לֹא תִפְנֶה וְתִלָּךְ בְּבוּשָׁה וְכִסּוּפָא דְאַנְפִּין
 לְעוֹלָם עֲלִיוֹ, כִּי אֵין לָךְ חַיִּים בְּעוֹלָם הַזֶּה וּבְעוֹלָם הַבָּא אֵלֹא
 בְּלַמּוֹד גְּמֵרָא וּפּוֹסְקִים עִם חֲכַמַת הַזֵּהוּר וְכַתְּבֵי מֵרֵן אֶלְקֵי

הָאָר"י, עַל פִּי הַקְּדָמוֹת מֵרוֹן אֱלֹקֵי הָרֶב יִשְׂרָאֵל בְּעַל שֵׁם טוֹב זָכָר צַדִּיק לְבָרָכָה, וְזֶה יִשָּׁג לָךְ לְכַשְׁתַּתְּאֲבָק בְּעֶפֶר רִגְלֵי צַדִּיקִים בְּעַקְבֵי הַצֹּאן, נְדוּשִׁין בְּעַקֵּב, וּבְעֵינַיִן בְּסִפְרֵי הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל.

וְאֵל תְּחוּשׁ עַל שְׂעֵבֶר עֲלֶיךָ נְסִיווֹת מְרוֹרִים לְשַׁעֲתָן וּמִתּוֹקִים אַחַר כֵּן, וְדַבֵּק נִפְשְׁךָ תָּמִיד לְפִי הַשְּׁגָתְךָ בְּסִפְרֵי הַזֹּהַר וּבְכַתְבֵּי מֵרוֹן הָאָר"י מְאֹד בִּירְאָה וְאֶהְבָּה וְהַכְּנָעָה, שֶׁלֹּא תִהְיֶה כּוֹנֵתְךָ חֲלִילָה לַהֲיֹת רֶב וְרַבִּי, כִּי זֶה הוּא עֲבוּדָה זָרָה מִמֶּשׁ, כִּי דִי בְּחֶסְרוֹן הַשְּׁלֵמוֹת זֶה שֶׁתַּעֲסֵק בָּהּ מִצַּד עֲרֵבוֹת יְדִידוֹת נְעִימוֹת חֲבִיבוֹת דְּבָקוֹת נֵעָם זִיו הַשְּׂכִינָה, כִּי בְּאַמֶּת הָעֵקֶר הוּא לַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאוֹ וְנַחַת רוּחַ לְפָנָיו, אֵף שֶׁהוּא בְּקִטְנוֹת גָּמוּר, עֶפֶר וְאֶפֶר, אֵין מִמֶּשׁ, וְיִסּוּר מִמֶּנּוּ כָּל הַמְּחַשְׁבוֹת הַטּוֹרְדוֹת וַיִּדְבֵּק נִפְשׁוֹ לְאוֹר עֲלִיוֹן אֶל עוֹלָם בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ, כְּתוּלַע קֶטָן הַרוּחַשׁ עַל הָאָרֶץ אֵף שִׁיְהִי לָךְ טְעוֹת, אֵף עַל כֵּן הוּא טוֹב.

וְלִכֵּן אַחֵי וּבְנֵי נִפְשׁוֹת יְקָרוֹת, מִחֲכֵמָה סְתִימָאָה הַנְּדוּשִׁין בְּעַקֵּב חֲסִידֵי עֲלִיוֹן, גְּבוּהִים וְרַמִּים, תִּדְבְּקוּ נִפְשְׁכֶם בְּסִפְרֵי הַזֹּהַר, תִּקְוִינִים, זֶהר חֲדָשׁ, עֵץ חַיִּים, פְּרִי עֵץ חַיִּים, מְבוֹא שְׁעָרִים, אוֹצְרוֹת חַיִּים, שְׁעָרֵי הַיְּחוּדִים, אַרְבַּע מְאוֹת שְׁקָל כֶּסֶף, זֶהר רְקִיעַ, קוֹל בְּרָמָה, לְקוּטֵי תוֹרָה, וַיִּחְקְקוּ עַל לוּחַ לְבַבְכֶם וּבִהַכְּנָעָה גְּדוּלָה וּבְאַהֲבַת יִשְׂרָאֵל.

וְהַלְמוּד יִהְיֶה עַל כּוֹנֵה לְהַשִּׁיג עֲרֵבוֹת נֵעָם זִיו הַשְּׂכִינָה וְלַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ לֹא-ל עֲלִיוֹן עַל דִּי לְמוּד זֶה, וְתַשִּׁיג יוֹתֵר מִמִּלְאָכֵי עֲלִיוֹן עַל דִּי הַכְּנָעָה. אֲבָל אֵל תִּדְמוּ בְּנִפְשְׁכֶם חֲלִילָה וְחֲלִילָה שֶׁתַּשִּׁיגוּ אֵיזָה מֵהוֹת בְּעֵנִינִים נִסְתָּרִים כְּאַלְהָ, חֲלִילָה, אֵף שֶׁרַפֵּי חֲיֹת הַקְּדָשׁ וּמִשָּׁה רַבִּינוּ לֹא הַשִּׁיג מֵהוֹת עֵנִינֵי הַסְּפִירוֹת, עַיִן בְּזֹהַר רְקִיעַ.

וְאֵל יִפְתּוּךָ, בְּנֵי חֲבִיבֵי, רַמֵּי הַקּוֹמָה קְרוּאֵי הַשְּׂאוֹל הָאוֹמְרִים וּמִדְּמִים בְּנִפְשָׁם כִּי שֵׁם בְּמִקּוֹם הַנְּאֻצָּלִים הָעֲלִיוֹנִים יֵשׁ שׁוֹם תְּפִיסָה בְּמַחְשְׁבָה לְהַשִּׁיג דְּרֹךְ יְחוּדִים וּמֵהוֹתָן מְרֵאוֹת וּגְוִנִים, דַּע, בְּנֵי, שְׂעֵבֶר עַל נִפְשָׁם מִים הַזִּידוּנִים דְּבָרוּ דְּבָרִים אֲשֶׁר לֹא כֵן עַל אֲדוּנֵי הָאֲדוּנִים, כִּי אֵין שֵׁם לֹא מְרֵאָה וְלֹא גּוֹן וְלֹא תְּפִיסָה בְּמַחְשְׁבָה בְּעוֹדוֹ

מִלְבָּשׁ בַּגּוֹף הָאָרוּר הַזֶּה לְבוּשׁ עֲכוּר בְּשֵׁם מֵהוּת בְּעֲנִינִים כְּאֵלֶּה, רוּאָה וְאִינוּ נִרְאָה, מִתְגַּאֵה עַל כָּל גְּאִים וּמְשָׁרֵה שְׁכִינְתּוֹ עַל דְּכָא וְרוּחַ נִשְׁבְּרָה לֵב נִשְׁבֵּר כְּאִין מִמֶּשׁ.

— לימוד היומי - ג שבט —

וְאִם תֵּאמַר לָמָּה אֶלְמֹד לִיגַע עֲצָמֵי אַחַר שְׁסוּף כָּל סוּף אִינוּ יְדוּעַ לִי שׁוּם עֲנָן וְשׁוּם תְּפִיסָה, אֵל תֵּאמַר כֹּה, אִף שְׂאִינוּ יְדוּעַ לָךְ מֵהוּת, אֲבָל יְדוּעַ לָךְ מְצִיאוֹתֶם שְׂיֵשׁ מְצִיאוֹת אִוְרוֹת, וּכְשֶׁאֲתָה לּוֹמֵד וּמְכֹנֵן בְּעֲנִינִים אֱלֹהִים, נִתְעוֹרֵר לְמַעֲשֵׂה מְצִיאוֹת אֱלֹהִים עֲנִינִים, וּמִשָּׁם נִשְׁפָּע עֲלֶיךָ אִוּר מִתּוֹק לְהִסִּיר מִמֶּךָ כָּל בְּחִינּוֹת רַע, וְתֵאִיר נִפְשֶׁךָ בְּמַעֲלוֹת רְמוֹת בְּעֲרִבּוֹת יְדִידוֹת הַתּוֹרָה מִתּוֹקִים מִדְּבַשׁ וְנֹכֶת צוּף, וּבִלְבָד שְׂיִהְיֶה בְּכוֹנֵה טְהוֹרָה בְּלֵב נִכְנָע לֵב אֲמֵת בְּלֵי כּוֹנֹת בְּלִתֵּי רְצוּיוֹת שֶׁל שְׁטוּתִים, וְדִי בְּזָה.

וְזֶהוּ אֵיזְהוּ חֲכָם, וְלֹא נָבֵל, הַלּוֹמֵד מִכָּל צְדִיק, אִוּר זְרוּעַ לְצְדִיק סוּדוֹת וְרִזִּין דְּאִוּרֵיָא.

(נוצר חסד על מסכת אבות פרק ד' משנה א')

ג) מִצְוָה לְגַלּוֹת סְתָרֵי תּוֹרָה וְרִזִּין עֲלִיוֹנִים לְבַעַר קוֹצִים מִן הַפְּרָם

כָּל הַמְחַלֵּל, לֹא אָמַר כָּל מִי שְׂאִינוּ מְכַבֵּד, לָאוּ כָּלְלָא הוּא, כִּי בְדוּר הַזֶּה עֲקֻבוֹת מְשִׁיחָא אָמַר מֶרֶן הָאֲרִ"י וּרְבִינוּ יִשְׂרָאֵל בַּעַל שֵׁם זָכָר צְדִיק לְבָרְכָה, שְׂמִצְוָה לְגַלּוֹת סְתָרֵי וְרִזִּין עֲלִיוֹנִים לְבַעַר קוֹצִים מִן הַפְּרָם. וְלָכֵן אָמַר הַמְחַלֵּל שְׂדוּרֵשׁ בְּסְתָרֵי עֲלִיוֹנִים בְּהִשָּׁגַת שְׁכָלוֹ וְלֹא מִמָּה שֶׁנִּתְקַבֵּל פֶּה אֵל פֶּה מֵאֲלֵיהוּ, אוֹ שְׂמִגְלָה רִזִּין לְרִשְׁעִים וְלֹאֲנָשִׁים הַהוֹלְכִים אַחַר תְּאוּוֹת עוֹלָם הַזֶּה הַמְגַשֵּׁם, אֲזִי גוֹפּוֹ מְחַלֵּל.

(נוצר חסד על מסכת אבות פרק ד' משנה ו')

וְהַלּוֹמֵד זָקוּן, בְּסוּדוֹת וְרִזִּין דְּאִוּרֵיָא, רִזִּין דְּעֵתִיק יוֹמִין, זָקוּן מְלֵא רַחֲמִים, דּוֹמָה לְדִיו כְּתוּבָה עַל נִיר מְחוּק, שְׂאִינוּ נִחְקַק כָּל כֹּהֵן בְּמִחוּ וּמְחֻשְׁבֵּתוֹ וְיִכּוֹל לְטַעוֹת בְּהֵם הַרְבֵּה, כִּי נִמְחַק חוּזַר כּוֹתֵב